Sibika at Kultura/ Heograpiya, Kasaysayan at Sibika

Teaching Guide on Financial Literacy

Sibika at Kultura/Heograpiya, Kasaysayan at Sibika
Teaching Guide on Financial Literacy

This teaching guide on financial literacy was prepared by the Curriculum Development Division, Bureau of Elementary Education, Department of Education under the auspices of the Bangko Sentral ng Pilipinas.

Published by Bangko Sentral ng Pilipinas

Produced and Distributed by:
Corporate Affairs Office

Printed in the Philippines
ISBN 978-971-94085-2-9

Bangko Sentral ng Pilipinas
Mabini cor. P. Ocampo Sts., Malate 1004
Manila Philippines
http://www.bsp.gov.ph

" Ang kabataan ang pag-asa ng ating bayan."

- Dr. Jose P. Rizal

MESSAGE

I extend my deepest appreciation to the Bangko Sentral ng Pilipinas and its partners for entrusting to the Department of Education the task of integrating in the elementary curriculum lessons on financial literacy.

Indeed, there is a need to instill among our school children the values of *pagkamasinop*, *pagkamatipid* and *pagkakaisa*, and to help them develop the habit of *pag-iimpo*k and proper money management as a means to ensure their good future. Likewise, at an early age, our school children should acquire the values of *pagkamaabilidad* or *pagkamalikhain* and skills in *pag-eentreprenur* so that they can be productive citizens of the country.

To make certain that all these relevant values and lessons on financial literacy are covered, the DepEd's Curriculum Development Division of the Bureau of Elementary Education has integrated them in three learning areas: *Edukasyong Pagpapakatao*, *Sibika at Kultu*ra *I – III* and *Heograpiya, Kasaysayan at Sibika IV – VI* and *Edukasyong Pantahanan at Pangkabuhayan.*

No doubt the Teaching Guide on Financial Literacy in these three subjects will help and guide our teachers in inculcating the values needed to develop the habit of saving among our school children thus, contributing to the development of our nation's economy.

Congratulations to everyone involved in this project and Mabuhay!

JESLI A. LAPUS
Secretary
Department of Education

MESSAGE

On behalf of the Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) I thank the Department of Education under the leadership of Secretary Jesli A. Lapus and our other partner organizations for the development and dissemination of teaching guides on saving and money management.

Now, we are on track to institutionalize the integration of these basic financial lessons in the elementary grades curriculum.

BSP pursued the integration of these lessons as a positive response to the result of a survey which indicated that only less than 5% of our youth regularly save money.

We believe that saving as a habit can best be developed among schoolchildren who also wield influence in their homes and communities.

An important component of this program is the commitment of our public school teachers to undertake the challenge to teach saving and money management to elementary pupils.

With the teachers of *Edukasyong Pagpapakatao (EP)*, *Sibika at Kultura* and *Heograpiya, Kasaysayan at Sibika (SK* and *HEKASI*), and *Edukasyong Pantahanan at Pangkabuhayan (EPP)* at the forefront of this effort, we are confident that our youth will develop the habit and the discipline to save and invest regularly for their future.

We therefore thank all our teachers, principals and supervisors on whose shoulders depend the success of this undertaking.

We also acknowledge the support of the Curriculum Development Division of the Bureau of Elementary Education, as well as the lesson exemplar writers, tryout teachers, supervisors, and principals from different school divisions who were involved in the development, pilot testing, validation and finalization of the teaching guides.

Together, let us continue to nurture a new generation of Filipinos who know about saving and money management.

Mabuhay!

AMANDO M. TETANGCO, JR.
Governor
Bangko Sentral ng Pilipinas

ACKNOWLEDGMENT

The development of the Teaching Guide for the integration of Financial Literacy lessons in *Sibika at Kultura and Heograpiya, Kasaysayan at Sibika* (Civics and Culture and Geography, History and Civics) was made possible through the cooperative efforts of the Bureau of Elementary Education (BEE) of the Department of Education (DepEd) and the Divisions of Cavite, San Jose del Monte, Makati, Batangas, Bataan, Eastern Samar, Valenzuela, Negros Oriental and Cotabato City; the Economic Policy Reform & Advocacy (EPRA), a cooperative project between the Ateneo de Manila University and the United States Agency for International Development (USAID); and the Corporate Affairs Office of the Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP).

FOREWORD

This Teaching Guide on the Integration of Financial Literacy in *Sibika at Kultura* and *Heograpiya , Kasaysayan at Sibika* provides school administrators, teachers and pupils with basic concepts and principles which will help them develop economic values focused on saving for economic growth and development. The guide consists of two parts: Part I shows the matrix of financial literacy concepts and messages and the entry points of integration found in the learning competencies of Sibika at Kultura Grades I-III and Heograpiya, Kasaysayan at Sibika Grades IV- VI . The matrix of integration will serve as guide for the teachers on how the integration can be done. Part II consists of series of lessons (aralin) to be taught by the teachers per grade level. Every lesson consists of the following parts:

Title of the lesson
Core Message/s
Core / Related Value
Materials and References

A. Panimulang Gawain
(Review and / Motivation)

B. Panlinang na Gawain
(Paglalahad, Paghahambing at Paghahalaw)

C. Pangwakas na Gawain
(Paglalahat, Paglalapat at Pagbibigay-halaga)

The Teaching Guide was developed through series of workshops and validated and tried out in selected schools and divisions located in Luzon, Visayas and Mindanao. Refinement and finalization were based on the feedback, comments and suggestions gathered from the field tryout as well as from the experts in financial literacy and *Sibika at Kultura* and *Heograpiya, Kasaysayan at Sibika*. Finally, the Guide endeavors to translate knowledge into actions done by children which eventually will be embedded in their adult lives.

FE M. DELA CRUZ
Director
Corporate Affairs Office
Bangko Sentral ng Pilipinas

YOLANDA S. QUIJANO
Director IV
Bureau of Elementary Education
Department of Education

TABLE OF CONTENTS

HEOGRAPIYA, KASAYSAYAN AT SIBIKA 4

MAKABAYAN 4
HEKASI 4

HEOGRAPIYA, KASAYSAYAN AT SIBIKA 5

MAKABAYAN 5
HEKASI 5

HEOGRAPIYA, KASAYSAYAN AT SIBIKA 6

MAKABAYAN 6
HEKASI 6

SIBIKA AT KULTURA
HEOGRAPIYA, /KASAYSAYAN at SIBIKA
INTEGRATION CHART

Financial Literacy Messages	Grade Level	Competencies
1. Maagang simulan ang pagtitipid upang may magasta sa kinabukasan	1	• Naipakikita ang pagiging matipid at masinop sa tahanan, paaralan at pamayanan • Nasasabi na ang maagang pagtitipid ay mahalaga upang may magasta sa kinabukasan
2. Ang pagkilala (awareness) sa kaibahan ng gusto at kailangan ay makatutulong sa wastong pagtitipid	1	• Naipakikita ang pagiging matipid at masinop • Nakikilala ang kaibahan ng gusto at kailangan
3. Maagang simulan ang pagtitipid at pag-iimpok upang may magasta sa kinabukasan	1	• Naipakikita ang pagtitipid sa pamamagitan ng pag-iimpok • Napahahalagahan ang maagang pagsimula ng pagtitipid upang may magasta sa kinabukasan
4. Ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-uunlad ng mag-anak at bansa	1	• Naipaliliwanag ang bahaging dapat gampanan sa matalinong paggamit ng pangunahing pangangailangan • Nasasabi na ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa
5. Maraming paraan upang makatipid	1	• Naipaliliwanag ang kahalagahan ng pagiging matipid sa paggamit ng pangunahing pangangailangan • Napahahalagahan ang bawat perang kinita ng mag-anak
6. Maraming paraan upang makapagtipid	1	• Naisasagawa nang maluwag sa kalooban ang mga tungkulin bilang isang batang Pilipino • Naipakikita ang mga paraan upang makapagtipid
7. Ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin	1	• Naipakikita ang pagiging matipid at masinop sa pamayanan • Nasasabi na ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin • Nasasabi ang kabutihan ng pagbabangko
8. Ang paglago ng kabuhayan ay makatutulong sa kaunlaran ng bansa	2	• Nasasabi kung paanong ang pagiging matipid at masinop ay nakakatulong sa pagtugon sa pangangailangan ng malaking populasyon • Nauunawaan nang lubos na ang paglago ng kabuhayan ay nakatutulong sa kaunlaran ng bansa

Financial Literacy Messages	Grade Level	Competencies
9. Maraming paraan upang makapagtipid	2	• Natatalakay ang paraan ng pangangalaga sa yamang-lupa • Natatalakay ang paraan ng pangangalaga sa yamang-tubig • Nakapagpapahayag na ang pag-aalaga ng likas na yaman ng pamayanan ay isang paraan ng pagtitipid at nakatutulong din sa pamumuhay ng pamilya at ng pamayanan
10. Ang pag-iimpok sa bangko ay makatutulong sa sarili at bansa	3	• Naipaliliwanag ang kapakinabangan ng pag-iimpok sa bangko sa sarili, kapwa at bansa
11. Matipid at masinop ang mga sinaunang Pilipino	3	• Nailalarawan ang likas at katangi-tanging ugali ng sinaunang Pilipino • Naisasagawa ang iba't ibang paraan upang makapagtipid
12. Kahalagahan ng barya	3	• Natutukoy ang mga katangi-tanging kaugalian na natutunan sa mga dayuhan • Nasasabi ang kahalagahan ng barya
13. Pagtitipid tungo sa magandang bukas	3	• Naipagpapatuloy ang magagandang kaugaliang Pilipino tulad ng pagtitipid • Naisasagawa ang pagtitipid upang umunlad sa hinaharap
14. Paggamit sa kapaki-pakinabang na layunin	3	• Naipaliliwanag ang kahalagahan ng paggamit ng perang inutang sa kapaki-pakinabang na layunin
15. Maraming paraan upang makamit ang mithiin	3	• Nasasabi na ang maunlad na pamumuhay ay mithiin ng mga Pilipino • Naisasagawa ang iba't ibang paraan ng pag-iimpok
16. Ang pag-eentreprenur ay nakatutulong sa paghanap at paglinang ng bagong produkto o ng bagong paraan sa paggawa ng mga bagay. Ito ay mahalaga sa pag-unlad ng kabuhayan	4	• Naipaliliwanag kung paano nakatutulong sa pag-unlad ng bansa ang pagpapabuti ng produkto ng mga rehiyon • Nasasabi ang kahalagahan ng pag-eentreprenur sa pag-unlad ng kabuhayan
17. Ang pag-unlad ay hindi lamang nangangahulugan ng paglago kundi pati yaong nagbibigay pakinabang sa nakararami	4	• Naipaliliwanag ang kahalagahan ng pagtitipid sa mga yaman ng bansa • Naipaliliwanag kung bakit ang pag-unlad ay hindi lamang nangangahulugan ng paglago kundi pati yaong nagbibigay pakinabang sa nakararami

Financial Literacy Messages	Grade Level	Competencies
18. Maraming paraan ng pagtitipid ang magagawa natin para tumagal ang kapakinabangan ng mga likas na yaman	4	• Naiisa-isa ang mga pangunahing likas na yaman at yamang tao ng bansa • Natatalakay ang mga paraan ng pagtitipid sa paggamit ng mga likas na yaman ng bansa
19. Ang pangangalaga o pagtitipid sa pinagkukunang-yaman ay nakatutulong sa paglago ng kabuhayan tungo sa kaunlaran ng bansa	4	• Natatalakay kung paano nakatutulong sa pag-unlad ng bansa ang pangangalaga at pagtitipid sa pinagkukunang-yaman • Nasasabi na ang pangangalaga sa pinagkukunang-yaman ay nakatutulong sa paglago ng kabuhayan tungo sa kaunlaran ng bansa
20. Pahalagahan ang perang kinita sa pamamagitan ng matalinong paggasta, pag-iimpok at wastong pag-iingat sa mga ito	4	• Nailalarawan ang paraan ng kalakalan ng mga sinaunang Pilipino • Nabibigyang-pagpapahalaga ang bawat perang kinita
21. Ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa	5	• Nasusuri ang suliraning pangkabuhayan sa Panahon ng Ikatlong Republika sa pangangasiwa ng Pangulong Diosdado P. Macapagal • Natutukoy na ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa
22. Maraming mamamayan ang makikinabang kung mag-iimpok sa bangko	5	• Nasusuri ang mga epekto ng malayang kalakalan (free trade) na pinairal ng mga Amerikano • Natutukoy ang mga bangkong natatag sa Panahon ng mga Amerikano
23. Magagamit na puhunan ang anumang naimpok o natipid	5	• Naipaliliwanag ang kalakalang barter • Nasasabi na anumang naimpok o natipid ay magagamit na puhunan
24. Magagamit na puhunan ang anumang naimpok o natipid	5	• Naiisa-isa ang mga uri ng mga bagay na ginamit sa kalakalang barter • Natutukoy na magagamit na puhunan ang anumang natipid o naimpok
25. Ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin	5	• Naisasalaysay kung paano nagsimula ang pera mula Pre-hispanic era hanggang Spanish era • Nasasabi na ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin
26. May mga gastos na maituturing na pag-iimpok	5	• Nasusuri ang suliraning pangkabuhayan sa Panahon ng Batas Militar • Naiisa-isa ang mga gastos na maituturing na pag-iimpok
27. Ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin	5	• Natatalakay ang kasaysayan ng pera sa Panahon ng Rebolusyon, Panahon ng Amerikano, Panahon ng mga Hapones at Panahon ng Republika

Financial Literacy Messages	Grade Level	Competencies
28. Ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad	5	• Nasusuri ang kabuhayan ng mga Pilipino sa panahon ng mga Hapones • Nasasabi na ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa
29. Maraming mamamayan ang makikinabang kung mag-iimpok sa bangko 30. May mga batas at patakarang pinaiiral ang pamahalaan at Bangko Sentral ng Pilipinas na nakatutulong sa kabuhayan at pamumuhunan	5	• Naiisa-isa ang mga pakinabang na dulot ng pag-iimpok sa bangko • Natutukoy ang mga natatanging bangko ng pamahalaan • Naipaliliwanag kung bakit tinawag na bangko ng mga bangko ang Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP)
31. May katotohanan ang kasabihang "The Customer is Always Right"	6	• Naipaliliwanag kung bakit mahalaga ang pagtatamasa ng kalayaan at mga karapatan ng mamamayan • Nabibigyang-katwiran ang kasabihang "The customer is always right"
32. Ingatan ang salapi na larawan ng ating yamang-lahi	6	• Natatalakay kung paano nakakahadlang sa pag-unlad ng bansa ang ilang isyu at suliranin tulad ng pagwawalang-bahala sa mga barya
33. Mahalaga ang disiplina sa pagsasakatuparan ng inihandang badyet (pansarili, pangmag-anak at pansamahan)	6	• Naipaliliwanag ang kahalagahan ng malulusog at matatalinong mamamayan sa pag-unlad ng bansa • Natutukoy ang kahalagahan ng disiplina sa pagsasakatuparan ng inihandang badyet
34. Ang bawat mamimili ay may karapatan (kaalaman sa tamang halaga, timbang, at iba pa)	6	• Nasasabi ang mga katangian ng isang matalinong mamimili • Naiisa-isa ang karapatan ng mga mamimili
35. May iba't ibang paraan ng pag-iimpok ang mag-anak	6	• Natatalakay ang kahalagahan ng pag-iimpok sa bangko sa pag-unlad at pagsulong ng bansa • Nakapagtatala ng iba't ibang paraan ng pag-iimpok ng mga kasapi ng mag-anak

Financial Literacy Messages	Grade Level	Competencies
36. May iba't ibang uri ng pag-iimpok sa bawat mag-anak	6	• Naipaliliwanag ang kahalagahan ng pagkakaroon ng mabuting kalusugan upang makatulong sa pagpapaunlad ng bansa • Nasusuri ang kahalagahan ng pagkakaroon ng mabuting kalusugan upang makatipid ang bawat mag-anak at makatulong sa pagpapaunlad ng bansa
37. Magtipid para sa kinabukasan	6	• Nakikilala ang mga pagpapahalaga at paniniwalang nagbubuklod sa mga Pilipino • Nakikilala na ang pagtitipid para sa kinabukasan ay isa sa mga pagpapahalaga at paniniwalang nagbubuklod sa mga Pilipino
38. Mahalaga ang pag-eentreprenur sa pag-unlad ng kabuhayan	6	• Naiuugnay ang kahalagahan ng pagtangkilik sa sariling produkto sa pag-unlad at pagsulong ng bansa • Nakakagawa ng plano sa pag-eentreprenur gamit ang mahalagang elemento nito
39. Maraming mamamayan ang makikinabang kung mag-iimpok sa bangko. Ang pagiging entreprenur ay nangangailangan ng pagkamalikhain.	6	• Naipaliliwanag ang kahalagahan ng bangko sa kaunlaran ng bansa
40. Ang pag-unlad (development) ay hindi lamang nangangahulugan ng paglago (growth) subalit yaong nagbibigay-pakinabang sa nakararami	6	• Naiisa-isa ang mga palatandaan ng kaunlaran sa kabuhayan
41. Magtipid para sa kinabukasan	6	• Nasusuri ang matalino at di-matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman • Nakapagsasagawa ng mga matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman para makapagtipid sa kinabukasan
42. Maraming paraan upang makatipid	6	• Natatalakay ang kahalagahan ng muling paggamit ng mga bagay (recycling) • Nasasabi na ang muling paggamit ng mga bagay na patapon ay isang paraan ng pagtitipid

Financial Literacy Messages	Grade Level	Competencies
43. May mga batas at patakarang pinaiiral ang pamahalaan at Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) na nakatutulong sa kabuhayan at pamumuhunan	6	• Nasasabi ang iba't ibang uri ng bangko • Nasasabi na ang Bangko Sentral ng Pilipinas ay nagpapairal ng mga batas na nakatutulong sa kabuhayan at pamumuhunan
44. Ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa	6	• Natatalakay kung paano nakakahadlang sa pag-unlad ng bansa ang ilang isyu at suliranin tulad ng pamemeke ng pera at pagsasawalang-bahala sa barya
45. Ingatan ang ating salapi na larawan ng ating yamang-lahi	6	• Natatalakay kung paano nakahahadlang sa pag-unlad ng bansa ang ilang isyu at suliranin tulad ng paggamit ng huwad na pera

Aralin 1 – Magtipid Para sa Kinabukasan

Batayang Mensahe : Maagang simulan ang pagtitipid upang may magasta sa kinabukasan.

Kaisipan : Ang paglinang sa gawaing pag-iimpok ay hindi lamang makatutulong sa sarili kundi sa bansa man.

Bilang ng araw ng pagtatalakay : 3

Layunin:
- Naipakikita ang pagiging matipid at masinop sa tahanan, paaralan at pamayanan (BEC PELC III B. 4.1)
- Nasasabi na ang maagang pagtitipid ay mahalaga upang may magasta sa kinabukasan.

Paksang Aralin:
Pagiging Matipid at Masinop sa Tahanan, Paaralan at Pamayanan

Sanggunian : BEC PELC III, B.4.1 p. 10
Mamamayang Makabayan 1 p. 155-165

Mga Kagamitan : larawan ng tahanan, paaralan, pamayanan, kartolina, Big Book ng kuwento ni Gani Langgam at TipayTipaklong, mga ibang larawan.

Pamamaraan

Panimulang Gawain

1. Awit (Sa Himig ng "Lubi-lubi")

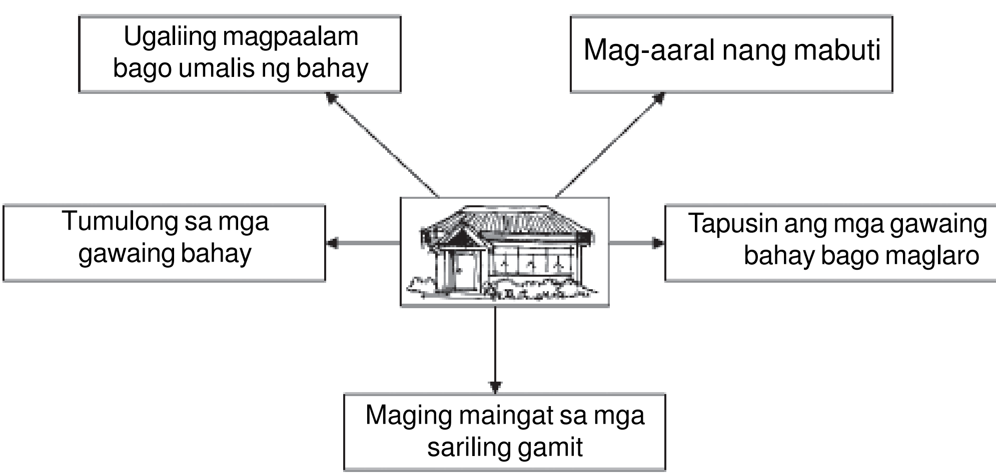
Tungkulin
Mga kabataan,
ay mayro'ng tungkulin,
na dapat isipin,
kailangang tuparin,
payo'y dapat sundin.
Pagbutihin!

2. Pagbabalik-aral
   Maglalaro ang mga bata. Hatiin ang klase sa 3 pangkat. Bawat pangkat ay bibigyan ng sobre na ang nilalaman ay iba't ibang tungkulin ng mga batang Pilipino sa tahanan, paaralan at pamayanan. Ididikit nila ito sa 3 kartolina – isa ay para sa tahanan, isa sa paaralan at isa sa pamayanan. Bibigyan sila ng 5 minuto para sa gawain.

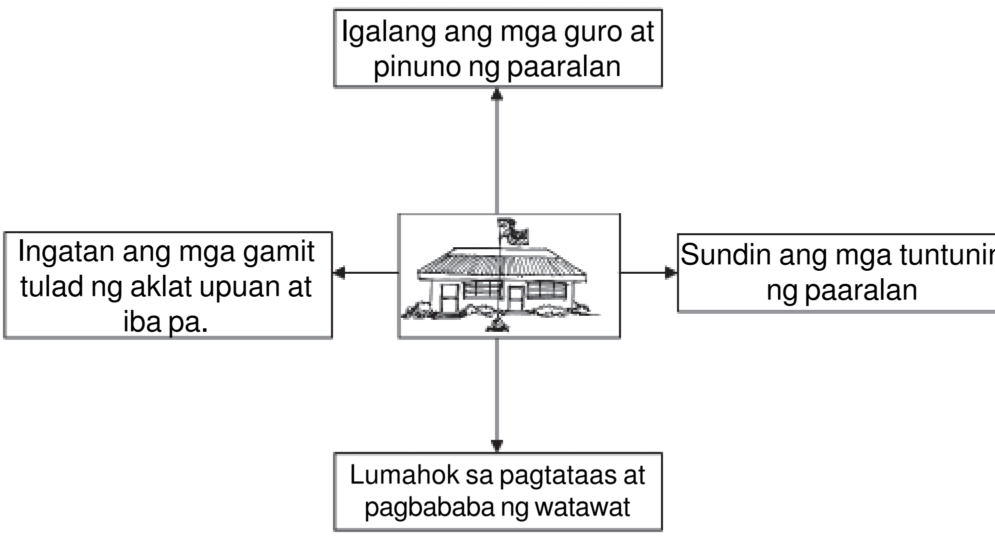
   Ang unang pangkat na makakatapos at tama ang mga sagot ang idedeklarang panalo ng guro.

Narito ang halimbawa ng magiging "output" ng bawat pangkat:

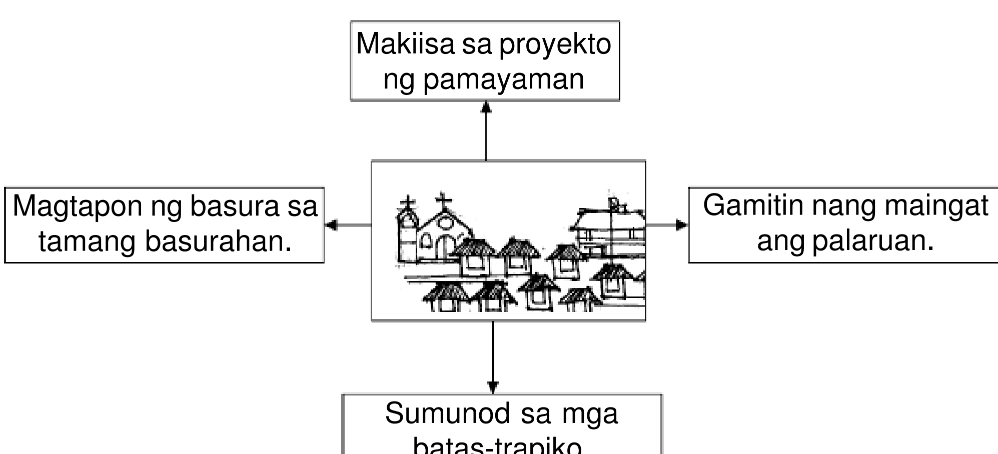
1. Unang kartolina

2. Ikalawang kartolina

3. Ikatlong kartolina

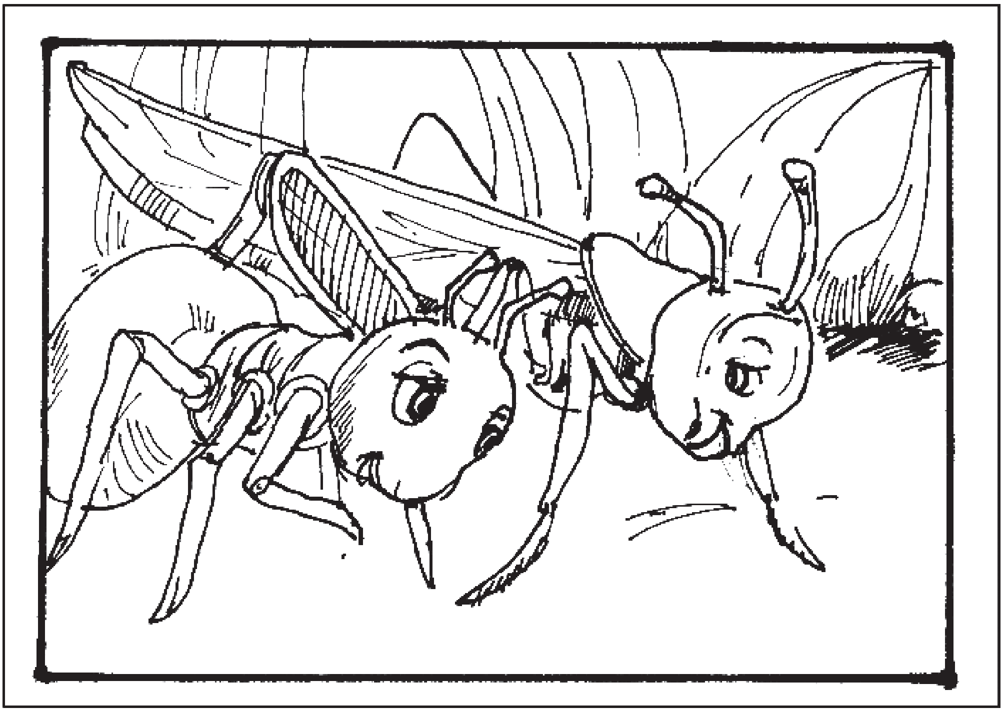
* Magkaroon ng maikling pagtatalakay sa mga tungkulin ng batang Pilipino.

Itanong: Anu-ano ang mga tungkulin ng batang Pilipino sa tahanan? paaralan? at pamayanan? Mahalaga ba ang mga tungkuling ito? Bakit?

Panlinang na Gawain

Pagganyak

Ipakita ang larawan ni Gani Langgam at Tipay Tipaklong sa Big Book.

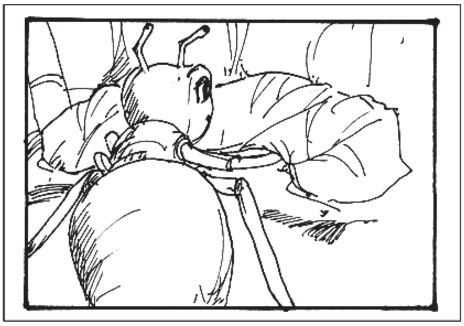

Itanong: Anong katangian kaya mayroon ang mga langgam at ang mga tipaklong?

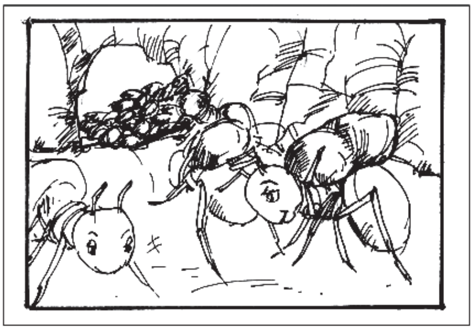
Paglalahad

Gamit ang "Big Book" ay ikukuwento ng guro ang kuwento ni Gani Langgam at Tipay Tipaklong.

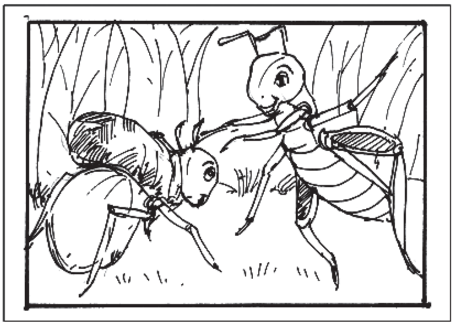
Si Gani Langgam at si Tipay Tipaklong

Maganda ang sikat ng araw. Maagang gumising si Gani Langgam. Niligpit niya ang kaniyang higaan at pagkatapos ay tumulong siya kay Inang Langgam sa mga gawaing bahay.

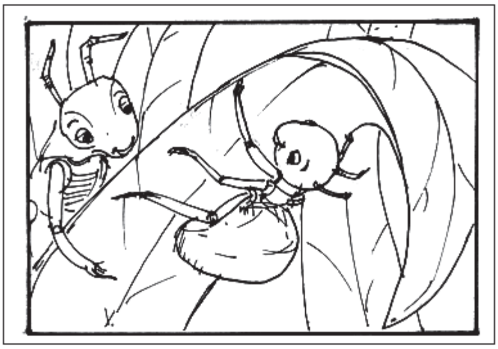

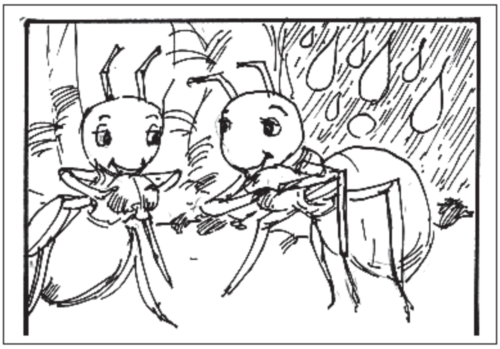
Maaga pa nang sila ay lumabas upang maghanap at mag-imbak ng pagkain. Masaya si Gani Langgam sa kanyang ginagawa kahit ito ay medyo mahirap at nakakapagod. Pagdating sa bahay ay nilinis kaagad niya ang kanyang sapatos at maayos na isinampay ang napawisan niyang damit.

Araw-araw ay ginagawa ito ni Gani Langgam at ng kanyang pamilya. Minsan, sa kanyang paglalakad, nagkita sila ni Tipay Tipaklong, "Kaibigang Gani, halika muna't maglaro tayo. Maganda ang sikat ng araw kaya't maayos tayong makapaglalaro", ang sabi ni Tipay Tipaklong. Sagot naman ni Gani, "Nais ko nga sana, ngunit hindi pa ako tapos sa aking gawain. Sa ibang pagkakataon na lamang. "

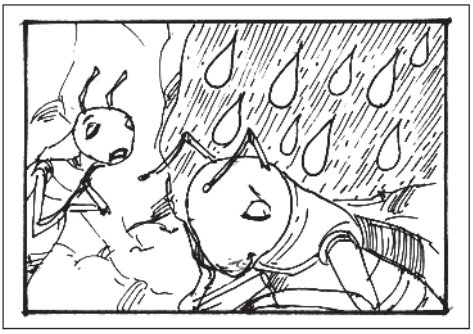
Tinupad din naman ni Gani Langgam ang kanyang pangako. Naglaro sila ni Tipay Tipaklong nang makatapos siya sa lahat ng kanyang tungkulin. "Bakit ba kayo nagpapakapagod araw-araw nang paghahanap at pag-iimbak ng pagkain, Gani?" tanong ni Tipay. "Nag-iimbak kami ng pagkain para sa pagdating ng tag-ulan ay handa na kami," masayang pagmamalaki naman ni Gani Langgam. "Naku, malayo pa naman ang tag-ulan, kaya't habang maganda ang panahon, magsasaya muna kami," ang pagmamalaki ni Tipay Tipaklong.

Hindi nagtagal ay dumating ang tag-ulan. Hindi na rin lumabas ang pamilya ni Gani. Ganun pa man, hindi sila nag-aalala sa kanilang pagkain sapagkat marami silang naimbak noong maganda pa ang panahon.

Sa tahanan ni Tipay Tipaklong naman ay malungkot na nagsisi ang buong pamilya dahil sa hindi nila naagapang pag-iimbak ng pagkain. Hindi na sila makalabas ng bahay dahil sa malakas na ulan. Ang sabi ni Tipay Tipaklong, "Kung tinularan sana namin sina Gani Langgam, hindi kami nagugutom ngayon."

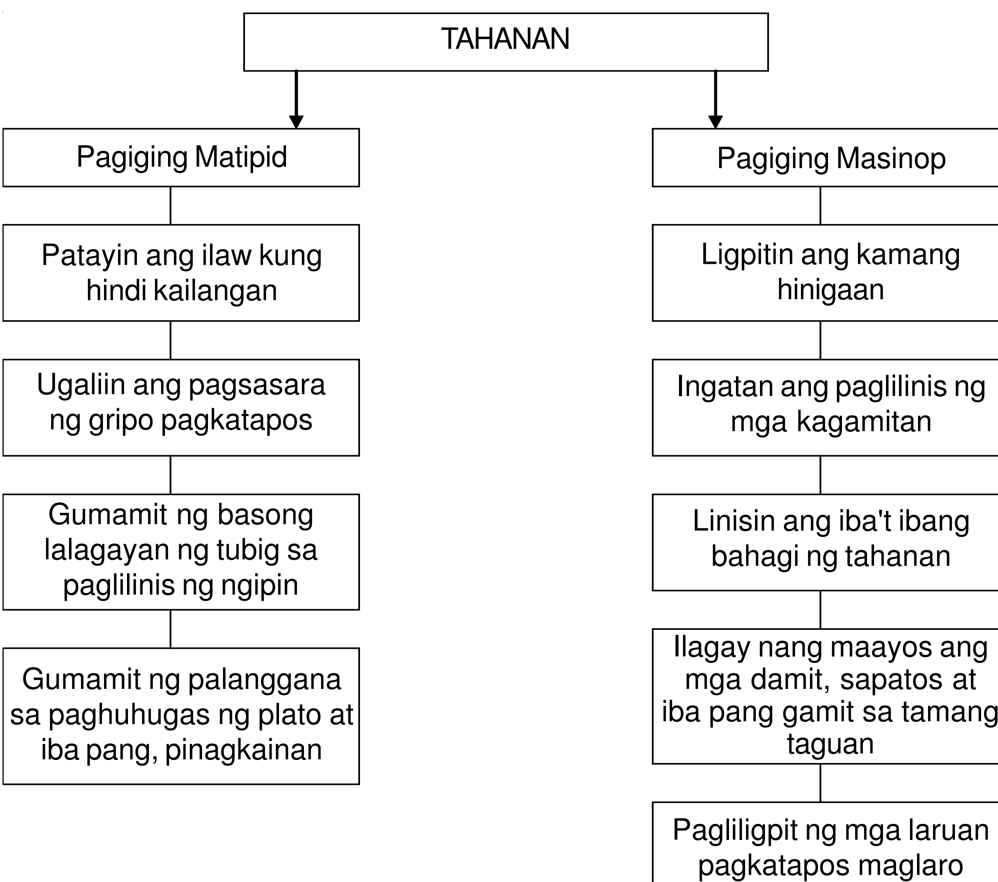
Pagtatalakayan

Itanong ang mga sumusunod:

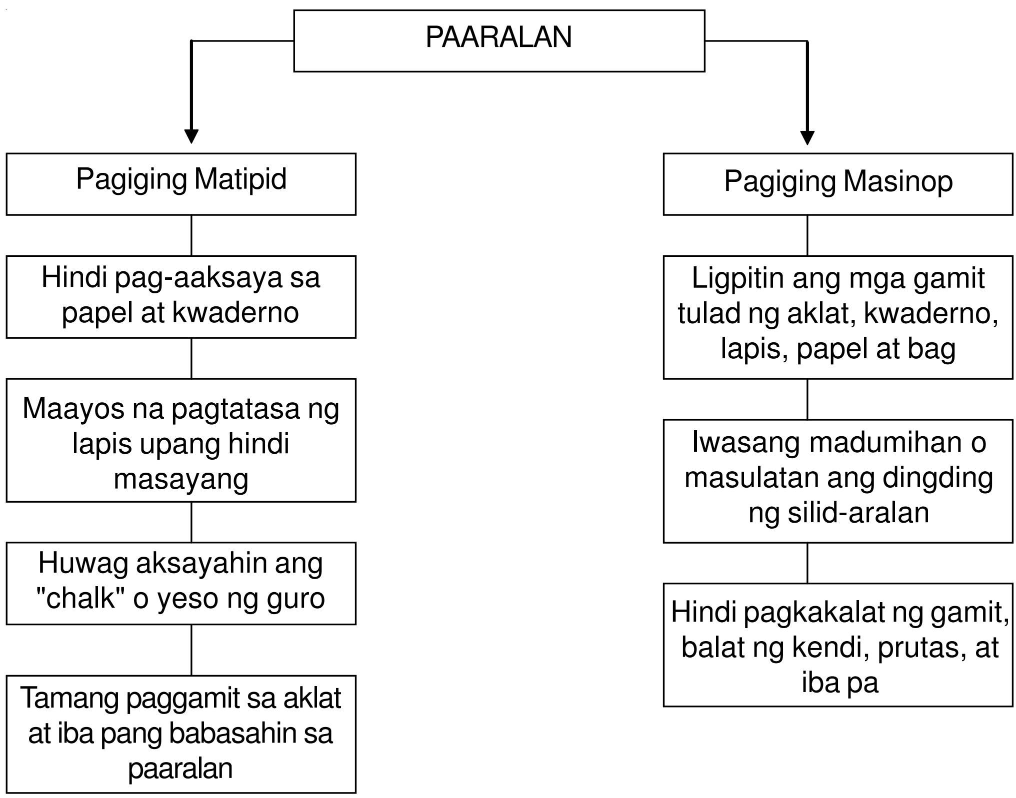
- Anong pag-uugali mayroon ang pamilya ni Gani Langgam? Ang pamilya naman ni Tipay Tipaklong?
- Paano ipinakita ni Gani ang pagiging matipid? Ang pagiging masinop?
- Kung ikaw si Gani, tutularan mo ba siya? Bakit?
- Kung ikaw si Tipay, tutularan mo ba siya? Bakit?
- Ano ang mabuting mensahe ng kuwento?
- Bakit mahalaga ang maagang pag-iimpok at pagtitipid?
- Bilang isang bata, paano ka makatutulong sa iyong mga magulang sa pagtitipid at pagiging masinop?

Muling idikit sa pisara ang larawan ng tahanan, paaralan at pamayanan. Gumawa ng Graphic Organizer ukol sa mga sagot ng bata.

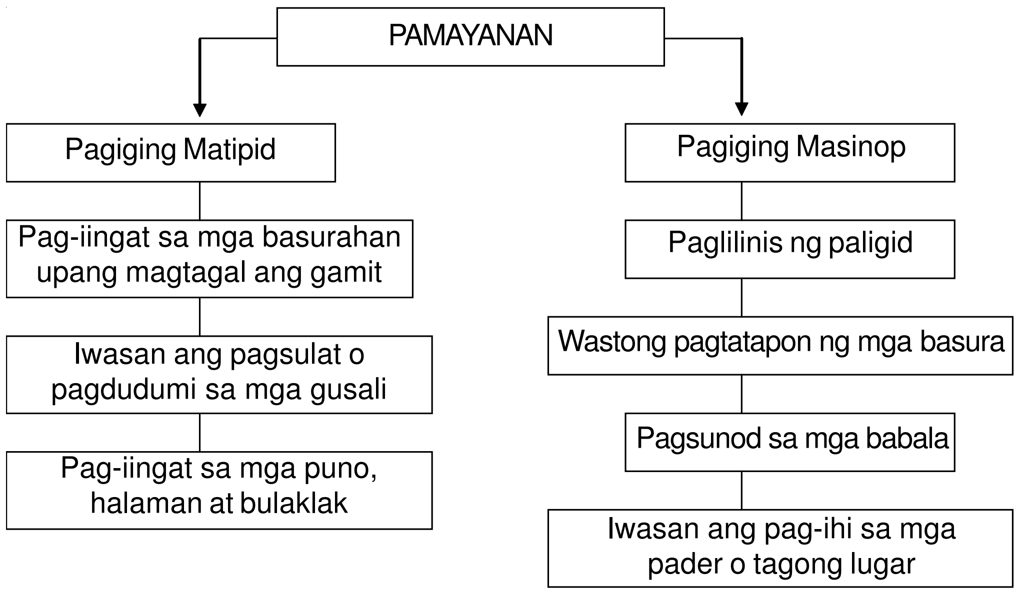
Halimbawa:

Halimabawa:

PAARALAN
Pagiging Matipid
Hindi pag-aaksaya sa papel at kwaderno
Maayos na pagtatasa ng lapis upang hindi masayang
Huwag aksayahin ang "chalk" o yeso ng guro
Tamang paggamit sa aklat at iba pang babasahin sa paaralan
Pagiging Masinop
Ligpitin ang mga gamit tulad ng aklat, kwaderno, lapis, papel at bag
Iwasang madumihan o masulatan ang dingding ng silid-aralan
Hindi pagkakalat ng gamit, balat ng kendi, prutas, at iba pa

Halimbawa:

Itanong:

- Paano maipakikita ang pagiging matipid sa tahanan? sa paaralan? sa pamayanan? Paano naman ang pagiging masinop?
- Bakit kailangang magtipid sa tahanan?
- Ano ang maaaring mangyari kung patuloy tayong magtitipid? Ipaliwanag.

Pagsasanib ng Mensahe
Itanong:

- Bakit kailangang agahan ang pagtitipid? Ano ang maidudulot nito sa mag-anak?
- Ano ang maaring mangyari sa mga bayarin sa kuryente at tubig (electric and water bills) kung patuloy ang ating pagtitipid sa paggamit nito?
- Saan natin pwedeng dalhin ang perang natira o natipid sa mga bayarin sa kuryente at tubig? Makatutulong ba ito sa pamilya? Paano?
- Mahalaga ba ang maagang pagtitipid at pag-iimpok? Bakit?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Awit (*Sa himig ng Mary had a Little Lamb”*)

Pagtitipid

I Pagtitipid ay kailangan
Ito’y mapapakinabangan
Sa tahanan at paaralan
Maging sa ating pamayanan

II Agapan ang pagtitipid
Balang araw ay magagamit
Pag-unlad ay makakamit
Ligaya’y muling sasapit

Awitin ang paglalahat nang may kasamang simpleng sayaw at aksyon.

Paglalapat

Pangkatin ang mga bata sa apat. Bawat pangkat ay bigyan ng larawan. Ipapaliwanag ng bawat pangkat ang kanilang nakikita sa larawan.

Pangkat I - Larawan na nagpapakita ng pagiging matipid at masinop sa tahanan.
Pangkat II - Larawan na nagpapakita ng pagiging matipid at masinop sa paaralan.
Pangkat III - Larawan na nagpapakita ng pagiging matipid at masinop sa pamayanan.
Pangkat IV - Larawan na nagpapakita na ang pagtitipid ay mahalaga.

Pagpapahalaga

1. Tseklis

Panuto: Itaas ang ☺kung ito ay iyong ginagawa at ☹kung hindi ginagawa.

_______ 1. Iniingatan ko ang aklat at iba pang gamit sa paaralan.
_______ 2. Hinahayaan kong bukas ang gripo habang naglilinis ng ngipin.
_______ 3. Iniipon ko ang perang labis sa aking baon.
_______ 4. Nagtatapon ako ng basura sa wastong basurahan.
_______ 5. Inuukitan ko ang mga puno ng aking pangalan.

2. Gabayan ang mga bata sa pagsagot nang tama sa tanong sa ibaba, at upang maisulat ang wastong sagot sa kanilang kuwaderno:
   a. Bakit kailangang maging maagap sa pagtitipid ang bawat mag-anak?

3. Paglalapat ng Kasanayan
   Pangkatin ang mga bata sa apat. Bawat pangkat ay magpapakita ng piping palabas kung ano ang gagawin upang makaipon sila ng pera.

Pagtataya

Panuto: Basahing mabuti ang mga sitwasyon. Bilugan ang titik ng tamang sagot.

1. Naglalaba si Nanay. Tinawag ka niya upang tulungan siya sa pagsasampay. Ngunit nanonood ka ng telebisyon. Ano ang iyong gagawin?
   A. Papatayin ko ang telebisyon at susundin ko ang utos ni Nanay.
   B. Hahayaan kong bukas ang telebisyon kahit walang nanonood.
   C. Lalakasan ko ang "volume" upang marinig ko ang palabas.
   D. Paghihintayin ko si Nanay at tatapusin ang palabas.

2. May bago at murang laruan ang tindahang malapit sa inyong paaralan. Niyaya ka ng iyong kaibigan na bumili nito. Ano ang dapat mong gawin?
   A. Sumama kaagad sa kaibigan upang hindi maubusan ng laruan.
   B. Sabihin sa kaibigan na paghahatian nila ang halaga ng laruan.
   C. Kontrolin ang sarili upang hindi mahikayat sa pagbili ng laruan.
   D. Hihingi muna kay tatay ng pambili ng laruan.

3. May bagong aklat na ipinahiram ang iyong guro. Ano ang nararapat mong gawin dito?
   A. Ihabilin sa kaibigan upang di mawala.
   B. Ilagay sa bag at hayaan na lang ito dito.
   C. Sulatan ng iyong pangalan ang bawat pahina.
   D. Lagyan ng balot ang aklat upang di kaagad masira.

4. Hinikayat ng guro ang mga bata na mag-impok sa bangko. Sinabi ng kaklase mo na bata pa siya kaya't di pa niya kailangang mag-impok. Sa ganitong pangyayari, ano ang maari mong gawin?
   A. Gagayahin ang kaklase at sa susunod na taon na lamang mag-impok.
   B. Sasabihin sa guro na ayaw mong mag-impok.
   C. Ipagpatuloy ang pag-iimpok sa bangko.
   D. Hihingi kay nanay ng dagdag na baon.

5. Kumain ka ng kendi habang nakasakay sa pampasaherong sasakyan. Wala kang makitang basurahan sa loob ng sasakyan. Ano ang iyong gagawin sa balat ng kendi?
   A. Pagagalitan ang drayber dahil hindi naglagay ng basurahan sa loob ng sasakyan.
   B. Itatapon sa labas ng sasakyan nang walang nakakapansin.
   C. Itatago muna ang balat ng kendi sa bulsa o sa bag.
   D. Ilalaglag sa loob ng sasakyan ang balat ng kendi.

Kasunduan / Takdang Aralin

1. Magsanay sa pag-awit ng “Tungkulin” at “Pagtitipid” na itinuro sa klase.
2. Magtanong sa magulang o kasama sa bahay kung anu-ano pa ang mga paraan na nagpapakita ng pagiging matipid at masinop sa tahanan, sa paaralan at sa pamayanan.
3. Mag-interbyu kung paano ang wastong pag-iimpok sa bangko.

Aralin 2 - Mamili Ka

Batayang Mensahe : Ang pagkilala (awareness) sa kaibahan ng gusto at kailangan ay makatutulong sa wastong pagtitipid.

Kaisipan : Mahalagang makilala ang kaibahan ng gusto sa kailangan upang makatipid.

Bilang ng araw ng pagtalakay : 3

Layunin
- Naipapakita ang pagiging matipid at masinop
- Nakikilala ang kaibahan ng gusto at kailangan

Paksang Aralin

Kaibahan ng Gusto at Kailangan

Sanggunian : PELC III, B.4.2
Sibika at Kultura 1

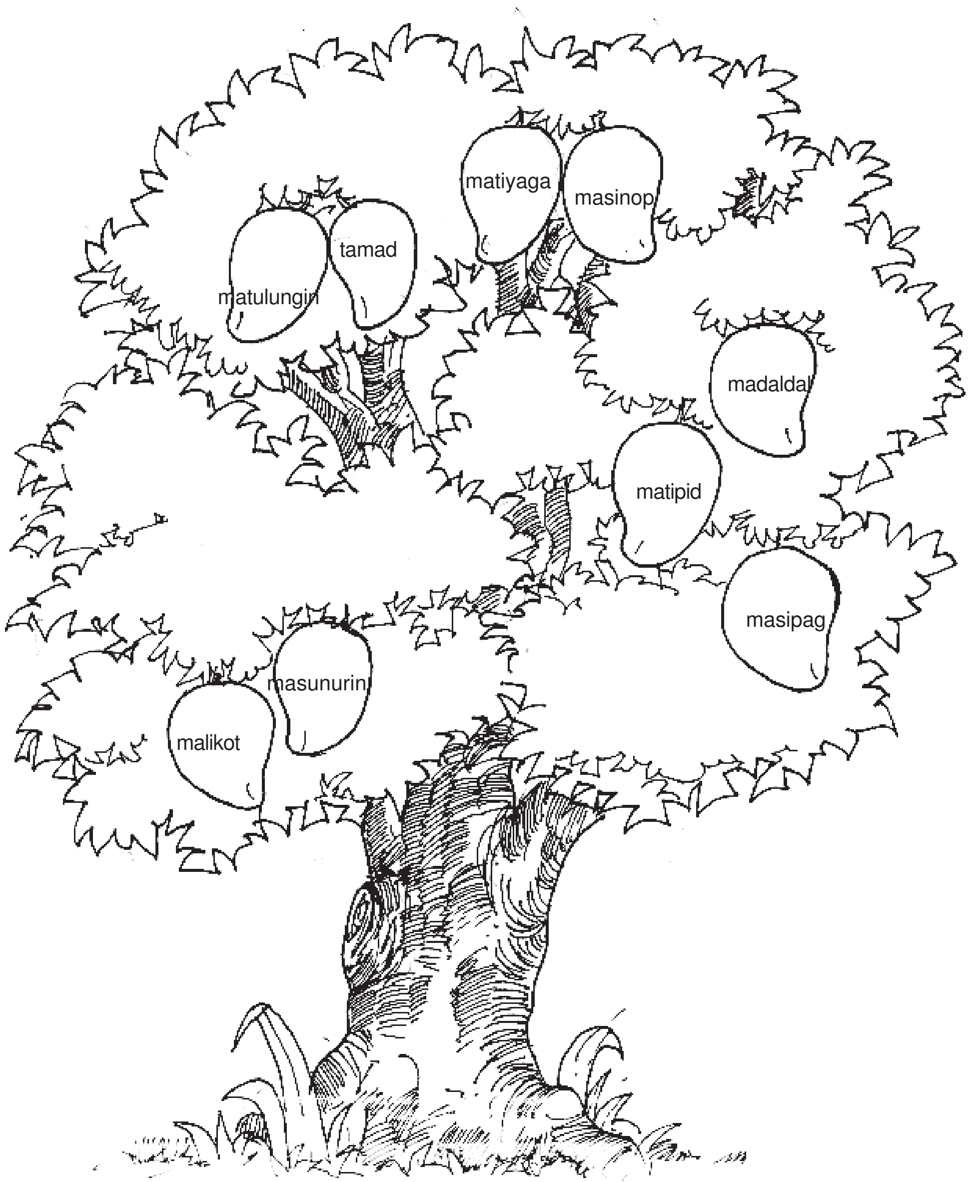
Kagamitan : punong-kahoy na may magagandang katangian ng batang Pilipino; larawan ng mga sumusunod: manika, telebisyon, bahay, tubig, sine, pagkain, kotse, paaralan, mga batang nagpaparti.

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Balik-Aral

Pagbalik-aralan ang magagandang katangian ng mga batang Pilipino.
Panuto:
Piliin at isulat sa sagutang papel ang magagandang katangian ng mga batang Pilipino.

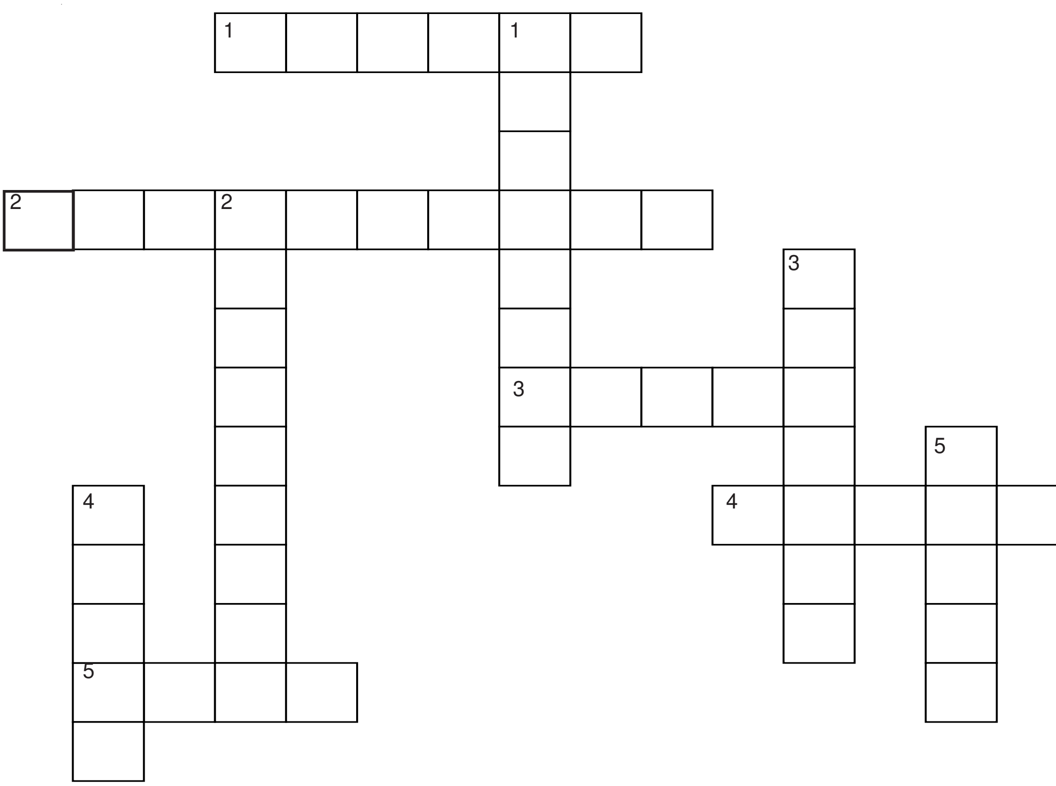

matiyaga
masinop
tamad
matulungin
madaldal
matipid
masipag
masunurin
malikot

Pagganyak

Pagbubuo ng "crossword puzzle". Pangkalahatang gawain ito. Ang guro ang magiging gabay upang madaling makabuo ang mga bata.

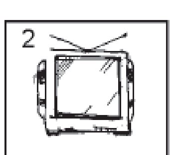
Panuto:

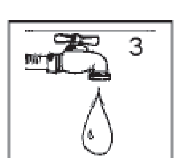
Itugma ang pangalan ng mga larawan sa krosword. Gamitin ang mga larawan bilang gabay.

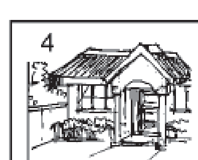

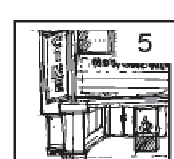
Pahalang:

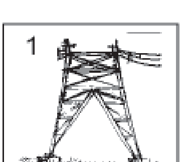

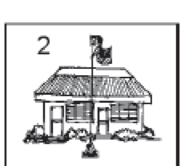

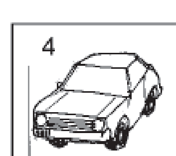

(Pagkatapos mabuo, ipabasa ang mga salita sa crossword puzzle. Patignan muli ang mga larawan.)

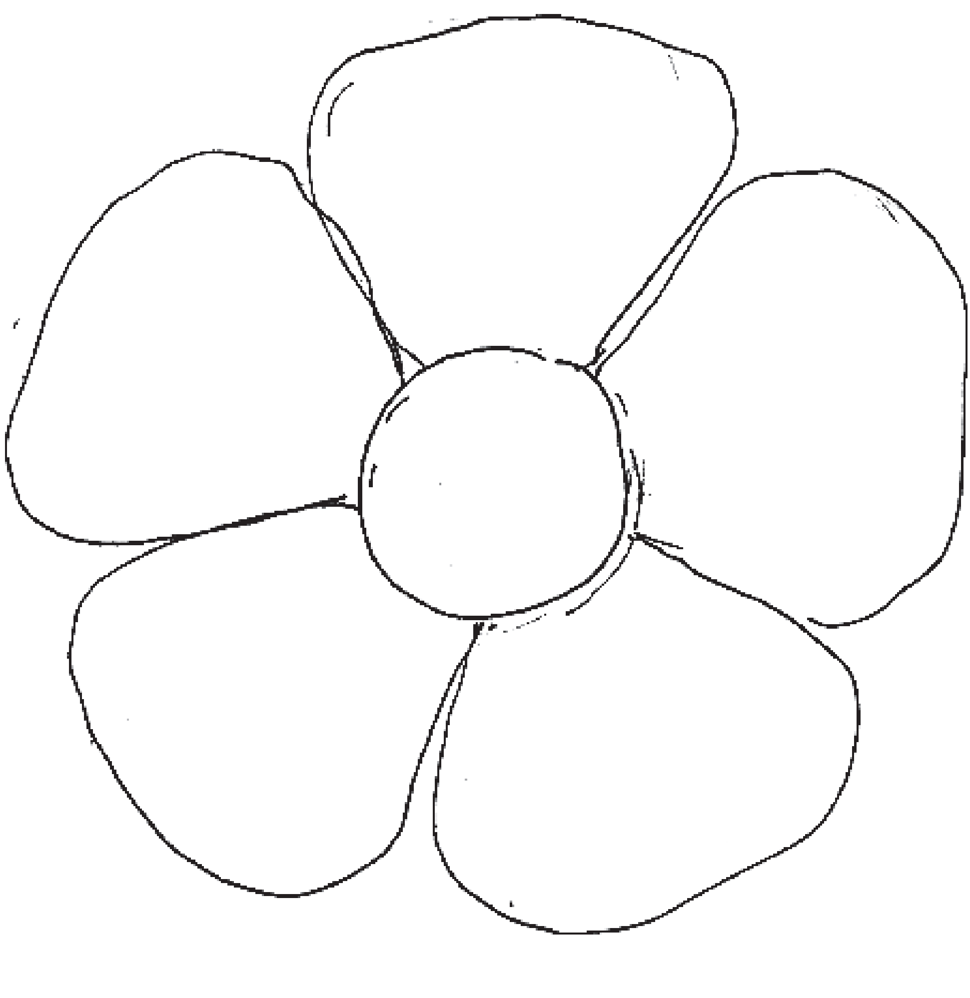
Panlinang Gawain

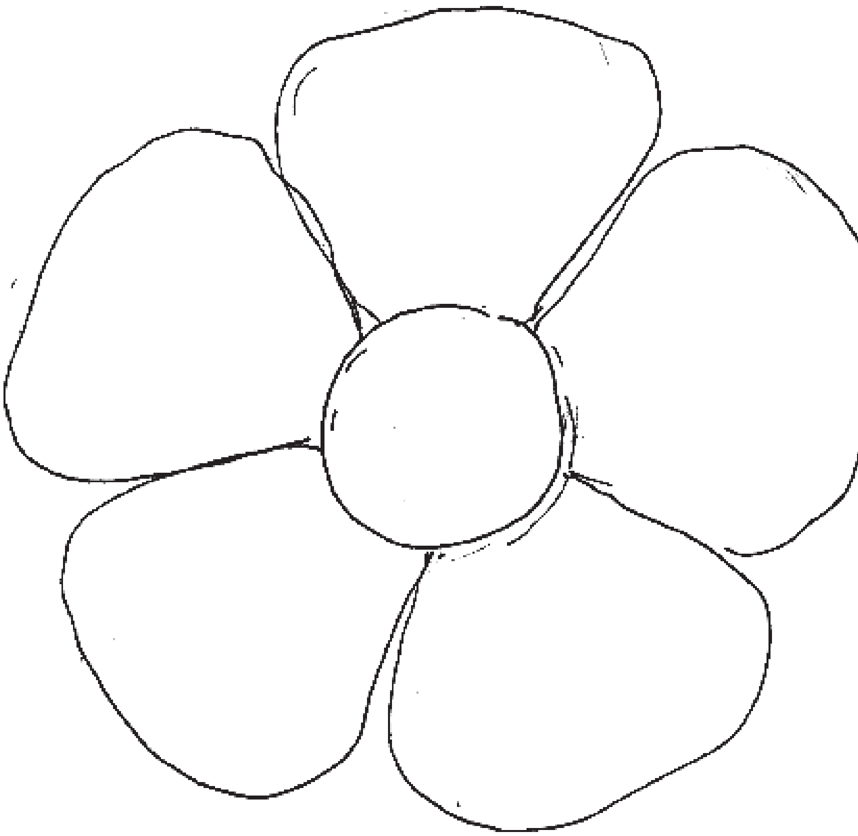
Paglalahad

a. Sabihin:

May mga bagay na itinuturing na pangunahing kailangan ng tao upang mabuhay. May mga bagay naman na bagamat kailangan natin ay di naman hinihinging magkaroon tayo upang mabuhay.

Para sa guro: Bago magturo ay gumawa ng dalawang "petal web" sa pisara para lalagyan ng sagot ng mga bata.

Sabihin:

Gagamitin natin ngayon ang mga larawan sa crossword puzzle sa pagbuo ng ating petal web.

Itanong:

Alin sa mga larawan ang talagang kailangan upang mabuhay?
(Isulat ang sagot sa unang petal web. Inaasahang sagot: pagkain, tubig, bahay, kuryente at edukasyon.)
Anu-anong larawan pa ang natitira?
Ilagay natin ito sa pangalawang petal web.

- Alin sa dalawang petal web ang nagpapakita ng mga bagay na talagang kinakailangan ng tao? [Ididikit/isusulat ng guro ang kailangan sa gitna ng web]
- Alin ang nagpapakita ng mga bagay na di naman talagang kailangan upang tayo ay mabuhay pero gusto lang natin makamtan? [Ididikit/isusulat ng guro ang gusto sa gitna ng web.]

Pagtatalakayan:

Anu-anong petal web ang ating nabuo?
Anu-anong mga bagay ang mga pangunahing kailangan ng tao upang mabuhay?
Ano kaya ang mangyayari kung wala tayong pagkain? tubig? bahay? kuryente? edukasyon?

Anu-anong mga bagay naman ang mga gusto natin ngunit maaari naman di makamtan?
Maaari ba kayong mabuhay nang wala ang mga ito? Patunayan.

- Ano ang kaibahan ng kailangan at gusto?
- Makakatulong ba sa pagtitipid ang paggasta lamang para sa pangangailangan?

Sabihin:

Ang mga batang katulad ninyo ay makatutulong sa pagtitipid ng mga kailangan natin.

Itanong:
- Sa anong paraan kayo makapagtitipid sa pagkain?
- Paano kayo makapagtitipid sa tubig?
- Paano kayo makapagtitipid sa mga kagamitang pang-eskwela?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Bilang pagbuo sa aralin, gabayan ang mga bata na masabi:

Bawat batang Pilipino ay dapat maging matipid at masinop.
Ang pagkilala sa kaibahan ng kailangan at gusto ay nakatutulong sa wastong pagtitipid.

Paglalapat

Pagawin ang mga bata ng paala-ala o pangako sa sarili upang maipakita ang pagtitipid.

Halimbawa :

> Pangako ko, tutuparin ko kung ako'y bibili ng isang bagay, dapat tandaan ko: "Ito'y talagang kailangan ko?"

Pagpapahalaga

- Anu-ano ang mahahalagang kaalaman at gawain ang natutuhan ninyo ngayon na dapat laging tatandaan?
- Anu-ano ba ang mga gawaing pagtitipid ang maipagmamalaki ninyo?
- Anu-ano ba ang babaguhin ninyo sa sarili batay sa inyong napag-aralan tungkol sa mga Kailangan o Gusto?
  [Sa pamamagitan ng Retrieval Chart, isusulat ng guro ang sagot ng mga bata. Tatalakayin ang mga sagot nila na nakatala sa Retrieval Chart.]

Pagtitipid Chart

Laging Tatandaan	Dapat Ipagmalaki	Anong Babaguhin
•	•	•
•	•	•
•	•	•
•	•	•
•	•	•
•	•	•
•	•	•

Pagtataya

Panuto: Basahin ang mga tanong at sagutin ng Oo o Hindi.

_______1. Pangunahing pangangailangan ba ang telebisyon?
_______2. Makatutulong na ba ang batang katulad mo sa pagtitipid ng tubig?
_______3. Dapat bang ilawan ang silid tulugan kung di ginagamit?
_______4. Ang edukasyon ba'y pangunahing kailangan?
_______5. Dapat bang mahalin ang mga kagamitang pang-eskwela?

(Kasunduan) Gawaing Bahay

Sa malinis na papel, gumuhit at kulayan ang isang paraan ng pagtitipid ng sariling gamit tulad ng sabon, shampoo, toothpaste, papel, atbp.

Aralin 3 - Mas Patok ang Mag-Impok

Batayang Mensahe : Maagang simulan ang pagtitipid at pag-iimpok upang may magasta sa kinabukasan.

Kaisipan : Ang gawaing pagtitipid at pag-iimpok ay dapat malinang sa bawa't isa.

Bilang ng araw ng pagtalakay : 2

Layunin
- Naipapakita ang pagtitipid sa pamamagitan ng pag-iimpok
- Napahahalagahan ang maagang pagsisimula ng pagtitipid upang may magasta sa kinabukasan

Paksang Aralin:

Pagsasagawa ng mga Tungkulin

Sanggunian : Lahing Kayumanggi, pp. 159 - 170
Matapat na Pilipino, pp. 232 - 236

Kagamitan : mga barya: 5 piso, 10 piso, 1 piso, 25 sentimos, grap ng "Isang Buwang Naimpok na Pera", larawan ng alkansya at staircase to savings

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Balik-aral

Pagbalik-aralan kung paano makatitipid at maging masinop sa mga pangungahing pangangailangan sa tahanan.

Pagganyak

1. Ipasagawa ang larong <u>Treasure Hunting</u>. Ang bawat uri ng bagay ay may katumbas na premyong barya

   a. Pangkatin ang klase ayon sa uri ng kinakailangang bagay.
   b. Ang bawat uri ay may katumbas na halagang barya.
   c. Ang mga hihilingin ay maaaring ang mga sumusunod:
      - isang bagay na yari sa kahoy
      - isang bagay na yari sa plastik
      - isang bagay na panlinis
      - isang pagkaing matamis

2. Itanong:
   - Kung mabigyan kayo ng pagkakataon na humawak ng pera gaya ng mga premyong natanggap ninyo ngayon, ano ang gagawin ninyo dito?
     (Inaasahang sagot: Ibibili ng makakain, laruan, iipunin,ihuhulog sa alkansya; ibibigay kay inay)
   - Sinu-sino sa inyo ang may alkansya?
     (Bilangin ang nag-ipon/nag-impok sa alkansya)

Panlinang Gawain
Paglalahad

1. Sabihin: "May isang paraan upang makaugalian ng mga mag-aaral tulad ninyo ang mag-impok." Tingnan ang grap
2. Ipakita ang grap tungkol sa isang buwang perang naipon ng mga mag-aaral sa unang baitang sa loob ng isang buwan"

Isang Buwang Naimpok na Pera

Pagtalakay

1. Itanong:
   a. Ilang mag-aaral ang nakapag-impok sa loob ng isang buwan?

Mag-aaral	Perang Naimpok	Paano Nagkapera	Saan Nag-impok
Jean	☺☺☺☺☺☺☺	Nagtitinda ng mga aning gulay tuwing Sabado at Linggo.	Bangko
John	☺☺☺☺	Naimpok sa baong 5 piso araw-araw.	Alkansya
Mark	☺☺☺☺☺☺☺☺☺	Naimpok sa baong 5 piso araw-araw.	Bangko
Raul	☺☺☺☺☺	Nagrarasyon ng mga pahayagan tuwing Sabado at Linggo.	Alkansya
Sammy	☺☺☺☺☺☺☺	Katulong sa tiyahing nagbebenta ng barbecue tuwing Sabado at Linggo	Bangko
Sylvia	☺☺☺☺	Katulong sa paglalako ng isda kung walang pasok	Alkansya

Pananda:☺ = 5 piso

b. Sino ang may pinakamalaking naipon?
c. Paano siya nakaipon nang ganoon kalaking halaga?
d. Maliban kay Mark, sinu-sino pa ang nakapag-impok sa kanilang 5 pisong baon araw-araw?
e. Paano nakaipon ng pera sina Sammy at Raul?
f. Saan nanggaling ang perang naipon ni Jean?
g. Sinu-sino sa kanila ang nag-iipon ng pera sa alkansya? sa bangko? Sino sa kanila ang tutularan?

2. Pangkatin ang mga batang magkakatulad ang paraan ng pag-iimpok.

3. Pag-usapan na mahalaga sa ating buhay ang pag-iimpok di lamang sa alkansya kundi sa bangko. Sabihing may tubo ang perang naimpok sa bangko. Idagdag pa na ang barya ay di dapat magtagal sa alkansya dahil kailangan ito ng mga tindahan.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Sikaping mabuo ng mga bata ang sumusunod na kaisipan.

Dapat maagang simulan ang pagtitipid upang may magasta sa kinabukasan.

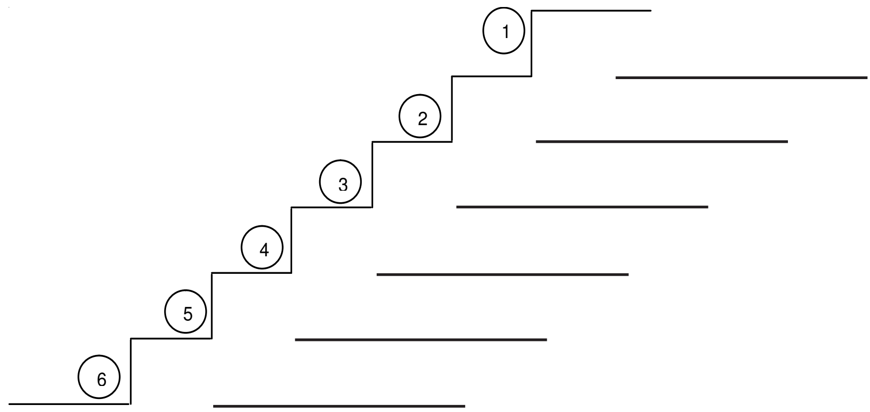
Paglalapat

Pangkatin ang mga bata sa apat. Bawat pangkat ay magpapakita ng piping palabas kung ano ang gagawin upang makaipon ng pera.

Pagpapahalaga

1. Itanong:
   a. Bakit natin kailangang mag-impok?
   b. May alam ba kayong paraan upang makapag-ipon ng pera?
   c. Saan ninyo gustong mag-impok, sa alkansya o sa bangko?

2. Muling ipasuri ang grap ng Isang Buwang Naimpok na Pera. Ipatala sa "Staircase to Savings" ang mga batang nakapag-impok mula sa pinakamalaki (Baitang 1) hanggang sa pinakamaliit (Baitang 6).

Pagtataya

Panuto: Lagyan ng bilang 1 2 3 ang mga sumusunod ayon sa iyong kagustuhan.

________ 1. Gastahin ang perang naipon sa pagbili ng laruan.
________ 2. Gawing ugali ang pag-iimpok sa alkansya.
________ 3. Mas gusto ko ang gumasta kaysa mag-impok.
________ 4. Ipadedeposito sa bangko ang barya; di ko patatagalin sa alkansya.
________ 5. Lagi akong magpapabili ng bagong damit.

Pananda: (1) gustung-gusto
(2) gusto
(3) hindi gusto

Takdang Gawain

Ipaguhit ang bagay na gustung-gusto ninyong bilhin sa perang naipon.

Aralin 4: Tulung-tulong, Sama-sama

Batayang Mensahe : Ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa

Kaisipan : Ang paglinang sa gawaing pag-iimpok ay hindi lamang nakatutulong sa sarili kundi sa bansa man

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 2 araw

Layunin:
- Naipaliliwanag ang bahaging dapat gampanan sa matalinong paggamit ng pangunahing pangangailangan (BEC PELC II, B.5.1)
- Nasasabi na ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa

Paksang Aralin
Matalinong Paggamit ng Pangunahing Pangangailangan

Sanggunian : BEC PELC II, B.5.1
Mga Kagamitan : tsart, mga larawan, activity cards, pocket chart

Pamamaraan:
Panimulang Gawain

Balik-Aral
a. Panuto: Punan ng titik ang bawat kahon upang mabuo ang mga salitang tumutugon sa pangunahing pangangailangan ng mag-anak.

1. k _ _ _ _ _ _ n

2. _ _ g _ _ _ n

3. t _ _ _ h _ _

Mga sagot : kasoutan, pagkain, tirahan

b. Panuto:

Bilugan sa palaisipan ang mga kasapi ng mag-anak.
(Para sa guro: Gabayan ang mga bata sa pagsagot ng palaisipan.)

A	N	O	B	U	N	S	O
K	U	Y	A	D	E	F	G
H	I	A	M	A	J	K	M
O	P	R	S	T	I	N	A
U	A	T	E	V	Y	K	W

Mga sagot: AMA,INA, KUYA, ATE, BUNSO

Pagganyak

a. Pag-awit *(Pag-aralan ang awit isang araw bago ituro ang banghay-araling ito)*
Ganyakin ang mga bata na awitin ang sumusunod sa himig ng
"O Kay Liit ng Mundo"

Pangunahing Pangangailangan

I - Tayo ay mayro'ng pangangailangan
Sa bawat oras dapat ingatan
Tirahan, pagkain pati kasuotan
Mag-anak kailangan 'yan.

II - O, halina't alamin
Pananagutan natin
Pag-unlad ay isipin
Ito ay kaya natin
* ulitin ang II

Itanong: Ano ang mensahe ng awitin?
Alin-alin ang dapat nating ingatan? Bakit?

Paglalahad

Pangkatin ang mga bata sa lima (5). Bigyan ang bawat pangkat ng activity card na nagsasaad kung ano ang ipakikita nila. Ang mga kasapi ng pangkat ang mag-uusap-usap kung paano nila ito maipakikita.

Pangkat 1 - Ipakita ang gawain ng ama. Halimbawa: pagkukumpuni, pagpupkok, pagpasok sa opisina

Pangkat 2 - Gawain ng ina. (Hal. Paglalaba, pagluluto. . .)
Pangkat 3 - Gawain ni kuya - Pagtulong kay tatay
Pangkat 4 - Gawain ni ate - Pagtulong kay nanay
Pangkat 5 - Gawain ni bunso - pagliligpit ng mga laruan

b. Pagtatanghal ng bawat pangkat.

Pagtatalakay

A. Pag-usapan ang mga gawaing ginagampanan ng mag-anak sa tahanan. Itanong ang mga sumusunod:
   a. Sinu-sino ang naghahanapbuhay sa pamilya? Bakit kailangan nina nanay at tatay na maghanapbuhay? Anu-ano ang mga dapat pagkagastusan ng mag-anak?
   b. Anu-ano pa ang mga gawaing dapat ninyong gampanan sa tahanan? Bakit?
   c. Paano nakatutulong ang wasto at matalinong paggamit ng pangunahing pangangailangan para makatipid at makapag-impok?
   d. Paano kayo makatutulong sa wastong paggastos ng perang kinita ng mga magulang?
   e. Ano ang dapat gawin ng mag-anak upang mapaunlad ang kanilang pamilya? Paano ba ang wastong pangangasiwa ng kinita?
   f. Ano ang kaugnayan ng pag-iimpok at pagtitipid sa kaunlaran ng bansa?

B. Muling pangkatin ang mga bata. Ganyakin sila na maipakita sa maikling dula-dulaan ang mga gawaing ito.

Pangkat 1 - Maraming gawain si Nanay. Madumi pa ang bahay. Ano ang dapat mong gawin?
Pangkat 2 - Malinis at maputi ang inyong uniporme. Maayos ang pagkakalaba ni Nanay dito. Sa pagpasok mo sa paaralan, nakita mo ang iyong kaibigan na naglalaro sa tubig na dulot ng ulan. Ano ang iyong gagawin?
Pangkat 3 - Walang pasok sa opisina ang tatay. Nangako siya na igagawa ka niya ng saranggola. Sa araw ding ito nasira ang seradura ng pintuan ng inyong bahay, ano ang dapat mong gawin?

Talakayin ang bawat gawain na ipinakita ng pangkat. Pag-usapan ang bahaging dapat gampanan ng bawat isa sa matalinong paggamit ng pangunahing pangangailangan. Linangin ang kaalaman ng matalinong paggamit ng mga pangunahing pangangailangan ay makatutulong upang makatipid at makapag-impok.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Ganyakin at gabayan ang mga bata na makabuo ng paglalahat sa pamamagitan ng sumusunod na mga tanong.

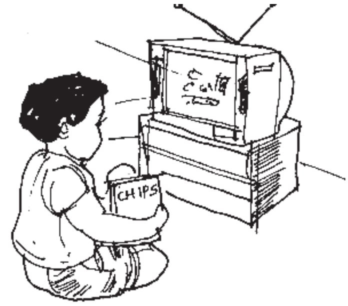
a. Bakit kailangan nating tumulong na maging maayos at wasto ang paggamit ng pangunahing pangangailangan?
b. Bakit kailangang wasto ang pangangasiwa ng suweldo nina tatay at nanay?

Paglalapat

Ipakita sa "pocket chart" ang mga larawan: Ipakuha sa mga bata ang mga larawan. Pagsalitain ang bata kung ang larawan ay nagsasaad ng dapat o hindi dapat na gawin at bakit.

a. larawan ng batang tumutulong sa nanay sa pagluluto
b. larawan ng batang nanunuod ng telebisyon habang kumakain ng "junk food"
c. larawan ng batang kumakain ng kanin, isda at gulay
d. larawan ng batang tumutulong kina tatay at nanay sa pagbabadyet.

Pangwakas na Gawain

1. Awit (Himig ng "Maliit na Gagamba")
   (Patayuin at pamartsahin ang mga bata habang inaawit ito.)

   Mga simpleng gawain
   Kayang-kaya natin
   Pagtulong kay tatay
   Pati na kay nanay
   Mga kailangan natin
   Ay ating kakamtin
   Basta't wasto ang gawain
   Baya'y uunlad din

2. **Pagpapahalaga**
   Paano makatutulong ang wastong pangangasiwa ng pera o kita ng mag-anak sa pag-unlad ng pamilya at ng bansa?
   Hayaang makapagpaliwanag ang mga bata.

Pagtataya

Basahing mabuti ang kalagayan. Piliin ang titik ng wastong sagot.

1. Nagpunta kayo ni Nanay sa palengke. Inilista na niya ang mga dapat bilihin. Sa paglalakad ay nakita mo ang pinakagusto mong laruan. Halos lahat ng kaklase mo ay mayroon na nito. Ano ang inyong gagawin?
   A. Iiyak ako sapagkat hindi ako ibibili ni Nanay.
   B. Sasabihin ko kay Nanay na ibili ako ng laruan.
   C. Sasabihin ko kay Nanay na mag-iipon ako upang makabili ng laruan.
   D. Pababawasan ko kay Nanay ang mga nakalista na dapat bilihin para makabili ako ng laruan.

2. Naghanda ng meryenda si Nanay. Gustung-gusto mo ito. Ano ang iyong gagawin.
   A. Kukuha agad ako ng madami sa plato.
   B. Kukunin ko ang para sa aking kapatid.
   C. Tamang dami lamang ang ilalagay ko sa plato.
   D. Hihingin ko na lamang ang para kay tatay.

3. Sinabihan ka ni Ate na tiklupin ang mga bagong labang damit na natuyo na. Oras din ito ng paborito mong palabas sa telebisyon. Ano ang iyong gagawin?
   A. Titiklupin ko muna ang mga damit at ilalagay nang maayos sa taguan.
   B. Papanuorin ko muna ang palabas sa telebisyon bago ko tiklupin ang mga damit.
   C. Magkukunwari akong di ko narinig si ate.
   D. Magsusumbong ako kay Nanay.

4. Inutusan ka ng nanay mo na bumili ng bigas. Sobra ng limang piso ang kanyang ibinigay. Ano ang iyong gagawin sa limang piso ?
   A. Ibibili ng kendi
   B. Ibibili ng laruan
   C. Isasauli sa Nanay
   D. Ibibili ng junk food

5. Pinaligpit sa iyo ng tatay mo ang pinagkainan ninyo. Nakita mong may ulam pa na natira sa lalagyan. Anong gagawin mo sa tirang ulam ?
   A. Ipapakain sa aso
   B. Itatapon sa labas
   C. Hahayaan lang sa mesa
   D. Itatago para makain pa

Kasunduan

Magtanong kay nanay at tatay kung paano ka pa makatutulong sa:

a. wastong paggamit ng mga pangunahing pangangailangan
b. wastong pangangasiwa ng salapi

Isulat ang sagot sa kuwaderno ng Makabayan.

Aralin 5 - Pagtitipid - Mahalaga!

Batayang Mensahe : Maraming paraan upang makatipid

Kaisipan : Mahalagang malaman na ang wastong paggamit ng pangunahing pangangailangan ay isang paraan ng pagtitipid.

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 3

Layunin

- Naipaliliwanag ang kahalagahan ng pagiging matipid sa paggamit ng pangunahing pangangailangan (BEC PELC II, B.5.2)
- Napapahalagahan ang bawat perang kinita ng mag-anak.

Paksang Aralin

Pagkamatipid sa Paggamit ng Pangunahing Pangangailangan

Sanggunian : BEC PELC II B.5.2

Kagamitan : tsart, larawan ng bahay, damit, pagkain at iba pang kailangan sa pagtataya, mga putul-putol na papel na may nakasulat na parirala.

Pamamaraan

Panimulang Gawain
Balik - Aral

1. Pagtse-tsek ng kasunduan o takdang aralin.
   (Ipakikita ng mga bata ang kanilang mga sagot tungkol sa matalinong paggamit ng mga pangunahing pangangailangan at wastong pangangasiwa sa pera.)

2. Pagsasanay
   Itaas ang ★ kung tama, ☽ kung mali.
   1. Tumulong sa nanay sa paglilinis ng bahay.
   2. Ubusin sa rises ang pera upang maging malusog.
   3. Huwag itapon ang mga natirang pagkain.
   4. Maglaro sa putikan kasama ang mga kaibigan.
   5. Kumain lamang ng masustansiyang pagkain.

Pagganyak

Maglalaro ang mga bata. Hatiin ang klase sa tatlo. Bigyan ang bawat pangkat ng enbelop o sobre na may puzzle sa loob. Mag-uunahan ang bawat pangkat sa pagbuo ng puzzle.

Pangkat 1 - Ang dapat na mabuo ay larawan ng tirahan
Pangkat 2 - Ang dapat na mabuo ay larawan ng kasuotan ng mag-aaral.
Pangkat 3 - Ang dapat na mabuo ay larawan ng mga masusustansiyang pagkain.

Bigyan ng 5 minuto ang mga bata sa pagbuo ng pira-pirasong bahagi ng puzzle. Ang pangkat na unang makatapos ang siyang magwawagi. Bibigyan ng guro ng ★ ang mananalong pangkat. Magkaroon ng maikling pagtatalakay sa gawain. Itanong ang mga sumusunod:

1. Anu-ano ang mga larawang nabuo sa puzzle?
2. Papaano ninyo ito nabuo? Nagkaroon ba kayo ng kooperasyon?
3. Kung kulang ang bahagi ng pira-pirasong puzzle, magiging maganda ba ang larawan? Bakit?

Ipaliwanag sa mga bata na kailangan din ng mag-anak ang pagkakaisa at pagtutulungan upang matugunan ang kanilang pangunahing pangangailangan tulad ng tirahan, damit at pagkain.

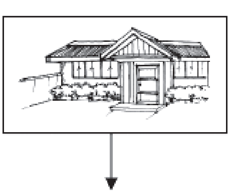
Paglalahad

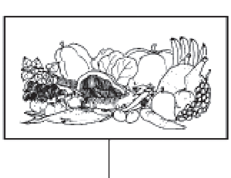
Pagkukuwento ng guro gamit ang "Story Book" tungkol sa mga likas at katangi-tanging ugali ng sinaunang Pilipino.

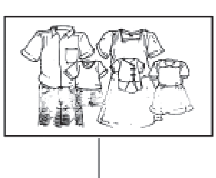
Pagtatalakay

Pagkatapos nating malaman ang mga pangunahing pangangailangan, pag-uusapan naman natin ngayon kung paano natin ito gagamitin ng mahusay, kung papaano tayo makakatipid sa mga pangangailangang ito, at kung paano natin pahahalagahan ang bawat perang kinita ng mag-anak.

Idikit sa pisara ang larawan ng bahay, pagkain at tirahan. (Halimbawa):

Ipakita ang mga sumusunod na parirala/pangungusap na nakasulat sa kartolina. Ganyakin ang mga bata na idikit ito sa tapat ng wastong larawan.

Mga halimbawa ng parirala/pangungusap:

Ilagay sa "refrigerator" ang mga natirang pagkain
Huwag guhitan ang mga dingding.
Ingatan ang uniporme
Ingatan ang mga kagamitan sa bahay
Isampay nang maayos ang damit na basa ng pawis
Huwag gamitin sa paglalaro ang damit na pansimba
Kumuha lamang ng sapat na pagkain
Huwag maging pihikan o mapili sa pagkain

* Habang ginagawa ito ng mga bata ay magpatugtog ng mga awitin

Pagtatalakay

Itanong ang mga sumusunod:

<u>Sa tirahan:</u>

a. Bakit hindi dapat guhitan ang dingding ng tirahan?
b. Bakit kailangang ingatan ang mga kagamitan sa bahay?

<u>Sa pagkain:</u>

a. Bakit kailangang ilagay sa refrigerator ang mga natirang pagkain?
b. Bakit kailangang sapat o kainaman lamang ang pagkaing kukunin sa hapag kainan?
c. Bakit hindi dapat maging pihikan o mapili sa pagkain?

<u>Sa kasuotan:</u>

a. Bakit kailangang ingatan ang uniporme sa pagpasok sa paaralan? Pagdating sa bahay, ano ang dapat mong gawin sa hinubad na uniporme?
b. Bakit hindi dapat gamitin sa paglalaro ang damit na pansimba? Ano ang maaaring mangyari dito?
c. Ano pa ang maaari mong gawin upang makatipid nang lubos sa iyong kasuotan.
d. Ano ang kailangan upang magkaroon ang mag-anak ng mga pangunahing pangangailangan?

Muling ipakita ang mga larawan ng bahay, pagkain at damit. Itanong ang mga sumusunod:

a. Saan kayo nakatira? Sino ang nagbibigay sa inyo ng pagkain at damit?
b. Sapat ba ang suweldo o sahod ng inyong magulang para sa inyong pangangailangan?
c. Ano kaya ang maaari ninyong gawin gayundin ng inyong magulang upang maging sapat ang kita ng inyong pamilya?

Akayin *(lead)* ang mga bata sa mga sagot na ito:

> Dapat na maging matipid ang mag-anak sa paggamit ng mga pangunahing pangangailangan.

- pagbili ng masustansya at murang pagkain
- hindi malimit na pagbili ng damit at kasangkapan
- matalinong paggamit ng mga pangunahing pangangailangan
- pag-iimpok sa mga ibinibigay na perang baon sa paaralan

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Itanong ang mga sumusunod:

1. Paano makakatulong ang mga batang tulad ninyo sa pagtitipid? Bakit kailangang magtipid sa paggamit ng mga pangunahing pangangailangan?
2. Ano ang maaaring mangyari kung mapapahalagahan ng wasto ang perang kinita ng mag-anak?

Awitin: (Sa himig ng Twinkle, twinkle little star)

Maging maingat sa paggamit
ng pagkain, tirahan at damit
tayo ay makatitipid,

Paglalapat

Ipaliwanag ang dapat gawin sa sumusunod na sitwasyon. Pangkatin ang klase sa tatlo (3).

a. Nagluluto ang inay ni Joshua kaya't siya ang kusang nagbabantay sa kanyang kapatid na tatlong taong gulang. Nakita niyang ginuguhitan ng krayola ng kaniyang kapatid ang pintuan ng kanilang bahay. Ano ang dapat niyang gawin ?

b. Nagugutom si Jay Jay. Maraming pagkain sa "refrigerator." Pinuno niya ng iba't ibang pagkain ang kaniyang plato. Kung ikaw si Jay Jay, tutularan mo ba siya? Bakit?

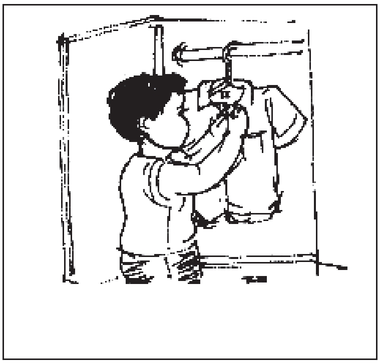
c. Nais ni Jacob na makatulong sa pag-unlad ng kaniyang pamilya. Ano ang maari niyang gawin sa labis na perang ibinibigay sa kanya araw-araw? Bakit?

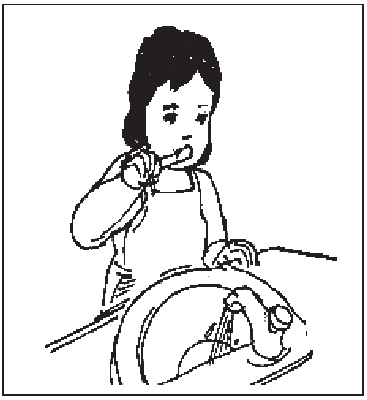
Pagpapahalaga:

Bakit dapat ingatan at tipirin ang paggamit ng mga pangunahing Pangangailangan?

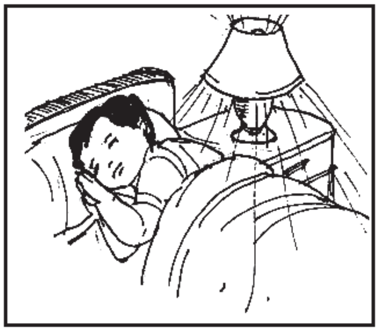
Pagtataya

Panuto: Piliin ang larawang nagpapakita ng wasto at matipid na pamamaraan ng paggamit ng pangunahing pangangailangan. Isulat ang titik lamang sa sagutang papel.

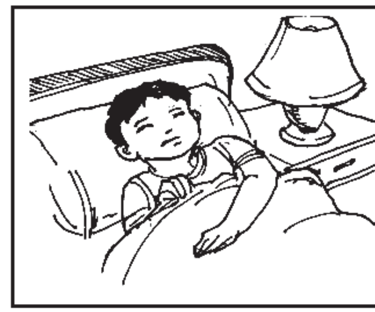
1. A. B.

2. A. B.

3. A

B

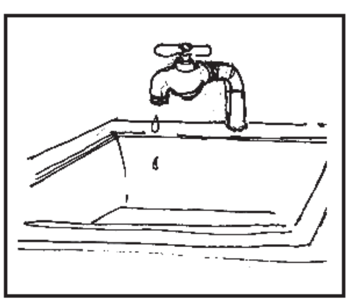
4. A

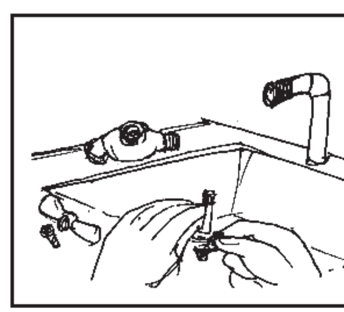
B

5. A

B

Takdang Aralin:

Maglista ng mga paraan kung paano ka makapagtitipid ng kagamitan sa paaralan.

Aralin 6 - Matipid Ka Ba?

Batayang Mensahe : Maraming paraan upang makapagtipid

Kaisipan : Tungkulin ng isang batang Filipino ang maging matipid

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 2

Layunin :

- Naisasagawa nang maluwag sa kalooban ang mga tungkulin bilang isang batang Pilipino. (PELC III - B4)
- Naipakikita ang mga paraan upang makapagtipid.

Paksang Aralin:

Pagtupad sa Tungkulin at Pagtitipid.

Sanggunian : Sibika at Kultura I pp 210 - 211
PELC III B.4

Mga Kagamitan : mga larawang angkop sa aralin, tsart ng awit "Salamat! Salamat!"

Pamamaraan

Balik-aral:

Panuto: Unawaing mabuti ang sinasabi sa bawat bilang. Isulat sa sagutang papel ang ☺ kung ito ay karapatan ng bata at ☹ kung hindi.

_______ 1. Magkaroon ng sapat at malinis na damit.
_______ 2. Maisilang na hindi kilala ang mga magulang.
_______ 3. Tumira sa maayos at tahimik na kapaligiran.
_______ 4. Lumaking may magandang asal.
_______ 5. Matutong bumasa.

Pagwasto sa Takdang Aralin

Pagganyak

Ipaawit sa mga bata ang sumusunod sa himig ng "Pamulinawen." Sabihin sa kanilang tumayo at pumalakpak habang umaawit.

Salamat! Salamat!

Salamat sa inyo
Tatay at Nanay ko
Sa buhay na bigay
Ngalan at patnubay.

Bilang papuri ko
Magsisilbi ako
Di lamang sa inyo
Pati sa bayan ko.

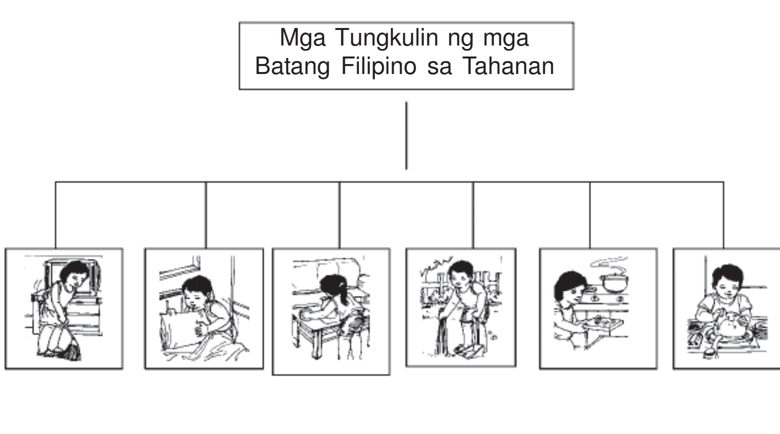
Itanong:
- Sinu-sino ang pinasasalamatan ng bata?
- Bakit siya nagpapasalamat sa kanila?
- Ano ang pangako niya para sa mga magulang?

Sabihin:
- Ang batang Pilipino ay may maraming karapatan. Sa bawat karapatang tinatamasa ng batang Pilipino ay may kalakip na mga tungkulin.
- Ang mga tungkuling ito ay dapat isagawa. May mga tungkulin sa tahanan, sa paaralan, at sa pamayanan. Mahalaga ang pagtupad sa tungkulin ng mga batang katulad ninyo.

Panlinang na Gawain

Paglalahad

Ipokus ang atensyon ng mga bata sa "graphic organizer" ukol sa mga Tungkulin ng mga Batang Filipino sa Tahanan

Itanong:

Anu-ano ang nakikita ninyo sa "graphic organizer"? Ginagawa rin ba ninyo ang mga ito?

Sabihin:

Alam ba ninyo ang mga paraan upang makatipid habang ginagampanan natin ang ating mga tungkulin?

a. Hatiin ang klase sa 5 pangkat. Ang bawat pangkat ay magkakaroon ng "buzz session" ukol sa paraan ng pagtitipid habang ginagampanan ang mga tungkulin.
   - Pangkat 1 - Paglilinis ng Bahay
   - Pangkat 2 - Pagtulong sa Pagluluto
   - Pangkat 3 - Pagtulong sa Paglalaba
   - Pangkat 4 - Paglilinis ng Bakuran
   - Pangkat 5 - Pag-aalaga sa Kapatid

b. Pag - uulat ng bawat pangkat

Pagtatalakayan

- Anu-ano ang tungkulin ng isang bata sa tahanan?
- Alin sa mga ito ang ginagawa ninyo?Bakit kailangan ninyo itong gawin?
- Ano ang nadarama ninyo habang ginagampanan ninyo ang inyong tungkulin?
- Batay sa inyong mga ulat, maaari ba nating maipakita ang pagtitipid sa ating mga ginagawa?
- Anu-ano ang maaaring tipirin habang naglilinis ng bahay? naglalaba? nagluluto? atpb.

Sinu-sino ang nakikinabang sa inyong ginagawang pagtitipid? Paano?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

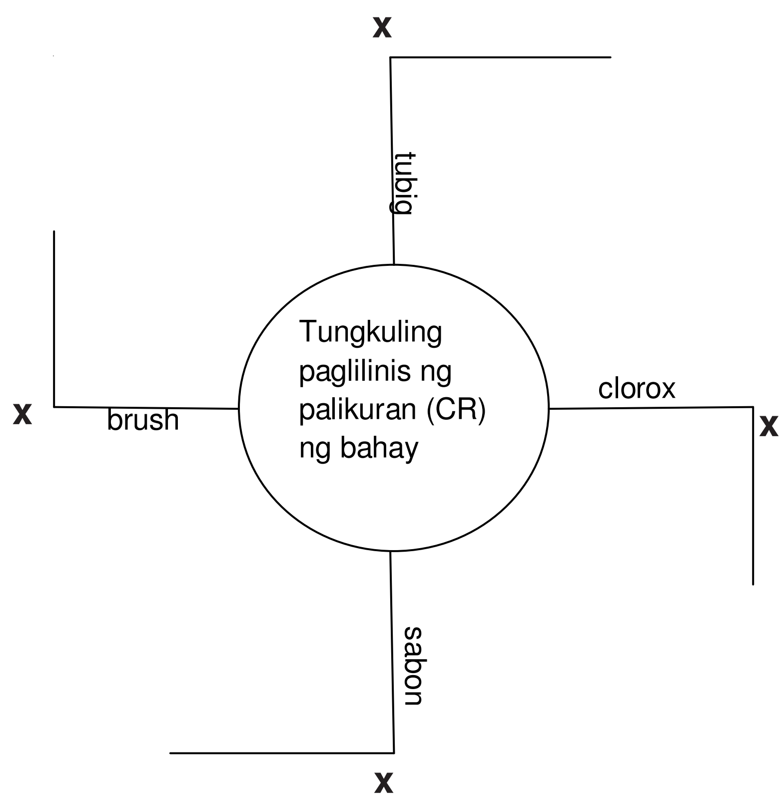
Bilang pagbuo sa aralin, itanong:

- Anong kabutihan ang naidudulot sa pamilya ng pagganap ng mga bata sa kanilang tungkulin sa tahanan?
- Anong kabutihan ang naidudulot ng pagiging matipid at masinop? Gabayan ang mga bata na masabi ito:

- Bawat batang Pilipino ay may mga tungkuling dapat gampanan sa tahanan.
- Bawat batang Pilipino ay may dapat gampanan sa pagtitipid sa tahanan.

Paglalapat

Panuto: Sabihin kung paano matitipid ang mga gamit sa tungkuling gagampanan. Isulat ang sagot sa may x

Pagpapahalaga

Sino sa mga bata ang tutularan mo?

Paglalapat ng Kasanayan

Paglalaro ng "Umupo at Maglaro"

- Gumawa ng malaking bilog. Panatilihing nakaupo lamang ang mga bata sa sahig. (Maaari ring nasa upuan ang mga bata.)
- Maghanda ng isang bagay, maaaring isang bell. Ipasa ang bell nang paikot.
- Pagsabi ng guro o lider ng "tigil," ihinto ang pagpasa ng bell. Ang batang may hawak ng bell ay magsasabi ng isang tungkulin sa tahanan o isang paraan ng pagtitipid sa tahanan.
- Ipagpatuloy ang laro hanggang ang lahat ng bata ay nakapagsalita.

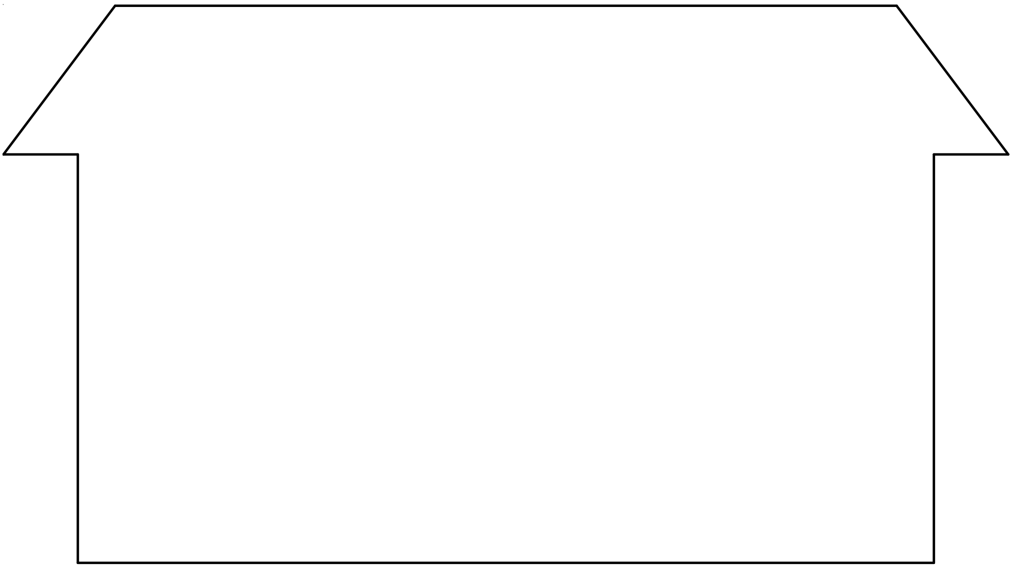
Pagtataya

Panuto: Iguhit sa sagutang papel ang bituin (★) kung ang sinasabi ng guro ay Tama at ekis (X) kung Mali.

________ 1. Magpaalam sa mga magulang o nakatatanda bago umalis ng bahay.
________ 2. Iwanan sa mesa ang pinagkainan.
________ 3. Patayin ang ilaw kung hindi ginagamit.
________ 4. Umuwi sa takdang oras
________ 5. Iniwang bukas ang gripo kahit hindi ginagamit.

Kasunduan

Gumuhit sa isang papel ng isang larawan na nagpapakita ng iyong tungkulin sa tahanan at mga gawaing nagpapakita ng pagiging masinop at matipid.

Aralin 7 - Barya Mahalaga Nga Ba?

Batayang Mensahe : Ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin

Kaisipang Pokus : Barya man sa paningin, malayo ang mararating

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 3 araw

Layunin:

- Naipakikita ang pagiging matipid at masinop sa pamayanan (PELC III)
- Nasasabi na ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin
- Nasasabi ang kabutihan ng pagbabangko

Paksang Aralin:

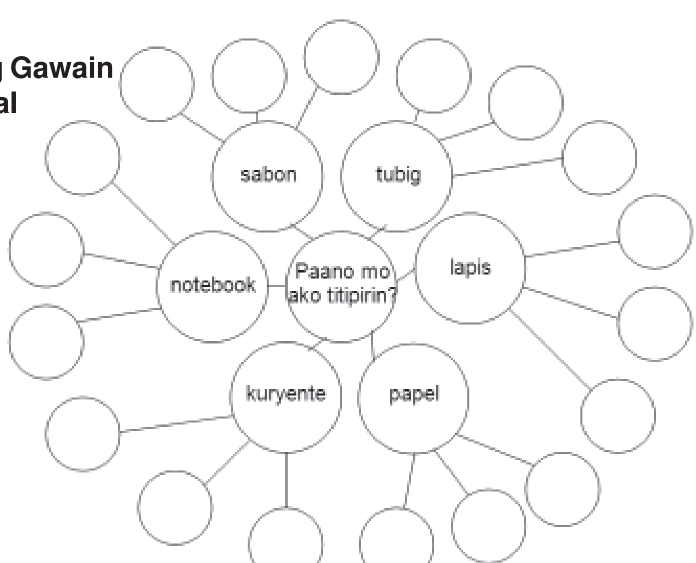
Kahalagahan ng Barya at Pagbabangko

Sanggunian : BEC-PELC B.4.1
Mamamayang Makabayan I
E.E. Mercado, p. 162 - 165

Mga Kagamitan : isang kahon, mga bilog na kartolinang may nakasulat na mga bagay na dapat tapusin, stick puppets - Karlo, Rio at Nicole

Pamamaraan:

Panimulang Gawain
Balik-aral

Hatiin ang klase sa 6 na pangkat. Tawagin ang lider at pakunin ng bilog kung saan nakasulat ang bagay na dapat nilang tipirin. Sasagutin nila ang katanungang "Paano mo ako titipirin?" Kailangang tatlong paraan ng pagtitipid ang kanilang isasagot at ididikit nila sa tapat ng bagay na kanilang napili. Ang pangkat na unang makakatapos ay siyang magwawagi.

Pagganyak

Muling ipaawit ang awitin tungkol sa pagtitipid na natutunan ng mga bata sa nakaraang aralin.

Pagtitipid
(Himig: Mary had a little lamb)

Pagtitipid ay kailangan
Ito'y mapapakinabangan
Sa tahanan at paaralan
Maging sa ating pamayanan

Agapan ang pagtitipid
Balang araw magagamit
Pag-unlad ay makakamit
Ligaya'y muling sasapit

Panlinang na Gawain

Paglalahad

a. Magpakita ng larawan ng pamayanan.
Itanong sa mga bata:
- Anu-ano ba ang nakikita natin sa isang pamayanan?
Gabayan ang mga bata na masabi ang mga sumusunod:
>mga gusali >mga puno, halaman at bulaklak
>palaruan >mga babala
>parke >mga basurahan

- Mahalaga ba ang mga bagay na ito sa isang pamayanan? Bakit?
- Paano kaya mapapanatili ang kaayusan at kagandahan ng isang pamayanan?
- Paano natin matutulungan ang pamahalaan sa bagay na ito?
- Paano kaya natin maipapakita ang pagiging matipid at masinop sa pamayanan?

Gabayan ang mga bata sa pagpapakita ng pagiging matipid at masinop:

Huwag sulatan o ihian ang mga dingding at pader	Mga gusali	linisin ang loob at labas
Huwag abusuhin ang paggamit	Palaruan	Iwasan ang pag-kakalat
Sundin ang mga babala sa parke	Parke	Iwasan ang pag-kakalat at pag-ihi sa mga tagong lugar
Huwag sisirain ang mga puno at halaman	Mga puno, halaman at bulaklak	Huwag pipitasin ang mga bulaklak

Itanong:
Anu-anong mga gusali ang maaaring makita sa isang pamayanan? (Itala sa pisara ang sagot ng mga bata.) Pag nabanggit ang bangko ay magdikit ng larawan ng bangko.

Itanong:
Anu-anong ngalan ng bangko ang alam ninyo?
Bakit mahalaga ang mga bangko?
Saan kaya kayo maaaring kumuha ng perang idedeposito sa bangko?

Sabihin:
Alamin ang kasagutan sa huling tanong sa aking ikukuwento.
(Iparirinig ng guro ang kuwento gamit ang stick puppet na sina Karlo, Rio at Nicole)

BARYA … MAHALAGA

Isang araw ay naglalakad pauwi ang magpipinsang sina Karlo, Rio at Nicole. Sa daan ay nakakita sila ng bente singko sentimos.

Dadamputin na lamang ito ni Nicole nang sawayin siya ni Rio.

"Huwag mo nang pulutin iyan. Bebente singko lamang," ang sabi ni Rio. "Wala nang mabibili ang bente singko ngayon."

"Hayaan mo na siya," ang sabi ni Karlo.

"Aanhin mo nga ba iyan?"

"Di ko pa naman gagastusin ito. Ihuhulog ko ito sa aking alkansiya. Tuwing makakapulot ako ng barya ay inihuhulog ko sa alkansiya," ang tugon ni Nicole.

Nagpatuloy sila ng paglalakad at napadaan sila sa isang tindahan.

"Bumili tayo," ang sabi ni Rio, sabay punta sa tindahan. Pumili siya ng biskwit. "Naku, pano ba ito, P0.75 pala ito eh P0.50 na lang ang pera ko."

"O, ito ang P0.25 na napulot ko. Dagdag mo na para mabili mo ang gusto mo." alok ni Nicole.

"Salamat, mahalaga nga pala ang mga barya, kung wala ang bente singko mo ay di ako makakabili." wika ni Rio.

"At tandaan mo, kung wala ang bente singko, diyes, at singko ay wala ring piso." ang paliwanag ni Karlo.

Pagtatalakay

- Sinu-sino ang mga tauhan sa kuwento?
- Sino sa kanila ang nagpapahalaga sa barya?
- Ano ang ginagawa niya sa barya?
- Paano niya napatunayan sa kanyang pinsan na mahalaga ang barya?
- Ano kaya ang gagawin ni Nicole kapag napuno na ang kanyang alkansiya?
- Kung ikaw si Nicole ano ang gagawin mo sa baryang naipon mo?
- Dapat ka bang mahiya na ang perang idedeposito mo sa bangko ay barya lamang?
- Patunayan na baryang singko at diyes ay mahalaga rin batay sa iyong karanasan.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

A. Itanong: Paano ba maipapakita ng mga batang tulad ninyo ang pagiging matipid at masinop sa pamayanan?
Bakit mahalaga ang mga barya?
Bakit higit na mahalaga ang mga barya kapag pinagsama-sama?
Anu-ano ang kabutihang naidudulot ng pagbabangko?

B. Rap

Baryang inipon sa alkansiya'y
Huwag patagalin
Sa bangko ito'y dalhin natin
At duon mo ipunin
Dahil ang barya'y mahalaga
Lalo pag pinagsama-sama
Huwag balewalain ang barya
Ito ay mahalaga.

Paglalapat

Pangkatin ang mga bata sa tatlo (3). Ipadula sa mga bata ang maaari nilang gawin sa mga sitwasyong ibibigay sa kanila na nakalagay sa activity card. Gabayan ang mga bata sa pagsasagawa nito.

Pangkat 1 - Napansin mong puno na ang alkansya ng iyong nanay, ano ang iyong gagawin?

Pangkat 2 - Pagbili mo sa tindahan, ang ibinigay na sukli sa'yo ay kendi sa halip na 50 sentimos. Ano ang gagawin mo?

Pangkat3 - Namasyal kayo ng iyong pamilya sa parke ng bayan. Nakita mo ang iyong mga kapatid na tumatayo at lumulukso sa mga mesa at upuang bato sa parke. Ano ang maari mong gawin?

* Magkaroon ng maikling pagtatalakay sa bawat gawain upang malaman ng bata ang mensahe nito.

Pagpapahalaga

Isulat ang T kung tama ang pangungusap at M kung ang pangungusap ay mali.

1. Mahalaga ang barya bilang panukli o pamasahe.
2. Ang mga bangko ay hindi mapapagkatiwalaan.
3. Sa alkansya dapat ipunin ang mga natitirang barya upang hindi mawala.
4. Kakapusan sa barya'y maiiwasan kung ito'y gagamiting pambayad, pangkawanggawa at panukli.
5. Ihulog sa balon (wishing well) ang barya, at pagkatapos ay humiling na sana ito'y dumami.

Pagtataya

Panuto: Basahing mabuti ang mga sitwasyon at pagkatapos ay isulat ang titik ng tamang sagot.

1. Habang namamasyal ka sa palaruan ng barangay, nakita mong kinakain ng kambing ang mga bagong tanim na halaman. Ano ang dapat mong gawin?

   A. Tawagin ang nakakatandang kasama upang siya ang magpaalis sa kambing.
   B. Patuloy na maglaro at hayaan ang kambing.
   C. Lumayo sa kambing dahil baka manakit ito.
   D. Batuhin ang kambing upang umalis na ito.

2. Nakita mong bukas pa ang ilaw sa pook ng inyong barangay. Mataas na ang sikat ng araw. Hindi na kailangan ng mga taong dumaraan ang ilaw. Ano ang maaari mong gawin?

   A. Hahayaan kong bukas ang ilaw.
   B. Magkukunwaring hindi ko nakita.
   C. Magagalit sa taong dapat na pumatay ng ilaw.
   D. Sasabihin ko kay nanay na tawagan ang opisina ng barangay upang mapatay na kaagad ang ilaw.

3. Hinikayat ng guro ang inyong klase na magdala ng baryang pwedeng itulong sa proyektong "Tulong Barya Para sa Eskwela". Dalawang bente-singko sentimos lang ang natira sa iyong baon. Ano ang nararapat mong gawin dito?

   A. Ibibili ko na lamang ng kendi nakakahiyang ibigay ang 2 bente singko sentimos.
   B. Ibibigay ko na ang 2 bente-singko sentimos sa proyekto dahil makakatulong din ito pag pinagsama-sama lahat ng barya.
   C. Hihingi ako sa nanay ng lima at sampung pisong barya na pandagdag upang maging sikat ako sa klase.
   D. Kunwari ay hindi ko narinig ang guro kaya't di ko ibibigay ang 2 bente-singko sentimos.

4. Binigyan ka ng ninong mo ng limandaang piso (P500.00) noong nakaraan mong kaarawan. Sinabi ng nanay mo na ingatan ito. Ano ang pwede mong gawin?

   A. Ipaalam kay nanay na idedeposito ko ito sa bangko.
   B. Ibibigay kay nanay at magpapabili ng laruan.
   C. Dadalhin ko sa paaralan at ililibre ko ang aking mga kaibigan.
   D. Ibibigay ko na lamang ito sa mga pulubing namamalimos sa kalye.

5. Tinanong ka ng iyong tatay kung bakit nais mong magdeposito sa bangko. Ano ang iyong isasagot?

   A. Sapagkat nais kong magkaroon ng libreta ng bangko na pwedeng ipagmalaki sa klase.
   B. Sapagkat nais kong magkaroon ng tubo ang aking pera at makatulong sa mga taong nanghihiram ng pera sa bangko.
   C. Sapagkat nais kong dumami pa ang aking pera.
   D. Sapagkat nais ng guro ko na magdeposito ako sa bangko.

Kasunduan

Mag-interbyu ng taong natulungan ng bangko at humanda sa pagsasalaysay nito sa klase

Aralin 1 - Pagtitipid

Batayang Mensahe : Ang paglago ng kabuhayan ay makatutulong sa kaunlaran ng bansa.

Kaisipan : Dapat makiisa ang lahat sa pagpapalago ng kabuhayan.

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 2

Layunin

- Nasasabi kung paanong ang pagiging matipid at masinop ay nakakatulong sa pagtugon sa pangangailangan ng malaking populasyon (II. A.1.4)
- Nauunawaan nang lubos na ang paglago ng kabuhayan ay nakatutulong sa kaunlaran ng bansa.

Paksang Aralin:

Pagtitipid at Kaunlaran ng Bansa

Sanggunian : PELC, II-A.1.4
Pilipinas Bansang Maganda, Kulturang Pilipino

Mga Kagamitan : Mga larawan, tsart

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Balik-Aral

1. Tig-isang ipamamahagi ng guro sa apat na pangkat ang mga sumusunod na mga gawain:

   Pangkat 1 - Yaman ng Bansa
   Anu-ano ang tatlong bahagi na yaman ng ating bansa? Bakit pinakamahalaga ang yamang-tao?

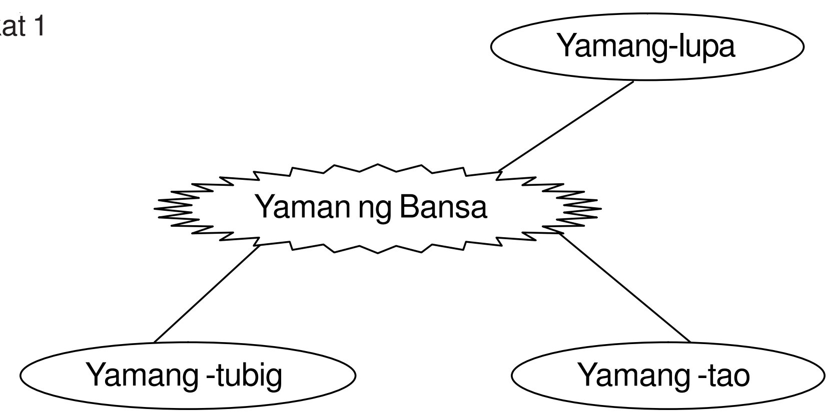
   Pangkat 2 - Pangkat ng Populasyon sa Bansa
   Anu-ano ang tatlong pangkat ng populasyon sa ating bansa? Sinu-sino ang bumubuo ng bawa't pangkat? Bakit dapat alagaang mabuti ang batang populasyon?

Pangkat 3 - Manggagawang Populasyon
Paano nahahati ang manggagawang populasyon? Sinu-sino ang bumubuo nito? Paano sila nakatutugon sa mga pangangailangan ng pamilya at ng pamayanan?

Pangkat 4 - Mga Pangunahing Pangangailangan. Anu-ano ang tatlong pangunahing pangangailangan ng tao? Bukod dito anu-ano ang iba pang pangangailangan?

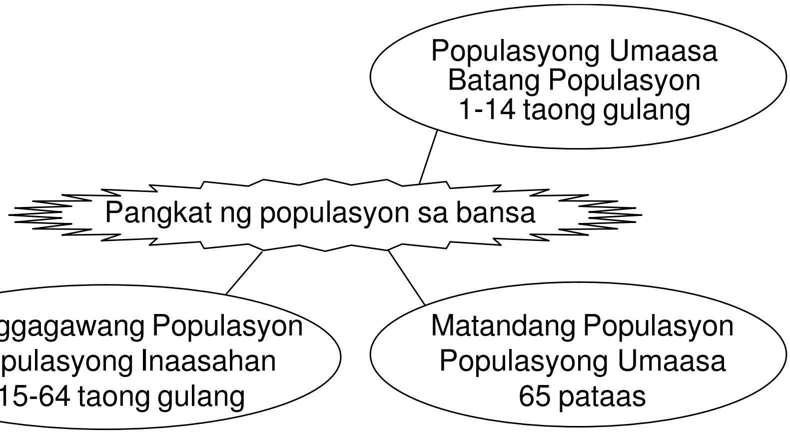
2. Bibigyan sila ng 10 minuto na makabuo ng tsart.
3. Isa-isang magpapakita ang bawat pangkat ng nabuong tsart o organizer at ipapaliwanag ito.

Pangkat 1

Ang Yamang-Tao ay higit na mahalaga dahil ang mga tao ang nangangasiwa sa lahat ng pwedeng gawin para sa kaunlaran ng pamumuhay.

Pangkat 2

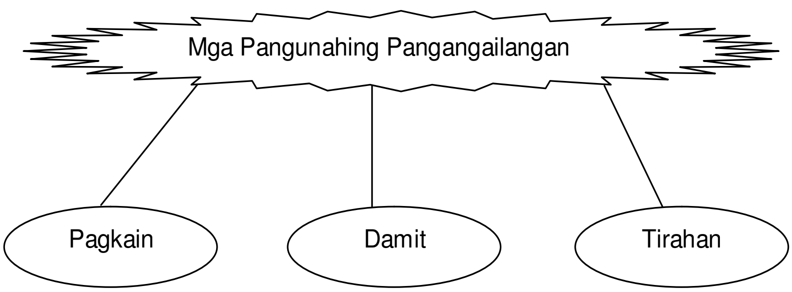
Tayong nasa ikalawang baitang ay kabilang sa batang populasyon. Binibigyan tayo ng mga sapat na pagkain at damit. Tinuturuan tayo ng mabuting asal. Pinag-aaral tayo upang maging kapaki-pakinabang. Paglaki natin tayo naman ang maghahanapbuhay.

Pangkat 3

Nagbibigay ng Produkto	Manggagawang Populasyon o Populasyong Inaasahan	Nagbibigay ng Serbisyo o Paglilingkod
Magsasaka		Guro
Mangingisda		Doktor, Nars, Dentista
Mananahi		Abogado
Karpintero		Pulis at Sundalo
Barbero		Bumbero
		Pari
		Basurero
		Kartero
		Inhenyero

Higit na kailangan ng ating bansa ang naghahapbuhay na populasyon. Kapag marami ang naghahanapbuhay, malaki ang kikitain ng pamahalaan. Uunlad ang ating bansa. Tinutulungan nila ang bata at matandang populasyon. Sila ang naghahanapbuhay para sa pamilya.

Pangkat 4

Bukod dito nangangailangan din ang pamilya ng pera para sa edukasyon, gamot at paglilibang. Kaya kailangang magtipid at mag-impok.

4. Pagsusuri ng kanilang mga ipinaskil na tsart sa pisara. Pagtatalakay at pagpapalawak ng natutuhan nila.

Pagganyak

1. Ang ikalawang baitang ni Bb. Gomez ay nagtatalakay tungkol sa pangangailangan ng mga pamilya sa isang pamayanan. Pinagmasid niya ang mga bata ng pamilya sa kanilang mga kapitbahay. Naririto ang ilang mga ulat ng mga mag-aaral.
   (Puwedeng naka-tape itong ulat o kaya'y iparinig sa kanila habang binabasa o ipabasa sa mga batang mahusay na bumabasa.)

Nena – Napagmasdan ko ang isang mag-anak na aming kapitbahay. Anim silang lahat na naninirahan sa isang maganda at malaking bahay na inuupahan nila. Si Mang Luis po ay isang inhenyero na nagtatrabaho sa Saudi. Sa tingin ko ay mukha silang maligaya. Palagi silang nagkakaroon ng salu-salo lalo na kung umuuwi siya galing Saudi.

Bakit naisip ni Nena na maligaya ang pamilyang ito?

Max	–	Iba ang nakita ko sa aming purok. Kapwa titser ang mag-asawa. Nakapagtapos na ang lahat ng tatlong anak nila. Titser din ang panganay. Yung isa po ay nars. Ang pinakabunso ay nagtatrabaho sa isang bangko. Sa palagay ko natutugunan ang kanilang pangangailangan. May katamtamang laki ang kanilang sariling bahay. Malinis pa nga ito kahit walang katulong. Nagtutulungan sila sa mga gawain sa bahay. Higit sa lahat nagsisimba sila tuwing linggo.

Bakit nasabi ni Max na natutugunan ng pamilyang ito ang kanilang mga pangangailangan? Paano kaya nila ito nakamit ? Heto naman ang ulat ni Rina sa kanyang mga kaklase.

Rina	–	Mayroon din akong napagmasdan na pamilyang huwaran ang pagkamatipid at pagkamasinop. Makikita mo talaga na nagsisikap sila. Noon, nagtrabaho lamang si Mang Karding sa isang panadirya. Ngayon po ay may sarili na silang panadirya. May katulong nga sila sa pagdedeliber ng mga tinapay sa kabilang barangay. Nasa high school na ang panganay. Yung isa po ay nasa Grade V. Ang pinakabunso ay nasa Grade I pa lamang. Ang ina ang siyang nag-aasikaso sa bahay. Tumutulong din sa kanya ang kanilang mga anak. Tiyak akong malusog silang lahat!

Bakit tiniyak ni Rina na malulusog ang pamilya ni Mang Karding?
Pakinggan naman ninyo ang ulat ni Mario.

Mario	–	Kawawa ang pamilyang malapit sa amin! Palagi na lamang nag-aaway ang buong mag-anak. Umuuwing lasing si Mang Tonio. Maya-maya'y maririnig mo na lamang ang iyakan at sigawan ng mga kasapi nito. Ipinagbili na nga ang malaking bahay na minana nila sa mayamang pamilya noon. Kaisa-isang anak si Mang Tonio ngunit hindi pa nga nakapagtapos ng pag-aaral. Ganoon din ang kanyang apat na mga anak. Gayon na lamang ang hirap at lungkot nila ngayon.

Bakit kaya malungkot at naghihirap ngayon ang pamilya ni Mang Tonio? Ano kaya ang mangyayari sa ating pamayanan kung maraming pamilya ay kagaya ng pamilya ni Mang Tonio?

Panlinang na Gawain

Pagtatalakay sa narinig na ulat.
Sa tingin ninyo aling pamilya kaya ang gagayahin natin? Bakit?
Anu-ano ang mga palatandaan ng isang pamilya na umuunlad na?
Paano nila natamo ito?
Ano ang magiging epekto nito sa pamayanan.
(Habang sumasagot ang mga bata isusulat ng guro ang mga ito sa pisara sa apat na hanay.)
Hal.

Palatandaan ng Pag-unlad →	Paano natamo →	Epekto/Resulta sa Pamilya →	Epekto sa Pamayanan/Bansa
Sariling bahay Sagana sa pagkain Sapat na damit Nakapag-aaral Malusog at ligtas sa sakit	May pangarap Nagsisikap Nagtitipid sa kinikitang pera Nagbabadyet Nag-iimpok Nangungutang sa bangko Pagtitiyaga sa pagtatrabaho Pagdarasal sa Diyos	Masaganang pamumuhay Mabuting kalagayan Nakabibili ng panga- ngailangan Nakapagtrabaho nang husto Nakatutulong sa iba	Umuunlad ang buhay Nakatutulong sa kaunlaran ng pamayanan at sa buong bansa

Sabihin : Suriin nating mabuti ang ating nagawang tsart

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Anu-ano kaya ang mangyayari sa ating pamayanan kung ang lahat ng pamilya ay katulad ng huwarang pamilya na binanggit ninyo?
(Tulungan ang mga bata na makabuo ng mensahe:)

> Ang pagiging matipid, masinop at ang wastong paggamit ng pera at iba pang yaman na nakamit dahil sa pagsisikap at pagtitiyaga ay nakatutulong sa pagtugon sa pangangailangan ng sariling pamilya, pamayanan at ng malaking populasyon.

Paglalapat

Paano natin mapatutunayan ang narinig nating ulat? Nangyayari na rin ba ito sa ating pamilya at pamayanan?
(Tulungan ang mga bata na makapagmungkahi silang magmasid sa sariling pamilya.)
Anu-anong mga datos ang gusto nating malikom?
(Gumawa ng tsart. Ito rin ang maaaring takdang aralin matapos ang unang araw na leksyon para ilunsad ang pangalawa.)

Ang Sarili Kong Pamilya

Ang bumubuo ng pamilya	Bilang ng Kasapi	Hanap Buhay	Kita	Gamitin				Iniipon
				Pagkain	Damit	Bahay	Eduk.	
Tatay Nanay Kuya Ate Lolo Lola Atpb.								
Kabuuang bilang								

Pakikipagtalakay sa kapwa kaklase ng kanilang nalikom na datos sa sariling pamilya.

Pagpapahalaga

Anu-ano ang masasabi ninyo tungkol sa inyong pag-titipid sa sariling pamilya?
Anu-anong mga katangian sa pagtitipid ang dapat sundin?
Anu-ano naman ang mga katangiang dapat baguhin?

Ang pag-unlad ng kabuhayan ng sariling pamilya ay nakatutulong din sa pagpapalago ng kabuhayan ng pamayanan. Ang paglago ng sariling pamayanan ay nakakatulong din sa kaunlaran ng bansa.

Pagbuo ng Pangako

Ngayong alam na natin kung sinu-sino ang tumutulong sa pangangailangan ng pamayanan at kung paano natutugunan ang iba't ibang pangangailangang ito anong gusto mong tularan sa paglaki mo?

Hal.

Gusto kong maging doctor para matulungan ko ang mga maysakit. Hindi ko sila sisingilin nang mataas?

Pag-aawit	(soft syllables)
Tatay at Nanay	so-so-so-la-so
Kuya at Ate	mi-re-mi-fa-mi
Neneng na malambing	do-ti-do-re-do-ti
Lolo at Lola	la-so-la-ti-la
At kapamilya	fa-mi-so-fa
Mahal ko po sila	re-ti-re-mi-re-do

Pagtataya

Lagyan ng tsek /✓/ ang hanay na nagsasabi ng inyong nararamdaman.

	☺	☹
1. Binigyan ng gantimpala ang pinakamahusay na guro sa pamayanan.		
2. Natapos agad ang proyekto dahil maraming tao ang tumulong.		
3. Binigyan ni Mang Luis ng hanapbuhay si Danny na putol ang paa.		
4. Ipinagbabawal ng kapitan ng barangay ang pagtatapon ng basura kahit saan.		
5. Madaling napigil ang sunog dahil dumating agad ang bumbero.		
6. Dinakip ang mga magulang na hindi nagpapaaral kahit man lang sa elementarya.		

	☺	☹
7. Turuan ang mga mag-aaral sa pag-iimpok sa bangko.		
8. Binigyan at tinuruan ng trabaho ng pamahalaan ang mahihirap.		
9. Nagkaroon ng paligsahan sa pag-iimpok sa bangko sa Barangay Maluay.		
10. Ikulong ang mga mangingisda na gumagamit ng dinamita.		

Takdang Aralin

Magkakaroon tayo ng ating commitment. Iguhit ninyo sa isang short bond paper ang gusto ninyong tularan sa paglaki ninyo.

Aralin 2 - Pinagkukunang-yaman Gamitin Nang Wasto

Batayang Mensahe : Maraming paraan upang makapagtipid.

Kaisipan : Bawat isa ay dapat makiisa sa pagtitipid

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 5

Layunin
- Natatalakay ang paraan ng pangangalaga sa yamang-lupa 1.B.5.1
- Natatalakay ang paraan ng pangangalaga sa yamang-tubig 1.B.5.2
- Nakakapagpapahayag na ang pag-aalaga ng likas na yaman ng pamayanan ay isang paraan ng pagtitipid at nakatutulong din sa pamumuhay ng pamilya at ng pamayanan

Paksang-aralin

Paggamit nang Wasto ng Pinagkukunang Yaman

Sanggunian : Kulturang Pilipino, p.41-43, Pilipinas Bansang Maganda, p. 89-109; Kulturang Pilipino, p. 41-56

Mga Kagamitan : Sentence strip, phrase cards, tsart, tape

(UNANG ARAW)

Pamaraan

Panimulang Gawain

Balik-aral

1. Ipamahagi sa mga bata ang mga larawan.

bundok	kapatagan	pulo
ilog	karagatan	bulkan
burol	lawa	
lambak	talon	
look	talampas	

Sabihin:

"Pangkat-pangkatin ninyo ang mga larawan ayon sa inyong nais. Ilang pangkat ang nabuo ninyo? Mayroon bang larawan na hindi dapat isali sa pangkat?"

2. Ipabigay ang pangalan ng nabuong mga pangkat at ipapaskil ito sa pisara.

Anyong Lupa o Yamang-lupa	Anyong Tubig o Yamang-tubig

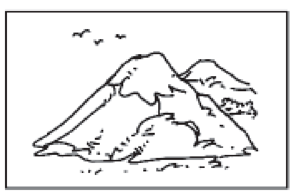
3. Ipamahagi sa mga bata ang mga sentence strip word card.

Sabihin:

Babanggit ako ng isang likas na yaman, ibigay ninyo ang katumbas na larawan at punan ang nawawalang titik sa kahon. Ilagay ang larawan at nabuong salita sa ilalim ng bawat pangkat.

(Maaari ring ipakita ang larawan at kikilalanin ito ng mga bata. Sila ang pipili ng <u>phrase strip.</u>)

Hal.
Pinakamataas na anyong lupa

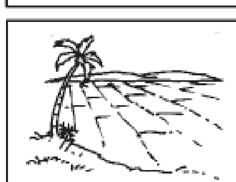

b u n d o k

Tubig na dumadaloy patungo sa dagat

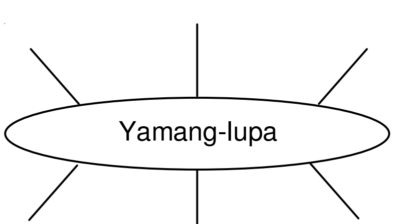

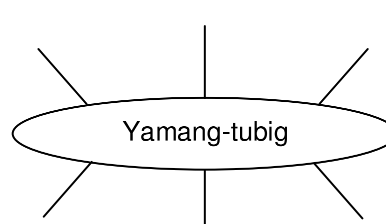
Malawak at patag na anyong lupa

4. Itanong:

Paano nakatutulong sa atin ang mga likas na yaman. Ipasulat sa pisara ang mga tulong na naidudulot ng mga likas na yaman.

Pagganyak

1. Ipakita ang mapa ng Pilipinas. Itanong: "Saang dako sa mapa tayo naroroon ngayon?"
2. Iparinig ang awiting "Dito Sa Pilipinas"

DITO SA PILIPINAS

Dito sa Pilipinas
Magaganda ang bayan
Halikayo tingnan natin
Pagmasdan ang paligid
Punung-puno ng kahoy
Halikayo tingnan natin.

Ref. Kaya't kabataan
Dapat alagaan
Likas-yaman ng bayan
Hindi kayo magsisisi
Kayo'y mawiwili
Kagandahan nitong bayan.

Bundok at kapatagan
Burol, pulo at bulkan
Lambak at talampas tingnan
Look at karagatan
Lawa, talon at ilog
Halikayo tingnan natin - Repeat Ref.

3. Talakayin ang mensahe ng awit.
   Itanong:
   a. Anu-anong mga likas na yaman ang binabanggit sa ating awit?
   b. Ano ang mensahe nito para sa mga kabataan?
   c. Bakit kailangang alagaan ang likas na yaman?
   d. Binanggit ba kung paano mapapangalagaan ang mga ito?

Panlinang na Gawain

1. Tulungan ang mga bata na mabuo ang tanong na ito:

   Paano natin mapangangalagaan ang mga likas na yaman?

2. Magpabigay sa mga bata ng kanilang mga hinuha kung paano mapangangalagaan ang mga likas na yaman. Ipasulat ang mga ito sa pisara.

   Sabihin:
   Tama kaya ang naibigay nating mga hinuha? Upang mapatunayan ang ating mga pansamantalang sagot magkakaroon tayo ng lakbay-aral o field trip.

   a. Ipatalakay sa mga bata kung saang dako ng pamayanan sila magmamasid.

      Hal. Sa ilog na tambakan ng mga basura
      Kalbong Kagubatan
      Lugar na may nagkakaingin
      Daungan ng barko

   b. Ipabuo ang tsart na pagsusulatan ng kanilang malilikom na mga datos.

Lugar na Pupuntahan	Uri ng Likas na Yaman	Kaakit-akit		Bakit
		Oo	Hindi	

c. Ipabigay ang mga tuntunin sa pagsama sa field trip.
Siguruhin na may pahintulot ng mga magulang kung malayo ang pupuntahan.

(PANGALAWANG ARAW)

Field Trip

(PANGATLONG ARAW)

Pag-uulat ng mga bata

1. Ipapaskil sa harap ang nabuong mga tsart.

2. Ipakuwento sa tulong ng tsart ang kanilang napansin sa pook na pinuntahan.

3. Pagtatalakayan ng bawat pangkat ng mga lugar na hindi kaakit-akit at ang mga dahilan nito. Gamitin ang mga gabay na tanong: Anu-ano kaya ang dapat gawin sa mga pook na hindi kaakit-akit. Paano mapapalitan ang mga sangkap ng likas na yaman upang ang mga ito ay muling mapakinabangan?

4. Tulungan ang mga bata na makabuo ng tsart na ganito:

YAMANG-LUPA

Lugar na Pinuntahan	Paglalarawan	Dahilan	Epekto			Dapat na Gawin sa Dahilan
			Pisikal	Pamilya	Sa Pamayanan	
Hal. Bundok atbp.	Walang mga puno	Walang pakundangang pagputol ng mga puno	Baha	Pagkawala ng buhay Pagkakasakit	Mababawasan ang pera ng gobyerno sa pagtulong sa mga nasawi. Lalong tumataas ang presyo ng mga bilihin.	Palitan ang mga punong pinutol sa pamamagitan ng pagtatanim ng mga puno sa gilid ng bundok

YAMANG-TUBIG

Lugar na Pinuntahan	Paglalarawan	Dahilan	Epekto			Dapat na Gawin sa Dahilan
			Pisikal	Sa Pamilya	Sa Pamayanan	
Ilog atbp.	Tambakan ng basura	Walang pakundangang pagtapon ng basura	Namatay ang mga isda	Walang maiulam	Kakulangan sa pagkain at lalong tumataas ang presyo ng isda	Linisin ang mga ilog

5. Ipakita at ipaisip ang iba pang mga datos sa pamamagitan ng pakikinig ng:
   a. Tape Appendiks 1
   b. Resource Person Appendiks 2
   c. Pagbabasa ng news clippings

6. Ipawasto o padagdagan kung kinakailangan ang nalikom na mga datos sa tsart.

7. Ipapuna ang narinig na ulat. Paghambingin ang mga nagawang tsart.

Itanong:
Ano ang ipinahihiwatig ng mga tsart sa atin?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Tulungan ang mga bata na makabuo ng mensahe.

Kailangang pangangalagaan ang likas na yaman.

> Ang pangangalaga sa likas na yaman ng pamayananan ay isang paraan ng pagtitipid at nakatutulong sa pag-unlad ng kabuhayan ng pamilya at ng pamayanan.

(IKAAPAT AT IKALIMANG ARAW)

Pagpapahalaga

1. Pangkatin ang mga bata ayon sa kagustuhan nila na ibabatay sa multiple intelligence.
   Itanong:
   "Mga bata, paano kaya maisasagawa ang mga pamamaraan sa pangangalaga ng ating likas na yaman?"

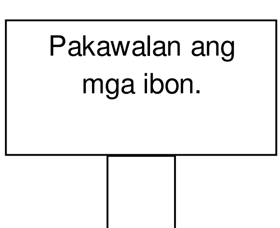
   Bigyan ang mga bata ng pagkakataon upang makapagpulong at maipahayag ang kani-kanilang ideya sa paglutas ng suliranin. Tulungan silang magpangkat-pangkat ayon sa:

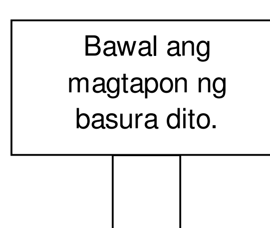
   a. Pangkat ng mga <u>Verbal Smart</u>
   Ipakita sa isang dula-dulaan ang wastong paggamit ng tubig. Gawing tauhan ang iba't ibang anyo ng tubig.

   b. Pangkat ng mga <u>Art smart</u>
   Gumawa ng sine-sinehan. Ipapakita sa kanilang mga ginuhit ang matalinong pangangalaga ng lupa.

   c. Pangkat ng mga <u>Kinesthetic Smart</u>
   Maghanda ng mga babala at ipalagay ang mga ito sa mga lugar na kailangan ito.

   Hal.

   d. Pangkat ng mga <u>Intrapersonal Smart</u>
   Maglikom at gumawa ng mga teksto o clippings na nagpapakita ng mabisang paraan ng pagsugpo sa pag-aaksaya ng likas na yaman.

e. Pangkat ng Mathematical Smart
Maglikom at idispley rin ang mga datos o news clippings na nagpapakita ng mga nasuring bilang o bahagdan ng mga nasawi dahil sa baha o iba pang kalamidad

f. Pangkat ng mga Musical Smart
Gumawa ng mga jingle at awitin ito. Maaari ring isakilos ang awit na Dito sa Pilipinas sa 2/4 tempo.

g. Pangkat ng mga Interpersonal Smart
Magkaroon ng pulong at ipatalakay kung paano lulutasin ang suliranin ng mga taong walang pakialam sa mga likas na yaman.

h. Pangkat ng mga Natural Smart
Manguna sa pagtatanim ng mga punlang buto na inihanda o nalikom nila galing sa nursery.

2. Ipahanda ang mga gawain na ipapakita sa bawat pangkat sa araw ng patatanghal (Culminating Activities).

PAGLALAPAT

Ipatanghal ang gawain ng bawat pangkat bilang paglalapat sa kanilang natutuhan.

PAGTATAYA

A. Lagyan ng tsek (✓) ang hanay na nagsasabi ng iyong damdamin.

Sitwasyon	☺	☹
1. Nabasa mo sa dyaryo na maputik na ang tubig sa ating ilog.		
2. Naglilipat ang mga bata ng punla ng punong narra sa gilid ng mga bundok.		
3. Dumudumi ang mga bata sa dalampasigan.		
4. Sunugin ang mga puno kung gustong magtanim.		
5. Hayaang nakabukas ang gripo habang nagsasabon.		

B. Lagyan ng tsek (✓) ang hanay na nagsasaad ng iyong sagot.

Gawain	Tama	Mali
1. Itapon sa tamang lalagyan ang basura. 2. Itapon sa ilog o sapa ang mga basag na bote, mga kalawanging lata at lumang yero. 3. Gamitin ang dumi ng kalabaw at baka bilang pampataba ng lupa. 4. Putulin ang mga punong masyado nang malalaki at matatanda. 5. Ipaabot sa tamang ahensya ang mga sasakyang maiitim ang mga usok. 6. Umihi sa isang sulok ng parke kapag walang taong nakakakita.		

C. Alin ang mahalaga sa inyo? Lagyan ng tsek (✓) ang hanay na kaugnay ng iyong sagot.

Mga Kalagayan	Sang-ayon	Hindi Sang-ayon	Hindi Alam
1. Sunugin ang mga plastik na nagkalat sa palibot. 2. Kumuha ng mga bulaklak kahit na may babala na nagbabawal nito. 3. Gamitin ang dinamita o kuryente sa pangingisda upang magkaroon ng maraming isda at bababa ang presyo nito.			

Mga Kalagayan	Sang-ayon	Hindi Sang-ayon	Hindi Alam
4. Ibalik sa dagat ang maliliit na isdang nahuli.			
5 Patirahin ang mga iskwater sa pampang ng mga ilog at estero.			
6. Hikayatin ang mga iskwater na magkaingin.			
7. Magtapon ng balat ng kendi o saging sa damuhan ng parke.			
8. Hayaang bumukadkad ang mga bulaklak sa mga halamanan sa liwasang bayan o sa mga kagubatan.			
9. Kumuha ng litrato kahit na may babala na nagbabawal nito dahil para ito sa inyong takdang aralin.			
10. Magpasalamat sa Panginoon sa lupa at tubig na pinagkukunan ng pagkain at iba pang gamit.			

Takdang Aralin

A. Lumikom ng mga larawan ng iba't ibang anyong lupa at tubig. Idikit sa malinis na papel. Sumulat ng dalawang pangungusap tungkol sa kahalagahan ng bawat isa.

B. Kumuha ng molding clay. Humubog ng iba't ibang anyong lupa. Ilagay sa karton o lumang illustration board. Lagyan ng pamagat at kung paano ang mga ito nakatutulong sa tao.

C. Sumulat ng liham sa mga namumuno ng pamayanan tungkol sa kondisyon ng kanilang barangay at magbigay ng mungkahi kung paano ito mapabubuti.

Appendiks A

TAPE

Masuwerte ang Pilipinas. Binigyan tayo ng Diyos ng saganang likas na yaman, yamang-lupa at yamang-tubig.

Sa yamang-lupa gaya ng kapatagan, bundok, burol, talampas, at lambak ay makukuha natin ang iba't ibang uri ng tanim na pinanggagalingan ng ating pagkain. May mga punongkahoy rin na nagbibigay ng kahoy na siyang ginagamit sa paggawa ng bahay at gusali. Ang mga puno ay nakatutulong sa pagpigil ng baha at pagguho ng lupa. Kaya lang, nasisira ang mga anyong lupa dahil sa kapabayaan at pag-aabuso ng ilang mamamayan.

Bukod sa yamang-lupa ang ating pamayanan ay mapalad din sa pagkakaroon ng iba't ibang anyong tubig. Sa dagat, ilog, at lawa ay nakukuha ang mga isda, kabibe, perlas, at iba pa. Kung walang tubig walang magagamit sa pag-inom, pagluluto, paliligo at paglalaba. Wala ring patubig sa mga bukirin ng mga magsasaka. Wala ring daanan ng mga bangka na nagdadala ng mga produkto sa kalapit na baryo o lalawigan.

Oo, mga bata, maraming mga bagay ang naidudulot ng mga likas na yaman. Paano kayo makatutulong sa pag-aalaga nito?

Malalaman ninyo ito sa susunod na gawain.

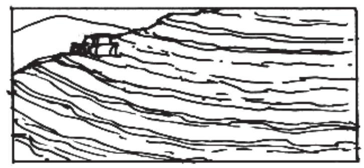
Ito ang inyong guro sa radyo na nagpapaalam sa inyo.

Appendiks B

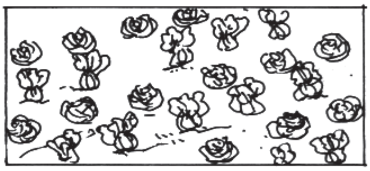
Mga Mungkahing Nilalaman ng Mensahe ng Resource Person

Sadyang napakahalaga ang mga likas na yaman. Marami tayong magagawa upang mapanatiling mapakinabangan ang mga ito ng lahat ng mamamayan.

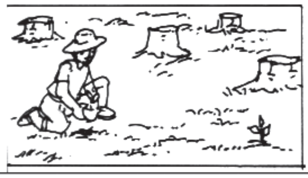
1. Pag-isipan nating mabuti ang paggamit ng lupa.
   (Ipakita ang mga larawan)

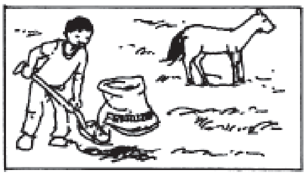
Gamitin ang *contour plowing*. Ito ang pag-aararo nang magkaagapay ang gilid ng burol. Maiiwasan nito ang pagguho ng lupa o erosion.

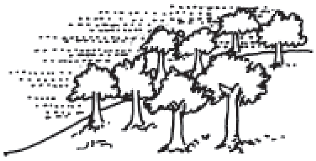
Salit-salitin ang pagtanim ng mga halaman. Makatutulong ito sa pagpapanatili ng mineral sa lupa.

Palitan ang pinutol na matandang punungkahoy. Pipigil ito ng baha.

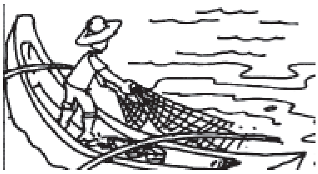

Gamitin ang dumi ng hayop bilang pataba sa lupa.

Gumamit ng makapal na hanay ng mga puno o shelter belts. Pinahihina nito ang takbo ng hangin na tumatangay ng lupa.

2. Tatalakayin naman natin kung paano pangangalagaan ang tubig. Talagang maraming naidudulot ang mga likas na yaman. Tandaan natin na kung inaalagaan ang mga likas na yaman, mapakikinabangan ito sa pagpapabuti ng ating kabuhayan.

Huwag gumamit ng dinamita, kemikal, at kuryente sa pangingisda. Iwasang malason ang mga isda at masira ang kanilang tirahan.

Huwag magtapon ng basura sa ilog. Ibaon sa lupa ang basura.

Tumulong tayo sa proyektong nagpapanatili ng kalinisan at kagandahan ng mga likas na yaman.

Talagang marami ang naidudulot ang mga likas na yaman. Tandaan natin na kung inaalagaan ang mga likas na yaman, mapakikinabangan ito sa pagpapabuti ng ating kabuhayan.

Aralin 1 - Mag-impok Tayo sa Bangko

Batayang Mensahe : Ang pag-iimpok sa bangko ay makatutulong sa sarili at bansa

Batayang Pagpapahalaga :

Kaisipang Pokus : Ang pag-iimpok sa bangko ay kapaki-pakinabang sa sarili, kapwa at bansa

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 2 araw

Layunin

- Naipaliliwanag ang kapakinabangan ng pag-iimpok sa bangko sa sarili, kapwa at bansa

Paksang Aralin : Pag-iimpok sa Bangko

Sanggunian : PELC 3 p. 8

Mga Kagamitan : comic strip tungkol sa kapakinabangan ng pag-iimpok sa bangko, ruler, gunting, krayola, oslo paper, pentel pen, glue

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Basahin ang nakasulat sa patlang.

<u>Metro Bank</u>	<u>Land Bank</u>
<u>Banco Filipino</u>	<u>Banco de Oro</u>
<u>Union Bank</u>	<u>Allied Bank</u>
<u>Insular Bank</u>	<u>Philtrust Bank</u>

Ano ang isinasaad ng mga nakasulat sa bawat patlang?

Mahalaga ba ang mga bangko?

Pagganyak

Ipaawit ang likhang awit sa mga bata sa himig ng "Are You Sleeping."

Mag-impok na
Mag-impok na
Sa bangko
Sa bangko
Pera ay tutubo
Pera ay lalago
Sa bangko ay ligtas
pera ng lahat

Tungkol saan ang awit?
Bakit dapat mag-impok sa bangko?

Panlinang na Gawain

Paglalahad

Ipabasa ang comic strip na "Si Donna na naging Donya" (Tingnan sa Apendiks.)

Pagtatalakay

a. Sino ang nagkita sa mall?
b. Paano umunlad ang buhay ni Donna?
c. Ano ang kapakinabangang naidulot ng pag-iimpok sa bangko kay Donna?
d. Tutularan mo rin ba si Donna? Bakit?
e. Bakit mahalaga ang pag-iimpok ng pera sa bangko?

Gabayan ang mga bata na mabuo ang mga sumusunod na ideya.

Kapakinabangang dulot ng pag-iimpok sa bangko

<u>Sarili</u>

- Mailalaan natin ang perang naimpok sa ibang kapakipakinabang na bagay
- Lalago ang naimpok na pera dahil sa interes
- Maaaring matupad ang ating mithiin sa buhay sa maagang pagtitipid.
- Ligtas ang pera sa bangko.

<u>Sa kapwa/ibang tao</u>

- Ang perang iniimpok sa bangko ay maaaring magamit ng ibang tao upang makapagnegosyo.
- Kapag may bagong negosyo, mangangailangan ito ng mga manggagawa kaya mabibigyan ng trabaho ang iba.

<u>Sa bansa</u>

- Kung maraming tao ang may trabaho, mas maunlad ang isang bansa

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Bakit mahalaga ang pag-iimpok sa bangko?

Ang pag-iimpok sa bangko ay kapakipakinabang sa sarili, kapwa at bansa.

Paglalapat

a. Pangkatin ang mga bata sa tatlo.
b. Ipahanda ang mga gamit sa paggawa ng book marker.
c. Bawat book marker na mabubuo ay susulatan ng quotation tungkol sa pag-iimpok sa bangko.

Halimbawa:

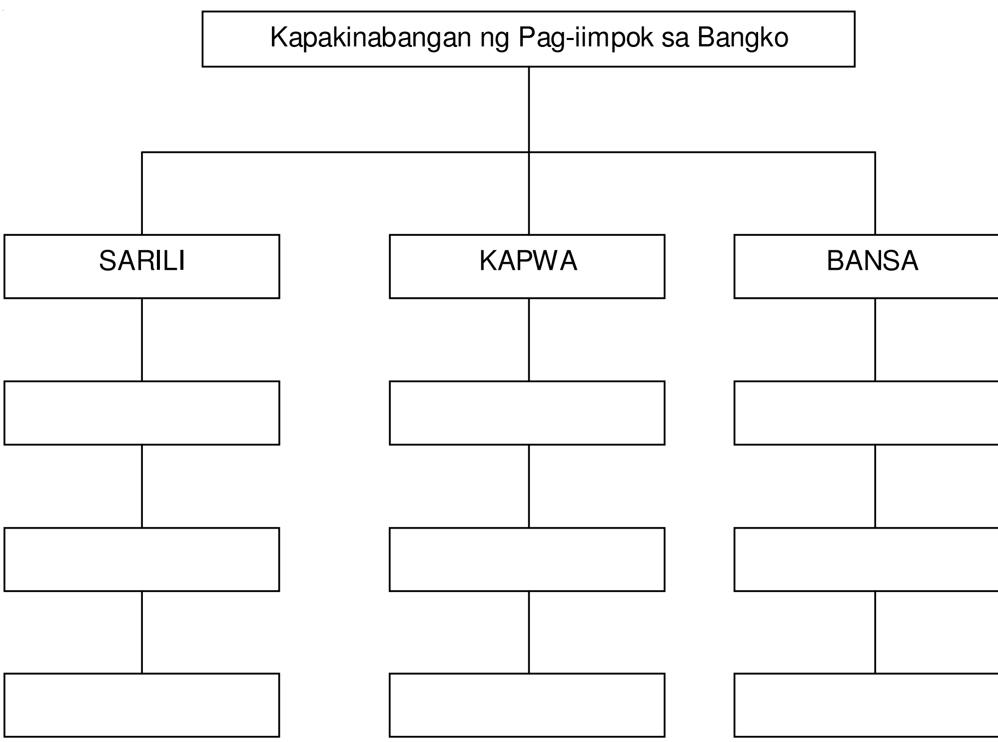
Mag-impok sa Bangko
Upang umunlad tayo

Pagsasagawa

Pagpapaskil ng nabuong Book Marker.

Pagtataya:

Sumulat ng kapakinabangan ng pag-iimpok sa bangko sa sarili, kapwa at bansa. Punan ang Hierarchical Organizer.

Ipaliwanag ang kasabihang: "Kapag may isinuksok ay may madudukot"

Apendiks 1
Pag-iimpok

Komiks strip

Si Donna Naging Donya

Mag-best friends sina Donna at Clara noong nag-aaral pa sila sa elementarya. Mahirap lamang sila Donna noong panahong iyon, ngunit si Clara ay nabibilang sa maykayang pamilya. Nagkita sila sa isang mall.

Aralin 2 - Pagtitipid

Batayang Mensahe : Matipid at masinop ang mga sinaunang Pilipino

Kaisipan : Ang ating mga ninuno ay likas na magalang, malikhain, matapat, masinop at matipid. Isagawa ang ibat-ibang paraaan upang makapagtipid.

Bilang ng araw ng pagtalakay : 2

Layunin

- Nailalarawan ang likas at katangi-tanging ugali ng sinaunang Pilipino
- Naisasagawa ang ibat-ibang paraan upang makapagtipid.

Paksang Aralin : Katangi-tanging ugali ng sinaunang Pilipino

Sanggunian : PELC III B. 1, p.1
Ang Pilipinas sa Makabagong Henerasyon 3
Eleonor F. Abisado pp. 116 - 126

Mga Kagamitan : Kwento tungkol sa mga katangi-tanging ugali ng mga ninuno, mga larawan ng mga ninuno, Likhang awit, cassette tape, tape ng Ako ay Pilipino ni Kuh Ledesma

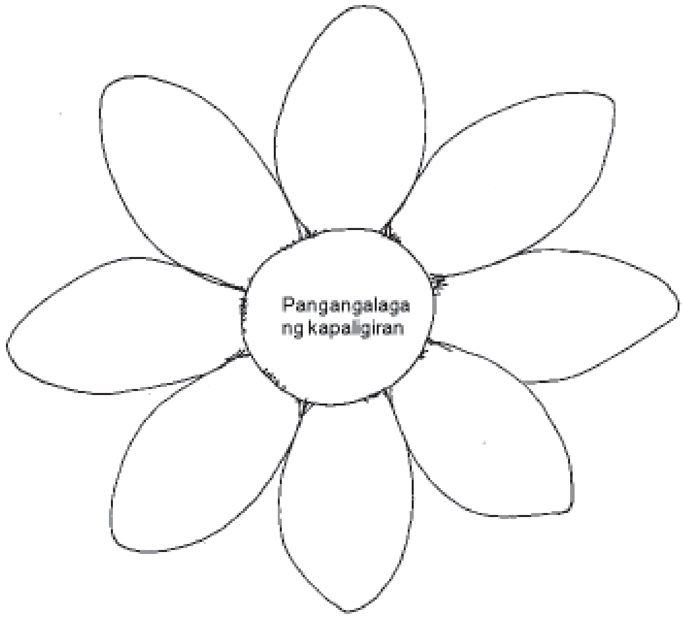
Saloobin : Naipagmamalaki ang mga ninunong Pilipino

Pamamaraan
Panimulang Gawain

1. Balitaan

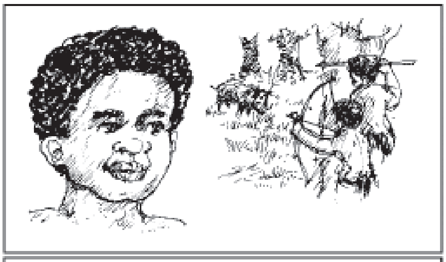
2. Pagsasanay

Buuin ang petal web sa pamamagitan ng pagsasabi ng paraan ng pangangalaga ng kapaligiran

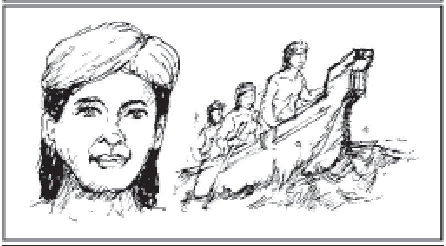

Balik-Aral

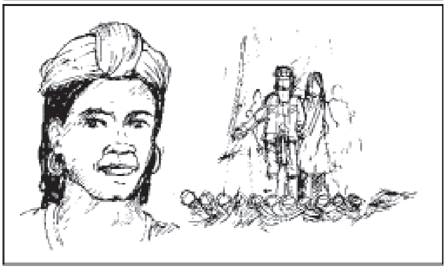
Kilalanin ang bawat larawan. Isulat sa patlang ang ninunong inilalarawan at pisikal na katangian ng mga ito.

____

____

____

Pagganyak

a. Iparinig sa mga bata ang "Ako ay Pilipino" ni Kuh Ledesma.

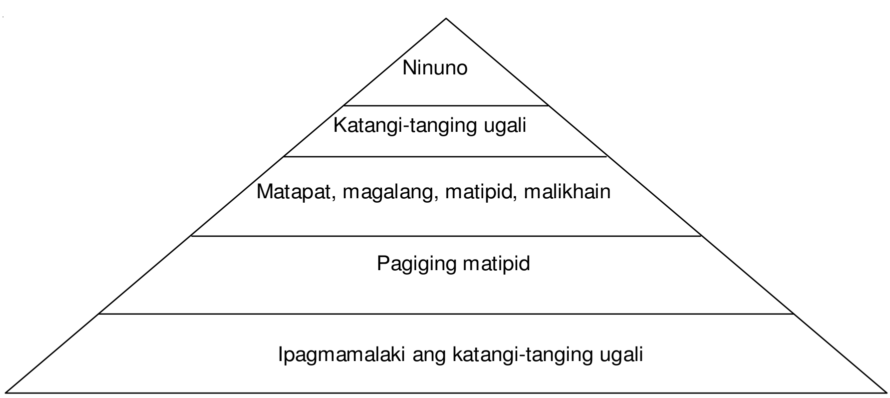
b. Pag-usapan ang awit?
Tungkol saan ang awit?
Anu-anong katangian ng mga Pilipino ang isinasaad sa awit?
Bakit dapat sa mabuti gamitin ang inyong talino? Ano ang katangi-tanging ugali? Ibig ba ninyong malaman? Ikukuwento ko sa inyo.

Paglalahad

Pagkukuwento ng guro tungkol sa mga likas at katangi-tanging ugali ng sinaunang Pilipino.

Pagtatalakay

a. Sino ang inilalarawan sa kuwento?
Tungkol saan ang isinasaad ng kuwento? magbigay ng ilang katangi-tanging ugali ng ating mga ninuno.
Alin sa mga kaugaliang ito na bata pa lamang ay itinuturo na sa kanila ng mga nakatatanda?
Kung nasasaiyo ang lahat ng katangi-tanging ugali, ano kaya ang nararamdaman ng inyong magulang?
(Isusulat ang mga sagot sa paraang pyramid.)

b. Gabayan ang mga bata na mailahad ang iba't ibang paraan ng pagtitipid sa mga sumusunod; at kabutihang dulot ng pagtitipid.

Paraan ng Pagtitipid	Kabutihang Dulot
- tubig	
- kuryente	
- pagkain	
- gamit sa paaralan	
- pera	

Pagtatalakay

Gabayan ang mga bata na mabuo ang kaisipang :
Ang ating mga ninuno ay likas na magalang, malikhain, matapat at matipid. Ugaliin natin ang pagtitipid upang umunlad ang ating kinabukasan.

Paglalapat
Pangkatang Gawain

Hatiin ang klase sa tatlong pangkat. Bawat pangkat ay inaasahang magbigay ng matalinong hinuha o hypothesis sa bawat sitwasyon.

Pangkat I
Hindi pa gaanong bihasa ang ating mga ninuno sa pagtaya ng lagay ng panahon. Paano nila magagawang sapat ang "supply" ng pagkain upang may mailaan sa panahon ng tag-ulan.

Pangkat II
Noong panahon ng ating mga ninuno ay hindi pa uso ang refrigerator. Sa inyong palagay paano nila iniimbak ang mga nahuling hayop upang di masayang at makain pa.

Pangkat III
Kung uso na ang pera noong unang panahon, sa inyong palagay, anu-anong mga bagay ang paglalaanan nila ng pera kung sila ay kilala bilang likas na matipid?

c. Pag-uulat ng bawat pangkat ng nabuong hinuha at bibigyan ng reaksyon ng ibang pangkat.

Pangwakas na Gawain

Pagpapaawit ng likhang awit at pagpapasakilos ito.

Tayong mga Pilipino
(sa himig ng tayo'y Sumakay sa Kabayo)

Tayong mga Pilipino
Ay sikat sa buong mundo
Katangiang ipagmamalaki mo
Galing sa ninuno ito

Tayo ay mapagmahal
Malikhain at matipid
Lahat ng bagay ay tipirin
At uunlad ang buhay natin.

Pagtataya

Basahin ang mga sumusunod na katangian. Isulat sa patlang ang ugaling kaugnay ng inilalarawang katangian. Piliin mula sa treasure box.

_______________1. Ang mga nakababatang ninuno ay bumabati at nagmamano sa mga nasasalubong na nakatatanda.

_______________2. Ang mga ninuno ay humahabi ng tela na may iba't ibang disenyo.

_______________3. Kumukuha lamang sila ng sapat at hindi nag-aaksaya ng mga gamit at pagkain.

_______________4. Gumagamit sila ng matulis na kahoy bilang panghuli ng isda.

_______________5. Mahilig sila sa kasiyahan. May mga awit sila sa pagtatanim, pakikiramay at panliligaw.

malikhain		magalang
	masayahin	
maparaan		matipid

Takdang Aralin

Isulat kung paano tayo makatutulong sa ating bansa kung tayo'y marunong magtipid.

Aralin 3 - Barya, Barya, Kailangan ka!

Batayang Mensahe : Kahalagahan ng Barya

Kaisipan : Ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin.

Maagang simulan ang pagtitipid upang may magasta sa kinabukasan.

Bilang ng Araw ng pagtalakay : 2

Layunin

- Natutukoy ang mga katangi-tanging kaugalian na natutunan sa mga dayuhan.
- Nasasabi ang kahalagahan ng barya.

Paksang Aralin

Mahalaga ang barya

Sanggunian : PELC II 1. 3 p. 6
Sibika at Kultura Violeta R. Roson pp. 124-125

Mga Kagamitan : Likhang Kwento
Si Donnang Mausisa, Si Ding Bulilit at ang Bangko

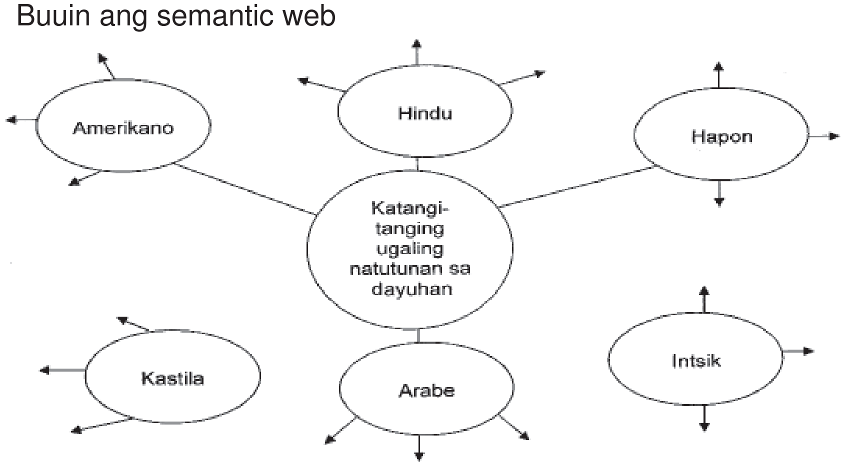
Saloobin : Pagiging matipid

Pamamaraan

Panimulang Gawain

1. **Balik-aral**

   Buuin ang semantic web

Pagganyak

Mahilig ka bang kumain ng pansit, hopia, siomai, at lumpia? Kanino natin natutunan ang mga pagkaing ito? Ano pa sa palagay ninyo ang kailangan nating matutunan sa kanila?

Panlinang Gawain

Paglalahad

1. Pagkukuwento ng guro tungkol sa mga kaugaliang minana natin sa mga intsik sa tulong ng mga larawan
   Saloobin :
      Nakarating sa Pilipinas ang mga mangangalakal na Tsino o Intsik. Ang porselana, payong, at pulbura ay ilan sa kanilang produkto. Mahilig sila sa pakikipagkalakalan, kahit na barya-barya lang ang kanilang kita ay kuntento na sila dahil naniniwala sila na kung pagsasama-samahin ang barya-baryang kita, sila ay uunlad din sa kanilang negosyo. Ano ang pinaniniwalaan ng mga intsik?

2. May ikukwento ako sa inyo tungkol kay Donnang Mausisa at kay Ding Bulilit at ang Bangko. Ito ay may kaugnayan sa kaugalian at pagpapahalaga ng mga Intsik sa barya. Apendiks I

3. Basahin ang kwento sa mga mag-aaral.
   Si Donnang Mausisa, Si Ding Bulilit at Ang Bangko

Pagtatalakay

1. Itanong :
   a. Anu-ano ang pinakamahalagang natutunan natin sa mga Intsik?
   b. Sino sa mga tauhan sa kwento ang nagtataglay ng ugaling tulad ng mga Intsik?
   c. Ano ang pinahahalagahan ni Gng. Rosales?
   d. Saan-saan maaring gamitin ang barya?
   e. Ano raw ang hindi maaaring mabuo kung walang barya?
   f. Anu-ano ang kahalagahan ng barya?
   g. Kailan dapat simulan ang pagtitipid?

2. Ipaskil ang mga sumusunod upang higit na magkaroon ng karagdagang kaalaman ang mga bata sa kahalagahan ng barya.

Baryang nakatago sa mga kahon, huwag patulugin ilabas at gamitin marami ang mararating

Baryang inipon sa alkansya'y huwag patagalin, sa bangko dalhin natin dahil ang barya'y mahalaga, lalo pag pinagsama-sama

Kakapusan sa barya'y maiiwasan kung barya'y gagamiting pambayad, pangkawanggawa, at panukli

Ang barya, huwag itapon at balewalain, barya-barya man sa paningin mahalaga ito sa kabuhayan natin

Paglalahat

Mula sa mga datos na natutunan, ipabuo sa mga bata ang konseptong ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin.

Paglalapat

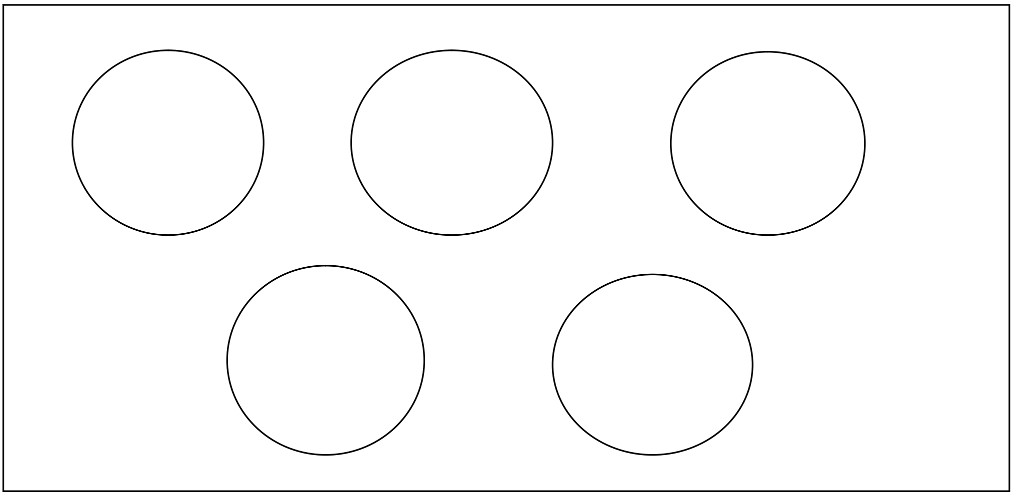
1. Paglalahad ng mga bata ng kanilang karanasan kung saan napatunayan nila na mahalaga na habang bata pa ay marunong nang magtipid.
2. Pagbibigay patunay na nakatutulong ang barya sa proyektong
   Tulong Barya Para sa Eskuwela
   Pondo ng Pinoy
   Bantay Bata Alkansiya
3. Panuto:
   Lagyan ng tsek ang patlang na nagpapakita ng antas ng saloobin mo sa aralin tungkol sa kahalagahan ng barya.

KAHALAGAHAN NG PAGTITIPID

di mahalaga	______	______	mahalaga
napapanahon	______	______	di napapanahon
nakatutulong	______	______	di nakatutulong
di kailangan	______	______	kailangan
nararapat	______	______	di nararapat

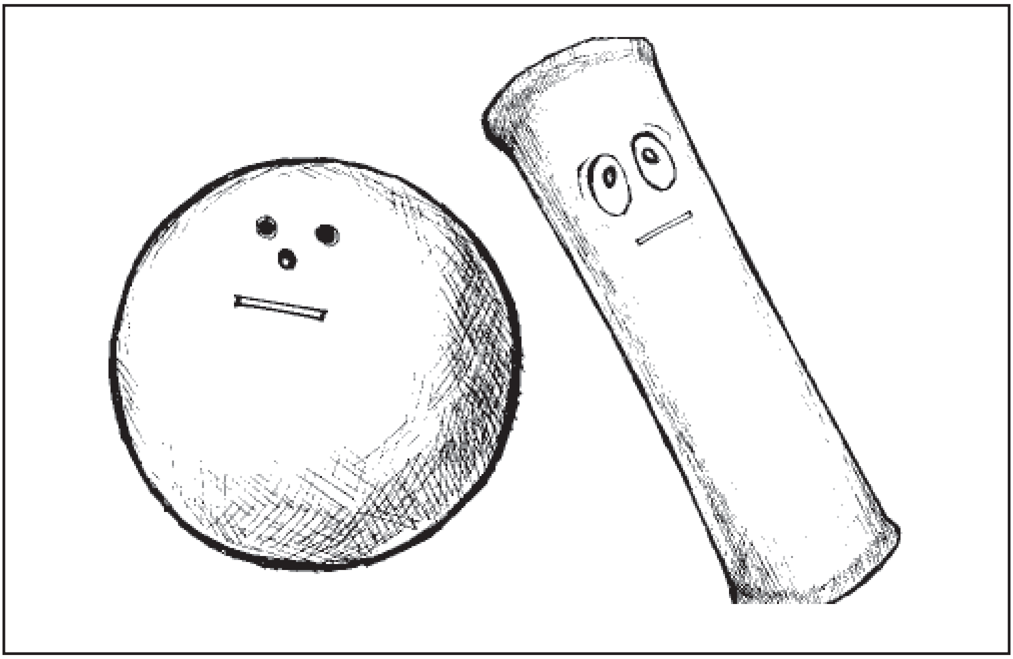
Pagtataya

Punan ang bawat bilog ng kahalagahan ng barya.

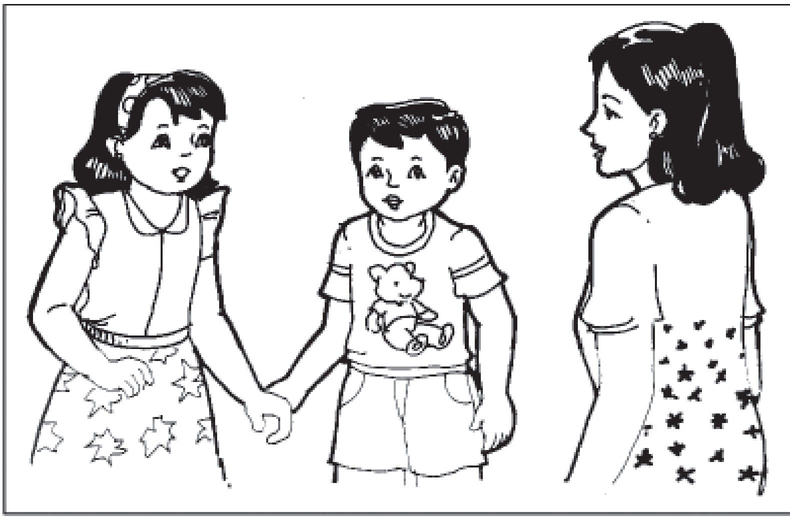
Kasunduan

Simulan ang pag-iipon ng barya sa alkansya. Ideposito ang mga ito sa bangko kapag napuno na.

Apendiks 1

Si Donnang Mausisa, Si Ding Bulilit at Ang Bangko

Isang araw sa tahanan ng mga Rosales, nag-usap ang mag-inang Donna, Ding, at Gng. Rosales. "Ma, pupunta ba tayo sa bangko?" tanong ni Donna.

"Ma, sama po ako," sabi ni Ding.

"Oo naman, anak. Dalhin mo rin ang mga barya mo," sagot ni Gng. Rosales. “Kunin na rin ninyo ang inyong libreta.”

"E, barya lang naman po iyon. Importante ba 'yon?" tanong ni Donna.

"Aba, oo. Mahalaga ang barya sa palengke at tindahan. Mahalaga rin ito sa pamasahe. Ano ang ipansusukli kung wala ang mga baryang ito?" tugon ni Gng. Rosales.

"At saka, paano mabubuo ang piso kung walang barya?" dagdag pa rin ni Gng. Rosales.

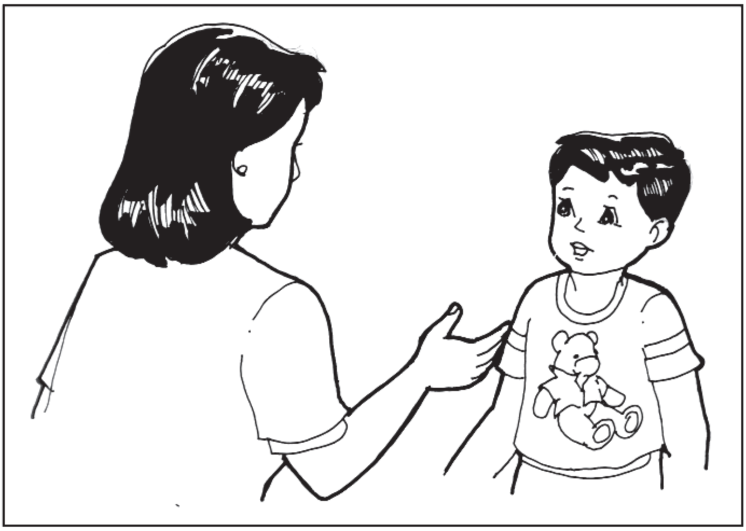
"Ma, ibili mo na lang po kami uli ng alkansya," sabi ni Donna.

"Mga anak, hindi dapat itago ang barya sa alkansya, matagal din itong hindi magagamit. Alam n'yo bang kahit na may sapat tayong baryang umiikot o nasa sirkulasyon, nagkukulang ang mga baryang bente-singko, diyes, singko, at isang pera dahil itinatago?" sagot ni Gng. Rosales.

"Ma, bakit po kailangang sa bangko mag-ipon?" balik tanong ni Donna.

"Ano po ba ang tulong sa atin ng bangko, Ma?" tanong din ni Ding.

"Sa bangko, mga anak, nadadagdagan ang pera ninyo dahil ito ay tumutubo. At saka ligtas pa ito,'" sagot ni Gng. Rosales. "Hindi lamang sa pag-aalaga ng ating pera ang tulong ng bangko. Pwede rin tayong umutang sa bangko para magkaroon ng sariling bahay at lupa, sasakyan, o pampuhunan sa negosyo. Kung maraming negosyo, dadami ang trabaho."

"O, Ding, tatandaan mo ang sinabi ni Mama. Mag-iimpok tayo sa bangko. At saka, Ma, sasabihin po namin sa mga kaklase namin ang tungkol sa mga baryang dapat ibangko at ang magagandang nagagawa ng pagbabangko," sabi ni Donna.

"Tama! Sabihin ninyo sa kanila para makatulong din sila sa hindi pagkulang ng barya at maranasan nila ang kabutihan ng pagbabangko," sabi ni Gng. Rosales.

"Ma, nandito na po si Papa," pagbabalita ni Ding.

"Papa, ba't napaaga ka yata?" tanong ni Gng. Rosales.

"Maagang natapos ang seminar namin. At saka, nabanggit mo kanina ang pagpunta sa bangko," sagot ni G. Rosales.

"Narito na rin lang ang Papa nyo, magpunta na tayo sa bangko," yaya ni Gng. Rosales.

Aralin 4 - Magtipid ka Pinoy!

Batayang Mensahe : Pagtitipid tungo sa magandang bukas

Kaisipang Pokus : Ang pagtitipid ay magandang kaugalian ng mga Pilipino na dapat ipagpatuloy.

Kapag ang pagtitipid ay nasa isipan at damdamin habang bata pa, inaasahang may pag-unlad sa hinaharap

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin:

- Naipagpapatuloy ang magagandang kaugaliang Pilipino tulad ng pagtitipid
- Naisasagawa ang pagtitipid upang umunlad sa hinaharap

Paksang Aralin

Katangi-tanging ugali ng mga Pilipino

Sanggunian : PELC 3 p. 3
Sibika at Kultura 3, Milambiling, pp. 168-170

Mga Kagamitan : mga larawan ng mga Pilipino ng iba't ibang pangkat - Cebuano, Tausug, Ifugao, Ibanag; mga larawan na nagpapakita ng iba't ibang kaugaliang Pilipino

Pamamaraan:

Panimulang Gawain

1. Muling ipaawit ang napag-aralang awit sa aralin 3 tungkol sa mga magagandang kaugalian ng mga Pilipino.
2. Pagmasdan ang mga larawan.
3. Itanong sa mga bata ang mga sumusunod:

    a. Ano ang isinasaad ng bawat larawan?
    b. Alin sa mga ito ang patuloy ninyong isinasagawa?
    c. Alin ang nagpapakita ng kaugaliang pagtitipid?
    d. Bakit kailangan ang pagtitipid?

Panlinang na Gawain

Paglalahad

Ipabasa ang tula sa mga bata at awitin sa himig ng "Ako'y Isang Pinoy."

Ako'y isang Pinoy
Sa puso't diwa
Maganda ang ugali
Sa kilos at gawa
Magalang at mapagmahal
Lalo na sa matatanda
Ang lahat din ng bagay
Tinitipid na sadya

Refrain:
Pagtitipid isagawa na
Upang umunlad
Ang ating buhay
Halika na mga katoto
Magtipid na tulad ko
Siguradong aasenso
Ang buhay mo.

Pagtatalakay

1. Ano ang naramdaman mo habang umaawit?
2. Anong kaugalian mayroon ang bata sa awit?
3. Ibig mo bang tularan ang bata sa awit? Bakit?
4. Anu-ano ang maaari ninyong tipirin?
5. Bakit mahalaga na habang bata pa lamang ay marunong nang magtipid?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang mga batang mabuo ang kaisipang ang pagtitipid ay magandang kaugaliang Pilipino na dapat ipagpatuloy.

Kapag ang pagtitipid ay nasa isipan at damdamin habang bata pa ay inaasahang may pag-unlad sa hinaharap.

Paglalapat

Sabihin kung ano ang dapat gawin upang matipid ang mga sumusunod. (Tumawag ng mga bata.)

Uniporme at sapatos	Kuryente
Bag, papel, lapis	tubig
Perang baon sa eskwela	

Pagtataya:

Dugtungan ng sariling saloobin ang bawat pangungusap.

1. Ipagpapatuloy ko ang mga kaugaliang Pilipino upang ako ay _______________ ng mga magulang ko.
2. Iniingatan ko ang mga kagamitan ko sa paaralan dahil ______________________.
3. Gumagamit ako ng tabo at timba sa paliligo para __________________________.
4. Nagtitipid ako upang _________________________ sa hinahanap.
5. Ihuhulog ko sa bangko ang perang naipon ko upang _______________________.

Takdang Aralin:

Gumawa ng pangako tungkol sa pagtitipid ng iyong pansariling kagamitan.

Aralin 5 - Responsableng Pangungutang Isaisip!

Batayang Mensahe : Paggamit sa kapaki-pakinabang na layunin

Kaisipang Pokus : Ang perang inutang ay dapat gamitin sa kapaki-pakinabang na layunin

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin:

- Naipaliliwanag ang kahalagahan ng paggamit ng perang inutang sa kapaki-pakinabang na layunin

Paksang Aralin

Katangi-tanging ugali ng mga Pilipino

Sanggunian : PELC 3 p. 2.4

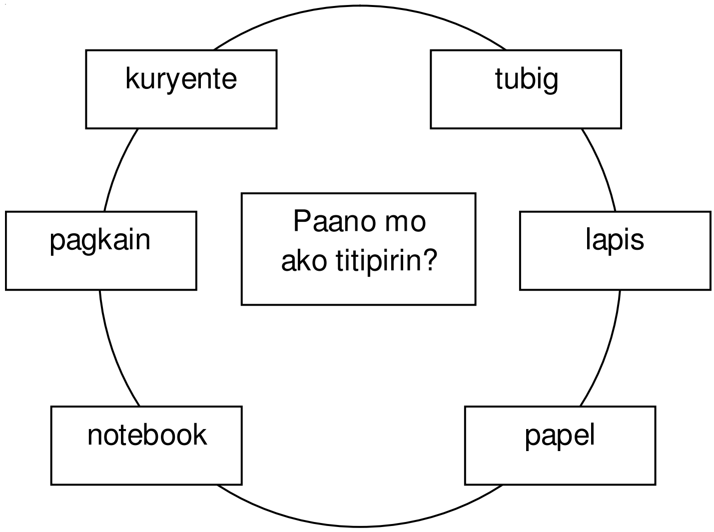
Mga Kagamitan : Comics Strip ng Bangko Sentral ng Pilipinas

Pamamaraan:

Panimulang Gawain

1. Pagsasanay

   Buuin ang Circle Organizer sa pamamagitan ng pagbibigay ng mga paraan ng pagtitipid ng nasa kahon.

2. Pagganyak
   (Itanong sa mga bata)

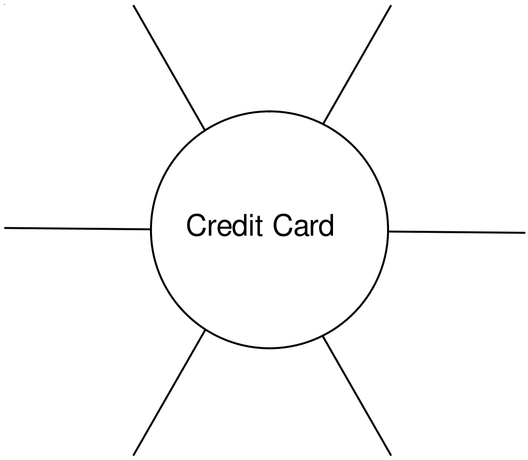
   Kapag walang pera ang nanay ano ang remedyong ginagawa niya upang may magastos?

   Posibleng sagot:

      Nagsasanla ng alahas
      Nangungutang

   Nakakita na ba kayo ng Credit Card? Ano ang alam ninyo tungkol sa credit card?

   Ipabuo sa mga bata ang semantic web.

Panlinang na Gawain

Paglalahad

Pagbasa ng Comics Strip
Ang Halaga ng Pagporma

Pagtatalakay

1. Paano nagkaroon ng bagong sapatos si Billy?
2. Ano ang paliwanag ng ama ni Manny tungkol sa pangungutang?
3. Sino kina Billy at Manny ang iyong tutularan? Bakit?
4. Ano ang aral na hatid ng kuwento?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Sa anu-anong kapaki-pakinabang na bagay maaaring gamitin ang perang inutang?

- Gawing puhunan sa maliit na negosyo
- Ibili ng mga kailangan lamang
- Gamitin sa pag-aaral

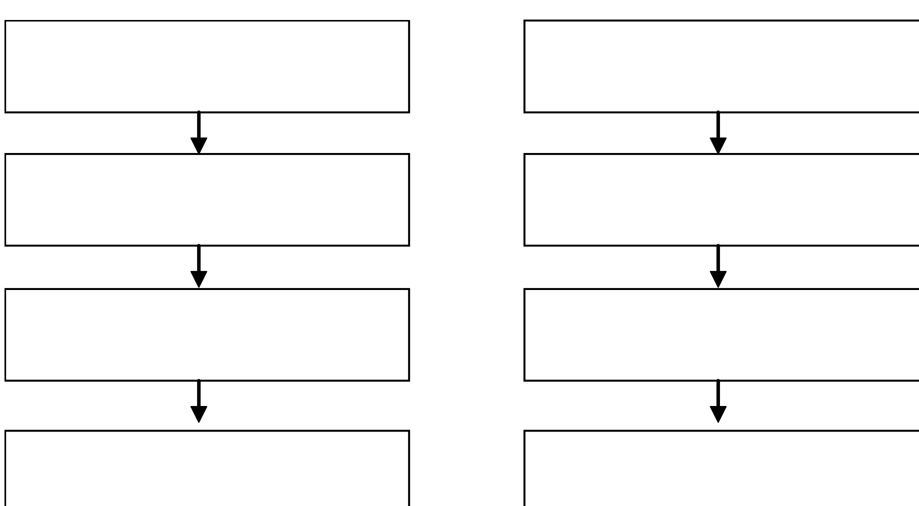
Paglalapat

Ipabasa ang sitwasyon sa mga bata

Nalalapit na ang pista sa barangay nila Flor de Luna. Ibig ng nanay niya na maghanda ngunit wala silang pera. Ang balak ng nanay ni Flor ay mangutang upang gastahin sa paghahanda. Ayaw naman ng tatay niya na mangutang dahil bukod sa may tubo na masisira pa ang badyet nila sa araw-araw kapag nagbabayad na sila.

Tulungan natin silang magdesisyon sa suliranin nila.

Ilahad natin ang mga epekto ng pangungutang at di pangungutang.

Di Mangungutang   Mangungutang

Pagtataya:

Isulat sa bawat kahon ang maaaring paggamitan ng perang inutang.

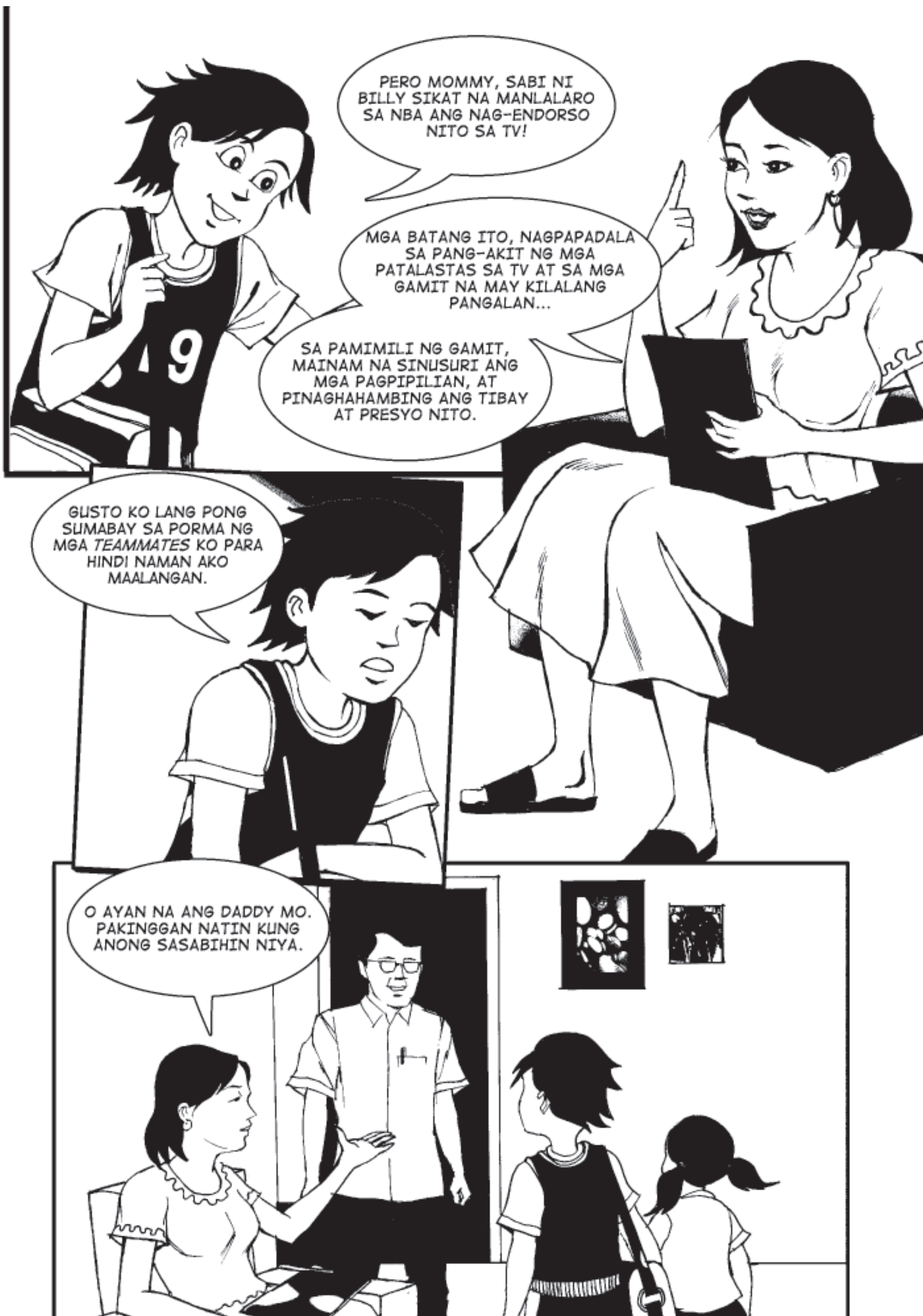
Takdang Aralin:

Mag-interbyu ng kasambahay tungkol sa naging karanasan nila sa pangungutang at itanong kung paano nila ginamit ang pera.

Sinulat ni:	**Ben Alcantara**
Guhit ni:	**Frank Valdez**
Inayos nina:	**Archie Yumul, Dennis Catacutan, Mark Casul**
Tumulong sa Produksyon:	**Mila Soriano**

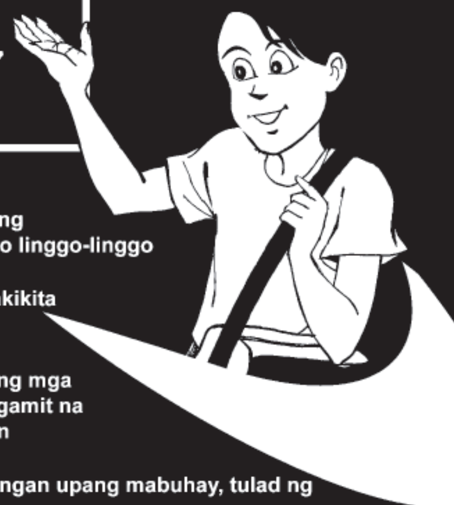

PAPABILI DIN AKO NG GANYAN!
SIKAT NA MANLALARO SA NBA ANG NAG-ENDORSO NITO SA TV.
PAGDATING SA BAHAY KASAMA ANG KAPATID NA SI LIRA, KINAUSAP AGAD NI MANNY SI ALING DOLLY, ANG KANYANG INA.
MOMMY, IBILI PO NINYO AKO NG BAGONG RUBBER SHOES!
KAILAN LANG NATIN BINILI YANG GINAGAMIT MO AH.
SI BILLY PO IBINILI NG DADDY NIYA NG BAGO, ANG GANDA NG PORMA!
ANAK, WALA SA GANDA AT PORMA NG GAMIT ANG PAGLALARO NG BASKETBALL, NASA *TEAMWORK* AT TAMANG ENSAYO ITO.

PERO MOMMY, SABI NI BILLY SIKAT NA MANLALARO SA NBA ANG NAG-ENDORSO NITO SA TV!
MGA BATANG ITO, NAGPAPADALA SA PANG-AKIT NG MGA PATALASTAS SA TV AT SA MGA GAMIT NA MAY KILALANG PANGALAN...
SA PAMIMILI NG GAMIT, MAINAM NA SINUSURI ANG MGA PAGPIPILIAN, AT PINAGHAHAMBING ANG TIBAY AT PRESYO NITO.
GUSTO KO LANG PONG SUMABAY SA PORMA NG MGA *TEAMMATES* KO PARA HINDI NAMAN AKO MAALANGAN.
O AYAN NA ANG DADDY MO. PAKINGGAN NATIN KUNG ANONG SASABIHIN NIYA.

PAGKATAPOS MAIBIGAY NI MANNY ANG TSINELAS AT MAIPALIWANAG KAY MANG FRANK ANG KANYANG GUSTO...
ANAK WALA SA BADYET NATIN ANG PAGBILI NG RUBBER SHOES. SINISIKAP NATING MAGKAROON NG *TIMBANG NA BADYET* PARA TAYO *MAKAPAG-IMPOK*...
MAY NAKALAANG PERA LAMANG SA ATING MGA KAILANGAN.
ANG DADDY PO NI BILLY GINAMIT ANG *CREDIT CARD* NIYA.
ANG *CREDIT CARD* AY ISANG PARAAN NG PAG-UTANG. ANG PERANG INUTANG AY DAPAT GINAGAMIT SA MAHALAGANG PANGANGAILANGAN. ANAK, DAPAT MONG MAUNAWAAN ANG KAIBAHAN NG *GUSTO* SA *KAILANGAN*.
NAUUNAWAAN KO PO DADDY.
PERO NASA BADYET NATIN ANG PAG-ATTEND MO SA BASKETBALL CLINIC NG PABORITO MONG KOPONAN SA PBA...
KUNG MINSAN, DAHIL SA *KAKONTIAN* NG *NAPAGKUKUNAN*, KAILANGANG GUMAWA TAYO NG PAGPILI...
KAYA MAMILI KA, BAGONG RUBBER SHOES O BASKETBALL CLINIC?

KUNG RUBBER SHOES ANG PIPILLIN KO, OK ANG PORMA KO SA TEAM. PERO KUNG BASKETBALL CLINIC BUBUTI ANG LARO KO!
BASKETBALL CLINIC NA, DADDY. GUSTO KO PONG MATUTUHAN ANG GALAW NG MGA IDOL KONG ASTIG!
YAN ANG MAINAM KAY MANNY. MABILIS UMUNAWA AT SUMUSUNOD SA PANGARAL NG MAGULANG. KAYA BILANG MANLALARO, MABILIS DIN SIYANG MATUTO DAHIL NAKIKINIG SA MGA TAGUBILIN NG KANYANG COACH.
MABILIS ANG LARO KAPAG SI "SPEEDY" MANNY ANG MAY DALA NG BOLA. MAGALING SIYANG UMAGAW, MAGPASA O MAG-SHOOT. LALO SIYANG HUHUSAY PAGKATAPOS NG BASKETBALL CLINIC.
AT SA SUMUNOD NA ENSAYO NG KOPONAN NILA MANNY...
PINAPILI DIN AKO NG DADDY KO. HULING HIRIT NA RAW ANG GUSTO KO. "NO DEAL" NA ANG PAG-ATTEND SA BASKETBALL CLINIC.
HULI NA NANG MAISIP NI BILLY ANG HALAGA NG PAGKAKATAON NG KANYANG PAGPORMA.
MAY NATUTUHAN NAMAN SI MANNY SA PAGGAWA NG MATALINONG PAGPILI. TULOY ANG ASENSO NIYA SA NAKAHILIGANG SPORTS.
WAKAS

Talasalitaan

ALLOWANCE - Ang baong pera na ibinibigay ng magulang sa mga anak na nag-aaral araw-araw o linggo-linggo

BADYET - Plano ng paggasta na kung saan makikita ang kinita, gastusin at impok

KAKONTIAN - Ang kalagayan na kung saan ang mga kailangan ng tao ay higit na malaki kaysa magagamit na napagkukunan na tutugon sa kanilang kailangan

KAILANGAN - Mga pangunahing pangangailangan upang mabuhay, tulad ng pagkain, tirahan, damit at pangangalaga sa kalusugan

CREDIT CARD - Ito ay kard na yari sa plastik na iniisyu ng bangko o iba pang kumpanyang nagpapautang at nagagamit para makapamili ng mga bagay ngayon upang mabayaran sa ibang araw sa hinaharap

GUSTO - Bagay na nais makamit para sa pansariling kasiyahan

HALAGA NG PAGKAKATAON - Ang minamahalagang pagkakataon o kapalit na nawala o ibinigay kapag gumawa ng pagpili

IMPOK - Perang itinabi para sa hinaharap na paggamit

NAPAGKUKUNAN - Mga bagay na ginagamit sa paggawa ng produkto o serbisyo. Ang apat na uri ng napagkukunan ay paggawa, lupain, kapital at pag-eentreprenur. Ang perang kabayaran sa paggawa ay *suweldo*; sa lupain ay *paupa*; sa kapital ay *interes*; at sa pag-eentepreneur ay *patubo*

PAG-EENTREPRENUR - Ang kakaibang katalinuhang taglay ng ilang tao sa paghanap at pagkuha ng pakinabang sa mga bagong pagkakataon sa negosyo at sa paglinang ng mga bagong produkto o ng bagong paraan sa paggawa ng mga bagay

TIMBANG NA BADYET - Pagbabadyet na kung saan ang halaga ng perang kinikita ay katumbas ng halaga ng gastusin at impok

Mga Dapat Pag-isipan

- Kaugnayan sa paggasta ng pagkakaiba ng gusto sa kailangan
- Wastong paggamit ng credit card
- Kung bakit kailangang gumawa ng pagpili ang tao
- Ano ang halaga ng pagkakataon ng rubber shoes na pinabili ni Billy? Nakagawa ka ba ng pagpili kamakailan? Ano ang halaga ng pagkakataon ng iyong pinili?

Mga salin sa Pilipino ng mahahalagang katawagan o termino sa English

1. *allowance* - panggastos o baong pera
2. *balanced budget* - timbang na badyet
3. *budget* - badyet
4. *credit card* - kard sa pag-utang
5. *needs* - mga kailangan
6. *opportunity cost* - halaga ng pagkakataon
7. *saving* - impok
8. *wants* - mga gusto

Aralin 6 - Pag-iimpok Daan sa Kaunlaran

Batayang Mensahe : Maraming paraan upang makamit ang mithiin

Bilang ng Araw ng pagtalakay : 1

Layunin

- nasasabi na ang maunlad na pamumuhay ay mithiin ng mga Pilipino
- naisasagawa ang iba't ibang paraan ng pag-iimpok

Paksang Aralin

Pag-iimpok daan sa kaunlaran

Sanggunian : ELC 3, p.6 1.1
Mga Pagsubok Pangkaalaman sa Makabayan pp. 159-162
Akda ni Violeta R. Roson

Mga Kagamitan: Larawan

Pamamaraan

Panimulang Gawain

1. **Pagganyak**
   Ano ang mga pangarap mo?
   Isulat sa kahon ang mithiin mo sa:

Sarili	Kapwa

Bansa

Ano ang dapat mong gawin upang makamit mo ang iyong mga mithiin?

Panlinang na Gawain

Paglalahad

Basahin sa mga bata ang maikling talata

Bawat isa ay may pangarap o mithiin sa buhay. Ang kasipagan, pagtitiyaga, pagsisikap at pagtitipid ay makatutulong upang makamit ang ating mga pangarap. Maging masipag sa trabaho, magsikap sa pag-aaral at maging matipid sa lahat ng bagay. Ingatan ang mga kagamitan upang tumagal ang kapakinabangan. Patayin ang ilaw, radyo o telebisyon kung walang gumagamit. Maglaba at mamalantsa ng maramihan. Baon sa eskwela ay huwag gastahin lahat at mag-ipon maski kaunting barya lang. Ipunin ang tubig na pinagbanlawan at magagamit mo pang muli sa paglilinis ng palikuran o pagdidilig ng halaman. Perang matitipid maaaring gamitin sa iba pang pangangailangan. Makatutulong ang pagtitipid upang makamit ang ating mga mithiin.

Pagtalakay

Itanong sa mga bata:

1. Anu-ano ang mga saloobin na makatutulong upang makamit ang ating mithiin?
2. Bakit kailangan tayong maging masipag sa trabaho at masikap sa pag-aaral?
3. Anu-ano ang iba't ibang paraan ng pagtitipid?
4. Ano ang ating naimpok kung tayo ay marunong magtipid?
5. Paano makatutulong ang pag-iimpok sa pagkakamit ng mithiin?

Paglalahat

Ano ang mithiin ng bawat Pilipino? Paano makakamit ang mithiin natin?

Gabayan ang mga bata na mabuo ang kaisipan na:

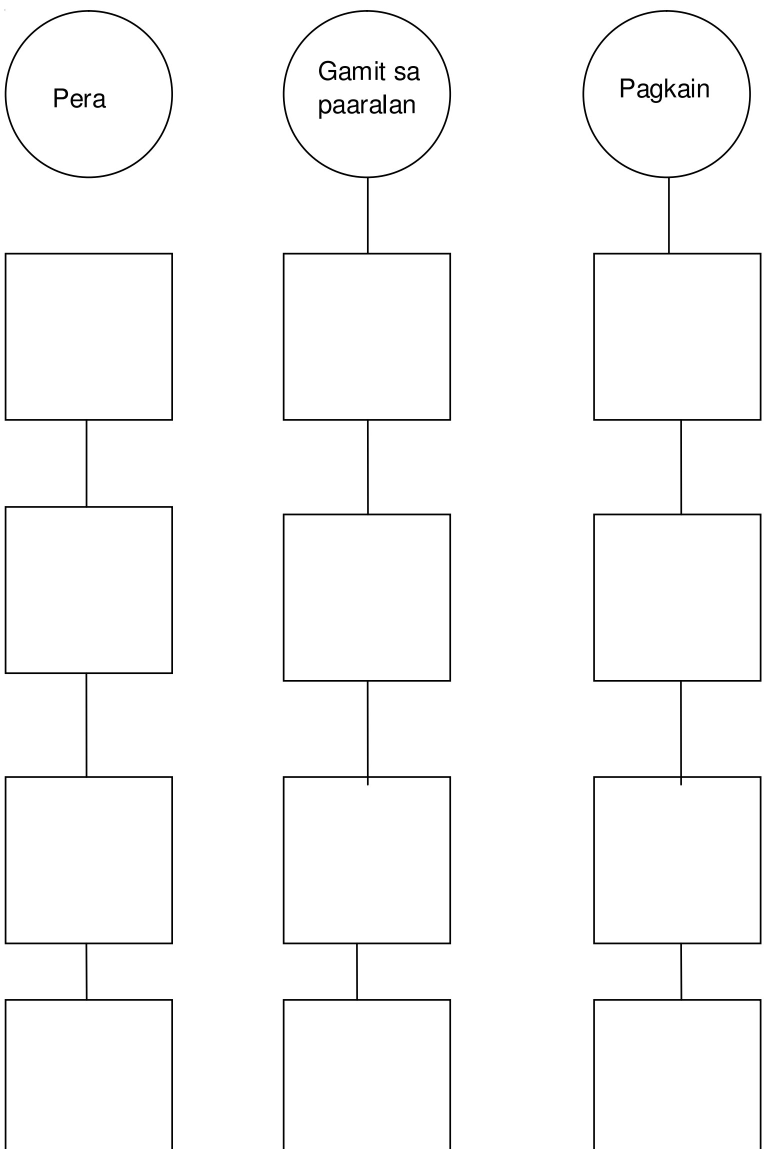
Mithiin ng mga Pilipino ang maunlad na buhay. Makakamit ito sa pamamagitan ng pagsisikap, pagtitiyaga at pagsasagawa ng iba't ibang paraan ng pagtitipid o pag-iimpok

Pangwakas na Gawain

Paglalapat

Pangkatin ang mga bata sa tatlo.
Bawat pangkat ay bubuo ng mga paraan ng pagtitipid upang makamit ang mga mithiin nila sa buhay.

Pangkat I

Pagtataya

Isulat ang T kung ang pangungusap ay nagpapakita ng paraan ng pagtitipid upang makaimpok at M kung hindi nagpapakita.

______1. Hindi ko ginagasta ang lahat ng baon kong pera kapag rises.

______2. Maingat kong ginagamit ang aking krayola upang hindi maputol agad.

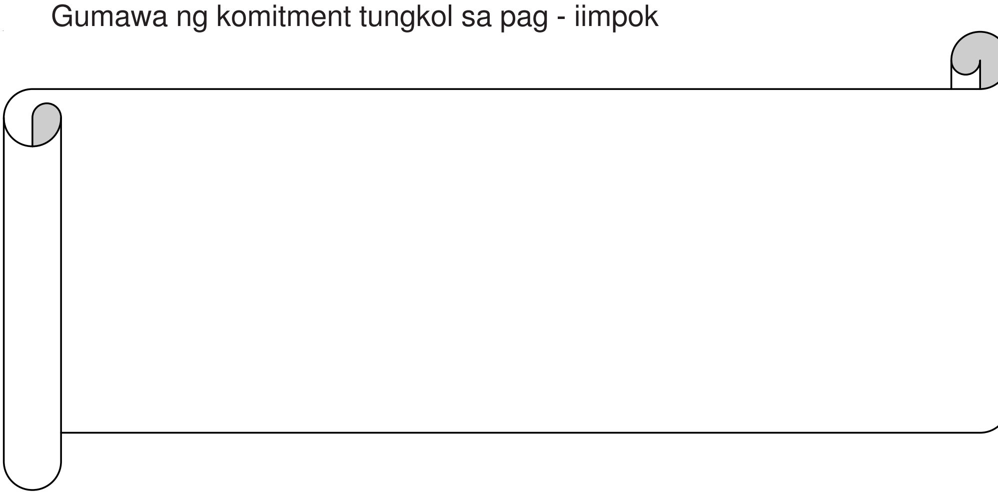
______3. Hindi ko pinupulot ang mga baryang nakikita ko.

______4. Inihuhulog ko sa alkansiya ang mga baryang naipon ko.

______5. Iniipon at ipinagbibili ko ang mga bote at mga lumang dyaryo namin.

Takdang Aralin

Gumawa ng komitment tungkol sa pag - iimpok

Aralin 1 - Pag-eentreprenur

Batayang Mensahe : Ang pag-eentreprenur ay nakatutulong sa paghanap at paglinang ng bagong produkto o ng bagong paraan sa paggawa ng mga bagay. Ito ay mahalaga sa pag-unlad ng kabuhayan.

Batayang Pagpapahalaga : Pagsisikap para Umunlad

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 2 araw

Layunin

- Naipaliliwanag kung paano nakatutulong sa pag-unlad ng bansa ang pagpapabuti ng produkto ng mga rehiyon (PELC II)
- Nasasabi ang kahalagahan ng pag-eentreprenur sa pag-unlad ng kabuhayan

Kagamitan : Ang Ekonomiks sa Kasalukuyang Panahon ph. 16-18
Sibika at Kultura IV ph. 132-134, skit, retrieval chart

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Balik-aral

Ipabuo ang retrieval chart tungkol sa Rehiyon ng Bikol.

Retrieval Chart

Lalawigan	Kabisera/ Lungsod	Topo-grapiya	Klima	Produkto	Industriya
a. Albay					
b. Camarines Sur					
c. Camarines Norte					
d. Masbate					
e. Sorsogon					
f. Catanduanes					

Pagganyak

1. Ipaawit ang "Sarong Banggi"

Sarong Banggi

Sarong banggi, sa higdaan
Nakadangog ako ning huni kan sarong gamgam
Sa luba ko katorogan
Bako pala kungdi simong boses palan.

Dagos ako bangon si sakuyang mata iminuklat
Kadtong kadikluman ako ay nangalag-kalag
Si sakuyang mata pinasiring sa itaas
Simong lawog nahiling kong maliwanag.

2. Hatiin ang klase sa apat na pangkat. Bigyan ang bawat pangkat ng sobre na may pira-pirasong mapa ng Bikol. Bigyan sila ng panahon at mga alituntunin habang binubuo ang mapa. Itanong kung anong rehiyon ang nabuo nila.

Panlinang na Gawain

Paglalahad

1. Ipasuri ang retrieval chart.

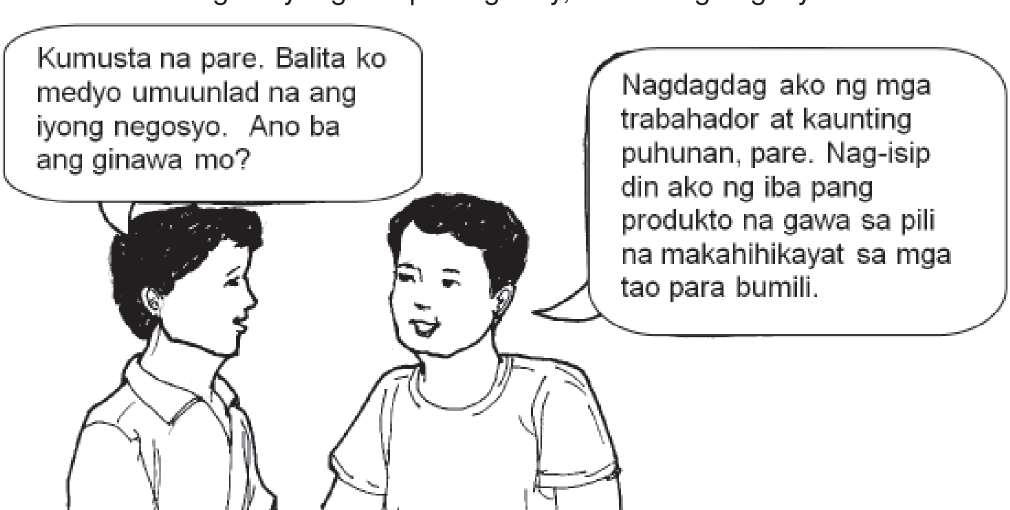
Lalawigan	Kabisera/ Lungsod	Topograpiya	Produkto	Industriya
a. Albay	Legaspi	Bulkan	abaka, pili, niyog	Pagsasaka, Industriyang pantahanan
b. Camarines Sur	Naga City	Kapatagan	niyog, pili	Pagtatanim
c. Camarines Norte	Daet	Tangway	abaka, ginto	Pagsasaka, Pagmimina
d. Masbate	Masbate	Pulo	isda, baka	Pangingisda, Pagmimina
e. Sorsogon	Sorsogon	Pulo	isda, hipon	Pangingisda
f. Catanduanes	Virac	Pulo	isda, abaka	

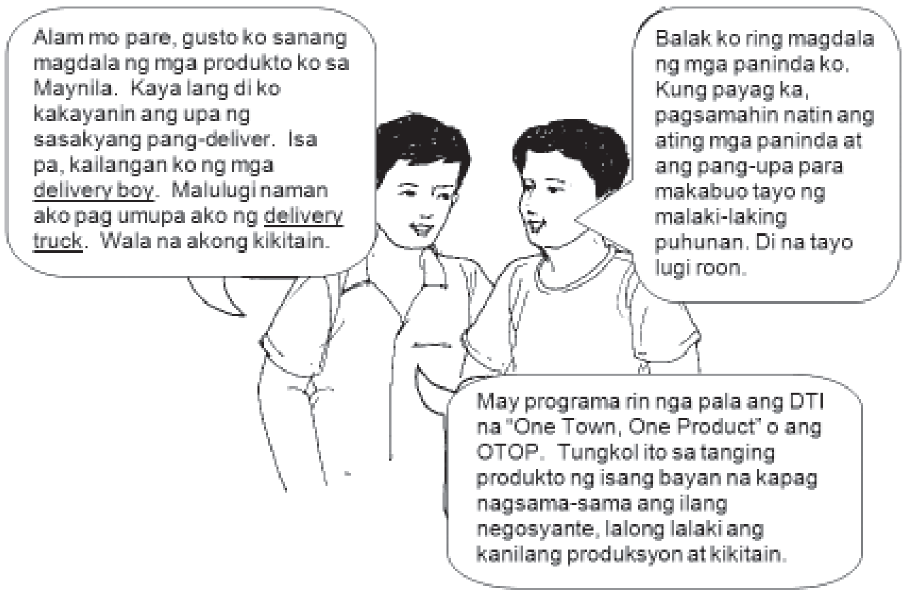
2. Itanong:
   a. Bakit tinaguriang Rehiyon ng Abaka ang Bikol?
   b. Sang-ayon sa tsart, anu-ano ang dalawang pangunahing hanapbuhay ng mga tao rito?
   c. Anong produkto ng Bikol ang wala sa ibang rehiyon? Bakit kaya?
   d. Pinakikinabangan kaya ng mga taga-Bikol ang kanilang likas na yaman?
   e. Paano sila nakatutulong sa ibang rehiyon?

3. Papag-usapan ang kuwento ng dalawang Bikolanong umasenso dahil sa wastong pangangasiwa ng kanilang mga produkto.
   Mark - dahil sa paggawa ng mga minatamis na pili
   Troy - dahil sa kanilang koprahan

4. Linangin ang mga salitang paggawa, kapital at pag-eentreprenur.
   - kapital - Ang mga pabrika, makina at traktora ay kapital. Ito rin ang tumutukoy sa puhunan ng isang entreprenur.
   - Paggawa - ang pisikal at mental na kakayahan ng tao na nakatutulong sa produksyon ng kapital at serbisyo.
   - Pag-eentreprenur - ang kakaibang katalinuhang taglay ng ilang tao sa paghanap at pagkuha ng pakinabang sa mga bagong pagkakataon sa negosyo at sa paglinang ng mga bagong produkto o ng bagong paraan sa paggawa ng mga bagay.

5. Basahin natin ang isang skit.
   Si Mark ay isang negosyante. May pagawaan siya ng mga pili nut candies. Balak niyang magdala ng kanyang mga produkto sa Maynila pero di sapat ang kanyang puhunan. Hanggang isang araw, nagkita sila ng kanyang kumpareng Troy, na isa ring negosyante.

Mula noong pinagsama nina Mark at Troy ang kanilang negosyo, naging matagumpay silang entreprenur. Lumaki ang kanilang produksyon at kita. Kung dati P500,000 ang kanilang puhunan ngayon ay milyon na dahil lamang napasok na rin nila ang pag-eexport. Naging huwaran sila ng iba pang negosyante.

6. Pag-usapan ang skit.

- Ano ang suliranin ni Mark?
- Sino ang nakatulong sa kanya at paano siya natulungan nito?
- Bakit pumayag si Mark sa mungkahi ni Troy?
- Sa papaanong paraan umunlad ang kanilang negosyo?
- Ano ang OTOP? Malaki ba ang naitutulong nito sa mga bayan at mga negosyante? Paano ito nakatutulong sa mga negosyante?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang mga bata na mabuo ang paglalahat.

- Ano ang pag-eentreprenur at ang kahalagahan nito?

Paglalapat

Paano nakatutulong sa mga taong nasa ibaba ang pagiging entrepreneur?

1. Mga may-ari ng sari-sari store
2. Ang may maliit na pagawaan ng bagoong
3. Ang gumagawa ng mga bagong kotse
4. Mga gumagawa ng makinarya para sa pabrika
5. Mga tumuklas ng bagong gamit sa agham at teknolohiya

Pagpapahalaga

Kung ikaw ay isang entreprenur, anong kaugalian ang dapat mong taglayin para tangkilikin ng mga tao ang iyong produkto?

Pagtataya

Sabihin kung Tama o Mali ang mga kaisipang nasa ibaba. Isulat ang T kung Tama at M kung Mali.

________1. Ang kapital at ang pisikal at mental na kakayahan ng tao ay kailangan para maging matagumpay na entreprenur.

________2. Ang entreprenur ay mga taong may natatanging kakayahan na makahanap at makakuha ng pakinabang sa mga bagong pagkakataon sa negosyo.

________3. Ang entreprenur ay lumilinang ng mga bagong produkto o ng bagong paraan sa paggawa ng mga bagay.

________4. Ang pag-eentreprenur ay nakatutulong upang gumanda ang kabuhayan ng mga taong sangkot dito.

________5. Ang pag-eentreprenur ay nakalilikha ng bagong hanapbuhay at magandang pagkakataon para umunlad.

________6. Ang produktong mula sa pili ay nakakapagbigay ng hanapbuhay di lamang sa mga taga-Bikol kundi maging sa mga taong nagbebenta nito.

________7. Ang mga produktong yari sa abaka ay nakatutulong sa buong bansa.

________8. Ang karneng baka sa Masbate ay isang masustansyang sangkap sa hapag-kainan ng pamilyang Pilipino.

________9. Ang "One Town, One Product" o ang OTOP ay programang tumutulong upang lumaki ang produksiyon at kita.

________10. Ang pagtutulungan ng bawat rehiyon ay sangkap sa pag-unlad ng kabuhayan ng bansa.

Takdang Aralin

Magtala ng mga sikat na entreprenur sa inyong lugar.

Aralin 2 - Kahalagahan ng Pagtitipid sa mga Yaman ng Bansa: Kahulugan ng Pag-unlad

Batayang Mensahe : Ang pag-unlad ay hindi lamang nangangahulugan ng paglago kundi pati yaong nagbibigay pakinabang sa nakararami

Batayang Pagpapahalaga : Pagtitipid at Pag-iimpok

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 2 araw

Layunin

- Naipaliliwanag ang kahalagahan ng pagtitipid sa mga yaman ng bansa (PELC II.5.3)
- Naipaliliwanag kung bakit ang pag-unlad ay hindi lamang nangangahulugan ng paglago kundi pati yaong nagbibigay pakinabang sa nakararami

Kagamitan : Sibika at Kultura ph. 132-134 ni Carolina P. Danao
cassette tape

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Balik-Aral

Piliin ang mukha na nagpapahayag ng tapat mong damdamin sa mga sumusunod na sitwasyon.

a. Maraming nahuhuling isda sa ilog at dagat.

b. Illegal logging ang sanhi ng flashflood.

c. Pinapalitan agad ang mga pinutol na kahoy.

d. Maraming naninirador ng ibon.

e. Masama ang pagkakaingin.

Pagganyak

a. Iparinig ang tulang "Ano ang Aming Kinabukasan Itay?"

Ang sabi mo Itay sa bundok makikita
Mga punongkahoy, mga ibon at prutas
Bakit kalbo naman ang mga bundok
Nasaan ngayon kayamanan nitong dulot?

Ang sabi mo itay sa ilog dumadaloy
Mga yamang-dagat malayang lumalangoy
Bakit maitim at marumi naman ang ilog
Nasaan ngayon isdang malusog?

Ang sabi mo itay dito'y malalanghap
Ang sariwang hangin ating hinahanap
Bakit ngayon ang hangin ay mausok
Napakarumi sa iba't ibang sulok?

Hindi namin maintindihan Itay
Ang sinasabi mong uri ng buhay
Ang kagandahan ng kapaligiran
Kung iyan nga'y katotohanan.

Ngunit sa tingin namin kabaliktaran
Halos ubos na ang likas na yaman
Paano kaming mga bata Itay
Ano ang aming kinabukasan?

b. Talakayin ang mensahe ng tula.

- Ano ang napansin ng bata sa kanyang kapaligiran?
- Bakit hindi niya maintindihan ang uri ng buhay na sinasabi ng kanyang tatay?
- Bakit niya sinasabing wala na ang kanilang kinabukasan?

Panlinang na Gawain

1. Sabihin:
   Batay sa napakinggan ninyong tula, bakit nagkaroon ng ganitong problema sa kapaligiran? Saan napunta ang kayamanang idinudulot ng kabundukan? Ng ilog? Ng sariwang hangin? Paano natin maiiwasan ang mga ito?

   Mga bata, ang ating aralin ay tungkol sa kahalagahan ng pagtitipid. Anu-ano ang gusto ninyong malaman? Magkakaroon tayo ngayon ng panel discussion.

2. Panel discussion ng mga bata tungkol sa kahalagahan ng pagtitipid.
   - Paupuin sa harapan ng klase ang mga kasapi ng bawat pangkat na nahirang na tagapagsalita
   - Pag-uulat ng kinatawan ng bawat pangkat.

3. Talakayan tungkol sa kahalagahan ng pagtitipid.
   a. Paano kayo makapagtitipid sa paggamit ng tubig? Ng enerhiya? Ng iba pang likas na yaman tulad ng mga punongkahoy, hayop at mga isda?
   b. Magkakaroon kaya tayo ng malaking produksiyon ng mga pagkaing lata at mga yamang nakukuha sa lupa?
   c. Ano kaya ang maaaring maging epekto nito sa kabuhayan ng ating bansa? Makinabang kaya ang nakararami sa atin? Masasabi ba nating makatutulong sa paglago ng kabuhayan ang pagtitipid sa mga yaman ng bansa?

   Posibleng sagot ng mga bata sa kahalagahan ng pagtitipid.
   - Lalong lalaki ang produksiyon at kita ng pamahalaan.
   - Marami ang makapag-iimpok.
   - Hindi mababawasan ang pera ng gobyerno sa pagsasaayos ng mga pinagkukunang yaman.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Bakit mahalaga ang pagtitipid ng mga yaman ng bansa?

Pagpapahalaga

Papagsulatin ang mga bata ng mga slogan tungkol sa kahalagahan ng pagtitipid.

Hal.: Ang pagtitipid ay kailangan para sa kaunlaran ng bayan.

Paglalapat ng Kasanayan

Ano kaya ang maaaring mangyari sa kabuhayan ng ating bansa kung hindi tayo magtitipid sa paggamit ng yaman ng bansa? Isulat sa box o kahon ang inyong mga sagot.

Kahalagahan ng Pagtitipid ng Yaman ng Bansa	
	1.
	2.
	3.

Pagtataya

Sumulat ng 2-3 pangungusap na nagpapaliwanag kung bakit mahalaga ang pagtitipid ng mga likas na yaman.

Aralin 3 - Pangunahing Likas na Yaman at Yamang-tao ng Bansa: Mga Paraan ng Pagtitipid sa Paggamit ng Likas na Yaman

Batayang Mensahe : Maraming paraan ng pagtitipid ang magagawa natin para tumagal ang kapakinabangan ng mga likas na yaman.

Batayang Pagpapahalaga : Pagtitipid at Pag-iimpok

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 2 araw

Layunin

- Naiisa-isa ang mga pangunahing likas na yaman at yamang tao ng bansa (PELC II.A.5.1)
- Natatalakay ang mga paraan ng pagtitipid sa paggamit ng mga likas na yaman ng bansa

Kagamitan : Sibika at Kultura 4 ph. 132-134 ni Carolina P. Danao
Kabayan 3 ph. 104 at ph. 112, tsart ng tula at Factstorming Web, cassette recorder, tape

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Pagganyak

Basahin ang tula nang sabay-sabay at isakilos ang damdaming isinasaad nito.

Kaming mga bundok, tubig, hangin ay malungkot
Di binibigyang halaga, pagmamahal at pagkalinga
Kung abusuhin ng tao sa aming paligid
Walang hunos dili at walang patumangga.

Gumising na mga katoto bago maging huli ang lahat
Darating ang araw na iyong malalasap
Gawaing masama sa biyaya ng Maykapal
May kapalit na parusa tiyak magsisisi ka

Note: Adopted from MAKABAYAN 3, akda ni Violeta R. Rozon ng Makati

Panlinang na Gawain

Paglalahad

Sagana ang Pilipinas sa likas na yaman. Matatagpuan ang mga ito sa ating lupa at katubigan. Pakinggan natin ang tulang ito:

DAGAT, DAPAT MAARUGA

Sa dagat nagmumula
Biyaya ng Diyos na sagana
Tulad ng maraming isda
Pagkain ng ating pamilya.

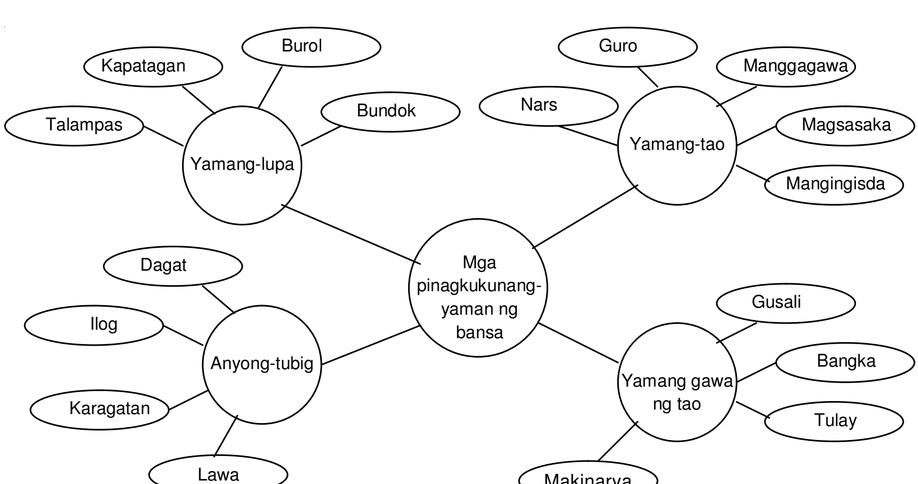
Iwasan ang paggamit ng dinamita
At pagsira sa pugad ng isda
Iwasan din ang paglason sa kanila
Ang dagat ay dapat nating maaruga.

Itanong:

- Anong likas na yaman ang binabanggit sa tula?
- Ano ang kahalagahan ng pag-aaruga sa dagat?

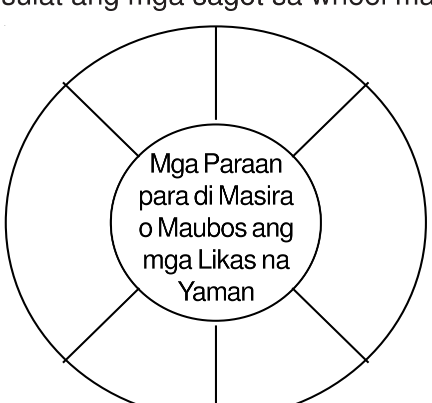
2. Sabihin: Mayroon akong Factstorming Web. Makikita rito ang mga potensyal na ideya na ating pag-aaralan. Sagutin ang mga tanong:

- Anu-ano ang mga natural na pinagkukunang-yaman?
- Anu-ano ang mga bumubuo sa bawat pinagkukunang-yaman?
- Magbigay ng halimbawa ng bawat isa.

- Anong pakinabang ang nakukuha natin sa mga anyong-lupa? sa mga anyong-tubig?
  Sagot: mga halaman, hayop, mineral, luwad; isda, sigay, korales, kabibe, perlas
- Anu-anong katangian ang dapat taglayin ng yamang-tao?
  Sagot: may mga kasanayan at magandang saloobin at pagmamahal sa paggawa
- Bakit kailangan ang ganitong kasanayan?
- Bilang nakikinabang sa pinagkukunang-yaman ng bansa, ano ang dapat nating gawin para di agad maubos at tumagal ang kapakinabangan nito?
  Sagot:
  - Panatilihing malinis ang mga ilog at tubig
  - Palitan ang mga pinutol na kahoy
  - Humuli ng mga isda sa wastong paraan
  - Gamitin ang mga lumang gulong ng sasakyan pamalit sa nasirang coral reefs o mga tirahan ng isda
  - Magtanim ng kawayan, ipil-ipil at iba pang punongkahoy na mabilis tumubo at lumago.
  - Gamiting pataba ang mga organiko o compost.
- Kung pinangangalagaan at pinag-iingatan ang mga pinagkukunang-yaman, ano ang magiging epekto nito sa ating pansariling kabuhayan at sa ating bansa?
  Sagot:
  - Lalaki ang produksyon ng bansa.
  - Magkakaroon ng malaking kita.
  - Mababawasan ang gastusin ng gobyerno sa pangangalaga ng mga likas na yaman.
  - Uunlad ang kabuhayan ng pamilya at ng bansa.

3. Alam na ninyo ang iba't-ibang pinagkukunang-yaman ng bansa. Anu-anong paraan naman ang gagawin ninyo upang di masira at maubos ang mga ito? Isulat ang mga sagot sa wheel map.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang klase sa pagbibigay ng paglalahat.

Marami tayong likas na yaman na nakatutulong sa pag-unlad ng bansa kaya dapat itong pagyamanin upang tumagal ang kapakinabangan nito.

Paglalapat

Saan matatagpuan ang mga likas na yaman? Pagtambalin ang Hanay A at Hanay B. Isulat ang titik ng tamang sagot sa patlang.

A	B
______ 1. ginto	a. karagatan
______ 2. korales	b. lawa
______ 3. punungkahoy	c. ilalim ng lupa
______ 4. balyena	d. dagat
______ 5. ibon	e. bundok

Sumulat ng tatlong paraan para maiwasan ang pagkaubos ng mga likas na yaman ng bansa.

Pagpapahalaga

Ang ating kapaligiran ay parang tao rin na may damdamin. Paano natin siya gagamitin na may pag-iingat upang makatulong sa ekonomiya ng bansa?

Pagtataya

Sumulat ng isang talata na binubuo ng 2-4 pangungusap kung paano makatitipid sa paggamit ng mga likas na yaman.

Aralin 4 - Pangangalaga at Pagtitipid sa Pinagkukunang-yaman

Batayang Mensahe : Ang pangangalaga o pagtitipid sa pinagkukunang-yaman ay nakatutulong sa paglago ng kabuhayan tungo sa kaunlaran ng bansa.

Batayang Pagpapahalaga : Pagtitipid at Pag-iimpok

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 2 araw

Layunin

- Natatalakay kung paano nakatutulong sa pag-unlad ng bansa ang pangangalaga at pagtitipid sa pinagkukunang-yaman. (PELC II.A.5.2)
- Nasasabi na ang pangangalaga sa pinagkukunang-yaman ay nakatutulong sa paglago ng kabuhayan tungo sa kaunlaran ng bansa

Kagamitan : tape ng "Kapaligiran" ng Asin, cassette recorder, larawan ng magagandang kapaligiran

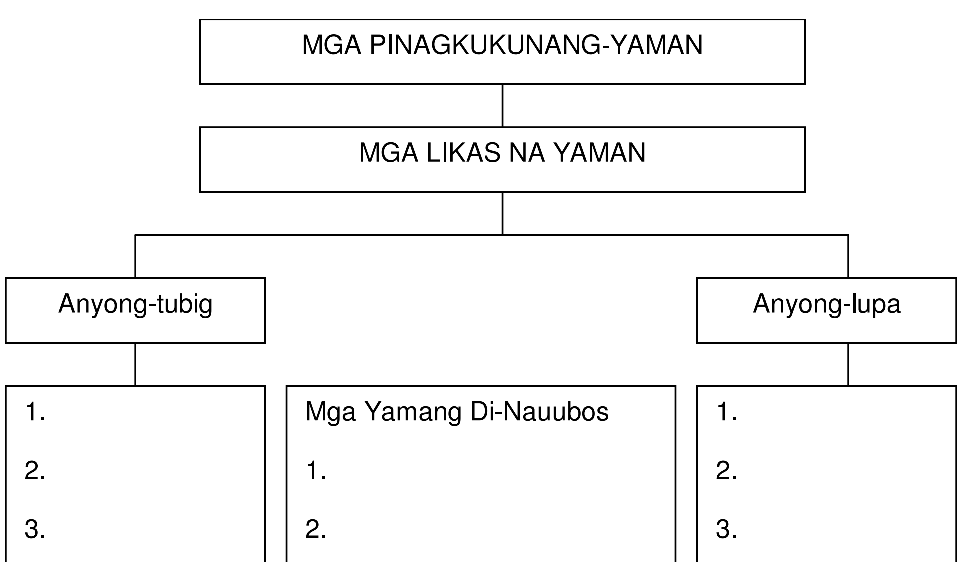
Pamamaraan

Panimulang Gawain

Balik-aral

Balik-aralan ang mga likas na yaman at yamang-tao ng bansa.

Punan ang *tree diagram* ng hinihinging datos.

Pagganyak

Hatiin ang klase sa apat na pangkat. Bigyan sila ng mga ginupit na larawan at ipabuo ito sa loob lamang ng tatlong minuto. Sabihin na ang unang pangkat na makabubuo ng larawan ay papadyak at papalakpak ng tatlong beses at sila'y sisigaw ng yahoo!

Mabubuong larawan: bundok, burol, ilog, dagat, lawa, kagubatan

- Itanong kung ano ang nabuo nilang larawan at kung ano ang masasabi nila tungkol dito.
- Ano kaya ang magiging kaugnayan nito sa ating bagong aralin?

Panlinang na Gawain
Paglalahad

Iparinig ang awiting KAPALIGIRAN.
Sabihin: Pakinggan ang sinasabi ng mang-aawit na "Asin" sa awiting "Kapaligiran."

KAPALIGIRAN

Wala ka bang napapansin
sa iyong kapaligiran
Kay dumi na ng hangin
Pati na ang mga ilog natin.

Refrain 1:
Hindi nga masama ang pag-unlad
At malayu-layo na rin ang ating nararating
Ngunit masdan mo ang tubig sa dagat
Dati'y kulay asul ngayo'y naging itim
Ang mga duming ating ikinalat sa hangin
Sa langit huwag na nating paabutin
Upang kung tayo'y pumanaw man
Sariwang hangin sa langit matitikman.

Refrain 2:
Mayroon lang akong hinihiling
Sa aking pagpanaw sana ay tag-ulan

Gitara ko ay aking dadalhin
Upang sa ulap na lang tayo magkantahan
Ang mga batang ngayon lang isinilang
May hangin pa kayang matitikman
May mga puno pa kaya silang aakyatin
May mga ilog pa kayang lalanguyan.

Refrain 3:
Bakit di natin pag-isipan
Ang nangyayari sa ating kapaligiran
Hindi nga masama ang pag-unlad
Kung hindi nakakasira ng kalikasan

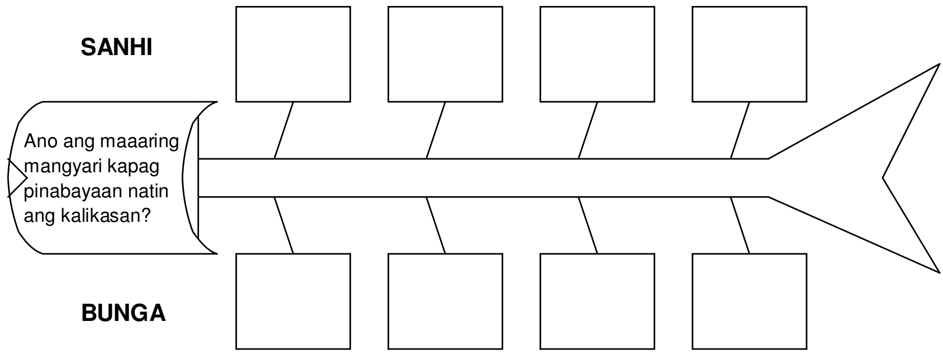
Darating ang panahon mga ibong gala
Ay wala nang madadapuan
Masdan mo ang mga puno dati ay kay tatag
Ngayo'y namamatay dahil sa ating kalukohan

Refrain 4:
Lahat ng bagay na narito sa lupa
Biyayang galing sa Diyos kahit noong ika'y wala pa
Ingatan natin at huwag sirain pa
Pagkat pag kanyang binawi
Tayo'y mawawala na.

Itanong:

- Anu-anong pagbabago ang napansin ng mang-aawit sa ating kapaligiran? Bakit kaya nangyayari ang mga ito?
- Anu-anong bagay ang kanyang kinatatakutan na maaaring mangyari sa mga darating pang henerasyon?
- Anong mensahe ang ipinararating nito sa atin?
- Ano ang maaaring mangyari kapag hindi natin pinangalagaan ang ating pinagkukunang-yaman?

Ipakita ang sanhi at bunga sa isang FISHBONE DIAGRAM. Isulat sa itaas na mga kahon ang sanhi at ang magiging bunga nito sa ibabang mga kahon.

Hal.: Sanhi - Paggamit ng dinamita sa pangingisda
Bunga - Mamamatay ang maliliit na isda.

- Kung ang kapaligiran ay pangangalagaan at pag-iingatan, ano ang magiging epekto nito sa ating pansariling kabuhayan at sa ating bansa?

  Inaasahang Sagot:

  a. Magkakaroon ng malaking produksyon at lalaki ang kita.
  b. Mababawasan ang gastusin ng gobyerno sa pangangalaga ng mga pinagkukunang-yaman.
  c. Uunlad ang buhay ng pamilya at ng bansa.
  d. May mapagkukunan pa ng mga kailangan ang susunod na henerasyon.

Pangwakas na Gawain
Paglalahat

1. Gabayan ang mga mag-aaral na makabuo ng paglalahat.

Marami tayong magagawang paraan para mapangalagaan ang mga likas na yaman at tumagal ang kapakinabangan ng mga ito.

Ang pangangalaga at pagyayaman ng pinagkukunang-yaman ay isang paraan ng pagtitipid.

2. Paglalapat

Sining : Gumuhit ng dalawang paraan na nagpapakita ng wastong pangangalaga sa ating mga kabundukan at katubigan.

Musika : Ipaawit ang "Masdan Mo ang Kapaligiran."

Edukasyong Pagpapalakas
Ipasakilos ang mga sumusunod:

- paglangoy ng isda
- paglipad ng mga ibon
- pag-ihip ng sariwang hangin

Pagtataya

Basahin ang bawat pangungusap. Sabihin kung pangangalaga o di-pangangalaga ang mga gawain. Isulat sa patlang ang **P** para sa pangangalaga at **DP** sa di-pangangalaga.

______ 1. Paggamit ng dinamita sa pangingisda
______ 2. Pagtatapon ng mga basura at patay na hayop sa ilog at dagat
______ 3. Quarrying o pagtitibag ng mga kabundukan para gawing subdibisyon
______ 4. Pagpapadaloy sa ilog ng mga kemikal na mula sa mga pagawaan
______ 5. Pagpapalit agad ng mga pinutol na punong-kahoy

Kasunduan

Gumawa ng data retrieval chart tungkol sa mga napag-aralan na ninyo.

Mga Likas na Yaman	Mga Halimbawa	Paraan ng Pangangalaga

Aralin 5 - Paraan ng Kalakalan ng mga Sinaunang Pilipino Pagpapahalaga sa Kinitang Pera

Batayang Mensahe : Pahalagahan ang perang kinita sa pamamagitan ng matalinong paggasta, pag-iimpok at wastong pag-iingat sa mga ito.

Batayang Pagpapahalaga : Pagtitipid at Pag-iimpok

Bilang ng Araw ng Pagtalakay : 2 araw

Layunin

- Nailalarawan ang paraan ng kalakalan ng mga sinaunang Pilipino
- Nabibigyang-pagpapahalaga ang bawat perang kinita

Kagamitan : Pilipinas, Perlas ng Silangan ph. 168
Mga Kuwento sa Paghawak ng Pera ni Manny
Mas Patok ang Mag-impok ph. 8-11 comic strips

Pamamaraan

Panimulang Gawain

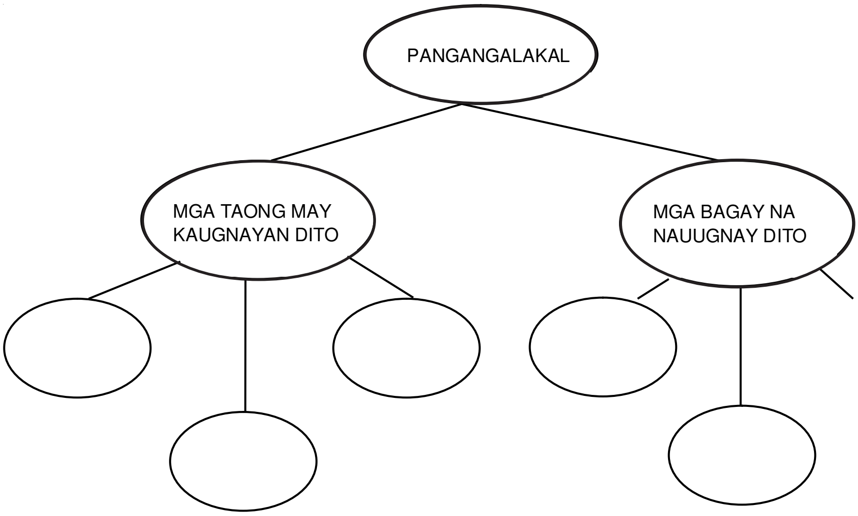
Balik-Aral

1. Pagbalik-aralan ang aralin tungkol sa mga produkto ng mga sinaunang Pilipino. (Maghanda ang guro ng malaking larawan ng puno. Lagyan ito ng mga bunga (yari sa kartolina) na maaring pitasin. Sa likod ng mga bunga isulat ang mga produkto ng mga sinaunang Pilipino. Papitasin ang mga bata ng bunga at ipabasa ang produktong nasa likod. Ipasabi kung angkop ang nabasang produkto. Habang pumipitas ang ilang mga bata, ipaawit sa nakararami ang awiting nasa ibaba.

It's I (3x)
Who build community (3x)
It's I who build community…
Roll over the ocean, roll over the sea
Roll over the ocean in the deep blue sea (2x)
(you), (we), (joy), (love), (God)

Pagganyak

1. Itanong: "Sinu-sino at anu-ano ang mga bagay na may kaugnayan sa pangangalakal o pagtitinda?" Isulat sa web na nasa ibaba ang sagot.

Panlinang na Gawain

Paglalahad

1. Ipakita at pag-usapan kung ano ang ginagawa ng mga taong nasa larawan.

2. Ikuwento sa mga bata kung paano nangyari ang kalakalan sa pagitan ng ating mga ninuno at ng mga unang dayuhan.

Noong unang panahon, hindi pa masyadong maunlad ang ating bansa. Wala pang mga mall, department store, convenient store, supermarket o palengke na maaari nilang pagbentahan ng mga produkto. Ganunpaman, may mga dayuhan na ring nakapunta dito sa atin.

Sa simula, ang kalakalan ng ating mga ninuno ay sa mga taga-ibang barangay lamang. Nakararating ang mga taga-Luzon sa iba't ibang lugar ng bansa para ipagpalit ang kanilang mga produkto. Ang mga barangay na nasa baybay-dagat ang naging lugar ng kalakalan.

Sa katagalan, ang mga dayuhang Tsino at Arabo ay nakipagkalakalan na rin. Unang nakipagkalakalan ang mga Arabo sa mga ninuno natin sa Jolo. Pinapalitan nila ng tela, metal, at iba pang bagay ang bigas, bungang-kahoy at pampalasa na produkto ng ating mga ninuno.

Masasabi natin na nakikipagpalitan ng kalakal (barter trade) ang ating mga ninuno. Ito ay ginaganap sa mga barangay sa baybayin.

3. Itanong:
   a. Ilarawan ang paraan ng pakikipagkalakalan noon.
   b. Ano kaya ang naging epekto ng pakikipagkalakalan ng ating mga ninuno sa mga dayuhan?
   c. Sa ngayon, paano tayo nakikipagkalakalan? Ano ang ginagamit natin para magkaroon tayo ng mga pagkain, kasuotan, gamit at iba pang pangangailangan?

4. Magpakita ng larawan ng isang babaeng namimili sa supermarket at nag-aabot ng pera sa kahera. Itanong :
   a. Sa panahon ngayon, ano ang kailangan natin para mabili ang ating mga pangunahing pangangailangan? Saan-saan tayo maaaring makabili ng mga ito?
   b. Kung ikaw ang tatanungin, alin sa dalawang paraan ng pakikipagkalakalan ang ibig mo at bakit?
   c. Bakit mahalaga ang salapi sa kasalukuyang panahon?
   d. Halimbawa, gusto mo ring magtayo ng tindahang pansari-sari, ano ang kailangan mo para makapagsimula ka nito? Ano ang gagawin mo sa iyong pera kapag umasenso na ang iyong tindahan?

5. Ilahad ang mga sitwasyon.

   Unang Sitwasyon

   Araw ng Sabado, bagong sweldo si Mang Tomas. Pagkatapos nilang kumain ng hapunan, masaya silang nagtipun-tipon sa sala.

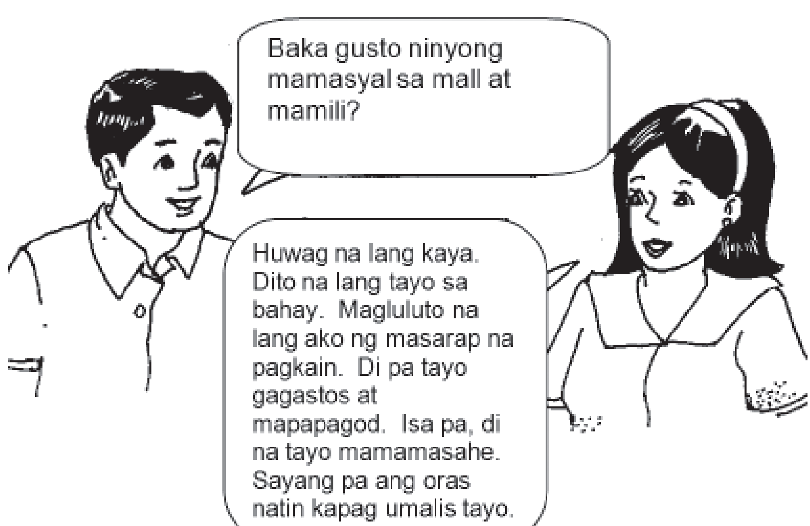

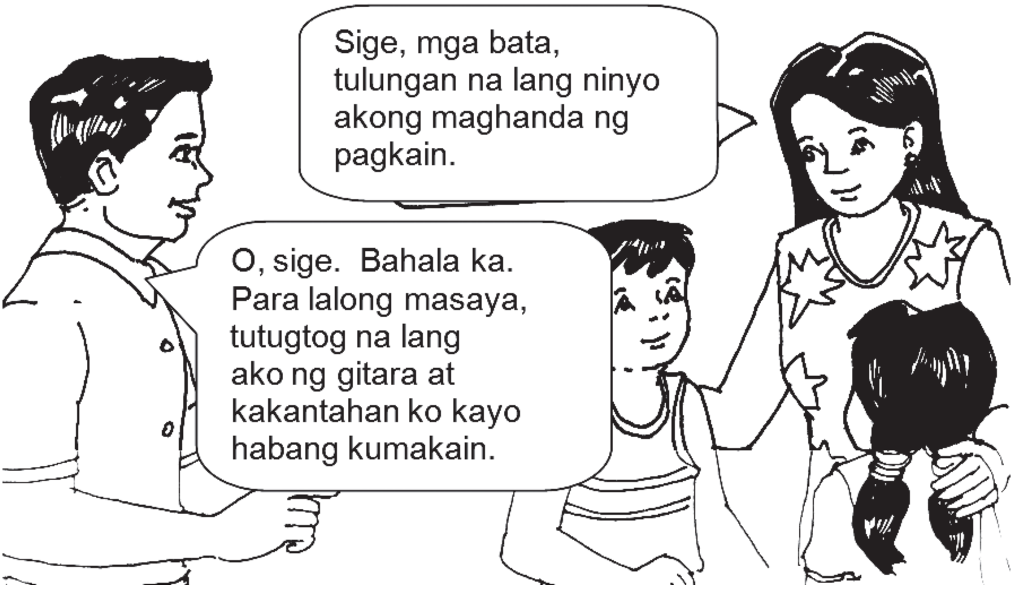

Kinabukasan, namasyal na ang mag-anak ni Mang Tomas. Pagkalipas ng ilang linggo, bigla na lamang sinumpong si Mang Tomas ng kanyang sakit na ulcer. Dinala siya sa ospital at naoperahan. Nagkaproblema ang nanay. Di niya malaman kung saan kukuha ng perang panustos sa ospital.

Ikalawang Sitwasyon

Bagong sweldo is Mang Danny. Masayang pinagsaluhan ng mag-anak ang uwing pansit palabok ng tatay.

Masayang nagsalu-salo ang mag-anak. Nakatipid na sila sa pagod at oras, di pa nabawasan nang malaki ang pera nila kaya noong may nagkasakit sa kanila, may ginastos silang pampagamot.

6. Mag-talakayan. Ipahambing ang dalawang pamilya. Ipasagot:

   a. Ano ang masasabi ninyo sa pamilya ni Mang Tomas ? Ni Mang Danny ?
   b. Paano ginasta ng pamilya ni Mang Tomas ang kanilang pera? Ng pamilya ni Mang Danny?
   c. Ano ang nangyari kay Mang Tomas? May ginasta ba ang kanyang mag-anak? Bakit?
   d. Kaninong pamilya ang nagpakita ng tamang pagpapahalaga sa pera?
   e. Kung kayo ang papipiliin, sinong pamilya ang tutularan ninyo? Bakit?

Ikatlong Sitwasyon

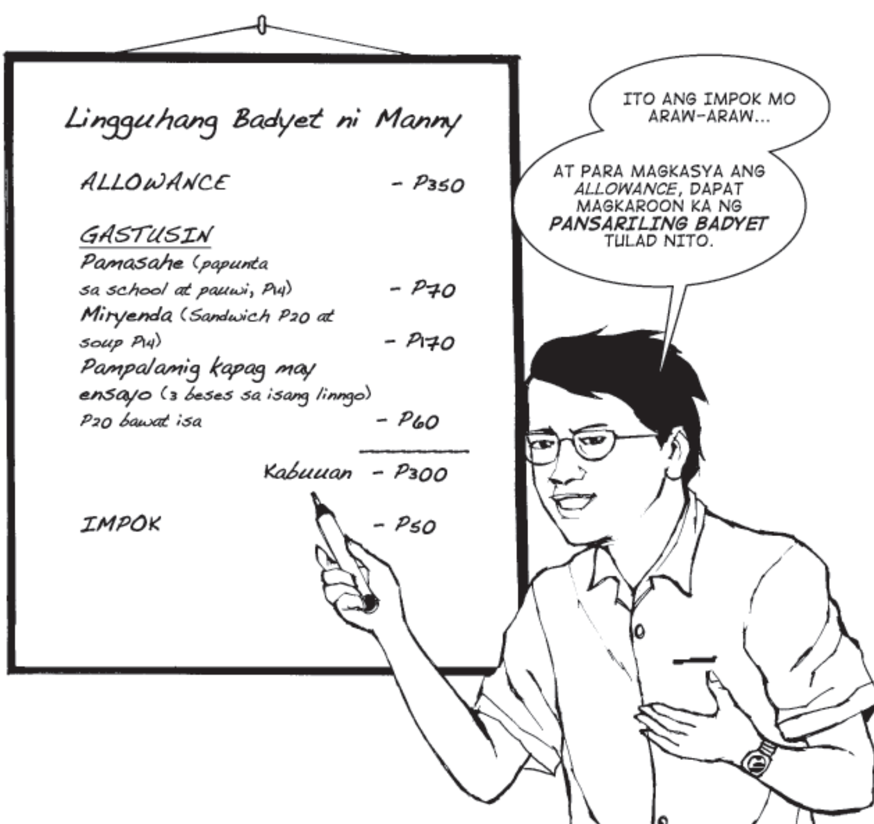
Ipabasa ang komik strip na nasa ibaba. Maaring magtalaga ng tatlong mag-aaral para gumanap sa mga tauhan.

Sinulat ni: **Ben Alcantara**
Guhit ni: **Frank Valdez**
Inayos nina: **Archie Yumul, Dennis Catacutan, Mark Casul**
Tumulong sa Produksyon: **Mila Soriano**

MAGALING ANG NAISIP MO!
O SIGE, DADAGDAGAN NAMIN ANG PERA MO NA GALING SA AMING IMPOK UPANG UMABOT SA PINAKAMABABANG BALANSE PARA MAKAPAGBUKAS KA NG SAVINGS ACCOUNT.
PERO HINDI DYAN NAGTATAPOS ANG PAG-IIMPOK SA BANGKO. DAPAT PATULOY KANG MAGLALAGAY NG DEPOSITO
AT MATUTO KA NG WASTONG PAMAMAHALA SA PERA
PAANO KO PO MAGAGAWA YON? WALA PO AKONG TRABAHO AT KINIKITA
MAY ALLOWANCE KA ARAW-ARAW. KUNG GUSTO MONG MAGING UGALI ANG PAG-IIMPOK, ITUTURO KO SA IYO ANG ISANG MADALING PARAAN
SIGE PO DADDY!

ANG ALLOWANCE MO ARAW-ARAW AY P70...
KUNG GUSTO MONG MAG-IMPOK, MAGKUNWARI KA NA P60 LAMANG ANG IYONG *ALLOWANCE*.
ANO PO ANG GAGAWIN KO SA P10?

Lingguhang Badyet ni Manny
ALLOWANCE - P350
GASTUSIN
Pamasahe (papunta sa school at pauwi, P14) - P70
Miryenda (Sandwich P20 at soup P14) - P170
Pampalamig kapag may ensayo (3 beses sa isang linggo) P20 bawat isa - P60
Kabuuan - P300
IMPOK - P50
ITO ANG IMPOK MO ARAW-ARAW...
AT PARA MAGKASYA ANG *ALLOWANCE*, DAPAT MAGKAROON KA NG **PANSARILING BADYET** TULAD NITO.

7. Magtalakayan. Itanong:

   a. Saan nanggaling ang pera ni Manny?
   b. Ano ang sinabi ng tatay niya tungkol sa gagawin niya sa pera?
   c. Paano pa nadadagdagan ang kanyang pera?
   d. Bukod sa pagbabadyet, ano pa ang dapat niyang gawin sa pera?
   e. Kung kayo ang nasa kalagayan ni Manny, ganito rin ba ang gagawin ninyo?
   f. Sa madaling salita, paano pinahalagahan ni Manny ang kanyang pera?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang mga bata na makapagbigay ng paglalahat.

- Pagpapalitan ng kalakal o barter trade ang tawag sa uri ng kalakalan na ginawa ng ating mga ninuno at ng mga unang dayuhan. Ito ay ginanap sa mga barangay sa baybayin.

- Pahalagahan ang perang kinita sa pamamagitan ng pagbabadyet, pagtitipid, pag-iimpok, at paggasta sa matalinong paraan.

Paglalapat

Pangkatin sa apat ang mga bata at ipa-role play sa kanila ang dalawang paraan ng pakikipagkalakalan.

- nakikipagpalitan ng produkto
- bumibili ng kanilang pangangailangan
- wastong paggamit ng pera

Pagpapahalaga

Araw-araw binibigyan kayo ng inyong nanay ng perang pambili ng pagkain para sa recess, paano mo ito ginagastos? Nagkaroon ka na ba ng pagkakataon na makapagtabi ng konting halaga?

Pagtataya

Panuto: Piliin sa kahon at isulat sa papel ang salitang bubuo sa pangungusap.

nakipagpalitan	pera
baybay-dagat	mag- aksaya
palengke	gamitin

1. Ang ating mga ninuno ay nakipagkalakalan sa mga barangay na malapit sa ______________.
2. Sila ay ______________ ng kalakal sa mga dayuhan.
3. Sa kasalukuyan, ______________ ang ginagamit nating pambayad sa mga pinamimili natin.
4. Ang pera ay dapat igalang, pahalagahan at ______________ sa wastong paraan.
5. Pera ay mahalaga, huwag ______________.

Takdang Aralin

Hatiin ang klase sa 5 pangkat. Pagawin sila ng poster o slogan na nagpapakita ng wastong paggamit ng pera.

Aralin I - Ikatlong Republika

Batayang Mensahe : Ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Mga Nagawa ng mga Naging Pangulo ng Pilipinas sa Panahon ng Ikatlong Republika

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin:

- Nasusuri ang suliraning pangkabuhayan sa Panahon ng Ikatlong Republika sa pangangasiwa ng Pangulong Diosdado P. Macapagal
- Natutukoy na ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa

Paksang Aralin: Mga suliraning pangkabuhayan sa Panahon ng Ikatlong Republika

Mga Kagamitan : Larawan nina Pangulong Macapagal, Magsaysay, Garcia, Roxas, Quirino, atbp.; plataporma ng New Era sa chart; silid-aralang nakaayos ang mga upuan nang pabilog na may 2 upuan sa gitna ng bilog (fish bowl arrangement), pentel pens, cartolina, masking tape

Sanggunian : TX - Lahing Pilipino 5, pah. 212 - 213
TX - Kapit Bisig 5, pah. 152 - 154
TX - Pamana 5, pah. 229 - 230

Pamamaraan:

Panimulang Gawain

Pagganyak

1. Ipakilala ang mga naging pangulo ng Ikatlong Republika (Nakadispley ang mga larawan sa paskilan).

2. Ipabasa ang plataporma (programa) ng administrasyong New Era o Bagong Panahon na nakasulat sa tsart.
   Layunin ng Administrasyon:

   - Malunasan agad ang suliraning pangkabuhayan at pangkapayapaan.
   - Makapaghanda sa isang masagana at matiwasay na kinabukasan.

   Paraan ng Pagsasakatuparan ng mga Layunin:

   Paglutas ng pamahalaan sa mga suliranin sa:
   - Katiwalian sa Pamahalaan
   - Reporma sa Lupa
   - Kakulangan sa Hanapbuhay
   - Kasapatan sa Ekonomiya

3. Ipalabas ang kasunduan na magsaliksik tungkol sa administrasyon ng Pangulong Diosdado Macapagal (1961 1965).

Panlinang na Gawain

Paglalahad/Pagtatalakayan

1. Ipaayos ang mga upuan nang pabilog at magpalagay ng dalawang upuan sa gitna ng bilog para sa mga nais magsalita. (Fish Bowl Seating Arangement)

2. Ipaliwanag na maaari nang simulan ng dalawang mag-aaral ang pagpapahayag ng kanilang pananaw/palagay/kaalaman tungkol sa mga ginawa ng pangasiwaan ni Macapagal upang malutas ang mga suliranin ng bansa batay sa binasang plataporma o programa ng New Era o Bagong Panahon.

3. Gabayan ang pagpapahayag/pagsasalita ng dalawang mag-aaral na nakaupo sa dalawang upuan sa gitna ng bilog. (Habang nagtatalakayan ang dalawang bata, nakikinig naman ang mga kaklase at nagsusulat sa kuwaderno ng datos. Kapag wala nang masabi o maiulat ang isa, maaaring bumalik siya sa kanyang upuan. Ang papalit naman sa kanya ang uupo sa mababakanteng upuan sa gitna upang magpahayag. Patuloy naman ang pakikinig at pagtatala ng datos ng karamihan.)

4. Hikayatin ang karamihan sa mga bata na umupo sa nabakanteng upuan sa gitna at magpahayag hanggang sa masagutang lahat ang apat na suliraning binigyang kalutasan ng pangasiwaan ni Pangulong Macapagal. (Huwag pabayaang magsalita ang mga mag-aaral na nasa upuang pabilog. Sabihan silang maghintay na mabakante ang upuan sa gitna at doon sila umupo upang makipagpalitang-pahayag sa isa pang nakaupo.)

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

1. Bilang paglalahat, iparepaso ang mga pahayag ng mga batang umupo sa gitna ng bilog tungkol sa mga ginawa ng pangasiwaang Macapagal upang malutas ang mga suliranin sa:

   Katiwalian sa pamahalaan tulad ng nepotismo, palakasan, panunuhol, smuggling, pangingikil, pag-iwas sa pagbabayad ng buwis, atbp.

   - Pamumuhay nang payak
   - Paglilingkod sa taong bayan nang mahusay at tapat
   - Pagbibigay-diin sa muling pag-aaral ng wastong pagpapahalaga at pagkakaroon ng mabuting saloobin, atbp.

   Reporma sa Lupa

   - Pag-aalis ng sistemang kasama o tenancy at pagbibigay ng sariling lupa sa mga magsasaka (Land Reform Code - August 5, 1953)
   - Pagpapabuti sa mga paraan ng pagsasaka

   Kakulangan sa Hanapbuhay

   - Pagpapatupad sa programang Emergency Employment Administration (EEA)
   - Paglinang at paggamit ng mga likas na yaman ng bansa

   Kasapatan sa Ekonomiya

   - Pagtatanggal sa mga regulasyong kumokontrol sa palitan ng piso sa dolyar o Decontrol Program kung saan ay naging P3.90 na ang palit sa isang dolyar mula sa $1/P2 palitan.

Paglalahat

1. Itanong: Naging matagumpay ba ang pangasiwaang Macapagal sa pag-aangat ng kabuhayan ng mga Pilipino? Bakit? Patunayan.

2. Isanib ang mensahe sa pag-iimpok sa pamamagitan ng pagsusuri sa salitang piso-dolyar; P3.90 sa isang dolyar mula sa $1/P2 palitan. Itanong: Magkano and diperensya? Ano ang magagawa sa halagang ito? Bakit? Sino ang makikinabang? Sa paanong paraan? Magtanong ng iba pang mga katulad na tanong.

Pagtataya

A. Panuto: Punan ang Hanay C sa tsart. Ang unang bilang ay ginawang halimbawa.

Paglutas ng Suliranin ng Bansa sa Panunungkulan ng Pangulong Diosdado Macapagal

Suliranin	Solusyon	Kinalabasan	Reaksyon/ Mungkahi
1. Katiwalian sa pamahalaan	Mamuhay nang simple at matapat na paglilingkod	Hindi naganap	Dapat magkaroon ng paghihigpit
2. Kahirapan ng mga magsasaka dahil wala silang sariling lupa	Pagpapatupad ng reporma sa lupang pansakahan		
3. Kakulangan sa hanapbuhay	Ipinatupad ang programang EEA		
4. Mababang kalagayan ng ekonomiya	Ipinatupad ang Decontrol Program sa palitan ng dolyar at piso mula $1.00:P2.00 ay ginawang $1.00:P3.90		

B. Anong kabutihang dulot ng wastong pangangasiwa ng salapi sa mga mag-anak at sa bansa?

Kasunduan

1. Pangkatang gawain. Papiliin ang bawat pangkat ng isa sa mga sumusunod: Gumawa ng slogan, poster, jingle o maikling awit na nagpapahayag ng wastong pangangasiwa sa pera.

2. Gumawa ng sulatin tungkol sa kaugnayan ng wastong pangangasiwa ng salapi at pag-unlad ng mag-anak o bansa.

3. Ibahagi sa klase sa oras ng MSEP.

Aralin 2 - Epekto ng Malayang Kalakalan

Batayang Mensahe : Maraming mamamayan ang makikinabang kung mag-iimpok sa bangko

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Kabuhayan ng mga Pilipino sa Panahon ng mga Amerikano

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin

- Nasusuri ang mga epekto ng malayang kalakalan (free trade) na pinairal ng mga Amerikano
- Natutukoy ang mga bangkong natatag sa Panahon ng mga Amerikano

Paksang Aralin: Mga Epekto ng Malayang Kalakalan

Mga Kagamitan : Retrieval chart (Mabuti at Di-Mabuting Epekto ng Malayang Kalakalan), pentel pen, manila paper, larawan ng mga produkto, babasahin tungkol sa pananalapi at malayang kalakalan, K-W-L chart

Sanggunian : TX - Pamana 5, pah. 158-163
TX - Kapit Bisig 5, pah. 112
BSP Museo Guide Notes

Pamamaraan:
Panimulang Gawain
Pagganyak

1. Magpahulaan tungkol sa mga produkto o kalakal ng iba't ibang bayan sa tulong ng mga larawan.
   Halimbawa:

sapatos	-	Marikina
gulay	-	Benguet;
kape at balisong	-	Batangas;
alimango at sugpo	-	Bataan;
bangus	-	Dagupan; atbp.

2. Itanong kung paano nakararating sa ibang dako ng bansa ang mga kalakal na ito.
3. Ilahad ang aralin sa pamamagitan ng K-W-L technique.

Panlinang na Gawain
Paglalahad/Pagtatalakyan

1. Ilahad ang K-W-L chart sa pisara at magtanong tungkol sa paksang lilinangin.
2. Isulat ang mga sagot para sa hanay ng K at W muna.

K-now	W-ant to Know	L-earned
May iba't ibang program at proyekto na ipinatupad ang mga Amerikano para sa kaunlaran ng Pilipinas	• Anu-ano ang programang pangkabuhayan ng mga Amerikano? • Anu-ano ang batas na batayan ng mga ito? • Paano nagkalakalan ang Pilipinas at Amerika? • Ano ang naging epekto nito?	• Pinaunlad ng mga Amerikano ang pagsasaka, paghahayupan, transportasyon, komunikasyon, industriya, atbp. sa Pilipinas • Ilan sa mga batas tungkol sa malayang kalakalan sa pagitan ng Pilipinas at Amerika ay ang: a. Batas Payne Aldrich b. Batas Simmon Underwood • Lumaki ang kita ng pamahalaan • Nakilala sa buong mundo ang mga produktong gawa ng mga Pilipino • Maraming produkto ng Amerika ang nakilala ng mga Pilipino… atbp.

3. Himukin ang mga bata na magsaliksik upang masagot ang mga tanong sa hanay W.
4. Magtalakayan tungkol sa mga impormasyon o datos na nakalap.
5. Itala sa hanay L ang mga datos o sagot para sa hanay W.
6. Magdagdag ng impormasyon kung kinakailangan.

7. Ipasuri ang mga datos sa hanay L.
8. Itanong kung ano ang naging epekto nito at muling itala sa hanay L.
9. Ipokus ang talakayan sa pagtaas ng kita ng mga mamamayan at pamahalaan at itanong kung ano ang dapat gawin sa dagdag na kita at bakit.
10. Banggitin na sa pagsisimula ng 1900 ay maraming mga pribadong bangko ang binuksan gaya ng People's Bank and Trust Company, National City Bank of New York, at ang Chinese Banking Corporation. May ilan namang mga bangko na naitatag noong Panahon pa ng Espanyol at patuloy pa ring naglilingkod hanggang ngayon ang Bank of the Philippine Islands (BPI)(Ang dating El Banco Español Filipino de Isabel II, kauna-unahang bangkong komersyal sa bansa na itinatatag noong 1852); Hongkong and Shanghai Banking Corporation at ang Monte de Piedad and Savings Bank (1876) na naging Keppel Monte Bank at ngayon ay GE Money Bank.
11. Idagdag na taong 1901 naman binuksan ang kauna-unahang bangkong Amerikano sa bansa, ang American Bank at ang Philippine Postal Savings Bank noong 1906.
12. Hingan ng opinyon ang mga bata tungkol sa kahalagahan ng naitatag na mga bangko.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

1. Muling ipasuri ang kabuuan ng datos sa K-W-L chart at itanong: Anu-ano ang magaganda at di-magagandang nangyari sa bansa dulot ng malayang kalakalan sa pagitan ng Pilipinas at Amerika? Bakit?

2. Bakit maraming bangko ang naitatag at nagpatuloy sa Panahon ng Amerikano?

Pagpapahalaga

- Gabayan ang mga mag-aaral para matanto nila na maraming mamamayan ang makikinabang kung mag-iimpok sila sa bangko.

Paglalapat

1. Pangkatin ang klase sa apat at hayaan silang gumawa ng collage tungkol sa aralin.
2. Ipadispley ang mga nagawa sa aklatan o sa Learning Resource Center.

Pagtataya

A. Panuto: Isulat sa sagutang papel ang **ME** kung mabuting epekto at **DME** kung di-mabuting epekto ng malayang kalakalan ang sumusunod na mga sitwasyon.

______ 1. Pag-aalis ng ipinapataw na buwis sa adwana sa lahat ng produktong Pilipino na iluluwas sa Amerika
______ 2. Pagtangkilik sa mga produktong galing Amerika
______ 3. Pagdami ng mga pagawaan at pabrika sa Pilipinas
______ 4. Pagiging maka-Amerikano ng ilang Pilipino
______ 5. Pagbubukas ng mga bangko
______ 6. Pag-iimpok o pagtitipid ng kita o mga bagay na ginagamit
______ 7. Hindi pantay na pagtingin sa mga produktong Pilipino at Amerikano

B. Anu-anong mga bangko ang natatag sa panahon ng mga Amerikano?

Kasunduan

Ipagawa:

1. Sumulat ng isang sanaysay tungkol sa colonial mentality o magdebate tungkol sa mabuti at di-mabuting epekto ng malayang kalakalan sa pagitan ng Amerika at Pilipinas.

2. Para sa mga may kompyuter, magsaliksik tungkol sa mga kalakal na iniluluwas ng Pilipinas papuntang Estados Unidos at mga kalakal na natanggap ng Pilipinas mula sa Estados Unidos.

Aralin 3 - Kabuhayan ng Sinaunang Pilipino 1

Batayang Mensahe : Magagamit na puhunan ang anumang naimpok o natipid

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Kabuhayan ng mga Sinaunang Pilipino

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin:

- Naipaliliwanag ang kalakalang barter (PELC I.C.1.1)
- Nasasabi na anumang naimpok o natipid ay magagamit na puhunan

Paksang Aralin: Kalakalang barter

Mga Kagamitan : larawan, comic strips, BSP leaflets, mga titik ng salitang B-A-R-T-E-R sa kartolina, graphic organizer

Sanggunian : Pamana 5, pah. 46-47
BSP Museo Guide Notes
BSP Leaflet - Discover the World of Money
Ang Ekonomiks sa Elementarya, Kabanata 2, pah. 30

Pamamaraan

Panimulang Gawain

1. Ipasuri ang larawang nasa paskilan tungkol sa sinaunang pagpapalitan ng kalakal o produkto.

2. Ipamahagi ang istrip ng kartolina na may nakasulat na mga titik ng B-A-R-T-E-R sa bawat pangkat na binubuo ng anim.

3. Ipaayos ang mga scrambled letters.

4. Magpabuo ng mga tanong tungkol sa nabuong salita tulad ng mga sumusunod:

   - Ano ang kahulugan ng barter?
   - Anu-ano ang mga uri nito?
   - Paano ito isinasagawa?

Panlinang na Gawain

1. Ipamahagi ang comics strips.
2. Ipabasa nang tahimik ang mga ito.
3. Pinatnubayang pagsusuri sa mga strips.

   Kuwadro A
   a. Paano namuhay ang mga sinaunang tao?
      (Sila ay umasa sa kalikasan.)
   b. Anong mga katangian ang nararapat na taglayin ng isang tao noon para mabuhay nang maayos?
      (Kailangang maging masipag para marami ang anihin o makakain.)
      (Kailangang maging malikhain para makagawa ng mga kagamitan)
      (Kailangan ang tiyaga para may anihin o makain.)

   Kuwadro B
   a. Anu-ano ang pangangailangan ng mga tao noon?
   b. Lahat ba ng pangangailangan ng isang tao ay kaya niyang tugunan nang nag-iisa? Ipaliwanag kung paano natutugunan/di-natutugunan.

   Kuwadro C
   a. Ano ang pangangailangan ni Mang Pedro? Paano niya natutugunan ito? Bakit naipagpalit ni Mang Pedro ang kanyang gulay?
   b. Bakit naipalit ni Juan ang saging?
   c. Madali ba ang pagpapalitan ng mga kalakal?
   d. Ano ang mga salik na nagpapadali ng palitan ng kalakal?
      (Pangangailangan at kasaganaan)

   Kuwadro D
   a. Paano natugunan ang pangangailangan sa tubig ni Mang Tomas?
   b. Bakit naantala ang pagtugon ni Mang Tomas sa kanyang pangangailangan ng tubig?
      (Naghintay siya ng taong nangangailangan ng telang hinabi na maaari niyang ipalit sa serbisyo.)

4. Pagpapalawak ng kaisipan
   a. Ano ang ginawa ng mga unang Pilipino upang matugunan ang kanilang pangangailangan?
      (Nakipagpalitan ng kalakal o produkto sa iba.)
   b. Kailan maaaring maipagpalit ang isang kalakal o produkto?
      (Kapag ito ay sobra na o labis para sa pangangailangan ng isang tao.)

c. Kailan naaantala ang pagtugon sa pangangailangan? (Maghihintay sa taong nangangailangan ng kalakal na gustong ipagpalit.)
d. Anu-ano ang mga halimbawa ng mga kalakal na maaaring ipagpalit? (pagkain, kagamitan, tela, beads, atbp.)
e. Ano pa ang maaaring ipagpalit sa isang kalakal bukod sa mga nabanggit? (serbisyo)
f. Paano nila nagawa ang ganitong uri ng pagpapalitan o kalakalan? (Sa pamamagitan ng pagtitipid o pag-iimpok ng mga kalakal na maaaring ipagpalit para matugunan ang pangangailangan)

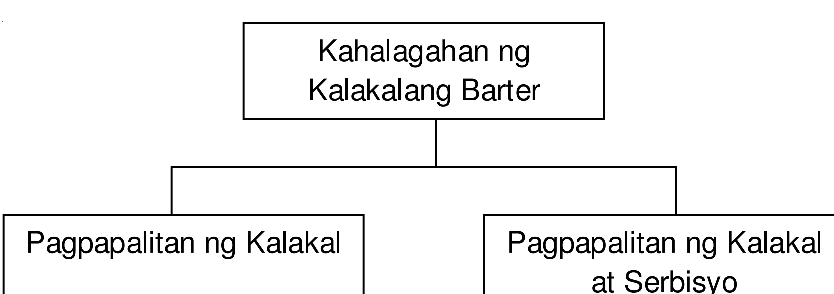
5. Pagsasanib ng kaugnay na mensahe
   a. Sa palagay ninyo, ano ang maaaring nangyari kung hindi nagtipid ang ating mga ninuno? (Wala silang magagamit sa pakikipagpalitan o kalakalang barter)
   b. Anong pagpapahalaga ang kanilang nalinang sa sarili? (Pagtitipid o pag-iimpok, pagkamasipag, pagtitiyaga)
   c. Ano ang ibig sabihin ng "magamit/madukot" sa mga darating na panahon? (Upang magamit na puhunan, atbp.)

6. Pagdaragdag ng datos
   - Sa kasalukuyang panahon, ang sinaunang pagpapalitan ng kalakal o produkto o kalakalang barter ay tinatawag din na "ekonomiyang barter."
   - Ang tawag natin ngayon sa mga kalakal na ipinagpalit noon ay puhunan sa pagnenegosyo.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Ipalagom ang aralin sa tulong ng graphic organizer:

Sikaping mapalutang ang kaugnay na mensahe sa paksang nilinang:

- Ano ang kaugnayan ng mensahe sa graphic organizer sa inyong buhay? (May "madudukot" o magagamit na puhunan kung tayo ay magtitipid o mag-iimpok.)

Paglalapat

Pangkatin ang klase sa tatlo at pagtanghalin ng human tableau na nagpapakita ng ginawang pag-iimpok kaugnay ng barter.

Pagtataya

1. Sa sangkapat (¼) na bahagi ng papel, ipaliwanag kung paano nangyayari ang kalakalang barter.
2. Saan kumukuha ng puhunan sa barter ang mga sinaunang Pilipino?

Kasunduan

Mag-interbyu ng ilang kapitbahay na may negosyo. Itanong kung ano ang kanilang ginamit na puhunan at kung paano ito napalago.

Aralin 4 - Kabuhayan ng Sinaunang Pilipino 2

Batayang Mensahe : Magagamit na puhunan ang anumang naimpok o natipid

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok (Saving)

Kaisipang Pokus : Kabuhayan ng mga Sinaunang Pilipino 2

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin

- Naiisa-isa ang mga uri ng mga bagay na ginamit sa kalakalang barter (PELC I.C.1.2)
- Natutukoy na magagamit na puhunan ang anumang natipid o naimpok

Paksang Aralin: Mga uri ng bagay na ginagamit sa kalakalang barter

Mga Kagamitan : Awiting "Kalakalang Barter" sa kartolina, sobre na naglalaman ng strips, kopya ng "Pakikipagpalitan ng Kalakal o Produkto ng Unang Pilipino," scrabble boards at tiles

Sanggunian : TX Kapit Bisig 5 pah. 21-22
BSP Museo Guide Notes,
BSP Leaflet - Discover the World of Money
TX - Ang Ekonomiks sa Elementarya, Kabanata 2, pah. 30

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Pagganyak

1. Magbalik-aral tungkol sa kalakalang barter.
   Hatiin ang klase sa tatlo o apat na pangkat. Bigyan ang bawat pangkat ng tatlong sobre. Ipabuo ang tamang sagot ayon sa nilalaman ng bawat sobre. (Para sa guro: Magsama ng isang strip na sadyang hindi kasama sa tamang sagot.)

Sobre 1	Ito ang tawag sa pagpapalitan ng mga kalakal ng mga sinaunang Pilipino. (BARTER)
Sobre 2	Kailan maaaring ipagpalit ang kalakal o produkto? (Ang produkto ay maaaring ipagpalit kung ito ay labis sa pangangailangan ng isang tao o mag-anak.
Sobre 3	Ano ang nakaaapekto sa mabilis na pagpapalitan ng mga kalakal o produkto? (Ang isang kalakal na gustong ipagpalit ay angkop sa pangangailangan ng taong nakikipagpalitan.)

Itanong:

Aling pangkat ang nakakuha ng tatlong tamang sagot? Paano ninyo nakuha ang tamang sagot?

2. Magpabigay ng mga halimbawa ng mga hanapbuhay ng mga sinaunang Pilipino.
   Hatiin ang klase sa apat na pangkat. Maghaharap ang A at B. Maghaharap naman ang C at D. Gamitin ang scrabble board at tiles. Halinhinan ang magkatunggaling pangkat. Maglagay ng score batay sa mga tiles na ginamit sa pagubuo. Sundin ang halimbawa sa ibaba.
   Halimbawa ng hanapbuhay noong unang panahon.

				P	A	G	S	A	S	A	K	A
				A								
				N								
	P	A	N	G	I	N	G	I	S	D	A	
				A								
				N								
		P	A	G	H	A	H	A	B	I		
				A								
	P			S								
P	A	G	T	O	T	R	O	S	O			
	G											
	M											
	I											
	M											
	I											
	N											
	A											

Panlinang na Gawain

Paglalahad

1. Ipaawit ang "Kalakalang Barter" sa himig ng "Leron, Leron, Sinta."

KALAKALANG BARTER
Titik: Marita L. Navata, Ph.D.
Himig: Leron, Leron Sinta

Noong unang panahon
Nakipagpalitan
Ang ating ninuno
Sa karatig-barangay

At hindi nagtagal
Ito ay lumawak
Ang ilang dayuhan
Sa ati'y humanap

Ginto, perlas, pilak
Kanilang pinalitan
Porselana't seda
Kagamitang metal

Ang halamang gamot
Pinahalagahan
Kabibe, beads, kristal
Hayop, iba pang yaman.

2. Pagsusuri sa awitin. Itanong:

   a. Ano ang pangunahing kaisipan ng awit? (yamang-likas)
   b. Ano ang ginawa sa mga ito? (Ipinagpalit)
   c. Kanino nakipagpalitan ng kalakal? (Sa mga karatig-barangay)
   d. Nang lumaon, kanino sila nakipagpalitan? (Sa dayuhan na dumating sa ating bansa)
   e. Ano ang ipinagpalit ng mga Pilipino sa dayuhan? (ginto, pilak, halamang gamot, kabibe, perlas, beads, kristal)
   f. Ano naman ang ipinalit ng mga dayuhan? (porselana, seda, kagamitang, metal)

g. Sa inyong palagay, paano naipundar ng mga Pilipino ang kanilang kalakal? (Sa pamamagitan ng sipag at tiyaga ay nagkaroon sila ng labis sa kanilang pangangailangan na ipinalit sa mga bagay na kailangan nila; sa pamamagitan ng pagtitipid sa paggamit ng mga bagay na naaayon lamang sa sapat nilang pangangailangan; ginawang puhunan ang naimbak.)

3. Ipabasa ang sanaysay at ipasagot ang mga tanong sa sagutang papel. Maaaring ipagawa ito nang pangkatan.

Pakikipagpalitan ng Produkto ng mga Sinaunang Pilipino

Ang mga sinaunang Pilipino ay nakipagpalitan ng kalakal o produkto sa isa't isa batay sa kanilang pangangailangan. Dumating ang panahon na ang pangangailangan nila ay natugunan ng mga tao mula sa ibang barangay. Magkakaiba ang produkto o kalakal ng bawat barangay dulot ng uri ng lupa, kasaganaan ng tubig, at uri ng klima.

Ang mga kalakal ay nauuri sa pagkain, inumin, gamot, kagamitan, tela, at palamuti.

Ang mga pagkain ay mula sa halaman at hayop. Ang mga punong-kahoy ay nagbigay ng prutas. Ang mga halaman na nagsilbing pagkain sa araw-araw ay bigas, mais, gulay, tubo, at halamang-ugat. Ang mga hayop na kinakain ay baboy-ramo, baka, kambing, manok, at ibon.

Ang inumin ay gatas, kape, at alak. Ang gatas ay mula sa baka, kalabaw, at kambing. Ang kape ay mula sa buto ng kape samantalang ang alak ay mula sa tubo at prutas.

Ang mga gamot para sa simpleng sakit ay mula sa iba-ibang bahagi ng halaman at punong-kahoy tulad ng bayabas, banaba, at niyog.

Ang mga kagamitang pantahanan at pangkabuhayan ay yari sa iba-ibang materyal na bunga ng malikhaing pag-iisip at paggawa. Ang mga gamit sa pagluluto tulad ng banga ay ginawa mula sa luwad. Ang gamit sa pangangaso ay sibat at pana samantalang sa pangingisda ay pinatulis na kawayan, bingwit, patpat, at lambat. Ang gamit naman sa pagsasaka ay araro na gawa sa bakal.

Ang mga tela ay hinabi sa bulak at abaka.

Ang mga palamuti tulad ng singsing, hikaw, kwintas, at pulseras ay gawa sa mahahalagang mineral tulad ng tanso at ginto. Ang perlas at kabibe mula sa dagat ay karaniwang nakukuha sa mga taga-Mindanao.

Nang lumaon, nakipagkalakalan ang mga sinaunang Pilipino sa mga dayuhang dumayo sa ating bansa. Ang mga Intsik ay nagdala ng porselana, telang seda at kagamitang gawa sa bakal. Ipinagpalit ang mga ito sa ginto, perlas, beeswax, at halamang gamot. Ang mga Arabe ay nagdala ng alpombra, telang lana, at kagamitang metal kapalit ng ating perlas.

Ang kalakalang barter ay bunga ng kagustuhan na matugunan ang pangangailangan sa pamamagitan ng pagpapalitan ng mga kalakal.

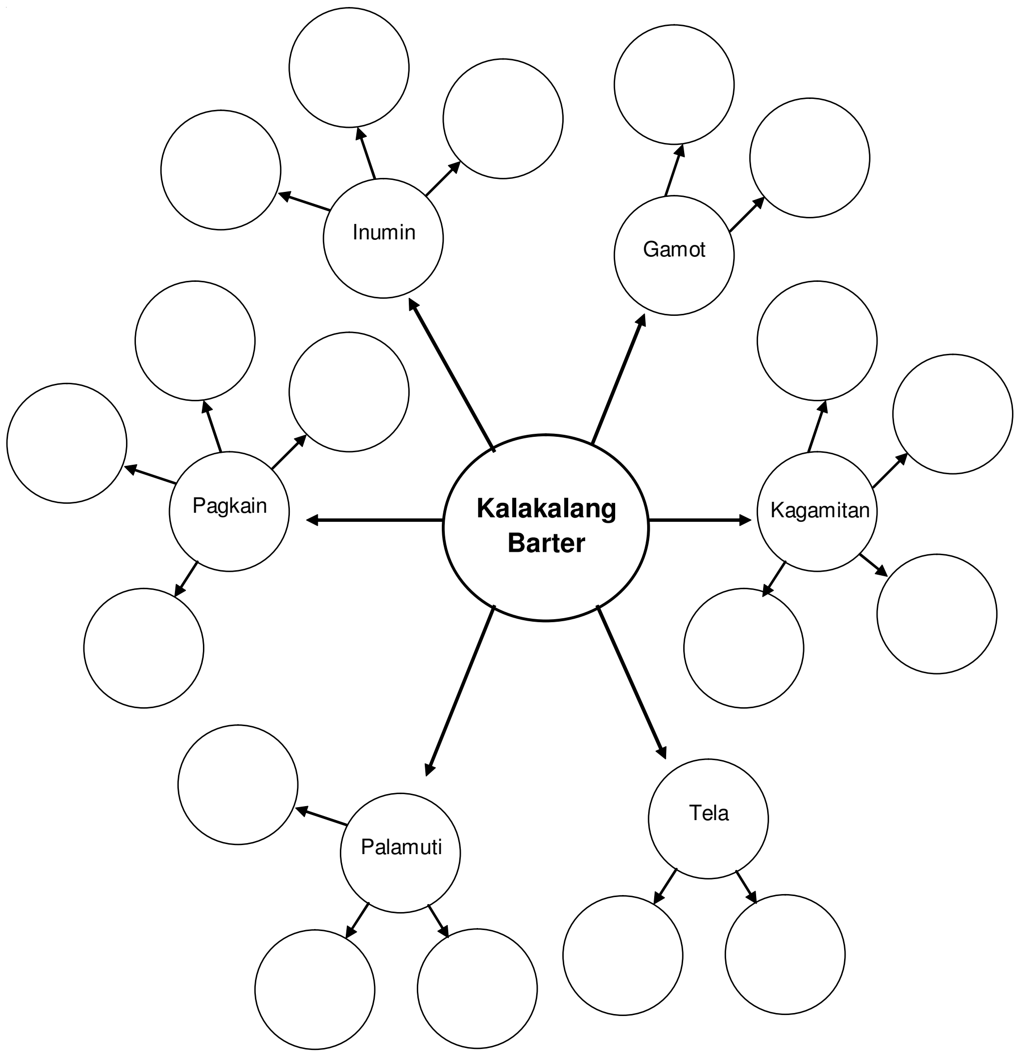
4. Ipasagot:

   a. Anu-ano ang uri ng kalakal o produkto na ipinalit ng mga sinaunang Pilipino? (pagkain, gamot, kagamitan, inumin, tela, palamuti)
   b. Bakit kinakailangang makipagpalitan ng mga kalakal sa ibang barangay? (Hindi lahat ng pangangailangan ay natutugunan ng mga kalakal na makikita sa sariling barangay)
   c. Bakit hindi pareho ang mga kalakal sa lahat ng barangay? (Ang uri ng tanim ay may kaugnayan sa uri ng lupa; ang uri ng tanim ay may kaugnayan sa kasaganaan ng tubig; ang uri ng tanim at hayop ay may kaugnayan sa klima)
   d. Ano ang kinakailangang taglayin ng isang Pilipino para maisakatuparan niya ang makabuluhang pakikipagkalakalan? (sipag, tiyaga at pagkamatipid)

Pangwakas na Gawain
Paglalahat

Ipabuod ang aralin sa tulong ng factstorming web.

1. Anong uri ng kalakalan ang ginamit ng mga sinaunang Pilipino? *(barter)*
2. Anu-anong mga bagay ang ginamit sa kalakalang barter? Ilarawan ang mga ito at pangkatin.

Pagpapahalaga

Ipasagot:

Paano mapabibilis at mapasisigla ang pagpapalitan ng kalakal?

Paglalapat

1. Papiliin ang mga bata sa factstorming web ng mga kalakal/produkto na ginamit sa kalakalang barter at ipabigay ang kahalagahan nito.
2. Ipasabi rin kung sino ang gumamit at kung paano mapananatili ang mga ito.
3. Muling ipaawit ang "Kalakalang Barter."

Pagtataya

Panuto: Punan ang retrieval chart ng mga hinihinging datos.

KAYA MO BANG ITALA?

Mga Bagay na Ginamit sa Kalakalang Barter	Sino ang Gumamit (Pilipino o Dayuhan)	Paano Naparami

Kasunduan

Ipagawa:

1. Sumulat ng 1-2 tugma kung paano napahahalagahan ang mga bagay na ginamit sa kalakalang barter at ibahagi sa kasambahay.

2. Para sa mga marunong gumamit ng kompyuter, magsaliksik kung anong mga bagay ang ipinagpalit ng iba pang mga dayuhan maliban sa Intsik at Arabe sa mga sinaunang Pilipino.

Aralin 5 - Kabuhayan ng Sinaunang Pilipino 3

Batayang Mensahe : Ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Kabuhayan ng mga Sinaunang Pilipino 3

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin

- Naisasalaysay kung paano nagsimula ang pera mula Pre-hispanic era hanggang Spanish era
- Nasasabi na ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin

Paksang Aralin: Paano nagsimula ang pera at bakit mahalaga ang barya

Mga Kagamitan : BSP leaflets, Exhibit ng pera sa Mini Museum ng munisipyo o learning resource center ng paaralan, lecturette ng resource person

Sanggunian : TX-Ang Ekonomiks sa Elementarya
Kabanata 2, p. 31-34
BSP Museo Guide Notes
BSP Leaflets - Discover the World of Money

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Pagganyak

1. Pagbalik-aralan ang tungkol sa mga bagay o produktong ginamit sa kalakalang barter.
2. Magpakita ng iba't ibang uri ng pera at pahulaan ang halaga ng mga ito.
3. Magpabigay ng hinuha kung paano nagsimula ang pera.
4. Ilahad na magkakaroon sila ng paglalakbay sa mini museum ng munisipyo o sa learning resource center ng paaralan upang masagot ang mga katanungan. (Igayak ito mga ilang araw bago gawin ang paglalakbay pati na ang resource person.)

Panlinang na Gawain

Paglalahad

1. Ipaalaala ang mga pamantayan sa paglalakbay.
2. Sabihin na sa paglalakbay, sikaping masagot ang katanungan tungkol sa kasaysayan ng pera.
3. Gawin ang binalak na paglalakbay sa tulong ng tour guide at/o resource person.
4. Bigyan ng pagkakataon ang resource person na magsalita at ang mga bata na magtala ng datos.
5. Magtanungan tungkol sa tinalakay ng resource person.
   a. Kailan nag-umpisa ang kasaysayan ng "pera?" (noong sinaunang kalakalang barter)
   b. Ano ang itinuturing na pinakamatandang halimbawa ng sinaunang "pera"? (mga bagay na kinakain, sinusuot, palamuti sa katawan, gintong barter rings, piloncitos, atbp.)
   c. Paano nagsimula ang kasaysayan ng pera? (Nang magsimulang mahirapan ang mga tao sa kanilang pagpapalitan/pagbabarter araw-araw. Nang mag-isip sila ng paraang mabawasan ang oras at hirap ng pagkakalakalang barter.)
   d. Ano ang kanilang ginawa? (Umisip sila ng mas praktikal na paraan ng pagpapalitan na ginagamitan ng metal at sa dakong huli ay perang papel, barya, at bank notes sa halip na mga pangkaraniwang produkto o bagay tulad ng hayop, pagkain at kagamitan.)
   e. Anong silver coins ang ginamit noong Panahon ng Espanyol? (Cobs o mucuquinas, dos mundos o pillar dollars, counterstamped coins at portrait series, barillas, pesos fuertes, bank notes at gold coins.)
   f. Balikan natin ang inyong hinuha. Alin ang tama?
6. Magdagdag ng impormasyon kung kinakailangan tulad ng mga sumusunod:

Pinagmulan ng Pera

Ang pakikipagpalitan sa kalakalang barter ay hindi madali. Nakauubos ito ng oras at araw. Sa kahihintay, maaaring mangyari ang mga ganitong sitwasyon - hindi matutugunan ang pangangailangan sa tamang panahon, masasayang ang kalakal dahil walang nangangailangan o tumatanggap nito, o may mga kalakal na nagugustuhan ng nakararami kung kaya't tumataas ang pagtanggap nito.

Kapag ang kalakal ay malawakang tinatanggap sa palitan, ito ay maituturing na pera. Sa kasaysayan ng mundo, ang ilan sa mga kalakal na uminog bilang pera ay ginto, pilak, tanso, bato, baka, at kabibe.

Nang lumaon, nagsikap ang mga tao na mabawasan ang oras at hirap sa kanilang pagbabarter araw-araw sa pamamagitan ng pagbibigay ng halaga sa perang tinatanggap na kapalit ng kalakal at serbisyo. Ang yunit ng halaga ay ang laganap na panukat na kung saan ang halaga ay nakasaad. Nagagawa ng pera na ipakita ang yunit ng halaga, yamang lahat ng kalakal ay maaaring ihayag batay sa pera.

Ang pera ay napagtataguan ng halaga sa pamamagitan ng pananatili ng halaga nito sa paglipas ng panahon. Hindi kinakailangang magmadali sa pagbili ng kalakal at serbisyo.

Sanggunian:
TX - Ekonomiks sa Elementarya, p. 31-35

Simula ng Pera Bago Dumating ang mga Espanyol

Napatunayan ng mga nahukay na ebidensya na may 2000 taon bago dumating ang mga Espanyol sa Pilipinas ay mayroon nang pamayanan ng mga mandaragat sa kapuluan ng Pilipinas. Ang pangangalakal ay sa pamamagitan ng barter o pagpapalitan ng mga kalakal. Nakikita sa mga kasulatan na ang mga Tsinong mangangalakal ay nakipagpalitan ng porselana, seda, at mga metal kapalit ng ginto, perlas, pagkit, (bees-wax) at mga halamang panggamot na siyang likas na yaman sa Pilipinas.

Ang piloncitos o pira-pirasong ginto ang unang nakilalang sinsilyo sa Pilipinas.

Ang iba pang bagay na ginamit sa palitan ay mga singsing na pangkalakalan o barter rings na iba-iba ang laki, gintong palamuti, at mga butil (beads).

Sanggunian:
BSP Leaflet - Discover the World of Money

Perang Ginamit sa Panahon ng Espanyol

Ang Kalakalang Galyon o Galleon Trade ay nagsimula noong 1565 sa panahon ng kolonisasyon ng Pilipinas ng mga Espanyol. Ito ay tumagal ng 250 taon na naging dahilan para makilala ang Manila bilang sentro ng pangangalakal ng mga produktong oriental.

Ang mga produktong oriental ay dinala sa ibayo ng Pacific Ocean. Ang kapalit ng mga kalakal ay iba-ibang hugis ng salaping pilak na tinawag na cobs o macuquinas. Ginamit din ang ibang salaping baryang yari sa pilak tulad ng dos mundos o pillar dollars, counterstamped coins at portrait series.

Noong ika-18 siglo, nagkaroon ng matinding pagkukulang sa maliliit na barya. Ang Royalty of Spain ay nagbigay ng kapangyarihan sa Ayuntamiento o munisipalidad ng Manila na gumawa ng mga baryang tanso na tinawag na barillas. Unang lumabas ang barillas noong 1728.

Ang unang perang papel na tinawag na pesos fuertes ay inilabas noong 1852.

Ang unang gintong barya ay ginawa ng Casa de Moneda de Manila noong 1861. May nakaukit na "Filipinas" at tinawag ito na Isabelinas at Alfonsinos.

Sanggunian:
BSP Leaflet: Discover the World of Money

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

1. Itanong kung ano ang kanilang natutuhan tungkol sa kasaysayan ng "pera"; ang kanilang naramdaman, atbp.

2. Hikayatin ang mga batang magbigay ng ideya tungkol sa kahalagahan ng anumang uri ng "pera."

Pagpapahalaga

Itanong:

Ano ang gagawin sa mga barya tulad ng 1-sentimo, 5-sentimo, 10-sentimo, 25-sentimo na natatanggap na sukli? Bakit mahalaga ang barya?

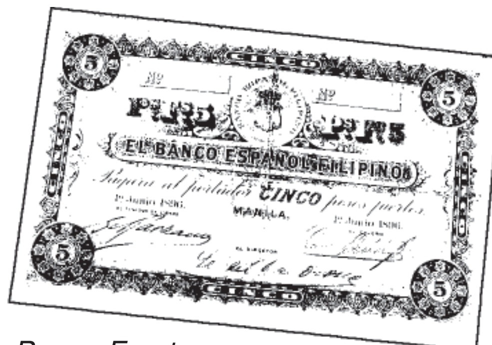
Paglalapat

- Hatiin ang klase sa dalawa. Ang unang pangkat ay magsasadula kung paano nagsimula ang pera noong bago dumating ang mga Espanyol. Ang pangalawang pangkat ay magpapakita sa panahon ng Espanyol.

Pagtataya

A. Ipasagot ang mga tanong sa sagutang papel.
Isulat ang PE kung ang uri ng pera ay ginamit noong Pre-Hispanic Era at SE kung noong Spanish Era.

______ 1. barillas
______ 2. piloncitos
______ 3. beads
______ 4. banknotes
______ 5. portrait series
______ 6. cowry shell
______ 7. pesos fuertes
______ 8. gold coins
______ 9. hayop
______10. pagkain

Pesos Fuertes

B. Paano nagsimula ang mga perang kabilang sa PE?
C. Kailan naging mahalaga ang barya?

Kasunduan

Ipasagot:

1. Mangolekta ng ilang artifacts na kaugnay ng paksang tinalakay. Ilarawan ito sa klase o iambag sa Learning Resource Center ng paaralan.

2. Para sa may kompyuter, magsaliksik ng karagdagang datos kasama ang larawan ng mga unang pera (maliban sa mga kalakal o produkto) sa iba-ibang bansa sa Asya.

Piloncitos

Barrilla

Cob

Dos Mundos

Aralin 6 - Kalagayang Pangkabuhayan sa Panahon ng Batas Militar

Batayang Mensahe : May mga gastos na maituturing na pag-iimpok

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Kalagayang Pangkabuhayan ng mga Pilipino sa Panahon ng Batas Militar

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin

- Nasusuri ang suliraning pangkabuhayan sa Panahon ng Batas Militar
- Naiisa-isa ang mga gastos na maituturing na pag-iimpok

Paksang Aralin: Suliranin Pangkabuhayan sa Panahon ng Batas Militar

Mga Kagamitan : flashcards na may petsa, mga babasahin tungkol sa Batas Militar, colored chalk

Sanggunian : TX Lahing Pilipino 5 pah. 236-237
TX Ang Pamana 5 pah. 243-245
TX Kapit Bisig pah. 156, 166, 168

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Pagganyak

1. Ipasulat ang mga pangyayaring naganap ayon sa mga petsang nakatala sa flashcards.

2. Magpabigay ng mga reaksyon tungkol sa mga binanggit na makasaysayang pangyayari. Itala sa pisara. Ipokus ang reaksyon sa deklarasyon ng Batas Militar.

3. Itanong: Nararapat ba o hindi nararapat ang pagdedeklara ng Batas Militar?

Panlinang na Gawain

Paglalahad

1. Hatiin ang klase sa dalawang pangkat. Ipaliwanag na magkakaroon ng debate tungkol sa isyu ng Batas Militar.

2. Talakayin ang alituntunin sa pagde-debate:
   - May kontrobersyal na isyu na pagtatalunan
   - May dalawang debatista (debater) na magsasalita tungkol sa napiling panig: Sang-ayon, Di-sang-ayon
   - Bibigyan ng tig-5-8 minuto ang unang paglalahad ng bawat panig.
   - Magkakaroon ng rebuttal upang marinig ang ganting-matuwid o pagpapabulaan ng bawat panig.
   - Bibigyan ng tig-limang minuto ang bawat panig para sa huling presentasyon o paglalahad.
3. Papiliin ang dalawang pangkat ng kanilang panig (Sang-ayon o Di sang-ayon) sa pamamagitan ng toss coin (ibon-tao) o iba pang paraan.
4. Bigyan ng sapat na panahon ang bawat pangkat na maghanda. Hayaan silang magsaliksik.

Mga Karagdagang Gawain

1. Muling ipaalala ang mga tuntunin sa debate at ipatanghal ito.
2. Magtanungan tungkol sa kinalabasan ng mga paglalahad o debate ng dalawang pangkat. Itala sa pisara ang impormasyon upang mapadali ang pagsusuri sa kalagayan ng kabuhayan sa Panahon ng Batas Militar.

   Halimbawa: Mga Programa sa Ilalim ng Batas Militar

   - Tenancy Emancipation Decree - paglilipat sa mga kasama ng mga lupang kanilang sinasaka (24 ektarya pataas)
   - Samahang Nayon at Kooperatiba
   - Programang Pabahay - Relocation sites sa Sapang Palay, San Jose del Monte, Carmona, Dasmariñas, atbp.
   - Family Planning - dalawang anak lamang hanggang dumating ang taong 2000. (Growth rate: mula 2.4% ng 1982 sa 2% sa 1987 hanggang maibaba ito ng 1.7% sa 1992.)
   - Tax Collection - BIR ang mangungulekta ng buwis sa pamamagitan ng mga bangko.
   - KKK (Kilusang Kabuhayan at Kaunlaran) - pagtulong sa maliliit at katamtamang industriya; NEDA; atbp.
   - Sariling Sikap - recycling, paghahalaman, pag-iimbak ng pagkain, atbp.

- Biyayang-Dagat - pagtulong sa mga mangingisda
- Masagana 99, Green Revolution, atbp.

3. Magdagdag ng impormasyon kung kinakailangan.
4. Anu-anong pinagkakagastahang gawain ang maituturing na pag-iimpok din?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang mga batang bumuo ng konsepto. Sabihin: Bagamat maraming programa/proyekto ang nailunsad sa ilalim ng Batas Militar kaugnay ng pagkakatatag ng Bagong Lipunan, ano ang naging katayuan ng ating ekonomiya? (Bumagsak ang ekonomiya, marami ang nawalan ng trabaho, lumaki ang pagkakautang na umabot sa 26 na bilyong dolyar, atbp.)

Pagsasanib ng Mensahe

Sabihin: Sa tinuran ninyong mga proyekto tungkol sa KKK, Sariling Sikap, maliliit at katamtamang negosyo, atbp. ano ang magagawa sa perang kinita? (impukin sa bangko, ikuha ng insurance, magnegosyo, ipagawa ng bahay, atbp.) Bakit? Pangatwiranan.

Paglalapat

1. Ganyakin ang mga batang isadula ang ilan sa sumusunod na mga sitwasyon:

   - Malawakang pagmamalabis at pandaraya
   - Pagbomba sa Plaza Miranda
   - Pagpapatupad ng curfew (8:00 N.G. - 4:00 N.U.)
   - Pagpapaunlad sa mga industriyang pantahanan
   - Pagpaplano ng pamilya

2. Bigyang-linaw ang negatibong pagpapahalagang maaaring lumabas sa dula-dulaan.

Pagtataya

Panuto: Isulat sa sagutang papel ang iyong pananaw sa isa sa mga sumusunod:

1. Pagpapautang ng mga bangkong panrural at kooperatiba ng puhunan sa mga magsasaka
2. Pamumuhunan ng mga dayuhang kompanya at korporasyon sa bansa
3. Pagpapatayo ng mga plantang nukleyar at geothermal

Takdang Aralin

Sumulat ng 2-3 tugma tungkol sa suliraning pangkabuhayan ng kasalukuyang administrasyon na may kaugnayan sa kabuhayan noong Panahon ng Batas Militar. Magtanong o magpatulong sa mga kasambahay tungkol sa suliraning pangkabuhayan ngayon.

Aralin 7 - Kasaysayan ng Pera

Batayang Mensahe : Ang barya ay mahalaga lalo na kung pagsasama-samahin

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Kabuhayan ng mga Sinaunang Pilipino

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin

- Natatalakay ang kasaysayan ng pera sa Panahon ng Rebolusyon, Panahon ng Amerikano, Panahon ng mga Hapones, at Panahon ng Republika

Paksang Aralin: Ang Kuwento ng Pera sa Pilipinas sa Iba't Ibang Panahon

Mga Kagamitan : banknotes, totoo o laruang perang papel, coins activity cards, bike-size commitment chart, BSP materials on money, plastic pocket chart, props para sa masining na pag-uulat, pentel pen, manila paper, crayons, coupon bonds, masking tape, mikropono, teksto ng "Kuwento ng Pera sa Iba-Ibang Panahon"

Sanggunian : BSP Museo Guide Notes
BSP Leaflets - Discover the World of Money

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Balik-aral at Pagganyak

1. Iwasto ang gawaing-bahay tungkol sa pinagmulan ng pera.
2. Pagbalik-aralan ang tungkol sa kasaysayan ng pera mula Pre-Hispanic era hanggang Spanish era.
3. Magpahulaan tungkol sa iba't ibang uri ng pera sa bansa at karatig bansa.
4. Tipunin sa transport pocket chart lahat ng nakilalang salapi (lokal at internasyunal) para sa pangkatang gawain at pag-uulat.

Panlinang na Gawain

Paglalahat/Pagtatalakayan

1. Pangkatin ang klase sa apat at sabihing pumili sila ng kanya-kanyang lider at kalihim.
2. Ipamahagi ang mga activity card at basahin ang kuwento tungkol sa "Pera sa Iba't-ibang Panahon."
3. Bigyan ang mga bata ng sapat na panahong maisakatuparan ang mga gawaing nakatala sa kanya-kanyang activity card.

Halimbawa ng isang activity card:

Activity Card - Pangkat I

1. Magsaliksik tungkol sa kasaysayan ng pera noong Panahon ng <u>Rebolusyon.</u>
2. Itala ang mahahalagang datos sa kuwaderno.
3. Maghanda para sa limang-minutong pag-uulat sa paraang dula-dulaan.
4. Gumamit ng kaugnay na props upang maging malinaw at makahulugan ang pagtatanghal.

Talaan ng pangkatang gawain batay sa activity cards

Pangkat	Paksa	Paraan ng Pag-uulat
I	Panahon ng Rebolusyon	Dula-dulaan
II	Panahon ng Amerikano	Paawit
III	Panahon ng Hapones	Acrostics
IV	Panahon ng Republika	TV Patrol

4. Ipaulat ang mga nasaliksik na datos sa makasining na paraang nakatala sa card.
5. Magkaroon ng ebalwasyon tungkol sa pagtatanghal.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

1. Itanong kung paano nabuo ang kasalukuyang pera.
2. Ipasabi ang mga uri nito.

Paglalapat

- Hikayatin ang mga batang gumawa ng personal o pangkatang komitment upang lumutang ang kahalagahan ng pera.

Munting Pangako Kaugnay ng Pera

Mga Bagay na Aking…		
Ihihinto	**Ipagpapatuloy**	**Sisimulan**
Pagsulat sa perang papel	Paglalagay ng barya sa alkansya	Pag-iimpok sa bangko

- Ang inyong pangkat ay binigyan ng pagsubok sa kakayahang makalikom ng sapat na halaga mula sa mga barya. Anong stratehiya ang inyong gagamitin? Ano ang pinapatunayan nito ukol sa pagsasama-sama ng barya?

Pagtataya

Pagsunud-sunurin ayon sa panahon ng pagkakagawa o paggamit ang sumusunod na mga pera at kaugnay na dokumento. Simulan sa bilang 1 para sa pinakauna hanggang marating ang 5 para sa pinakahuli.

______ Guerilla Notes
______ Ang Bagong Lipunan Series
______ Silver Certificates
______ two-centavo copper coins
______ Piloncitos

Kasunduan

Ipagawa:

1. Maghanda para sa Parada ng Ebolusyon ng Philippine Money na gaganapin sa katapusan ng yunit. Ang bawat pangkat ay maghahanda ng malaking drawing ng pera na ginamit noong panahon na tinalakay.

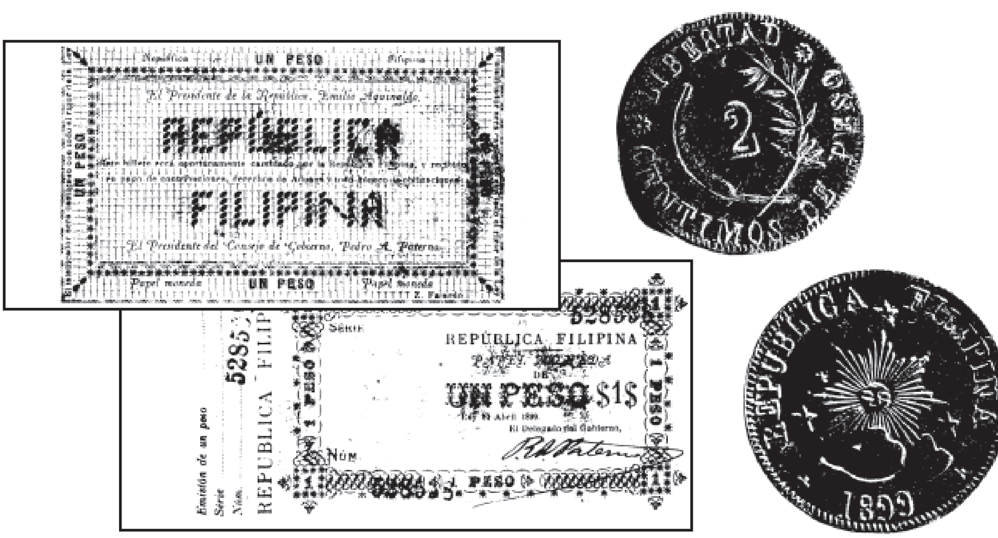
2. Magsimulang mangolekta ng mga *commemorative coins* at medalya para sa Learning Resource Center ng paaralan. Magpatulong sa mga kakilala sa pamayanan at ibigay sa guro para sa isang exhibit na ilulunsad bago matapos ang panuruang taon.

Ang Kuwento ng Pera sa Iba-ibang Panahon

Panahong Rebolusyunaryo

Noong ika-23 ng Agosto, 1896, pinangunahan ni Andres Bonifacio ang "Sigaw ng Balintawak." Ito ang naging hudyat sa panimula ng Rebolusyon ng Pilipinas. Naluklok si Heneral Emilio Aguinaldo bilang kauna-unahang pangulo ng Republika ng Pilipinas.

Dalawang uri ng tansong 2-sentimong barya ang ginawa sa pagawaan ng armas sa Malolos. Kakaunti lamang ang nalikhang mga barya kaya maituturing ang mga ito na pambihirang koleksyon. May nalimbag din na salaping papel ngunit naging limitado ang pagpapalaganap nito dahil panandalian lamang ang pamahalaang Aguinaldo.

Panahon ng Amerikano

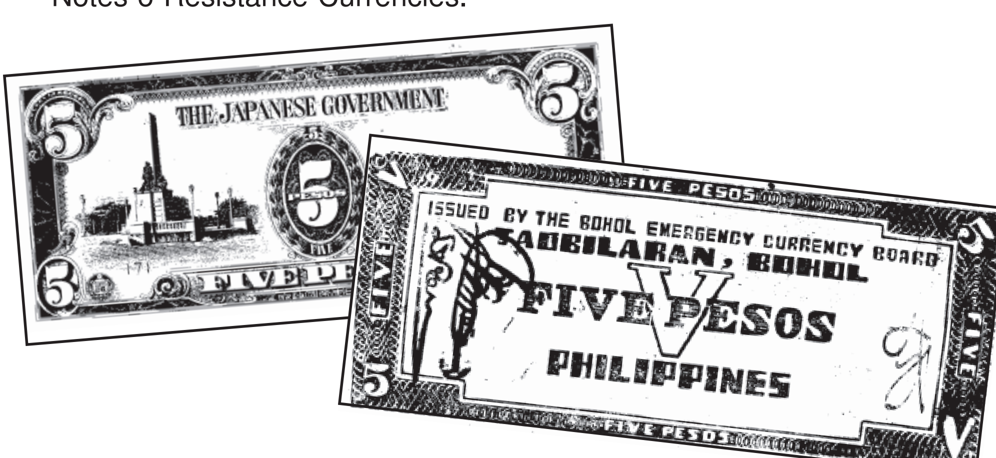
Nang dumating ang mga Amerikano noong 1901, ipinasa ng Kongreso ng Amerika ang Batas sa Paggawa ng Barya sa Pilipinas (Philippine Coinage Act). Ito ang naging daan para gumawa ng mga baryang pilak mula 1903 hanggang 1912. Sumunod dito ang paglabas ng mga Silver Certificates hanggang 1918. Mula 1918 hanggang 1935, ipinalit ang Treasury Certificates.

Noong 1920, napagtanto ng pamahalaang Amerikano na mapabibilis at makatitipid sa halaga ng paggawa ng pilak na barya kung sa Pilipinas ito gagawin kaya binuksan nilang muli ang Manila Mint. Ang Manila Mint ang gumawa ng pilak na barya hanggang sa Panahon ng Komonwelt. Ito rin ang naging unang tanggapan ng Bangko Sentral noong 1949.

Panahon ng mga Hapones

Noong panahon ng mga Hapones mula 1941 hanggang 1944, dalawang uri ng pera ang umikot. Ang Pamahalaang Hapones ay naglabas ng Japanese Invasion Money. Ang mga Gerilyang Pilipino ay naglabas ng Guerilla Notes o Resistance Currencies.

Panahon ng Republika

Noong 1949, ang Central Bank of the Philippines ay nagpalabas ng Victory Notes. Noong 1951, ang unang opisyal na salaping papel na inilabas ng Central Bank ay ang English Series. Sinundan ito ng Pilipino Series noong 1967, Bagong Lipunan Series noong 1973, at New Design Series noong 1975. Ipinasok ang Flora at Fauna Series noong 1983 at binago noong 1999. Noong 1998, pinawalang-bisa ang lahat ng series.

Noong Hulyo 3, 1993, sa bisa ng Batas Pambansa 7653, itinatag ang Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) bilang isang nagsasariling punong awtoridad sa pananalapi. Ang bagong sagisag ng BSP ay ginamit sa perang papel at barya noong 1995.

Aralin 8 - Lipunan at Kabuhayan sa Panahon ng Hapones

Batayang Mensahe : Ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Kabuhayan sa Panahon ng Hapones

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin

- Nasusuri ang kabuhayan ng mga Pilipino sa panahon ng mga Hapones
- Nasasabi na ang wastong pangangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa

Paksang Aralin: Kabuhayan ng Pilipino sa Panahon ng Hapones

Mga Kagamitan : larawan ng Death March, Makapili, Pearl Harbor Bombing, Formal Signing ng Pagsuko ng Bataan, Pagbalik ng mga Amerikano, Jose Laurel, Douglas MacArthur, Jorge Vargas, Luis Taruc, Manuel Quezon, Masaharu Homma, Jose Abad-Santos, Edward King; SQ3R Chart, Mickey Mouse money; Timeline ng mahahalagang pangyayari; Personal Development Plan

Sanggunian : TX Kapit Bisig p. 124-125
TX Ang Pamana 5 p.219
The Battle of Bataan

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Pagganyak

1. Magpahulaan tungkol sa mga taong lumutang noong Panahon ng mga Hapones. Magpapakita ng mga larawan ang guro at kikilalanin ng mga bata ang mga ito.

2. Magbalik-aral sa pamamagitan ng timeline tungkol sa mahahalagang pangyayari noong Panahon ng mga Hapones (Pearl Harbor Bombing, Pagbagsak ng Bataan at Corregidor, Pagbabalik ni MacArthur, Death March, Manila as Open City, at iba pang katulad na mga pangyayari.

3. Ipamahagi ang mga babasahin tungkol sa kabuhayan ng mga Pilipino noong Panahon ng mga Hapones.

Panlinang na Gawain

Paglalahad/Pagtatalakay

1. Ganyakin ang mga bata na tingnan ang mga babasahing ipinamahagi bilang paghahanda sa pagbuo ng mga tanong.
2. Gabayan ang mga mag-aaral sa pagbuo ng mga tanong.

   Halimbawa:

   a. Ano ang ginawa ng mga Pilipino upang maligtas sa mga Hapones?
   b. Anu-ano ang gawaing pangkabuhayan na kanilang isinagawa?
   c. Paano nakaapekto ang perang tinatawag na Japanese Invasion Money o Mickey Mouse sa halaga ng piso?
   d. Bakit hindi nagtagumpay ang programang pangkabuhayan sa Panahon ng Hapones?
   e. Anu-anong pagpapahalaga ang natutuhan ng mga Pilipino kaugnay nito?

3. Bigyan ng sapat na panahon ang mga batang magbasa (READ) upang masagot ang mga tanong na sila mismo ang gumawa.
4. Hikayatin silang mag-ulat/mag-RECITE tungkol sa mga impormasyon o datos na nakalap para sa bawat tanong habang isinusulat ito ng guro sa pisara.
5. Hayaan silang repasuhin (REVIEW) ang kanilang mga kasagutan at/o mga babasahing ginamit bilang paglilinaw o pagwawasto kung kinakailangan.
6. Ipahambing ang halaga ng mickey mouse money sa piso ng mga Pilipino at epekto nito sa kabuhayan.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Ipalagom ang mga impormasyon/datos/sagot upang makabuo ng 1-2 konsepto at mabigyang-diin ang pagpapahalagang natutuhan nila kaugnay ng wastong pangangasiwa ng salapi.

Paglalapat

Magpagawa ng isang personal development plan (PDP) na nakapokus sa "kaunting" kinita mula sa pagba-"Buy and Sell" at pagbebenta ng mga ginawang "imitasyon" ng mga orihinal na produkto.

Pagtataya

Sagutin ang sumusunod:

1. Ano ang naging solusyon ng pamahalaan sa suliraning kakapusan ng pagkain?
2. Paano nakaapekto ang perang Mickey Mouse sa halaga ng piso?
3. Bakit hindi nagtagumpay ang programang pangkabuhayan ng mga Hapones?
4. Paano ka makatutulong sa kaunlaran ng mag-anak at bansa sa kabila ng maliit na kita ng inyong pamilya?

Takdang Aralin

Gumawa ng poster o slogan tungkol sa tamang pangangasiwa ng pera tungo sa maunlad na pamilya at bansa.

Aralin 9 - Mga Natatanging Bangko sa Pilipinas

Batayang Mensahe : Maraming mamamayan ang makikinabang kung mag-iimpok sa bangko.

May mga batas at patakarang pinaiiral ang pamahalaan at Bangko Sentral ng Pilipinas na nakatutulong sa kabuhayan at pamumuhunan.

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Kabuhayan ng mga Pilipino sa Panahon ng mga Amerikano

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin

- Naiisa-isa ang mga pakinabang na dulot ng pag-iimpok sa bangko
- Natutukoy ang mga natatanging bangko ng pamahalaan
- Naipaliliwanag kung bakit tinawag na bangko ng mga bangko ang Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP)

Paksang Aralin: Mga Pakinabang Dulot Ng Mga Natatanging Bangko sa Pilipinas

Kagamitan : Toy bank na may mga tanong tungkol sa deposit/withdrawal slips, colored chalk, premyo para sa mananalong pangkat, laruang telebisyon, ilustrasyon ng mga benepisyo; mga binilot na papel na may nakasulat na kabutihan ng pag-iimpok sa bangko

Sanggunian : TX - Ang Ekonomiya sa Elementarya p. 41-43 at 52-54
BSP Leaflets

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Pagganyak

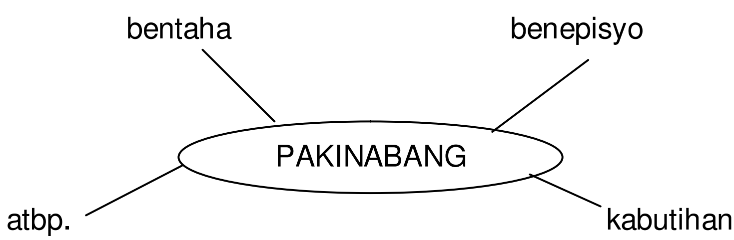
1. Iwasto ang gawaing bahay.
2. Pangkatin ang klase sa dalawa para sa isang paligsahan at mag-atas ng isang scorer na susulat sa pisara. (Ang mga tanong ay tungkol sa uri ng serbisyo na ibinibigay ng mga bangko.)
3. Pabunutin ng tanong ang pangkat A sa Toy Bank at ipasagot sa Pangkat B. Kapag nasagot ng B, sila naman ang bubunot at magtatanong. Kapag hindi nasagot, sila pa rin ang bubunot at magtatanong. Sa 10 tanong, panalo ang may pinakamaraming tamang sagot.

Panlinang na Gawain

Paglalahad/Pagtatalakayan

1. Itanong: Kapag narinig ninyo ang salitang PAKINABANG, ano ang pumapasok sa inyong isipan? *(word association)*

2. Itala sa pisara ang sagot. Gumamit ng iba-ibang kulay ng chalk upang hamunin ang imahinasyon ng mga bata. Halimbawa :

3. Sabihin na ang paksang tatalakayin ay tungkol sa mga pakinabang na dulot ng pag-iimpok sa bangko.

4. Pagbigayin sila ng mga hinuha at isulat sa pisara kung bakit dapat mag-impok sa bangko. (Tutubo ang pera, ligtas sa magnanakaw, sunog, baha, at anay, makatutulong sa iba, madaling makauutang sa bangko, makatutulong sa pag-unlad ng ekonomiya, atbp.)

5. Ipapanood ang isang kunwaring palabas tungkol sa mga pakinabang ng pag-iimpok sa bangko matapos ipaalaala sa mga bata ang mga pamantayan sa panonood upang mangalap ng datos.

6. Magtalakayan upang mapatunayan ang mga hinuha.

7. Magbigay ng lecturette kaugnay ng aralin tungkol sa mga natatanging bangko ng pamahalaan at ang Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP). (Tingnan ang hand outs.)

Pangwakas na Gawain

Paglalagom ng Aralin

1. Isulat ang mga hinuha kung bakit dapat mag-impok sa bangko. Palagyan ng tsek (✓) ang mga tamang hinuha.
2. Magpabigay ng ilang pangungusap upang maipaliwanag kung bakit sinasabing Bangko ng mga Bangko ang BSP.

Paglalapat

Pangkatin sa lima ang klase at ipa-*role play* ang kabutihang dulot ng pag-iimpok sa bangko batay sa nabunot na kapakinabangang nakasulat sa binilot na papel.

Pagtataya

Isulat sa sagutang papel ang <u>T</u> kung tama ang isinasaad at <u>M</u> kung mali.

______ 1. Mas mainam mag-ipon sa alkansya upang may magamit agad na pera kung kinakailangan.

______ 2. Ang maliit na halagang idinideposito sa bangko ay lalong lalaki sa katagalan dahil nadaragdagan ito ng interest o tubo sa perang inimpok.

______ 3. Kapag nag-impok sa bangko, sigurado tayong hindi ito masusunog o mananakaw.

______ 4. Ang naglalagak ng pera sa bangko ay nakatutulong sa mga gawaing pangkalakalan ng bansa.

______ 5. Ang Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) ang namamahala sa sistema ng pagbabangko sa Pilipinas.

______ 6. Ang BSP ay maaaring tumanggap ng deposito mula sa publiko.

______ 7. Ang Development Bank of the Philippines ay isang thrift bank.

______ 8. Ang Land Bank of the Philippines ay nagpapautang din sa mga kooperatiba at samahan ng mga magsasaka.

______ 9. Ang Monetary Board ng BSP ang bumabalangkas ng mga patakaran sa salapi at pangkalahatang patakaran sa pamamahala sa pagpapautang at pagbabangko na ipinatutupad ng BSP.

______ 10. Ang Al-Amanah Islamic Investment Bank of the Philippines na nakakiling sa pag-unlad ng kabuhayan ng Autonomous Region of Muslim Mindanao ay nakabatay sa konsepto sa pagbabangko ng Islam.

Kasunduan

Kumatha ng isang jingle tungkol sa kahalagahan ng pag-iimpok sa bangko sa tulong ng iyong kaibigan. Iparinig ito sa kamag-aaral.

Mga Natatanging Bangko ng Pamahalaan

1. **Development Bank of the Philippines (DBP)**

   Ang dating tawag sa bangkong ito ay Rehabilitation Finance Corporation (RFC) na itinatag noong 1946. Ito ang umasikaso sa mga pangangailangan sa muling pagbangon at pag-unlad pagkatapos ng Ikalawang Digmaang Pandaigdig. Ang tungkulin nito ay paunlarin ang industriya sa agrikultura at itaguyod ang pagtatatag ng mga pribadong bangko sa pag-unlad. Ang pagpapautang nito ay nakatuon sa mga proyekto sa pag-unlad tulad ng transportasyon, telekomunikasyon, kuryente, enerhiya, agrikultura, maliit at may katamtamang-laking mga industriya, at murang pabahay.

   Ang DBP ay isang bangkong unibersal at nagbibigay-serbisyo sa pagbabangko sa pamumuhunan at iba pang serbisyo na may kinalaman sa elektronik na pagbabangko.

2. **Land Bank of the Philippines (LBP)**

   Ito ay itinatag noong 1963 upang maglaan ng nasa oras at sapat na tulong pinansyal sa programa sa repormang agraryo. Ang pagpapautang ay nakatuon sa pagtulong sa mga magsasaka upang makapagmay-ari ng sinasakang lupa, malinang ang kanilang lupa, at maipagbili ang kanilang ani.

   Ang LBP ay nagpapautang sa mga kooperatiba at sahaman ng mga magsasaka upang mapadali ang produksyon, pagbenta ng ani, at pagtamo ng mga pangunahing kailangan.

   Ang LBP ay isang bangkong unibersal kaya ang mga serbisyo ay may kinalaman sa elektronik na pagbabangko.

3. **Al-Amanah Islamic Investment Bank of the Philippines**

   Ito ay itinatag noong 1974 upang itaguyod at pabilisin ang pag-unlad na panlipunan at pangkabuhayan ng Autonomous Region of Muslim Mindanao.

   Ito ay isang bangkong unibersal na may operasyon sa pagbabangko, pagpopondo at pamumuhunan. Ito ay lumalahok sa mga gawain sa agrikultura, pakikipagkalakalan at pamumuhunan na batay sa konsepto sa

pagbabangko ng Islam. Pinahihintulutan ang pagbabahagi ng kinita at iba pang ugnayang kasunduan subalit lubos na ipinagbabawal ang mga transaksyong nakabatay sa interes o tubo.

Sanggunian:
TX sa Ekonomiks sa Elementarya na ipinamahagi ng BSP, p. 52-53

Bangko Sentral ng Pilipinas

Ang Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) ang bangko ng mga bangko sa bansa. Ito ay tumatanggap ng deposito at nagpapautang sa mga bangko lamang. Wala itong tuwirang pakikitungo sa publiko tungkol sa pagbabangko.

Nagpapautang ang BSP sa mga bangko para sa pangangalakal, produksyon, at katulad na mga gawain kagaya ng pagluluwas at gawaing pang-agrikultura.

Ang Monetary Board ng BSP ang bumabalangkas ng mga patakaran sa salapi at pangkalahatang patakaran sa pamamahala sa pagpapautang at pagbabangko. Ang mga patakarang ito ay ipinatutupad ng BSP.

Ang mainam at patuloy na paglago ng ekonomiya sa pamamagitan ng pagpapanatili sa katatagan ng sistemang pinansyal o sistema sa pananalapi ay nakasalalay sa BSP. Sinisikap ng BSP na mapanatiling mababa ang tubo sa pautang ng mga bangko at maging bukas ang pag-utang lalo na sa maliliit na mangangalakal.

Sanggunian:
TX sa Ekonomiks sa Elementarya na ipinamahagi ng BSP, p. 53

Mga Benepisyo ng Pag-iimpok sa Bangko

1. **Ang perang idinideposito sa bangko ay tutubo ng interes.**

   Ang maliliit na halagang patuloy na idinideposito sa bangko ay lalong lalaki sa katagalan dahil idinadagdag dito ang interes na tinubo ng perang inimpok. Habang lumalaki ang inimpok, ganoon din ang kakayahang matugunan ang mga kailangan ng pamilya at iba pang gustong makamit para umunlad ang buhay.

2. **Ligtas ang pera sa bangko**

   - Panatag ang kalooban. Ligtas ang pera sa magnanakaw, sunog, baha, anay, at iba pang kalamidad.
   - Iniingatan ng bangko ang pera para sa kapakanan ng depositor.
   - Sinusubaybayan ng BSP ang pamamahala sa bangko.
   - Ang perang nakadeposito sa bangko ay nakaseguro sa Philippine Deposit Insurance Corporation (PDIC) hanggang sa halagang P250,000.00.

3. **Magkakaroon ng mainam na pagkakataon sa mga pautang kung ang pera ay nasa bangko.**

   Ang isang depositor na maganda ang rekord ay madaling makauutang sa bangko.

   Makakukuha rin siya ng mas madaling kondisyon sa pagbabayad sa bangko, sa ibang tindahan, at mga bahay-kalakal.

4. **Ang naimpok sa bangko ay makatutulong sa iba.**

   Ang bahagi ng perang idiniposito sa bangko ay magsisilbing pondong pera na ipinauutang sa maliit at malalaking mamumuhunan.

   Halimbawa: Si Aling Nena ay nangangailangan ng puhunan para makapagsimula ng isang tindahang pangsari-sari. Siya ay uutang sa bangko at unti-unti niya itong babayaran kasama ang interes.

5. **Ang nag-iimpok sa bangko ay tumutulong sa pagkakaroon ng mga benepisyong kailangan sa pag-unlad ng ekonomiya.**

   a. Ang perang idineposito ay maaaring magamit sa mga gawaing pangkalakalan. Ang mga bangko ay nasa mabuting kalagayan na

magpautang sa mga pabrika, industriya, at iba pang gawaing-pang-ekonomiya.

b. Ang pamahalaan ay nagkakaroon ng pagkakataong makagamit ng pondong lokal, sa halip na umutang ng dolyar sa labas ng bansa, sa paglulunsad ng iba't ibang proyekto sa pag-unlad katulad ng mga kalsada, tulay, at ibang imprastraktura.

c. Ang maraming gawaing pang-ekonomiya na pinondohan ng pautang mula sa pag-iimpok ay tumutulong sa patuloy na pag-unlad ng ekonomiya. Ang isang matatag at lumalagong ekonomiya ay nangangahulugan ng higit na maraming hanapbuhay na may mataas na suweldo. Ito'y magbibigay sa bawat pamilya ng sapat na pagkain sa mesa at mabuting pabahay, pangangalagang pangkalusugan, at edukasyon. Magkakaroon ng mabuting pamumuhay para sa lahat.

Sanggunian:
TX - Ekonomiks sa Elementarya na ipinamahagi ng BSP, pp. 41-43

Aralin 1: Karapatan ng Mamamayang Pilipino ("The Customer is always right")

Batayang Mensahe : May katotohanan ang kasabihang "The customer is always right"

Batayang Pagpapahalaga : Matalinong Mamimili

Kaisipang Pokus : Karapatan sa ari-arian

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 2 araw

Layunin:

- Naipaliliwanag kung bakit mahalaga ang pagtatamasa ng kalayaan at mga karapatan ng mamamayan.
- Nabibigyang-katwiran ang kasabihang "The customer is always right"

Paksang Aralin: Karapatan ng Mamamayang Pilipino
Karapatan sa Ari-arian ("The customer is always right")

Sanggunian : BEC- PELC III,B.9
Kagamitan : Dialogue Chart

Pamamaran:

Panimulang Gawain

Balik-aral

1. Pagbalik-aralan ang mga karapatan ng mamayang Pilipino. Sa pamamagitan ng mga strips ng kartolina, isusulat ng mga mag-aaral ang iba't ibang karapatan ng mamamayang Pilipino. Ipaliliwanag ang bawat karapatan pagkatapos.

Mga Karapatan ng Mamamayang Pilipino

Libreng Edukasyon	Pagtatatag ng Samahan	Pagpili ng Sariling Relihiyon
Pagkakaroon ng Maayos at Matahimik na Kapaligiran	Pamamahayag	Pagkakaroon ng Ari-arian
Pagkakaroon ng Maayos at Marangal na Hanapbuhay		

2. Itanong: Alin sa mga karapatan ang may kaugnayan sa matalinong mamimili ?

Pagganyak

Pagawan ng dayalog ang sitwasyong ito:

Isang kustomer at kahera na nagtatalo sa loob ng isang department store. Pinagtatalunan nila ang tungkol sa isang blouse na may punit na pilit pinababayaran ng kahera dahil sa hawak niya na ito kaya may pasubaling ang kustomer ang nakapunit nito. Ayaw na itong kunin ng kustomer ngunit pinababayaran ang damit kahit sa mababang halaga kung hindi ay ire-report sa pamunuan ng department store.

Halimbawang dayalog:

Panlinang na Gawain:

Pagsasadula

Tumawag ng dalawang mag-aaral na magsasadula sa ginawa nilang dayalog. Ang Bata A ay magsisilbing kustomer at tindero/tindera o kahera naman ang Bata B. Pagkatapos ay magpalitan sila ng pwesto. Ibigay ang wastong panuntunan sa wastong pakikinig. Paalalahanan ang mga kalahok na tatapusin ng kustomer ang kanyang dayalog sa "The customer is always right."

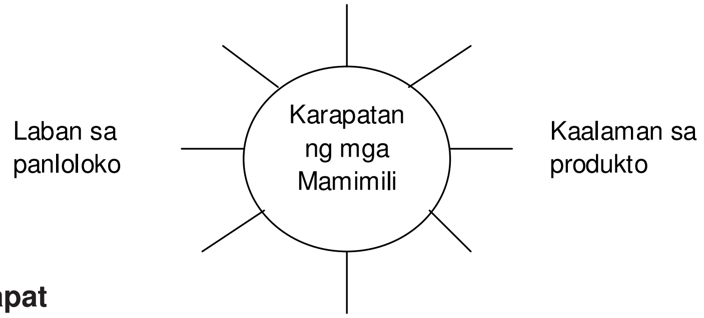
Pagsusuri

Hikayatin ang mga mag-aaral sa pagbibigay ng kanilang opinyon o kuro-kuro sa sumusunod na mga kalagayan.

1. Bakit pinilit ng tindera/tindero ang kustomer na bayaran ang blouse kahit na ayaw na niya itong bilhin?
2. Tama bang pagbantaan ang isang kustomer ng isang kaso para lang ito bumili.
3. Anong karapatan ang nilabag ng tindera/tindero sa kanyang kustomer?
4. Paano ipinakita ng kustomer ang kanyang karapatan upang malabanan ang ganitong pangyayari?

Paglalahad

Ayon sa kalagayang pinag-aaralan, hikayatin ang mga mag-aaral sa pagbuo ng mga patnubay batay sa mga karapatan, upang maipagtanggol ang sarili laban sa mga mapagsamantala.

Paglalapat

1. Bilang mamamayan, paano mo ipaglalaban ang iyong karapatan kapag ikaw ay nakabili ng prutas at natuklasan mong bulok ito nang buksan mo pagdating sa bahay?

2. Paano ka makakasiguro na mapapakinabangan ang mga prutas na bibilhin mo?
3. Anong sangay ng pamahalaan ang nagbibigay proteksyon sa mga mamimili?
4. Bakit may kasabihan na "The customer is always right?"

Pangwakas na Gawain:

Paglalahat

Gabayan ang mga mag-aaral sa pagbibigay ng paglalahat.
Itanong:
Anu-ano ang mga karapatan ng mga mamimili? Saan dapat magreklamo kung ang mamimili ay naloloko?

- Karapatan ng bawat Pilipino na mabigyan ng proteksyon laban sa pang-aabuso at mapagsamantala. Dapat itong kilalanin at bigyan ng pagpapahalaga ng estado at ng mga mamamayan.
- Kailangang taglayin ng isang mamimili ang pagiging matalino.
- Ipapaalam sa opisina ng Department of Trade and Industry (DTI) ang naranasang panloloko mula sa mga negosyante.

Pagpapahalaga

Isang napakagandang pagkakataon na ang bawat mamimili ay binibigyan ng sapat na karapatan bilang proteksyon laban sa mga mapang-abuso at mapagsamantala. May pagkakataon din na minsan ito ay inaabuso sa pamamagitan nang hindi pagrespeto sa may-ari ng tindahan o pagsira sa ilang produkto nito. Paano natin maitataguyod nang mabuti o tama ang ating karapatan nang hindi tayo makapagbibigay-perwisyo sa may-ari nito?

Itanong:
Anong mahalagang katangian ang dapat taglayin ng isang mamimili at may-ari o tindera sa ganitong sitwasyon?

Pagtataya:

Pagbibigay-katwiran:

Patotohanan ang kasabihang *"The customer is always right."*

Takdang Aralin:

1. Magbigay ng ilan pang karapatan ng mga mamimili. Bigyan ng sitwasyon ang bawat isa nito.
2. Anong ahensiya ng pamahalaan ang may tungkuling magpatupad ng mga batas na nauukol sa proteksyon ng mga mamimili?

Aralin 2: Pagpapahalaga sa mga Barya

Batayang Mensahe : Ingatan ang salapi na larawan ng ating yamang-lahi

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Pagpapahalaga at paggamit ng mga barya

Bilang ng Araw sa Pagtatalakay : 1 araw

Layunin:

- Natatalakay kung paano nakakahadlang sa pag-unlad ng bansa ang ilang isyu at suliranin tulad ng pagwawalang-bahala sa mga barya (BEC PELC No. V.C.9)

Paksang Aralin: Mga Suliraning Pampulitika, Pangkabuhayan at Panlipunan
Pag-iimpok: Pagpapahalaga at paggamit ng mga barya

Sanggunian : BEC-PELC, BSP Leaflets
Kagamitan : Iba-ibang halaga ng barya
Larawan ng mga barya (pinalaki)

Pamamaraan:
Panimulang Gawain
Pagganyak

1. Ipabigkas ang tula.

Ang Barya
ni Agney C. Taruc

Sa baryang maliit, mga bayani'y nakaukit
Sa bansa'y nakadikit ito'y kaakit-akit
Mamamayang rikit ito'y laging sambit
Lalaki't babae ito'y laging nakakabit.

Baryang binabalewala sa mga dukha'y pinagpala
Sa kanilang mga kamay ito'y di nakakawala
Umaga't hapon barya'y tinitipon
Sa mga batang laboy ito'y kita at baon.

Ngunit sadya bang kay lupit ng ating tadhana
Barya nating minana kung saan-saan naglilipana
Sa mga mamamayan ito'y balewala
Kaya't dating bansang pinagpala ngayo'y walang-wala.

Panawagan nitong bansang hinahangaan
Mga baryang laan dapat laging alagaan
Sa kinabukasan ito'y inilalaan
Upang kapalaran ng mamamaya'y gagaan.

Maaaring bigkasin nang maramihan, pangkatan o isahan ang tula. Maaari rin itong i-rap o awitin.

2. Itanong:
   a. Ano ang ipinahihiwatig sa unang saknong ng tula? Anu-anong larawan ang makikita sa ating barya?
   b. Ano ang inilalarawan ng kalagayan ng ating barya sa ikalawang saknong? Kanino ito kapaki-pakinabang?
   c. Ano ang ibig sabihin ng "baryang minana kung saan-saan naglipana" sa ikatlong saknong? Anu-ano ang masamang epekto nito?
   d. Bakit mahalaga ang mga barya? Anong kabutihan ang idinudulot ng pagpapahalaga rito?

Panlinang na Gawain

Gawain

1. "Ako si Barya" strategy.
   Tumawag ng mga mag-aaral na katumbas ng bilang ng mga baryang pera. Iparamdam at ipabatid na sila ang baryang hawak nila. Sa loob ng dalawang minuto, magpabuo ng maikling mensahe tungkol sa kanilang kahalagahan.

   Halimbawa:
   a. Ako si bente-singko (25). Kailangan ako ng sitenta'y singko para makabuo ng piso pambili ng puto.
   b. Singko man ako't pinakamaliit ay mahalaga rin. Sa mga bulag ako sa kanila'y lambing. Dahil sa butas ko di sila mababaliw.

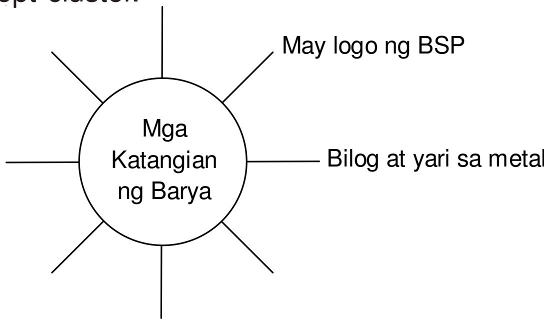
2. Paghahambing sa mga baryang pera ng bansa.
   Muling ipakita ang mga barya. Sa saliw ng isang musika, ipapasa ang mga barya sa mga nakaupong mag-aaral. Paghinto ng musika,

ilalarawan ng may hawak ng barya ang itsura, hugis, at gamit ng baryang hawak niya. Pagkatapos ng gawain, ilalagay ng huling bata sa likuran ang mga barya sa isang alkansya sa harapan ng klase.

3. Itanong: Ano ang naramdaman ninyo habang hawak ang barya? Bakit kailangan natin ng barya?

Pagsusuri

1. Ipatala sa mga mag-aaral ang mga katangian ng barya. Gamitin ang concept cluster.

2. Hikayatin ang mga mag-aaral na magpahayag ng kanilang karanasan tungkol sa paggamit ng mga barya o pagwawalang-bahala sa mga ito.

3. Ipasabi rin ang mga kabutihang dulot ng pagpapahalaga sa mga barya.

Paglalahad

1. Ilahad na ang halaga ng paggawa ng 25-sentimo noong taong 2005 ay umabot sa P0.70 bawat isa; 10 sentimo, P0.77; 5-sentimo, P0.66; at 1-sentimo, P0.83. Bigyang-diin na ang halaga ng paggawa ng mga baryang ito ay higit na malaki kaysa sa nakamarkang halaga ng mga ito.

2. Ipakuha sa mga bata ang diperensya ng halaga ng paggawa ng barya sa nakamarkang halaga nito. Ano ang napansin ninyo?
   Halimbawa:

10 Sentimo	Halaga ng barya
<u>77 Sentimo</u>	Halaga ng paggawa
67 Sentimo	Diperensya

3. Ipakilala ang salitang seigniorage, (SEY-NYO-REYDS). Ang seigniorage ay ang diperensya ng halaga ng paggawa ng barya sa nakamarkang halaga nito.

Positive seigniorage	-	kung mataas ang halaga ng barya kaysa halaga ng paggawa nito Hal: Piso - P0.88 5 Piso - P1.68 10 Piso - P1.90
Negative seigniorage	-	kung mataas ang halaga ng paggawa kaysa halaga ng barya

4. Itanong:

   a. Bakit mahalaga ang mga barya sa ating bansa?
   b. Ano ang positibong seigniorage? negatibong seigniorage?
   c. Bakit sinasabing hindi maganda ang pag-iimpok o pagtatabi ng barya sa alkansya, bote, o cabinet nang matagal na panahon?
   d. Anu-anong pakinabang ang makukuha natin sa mahusay na pagpapalaganap ng barya?
   e. Paano nakakahadlang sa pag-unlad ng bansa ang pagwawalang bahala sa mga barya?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Hikayatin ang mga mag-aaral sa pagbubuo ng sumusunod na kaisipan:

- Ang barya ay igalang, pahalagahan, at gamitin sa mahusay na pamamaraan.
- Ang seigniorage ay ang diperensya ng halaga ng paggawa ng barya sa nakamarkang halaga nito. May negatibong seigniorage kapag higit na malaki ang halaga ng paggawa ng barya kaysa nakamarkang halaga nito. May positibong seigniorage kapag mas mataas ang nakamarkang halaga ng barya kaysa halaga ng paggawa nito.
- Hangga't maaari ay pinaliliit ng gawaan ng barya ang negatibong seigniorage, kaya mas maliit din ang mga barya ngayon kahit na sa ibang mga bansa.
- Ang barya ay mahalaga sa pagbabayad, sa pagbibigay ng hustong sukli, at sa pag-iimpok.
- Karapatan ng mamimili na tumanggap ng hustong sukli.

- Tungkulin at pananagutan ng isang mabuting mamamayan ang tumulong at makiisa sa mga gawain para sa mahusay na paglaganap o pagkalat ng barya.

Palalapat

Magsagawa ng panimulang hakbang sa pagpapahalaga sa barya. Sa pamamagitan ng maliit na kahon ay ipaikot ito sa buong klase. Hikayatin ang mga mag-aaral sa paglagay ng kanilang barya sa kahon bilang hudyat ng simula sa pagkolekta ng mga barya.Ipagpatuloy ang gawain araw-araw hanggang makaipon ng sapat na pera para sa proyekto.

Pagpapahalaga

Ipapaliwanag ang kasabihang "Ingatan ang ating salapi, larawan ito ng ating yamang-lahi."

Pagtataya:

1. Panuto: Punan ang patlang ng tamang sagot.

    1. Kung ang halaga ng paggawa ng isang 5-sentimo ay 0.66, ang seigniorage nito ay ____________
    2. ____________ ang halaga ng paggawa ng 10 sentimo kung ang seigniorage nito ay P 0.67.
    3. Ang pagkikilanlang tatak ng____________ ang nakikita sa likod ng mga barya.
    4. Ang seigniorage ay ang diperensya sa pagitan ng ____________ ng barya at ng ____________
    5. Ang mga bayaning nakikita sa harap ng 10-peso ay sina__________
    6. Ang bayaning nakikita sa harap ng 5-Peso ay si__________
    7. Ang bayaning nakikita sa harap ng 1-peso ay si________________

2. Paano nakakahadlang sa pag-unlad ng bansa ang pagwawalang bahala sa mga barya?

Takdang Aralin:

Ang paaralan ay lalahok sa proyektong "Tulong-Barya Para sa Eskwela." Ipunin ang mga baryang nakatabi lang sa bahay at hindi ginagamit. Itulong natin ang mga baryang ito sa proyekto.

Aralin 3: Malulusog at Matatalinong Mamamayan

Batayang Mensahe : Mahalaga ang disiplina sa pagsasakatuparan ng inihandang badyet (pansarili, pangmag-anak at pansamahan)

Batayang Pagpapahalaga : Pagbabadget

Kaisipang Pokus : Matalinong Pagbabadyet

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 2 araw

Layunin:

- Naipaliliwanag ang kahalagahan ng malulusog at matatalinong mamamayan sa pag-unlad ng bansa
- Natutukoy ang kahalagahan ng disiplina sa pagsasakatuparan ng inihandang badyet.

Paksang Aralin: Malulusog at Matatalinong Mamayan
- Matalinong Pagbabadyet

Sanggunian : BEC-PELC
Kagamitan : Tsart ng lingguhang badyet ni Manny

Pamamaraan:
Panimulang Gawain

1. Ganyakin ang klase sa pag-awit ng "It's I Who Build Community."

It's I (3x) who build community (3x)
It's I who build community…
Roll over the ocean, roll over the sea
Roll over the ocean in the deep blue sea (2x)
(we), (love), (God/Allah)

Itanong:
- Anu-ano ang mga kailangan sa pagbuo ng komunidad? Bakit kailangan ang mga ito?
  (Tao)
  (magandang kaugalian)
  (tamang pagplano at pagpapatupad)

2. Game Trick

Sa loob ng dalawang minuto, ipaisip at ipapahayag sa mga bata ang mga gamit, lugar, ambisyon na nais nilang makuha o maabot?Ipalista at i-rank ang mga ito ayon sa pinakamahalaga para sa kanila. Pagkatapos ay sabihin sa kanila na ang lahat ng iyon ay dala ng guro at nasa maliit na basket na nakalagay sa isang sulok ng silid (ang totoong laman ng basket ay isang strip na may nakasulat na "Makukuha mo lamang ang nais mo kapag sinimulan mo na ang pag-iimpok at pagbabadyet ngayon")

Bago simulan ang gawain, ilista sa pisara ang mga naisip nilang bagay o lugar. Ipaalaala sa mga mag-aaral na huwag ipagsabi ang laman ng basket.

Itanong:

Ano ang nararamdaman ninyo sa gawain? Ano ang mahalagang bagay na dapat mong gawin upang makuha mo ang iyong pinapangarap?

Panlinang na Gawain

Gawain

1. Labeling

Paglalabel sa mga nakasulat na bagay sa pisara ayon sa **Gusto** at **Pangangailangan**. Hikayatin ang mga mag-aaral na ipaliwanag ang kanilang mga sagot.

Gusto	Pangangailangan
Mamahaling Laruan	Pagkain
Game Boy	Aklat
	etc.

2. Pakikinig sa kwento tungkol sa Pagbabadyet: "Mas Patok Mag-Impok"

Isang mabait at malusog na bata si Manny. Lagi siyang nag-aaral ng leksiyon. Kasama siya sa varsity sa basketbol ng kanilang paaralan. Katunayan, dahil sa husay niya sa laro, binansagan siyang Speedy Manny.

Nais bumili ng bagong sapatos ni Manny katulad ng napapanood niya sa mga paborito niyang manlalaro ng PBA. Ngunit wala siyang sapat na pera na magamit sa pagbili. Pinayuhan siya ng kanyang tatay na kunin sa baon niya ang pambili ng sapatos. Pakiramdam ni Manny, aabutin pa ng ilang taon bago niya ito maabot.

Isang araw, masiglang umuwi si Manny sa kanila at masayang ibinalita na kampeon ang koponan nila sa basketbol. Maliban sa P2000.00 premyo na natanggap ng bawat kasapi ng koponan, may natanggap din si Manny na P1,000.00 bilang MVP. Nais ni Manny na ibili ito ng bagong sapatos. Ngunit pinayuhan siya ng kanyang mga magulang na ipagpaliban muna ito. Sa halip, ipunin at gamitin sa higit na pangangailangan.

Ito ang paraan ng pagbabadyet na itinuro ng kanyang ama sa kanya:

Lingguhang Badyet ni Manny

Baon			P350.00
Gastusin			
Pamasahe	:	(papunta sa paaralan at pauwi)	P 70.00
Miryenda	:	(sandwich, P20, at sabaw, P14)	P 170.00
Pampalamig kapag may ensayo	:	(3 beses sa isang linggo)	P 60.00
Kabuuan	:		P 300.00
Impok	:		P50.00

Masayang-masaya si Manny habang pinagmamasdan ang paliwanag ng kanyang tatay. Dahil sa kagustuhang mag-impok, nagdesisyon siyang sundin ang ama. Nagpasama na rin siya sa magulang upang magbukas ng savings account sa bangko.

Pagsusuri

Batay sa narinig na kwento tungkol kay Manny, ipasuri sa mga mag-aaral ang kahalagahan ng pag-impok at pagbabadyet ng pera.

Itanong:
1. Anu-anong mga katangian mayroon si Manny na naging dahilan ng pagtatagumpay niya?
2. Anong ginawa ni Manny sa kanyang pera?
3. Anu-ano ang mga kailangan sa matalinong paggawa ng badyet?

Paglalahad

1. Paghahanda ng Pansariling Badyet
   a. Hikayatin ang mga mag-aaral na gumawa ng pansariling badyet. Simulan ito sa lingguhang baon na kanilang tinatanggap. Ipasunod ang gabay sa ibaba.

Lingguhang Badget	
Baon Gastusin Pamasahe (isulat ang lugar) Meryenda (isulat ang uri) Kabuuan	
Impok	

   b. Pag-aaral sa badyet na nagawa
      Itanong:
      - Anu-ano ang dapat isaalang-alang sa matalinong pagbabadyet?
      - Kung kailangan mong makaipon ng P 4000.00 sa pagbili ng sapatos, ilang taon ang dapat gugulin para maabot ito?
      - Ipagpalagay na gusto mo itong makuha sa loob ng sampung (10) buwan. Ano ang gagawin mo sa badyet mo para makamit ito?
      - Anong bahagi ng badyet na ginawa mo ang mas malaki ang halaga. Bakit?
      - Bakit mahalagang isaalang-alang ang kalusugan sa paggawa ng badyet?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang mga mag-aaral sa pagpapahayag ng kanilang mga natutunan sa leksyon. Ano ang pagbabadyet? Para kanino ang pagbabadyet?

- Ang pagbabadyet ay pagpaplano sa kita at gastusin ng isang tao, pamilya, pangkat o institusyon.

- Ang tamang pagbabadyet ay pagsasaayos sa kita at gastusin at kung magkano ang halagang dapat ilaan upang matustusan ang pangangailangan sa hinaharap.
- Maari mong mabili ang iyong "gusto" kung marunong kang magbadyet.
- Ang matatalino at malulusog na mamamayan ay mahalaga sa pag-unlad ng bansa.

Paglalapat

1. Gabayan ang mga mag-aaral sa paggawa ng pampamilyang badyet gamit ang pamamaraan sa ibaba.

A. Kabuuang Kita Kita ni Tatay Kita ni Nanay	Kabuuang Kita______________
B. Gastusin Pagkain Kagamitan (pambayad sa kuryente,tubig, pagkumpuni, atbp.) Pamasahe Damit Kalusugan Paglilibang	Kabuuan Gastusin___________
C. Impok	

2. Ipasagot ang mga sumusunod:

   - Bakit mahalaga ang pagbabadyet? pag-iimpok?
   - Anu-anong gastusin ang mas binibigyan ng malaking badyet? Bakit ito pinahahalagahan?
   - Anu-ano ang dapat isaalang-alang sa pagbabadyet ng pagkain?
   - Bakit kailangang isali sa pagbabadyet ang paglilibang?
   - Ano ang kaugnayan ng malulusog at matatalinong mamamayan sa pag-unlad ng bansa?

Pagpapahalaga

Itanong:

- Bakit mahalaga ang pagbabadyet? Anu-ano ang naidudulot nito sa pagkakaroon ng matatalino at malulusog na mamamayan?
- Maari bang makaipon ang isang mag-aaral sa pamamagitan ng pagbabadyet?
- Anong mahalagang katangian ang dapat taglayin ng isang tao upang matupad ang ginawang badyet? (Huwag gumasta nang labis sa kinikita, kailangang may itatagong halaga mula sa kinikita)

Pagtataya:

A. Gawin
Nagplano ang buong mag-anak na mamasyal sa Boracay sa susunod na taon. Kailangan nila ng malaking ipon upang matupad ito. Gumawa ng badyet sa buong taon. Ipakita ang adjustment na gagawin sa badyet ng pamilya at isali ang kontribusyon ng bawat miyembro ng pamilya.

B. Sagutin
Ano ang kaugnayan ng malulusog at matatalinong mamamayan sa maayos na pagsasakatuparan sa badyet tungo sa pag-unlad ng bansa.

Takdang Aralin:

Gumawa ng lingguhang pampamilyang badyet na kasama ang lahat ng kasapi ng pamilya. Ilagay ang isang kopya sa pintuan ng refrigerator o sa isang lugar na kita ng lahat at ang isang kopya ay ipasa sa guro. Kailangang may lagda ng bawat kasapi ng pamilya ang ginawang badyet.

Aralin 4: Matalinong Mamimili

Batayang Mensahe : Ang bawat mamimili ay may karapatan (kaalaman sa tamang halaga, timbang, bilang at iba pa)

Batayang Pagpapahalaga : Matalinong Mamimili

Kaisipang Pokus : Matalinong Mamimili

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 araw

Layunin:

- Nasasabi ang mga katangian ng isang matalinong mamimili
- Naiisa-isa ang karapatan ng mga mamimili

Nilalaman:

Paksang Aralin: Matalinong Mamimili
Sanggunian : BEC-PELC V.C.3
Kagamitan : Sipi ng kwento tungkol kay Angela, R.A. 7394

Pamamaraan:

A. Panimulang Gawain

Parada ng Iba't Ibang Produkto

1. Pagpapakita ng iba't ibang uri at sikat na produkto na makikita sa mga patalastas sa radyo at telebisyon; billboards sa daanan; at sa mga pahayagan, magazine, o dyaryo.

   Sa pamamagitan ng piling mag-aaral magkakaroon ng patalastasan sa loob ng silid-aralan. Gawin ito sa paraan kung paano ito ipinakilala sa telebisyon o sa malikhaing paraan na nais ng mga kalahok. Maaaring ito ay gawing paligsahan ng bawat kalahok.

2. Itanong:
   a. Anu-ano ang iba't-ibang pamamaraan sa pagbebenta ng produkto? Paano nito inaakit ang mga mamimili?
   b. Naniniwala ka ba sa mga sinasabi ng patalastas? Bakit? Anu-ano ang dapat isaalang-alang sa pagbili ng produkto?
   c. Anu-anong mga salita ang ginagamit sa patalastas ? Gamitin ito sa paggawa ng pangungusap.

   Halimbawa: maganda makintab mabango malaki

B. Panlinang na Gawain

A. Gawain

Ipabasa ang kuwento.

Si Angela Bilang Mamimili

Si Angela, labing-anim na taong gulang, ay pumapasok sa Mataas na Paaralan ng Cotabato. Ang mga araw niya ay lumilipas sa pamamagitan ng pagpasok sa paaralan, pagdalo sa pagsasanay ng koro, pakikipag-usap sa mga kaibigan, pagsa-shopping, pag-eekstra sa trabaho, at panonood ng telebisyon.

Kailan lang, napansin ni Angela na dumarami ang binibili niyang produkto na nakikita sa mga patalastas sa TV. Dahil dito, malaking bahagi ng kanyang kinikita sa pag-ekstra sa trabaho ang nagagasta niya at maliit na lamang ang kanyang naiimpok. Naisip ni Angela na sana ay hindi siya masyadong naaakit sa mga produkto na ipinakikita sa mga patalastas sa TV. Inamin niya na siya ay isang pabigla-biglang mamimili.

Si Angela ay isang tao na ang pakiramdam ay tinutulak para bumili ng mga bagay. Gusto niyang magbago. Pero paano niya ito gagawin ?

B. Pagsusuri

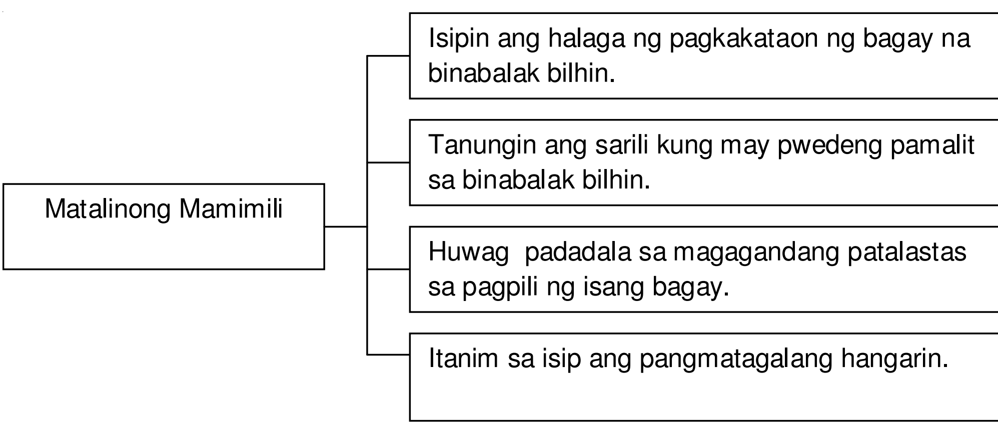
1. Sa pamamagitan ng Think-Pair-Share Strategy, ipasuri sa mga mag-aaral ang kalagayan ni Angela bilang isang mamimili. Ipatukoy ang mga katangian niya bilang bata at aktibong manggagawa. Kumuha ng kapareha ang bawat mag-aaral. Sa pamamagitan ng dayalog ay pag-uusapan nila ang sumusunod na mga tanong:

a. Anu-anong magagandang katangian mayroon si Angela? Di magagandang katangian?
b. Ano ang kanyang suliranin?
c. Paano ninyo siya matutulungan sa kanyang suliranin?

2. Pumili ng dalawa o tatlong pares ng mag-aaral upang magbahagi ng kanilang kasagutan sa ibinigay na mga katanungan.

C. Paglalahad

1. Ipabasa ang teksto. (Tingnan sa Apendiks 1). Sa pamamagitan ng isang concept map ay ipalarawan sa mga mag-aaral ang mga katangian o patnubay para maging isang matalinong mamimili. Ipapaliliwanag ang bawat isa.

2. Pagkilala sa Karapatan ng Mamimili (R.A. 7394)

Basahin sa klase ang Batas na nagtatanggol sa mga mamimili. Hikayatin ang mga mag-aaral na suriin ito at pag-usapan sa klase.

C. Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang mag-aaral sa pagbibigay ng paglalahat. Gamitin ang mga sagot sa concept map at hikayatin sila sa pagbibigay ng karagdagang sitwasyon o karanasan sa nasabing patnubay.

Paglalapat

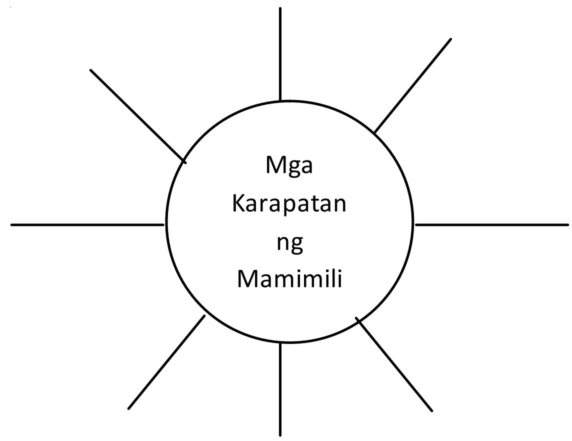
Itanong:

Nais mong bumili ng isang pantalon o T-shirt na nagkakahalaga ng P200.00. Anu-anong patnubay ang dapat mong isaalang-alang?

Ipagawa sa mga bata ang shopper's list o listahan ng bibilhing groseri na may halagang P 1,000.00.

Pagpapahalaga

Taglay mo ang mga katangian ng isang matalinong mamimili, at alam mo rin ang iyong mga karapatan. Ngunit sa di inaasahang pangyayari nagkulang sa timbang ang binili mong isda? Ano ang gagawin mo? Bakit?

Pagtataya

Sagutin ang mga sumusunod sa sagutang papel.

1. Anu-ano ang mga katangian ng isang matalinong mamimili?
2. Buuin ang Concept Map

Takdang Aralin

Magsaliksik at magtanong sa miyembro ng pamilya o kapitbahay tungkol sa isang mamimili. Isulat ito sa isang buong papel at tukuyin kung nasunod ba ang mga patnubay ng isang matalinong mamimili. Kung hindi, sabihin ang hakbang na ginawa mo upang matulungan ang mamimili.

Aralin 5: Pag-iimpok sa Bangko

Batayang Mensahe : May ibat-ibang paraan ng pag-iimpok ang mag-anak

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok (Saving)

Kaisipang Pokus : Pag-iimpok sa Bangko

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 2 Araw

Layunin:

- Natatalakay ang kahalagahan ng pag-iimpok sa bangko sa pag-unlad at pagsulong ng bansa
- Nakapagtatala ng ibat-ibang paraan ng pag-iimpok ng mga kasapi ng mag-anak

Paksang Aralin: Pag-iimpok sa Bangko

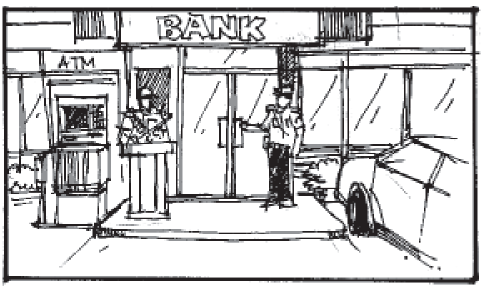
Sanggunian : BEC-PELC, Sipi ng BSP Leaflet (Appendix)
Kagamitan : Larawan ng isang bangko, meta strips

Pamamaraan:
Panimulang Gawain
Pagganyak

1. Ipakita ang mga larawan ng bangko. Hikayatin ang mga mag-aaral na makapagbigay ng ibat-ibang bangkong matatagpuan sa kanilang pamayanan, lalawigan, o rehiyon.

Itanong:
- Anu-anong bangko ang matatagpuan sa ating pamayanan, lalawigan o rehiyon?
- Anu-ano ang pakinabang ng mga bangko sa mga mamamayan?
- Bakit mahalagang mag-impok sa bangko?

Panlinang na Gawain

1. Ipasyal ang mga mag-aaral sa loob ng bangko sa pamamagitan ng larawan. Ipakilala sa mga mag-aaral ang mga iba't ibang bahagi o seksyon ng bangko. Ipalarawan ang serbisyo ng bawat seksyon.

    a. Manager's Office/Table - namamahala sa mga tungkulin ng mga tauhan ng banko
    b. New Account Section - pagbubukas ng bagong account para sa nagdedeposito
    c. Deposits Section - pagtanggap ng mga deposito
    d. Withdrawal Section - pag-aasikaso sa mga withdrawal o pagtanggal ng pera
    e. Loan Section - pagtulong sa mga may nais umutang
    f. Computer System - tinitiyak na mananatiling ligtas at lihim ang mga pansariling impormasyon ng mga kliyente (Maaaring bigyan ng kaalaman ang mga mag-aaral sa mga kahulugan ng mga nakapaskil na paalaala o babala na matatagpuan sa bangko, katulad ng Vault is time managed, Put off your cellphone, at Count your money before leaving the counter.)

2. Ipasuri ang teksto (Tingnan sa Apendiks 1)

    a. Ipatala sa mga mag-aaral ang ibat-ibang pakinabang ng pag-iimpok sa bangko. Gamitin ang Data Retrieval Chart na pamamaraan upang maunawaan ng mga mag-aaral ang tungkol dito.

Data Retrieval Chart

Mga Pakinabang sa Pagiimpok sa Bangko	Mga Katangian
1. Ang perang ideneposito sa bangko ay tutubo ng interes.	• Ang maliit na perang patuloy na ideneposito ay lalong lalaki sa katagalan. • Ang interes ay maaring gamiting puhunan
2. Ligtas ang pera sa bangko	• Panatag ang kalooban kapag nakatago sa malaking kaha de yero ng bangko; ligtas ang pera sa magnanakaw, sunog baha, anay, at kalamidad • Sinusubaybayan ng Bangko Sentral ng Pilipinas ang mga bangko upang matiyak na nasusunod ang panuntunan sa operasyon nito. • Ang perang nakadeposito ay nakaseguro sa Philippine Deposit Insurance Corporation (PDIC) hanggang sa halagang P250,000.00.
3. Magkakaroon sa bangko ng mainam na pagkakataon sa pautang.	• Madaling makautang sa bangko ang may magandang rekord. Maaaring makautang sa ibang tindahan o kalakal sa pamamagitan ng bangko.
4. Ang naimpok sa bangko ay makatutulong din sa iba	• Ang perang ideneposito ay pinagsasama-sama upang makabuo ng pondo sa pautang. • Ipinapautang ang pera sa maliliit at malalaking mamumuhunan.
5. Ang nag-iimpok sa bangko ay tumutulong din sa pag-unlad ng ekonomiya.	• Ang perang deneposito ay magagamit sa gawaing pangkalakalan. • Mabigyan ng pagkakataon ang pamahalaan na magamit ang pera sa pondong lokal sa halip na umutang ng dolyar sa labas ng bansa.

3. Pagsusuri sa tunay na kalagayan:
   (Isalaysay sa mga mag-aaral ang kalagayan ng dalawang mag-anak. Ibigay ang mga panuntunan sa wastong pakikinig.)

Kalagayan ng Dalawang Mag-anak

Ang mag-anak na Reyes at Lacerna ay parehong nakatira sa isang bayan ng Nueva Ecija. Pagsasaka ang ikinabubuhay at pangunahing pinagkakakitaan ng bawat pamilya. Dalawang beses sa isang taon ang kanilang pananim. Bawat isa sa kanila ay nakakukuha ng sapat na kita para sa susunod na pagtatanim at panggastos para sa pamilya.

Idenedeposito ng Pamilya Reyes sa bangko ang natitira nilang kita. Katwiran niya, mas ligtas at may tubo ang pera niya sa bangko. Ang pamilya Lacerna naman ay mas pinili na sa bahay na lamang itago ang kanilang naipon. Katwiran niya, maliit lamang naman ang tubo sa bangko at mas madaling makuha ang pera nila pag sa bahay lamang nakatago.

Sa hindi inaasahang pangyayari, nanakawan ang tahanan ng Pamilya Lacerna. Nakuhang lahat ang naipon nilang pera. Isa itong pangyayari na nagpabago sa kapalaran ng buong mag-anak. Kailangan nilang umutang para gamitin sa susunod na taniman at panustos sa pangangailangan ng pamilya.

Mga gabay na tanong:

a. Ano ang uri ng pinagkakakitaan ng dalawang pamilya?
b. Ano ang paraan ng kanilang pag-iimpok? Paghambingin ang dalawang pamilya sa pamamagitan ng tsart.

Kalagayan ng Pag-iimpok

Pag-iimpok sa Bangko	Pag-iimpok sa Tahanan Lamang

c. Alin sa dalawang pamilya ang sa palagay ninyo ang nagpapakita ng magandang katwiran ? Alin sa dalawang mag-anak ang dapat tularan?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Sikaping mabuo ng mga mag-aaral ang kaisipan o paglalahat sa tulong ng sumusunod na mga tanong:

a. Bakit sa bangko dapat mag-impok?
b. Paano nakatutulong sa pag-unlad ng bansa ang pag-iimpok sa bangko?

Paglalapat

Itanong ang mga sumusunod:

1. Sinu-sino sa inyo ang may naiimpok sa bangko?
2. Ano ang masasabi mo tungkol sa perang iniimpok ninyo sa bangko?
3. Sa iba, anong uri ng pag-iimpok ang ginagamit ng kanilang mag-anak?
4. Ano ang kaibahan nito sa pag-iimpok sa bangko?
5. Ano ang gagawin mo sa perang iyong naiipon ?

Pagpapahalaga

Ipabigay sa mga mag-aaral ang kahalagahan ng pag-iimpok mula sa perang kinita o nakukuha mula sa pabuya o regalo.
Itanong:
Bakit kailangan ng mga tao ang mag-impok ?
Anu-ano ang pakinabang kapag naging ugali na ng tao ang mag-impok?

Pagtataya:

Pagpapaliwanag:

1. Anu-ano ang mga paraan ng pag-iimpok? Ipaliwanag ang bawat isa
2. Bakit mahalaga ang mag-impok sa bangko? Patunayan ang sagot

Takdang Aralin:

Pumunta sa isa o dalawang bangko sa inyong lugar, kumuha ng impormasyon tungkol sa pagbubukas ng bagong account at iulat ito sa klase.

Apendiks 1

Bakit sa bangko dapat mag-impok?

May ibat-ibang paraan ng pag-iimpok. Halimbawa, maaaring itago ang pera sa bahay subalit hindi ito kikita o tutubo. Kapag idineposito ang pera sa bangko, maraming pakinabang ang matatamo.

1. **Ang perang idineposito sa bangko ay tutubo ng interes.**

   Ang maliliit na halagang patuloy na idinedeposito sa bangko ay lalong lalaki sa katagalan dahil idinadagdag dito ang interes ng tinubo ng perang naimpok. Habang lumalaki ang naimpok, ganuon din ang kakayahang matugunan ang mga pangangailangan ng pamilya sa edukasyon, kalusugan at iba pang pangangailangan sa oras ng kagipitan, o di kaya'y kung may mahalagang bagay na gustong makamit. Ang perang naipon ay magagamit ding puhunan sa isang maliit na negosyo, o pang-unang bayad para sa pinapangarap na bahay.

2. **Ligtas ang pera sa bangko.**

   - Magiging panatag ang kalooban kapag ang pera ay nakatago sa malaking kaha de yero ng bangko. Ligtas ang pera sa magnanakaw, sunog, baha, anay at iba pang kalamidad.
   - Pinangangalagaan at inilalagay ng mga bangko sa kapakipakinabang na gawain ang perang ipinagkatiwala sa kanila ng mga nagdeposito. Ang mga bangko ay inuutusan ng umiiral na batas ng pagbabangko na gumamit ng ibayong pag-ingat para sa kapakanan ng mga nagdedeposito.
   - Ang Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) ay sumusubaybay sa operasyon ng mga bangko upang matiyak na ang mga regulasyon at patakarang inuutos nito ay nasusunod para sa ikapananatili ng maayos at matatag na sistema sa pagbabangko sa bansa. Sinisiguro din ng BSP na may sapat na puhunan ang isang bangko bago ito makapagsimula ng operasyon.
   - Ang perang nakadeposito sa bangko ay nakaseguro sa Philippine Deposit Insurance Corporation (PDIC) hanggang sa halagang P250,000. Siguradong mababawi ang ideneposito hanggang sa nasabing halaga kung sakaling magkaroon ng problema ang isang bangko.

3. Magkakaroon sa bangko nang mainam na pagkakataon sa pautang

Ang isang nagdedeposito sa bangko na may magandang rekord ay madaling makakautang sa bangko. Makakukuha rin siya ng mas madaling kondisyon sa pagbabayad, hindi lang sa bangko pero pati na rin sa iba't ibang tindahan at mga bahay-kalakal.

4. Ang naimpok sa bangko ay makatutulong din sa iba.

Ang perang ideneposito sa bangko ay pinagsasama-sama upang makabuo ng pondo sa pautang. Ang pondong ito ay ipinauutang sa maliliit at malalaking mamumuhunan, katulad ng mga sumusunod:

- Ang iyong kapitbahay na si Aling Nene na nangangailangan ng puhunan para makapagsimula ng isang tindahang pansari-sari;
- Ang may-ari ng pagawaan ng balut para makabili ng mga karagdagang paitluging pato at patuka, at nang maparami ang produksiyon ng balut;
- Ang nagluluwas ng mga produktong yari sa kamay upang maraming mailuwas na produkto;
- Ang nagsasaka ng gulay upang makabili ng pataba, punla at iba pang gamit sa gulayan, o mailuwas ang gulay sa palengke;
- Ang mangangalakal na nangangailangan ng dagdag na puhunan sa pagpapalaki ng kanyang negosyo.

5. Ang nag-iimpok sa bangko ay tumutulong rin sa pag-unlad ng ekonomiya.

- Ang pag-iimpok sa bangko ay mangangahulugang ang perang ideneposito ay magagamit sa mga gawaing pangkalakalan. Ang mga bangko ay nasa mabuting kalagayan na magpautang sa mga pabrika, industriya at iba pang gawaing pang-ekonomiya.
- Sa pamamagitan ng pag-iimpok sa bangko ang pamahalaan ay nagkakaroon ng pagkakataong makagamit ng pondong lokal, sa halip na umutang ng dolyar sa labas ng bansa, sa paglulunsad ng ibat-ibang proyekto sa pag-unlad katulad ng mga kalsada, tulay at iba pang imprastraktura.
- Ang mas maraming gawaing pang-ekonomiya na pinondohan ng pautang mula sa pag-iimpok ay tumutulong sa patuloy na pag-unlad ng ekonomiya. Ang isang matatag at lumalagong ekonomiya ay mangangahulugan ng higit na maraming hanapbuhay na may mabuting sahod. Ito'y magbibigay sa bawat pamilya ng sapat na pagkain sa mesa at mabuting pabahay, pangangalagang pangkalusugan, at edukasyon - sa madaling salita, mabuting pamumuhay para sa lahat.

Aralin 6: Pagkakaroon ng Mabuting Kalusugan

Batayang Mensahe : May ibat-ibang uri ng pag-iimpok sa bawat mag-anak

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Nabibigyang-halaga ang bahaging ginagampanan ng mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa.

Bilang ng araw ng Pagtalakay : 1-2 araw

Layunin:

- Naipaliliwanag ang kahalagahan ng pagkakaroon ng mabuting kalusugan upang makatulong sa pagpapaunlad ng bansa
- Nasusuri ang kahalagahan ng pagkakaroon ng mabuting kalusugan upang makatipid ang bawat mag-anak at makatulong sa pagpapaunlad ng bansa

Paksang Aralin: Nabibigyang-halaga ang bahaging ginagampanan ng mga mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa

Sanggunian : BEC-PELC V.C.1.1

Mga Kagamitan : taunang badyet nakasulat sa newsprint gaya ng Taunang Badyet ng Mag-anak ni Mandy at larawan ng mga malulusog na mga kasapi ng mag-anak sa Barangay Maligaya (Tingnan sa Appendix A at B)

Pamamaraan:

Panimulang Gawain

Balik-aral

1. Alam ba ninyo kung ano ang badyet?
   Ilahad ang kalakip na halimbawa ng "Badyet ng Mag-anak ni Mandy." (Tingnan sa Apendiks 1)

2. Anu-ano ang pangunahing bahagi ng badyet na ito?
   a. Sikaping maisagot ng mga mag-aaral ang mga pangunahing bahagi ng badyet gaya ng:

- Kita (income)
- Mga Gugulin o Pinagkakagastusan (Expenses)
- Naimpok (Savings)
- Disposable Income (Income - Expenses + Savings)

b. Bigyang tuon ang mga pangunahing bahagi ng mga gugulin o gastusin ng mag-anak ni Mandy.

Sikaping maisagot ng mga mag-aaral ang sumusunod na pangunahing bahagi ng gugulin o gastusin (expenses).
Itanong: Saang bahagi ng gugulin ng mag-anak ang karamihan sa mga gastusin sa badyet?

- Mga Buwis (Taxes)
- Mga Paseguro (Insurances)
- Mga Bayaring Pautang (Debts)
- Kawanggawa (Charity)
- Mga Gastusin sa Pamumuhay (Living Expenses)

c. Itanong:

- Bakit mahalaga ang mga bahaging gastusin o gugulin ng mag-anak?
- Saan maaaring nakabilang ang pangangalaga sa kalusugan ng mga kasapi ng mag-anak sa badyet? (Paseguro)

3. Itanong sa mga bata: Magkatulad ba o magkaiba ng halaga sa medical and dental insurance at ang aytem ng gastusin sa living expenses na nauukol sa mga gamot, doktor at pagtingin ng mga ngipin ng dentista? Bakit?

4. Maaari bang ang medical at dental insurance ay maging savings o impok ng mag-anak? Sa anong paraan? (pagpapanatiling malusog ng katawan)

Panlinang na Gawain

Paglalahad/Pagtatalakayan

1. Ipakita ang larawan ng "Barangay Maligaya." Pag-usapan ang inilalahad nitong kalagayan o sitwasyon. (Tingnan sa Apendiks 2.)

2. Ilarawan ang mga taga-Barangay Maligaya. Malulusog ang mga kasapi ng mga mag-anak.

3. Iugnay ang badyet sa gastusin sa kalusugan kung ito'y maaaring magasta o maimpok kung malulusog ang kasapi ng mag-anak. Itanong: Kung may magkasakit, may epekto ba ito sa seguro (insurance)? Ipaliwanag ang sagot.

4. Ipahinuha sa mga bata ang mga kabutihan o pakinabang na dulot ng pagkakaroon ng mabuting kalusugan ng bawat kasapi ng mag-anak. Itanong: Ano ang pakinabang kung ang mag-anak ay malulusog? Sikaping maisagot ng mga mag-aaral ang sumusunod na mga pahayag sa pamamagitan ng pagbuo ng retrieval chart gaya ng nasa ibaba:

Mga Kabutihang Dulot ng Mabuting Kalusugan

Kasapi ng Mag-anak	Tahanan	Paaralan	Pamayanan
Mga Anak	• Di sakitin, Masaya at maayos ang katawan • Tumutulong sa paglilinis ng bahay	• Mabilis matututo sa pagbasa, pagsulat at pagbilang • Aktibong nakikilahok	• Tutulong sa pagpapaganda
Nanay	• Nagagampanan ang mga gawain sa bahay • Malinis ang tahanan	• Nakalalahok sa mga gawaing pampaaralan	• Nakapaghahanap-buhay
Tatay	• Natutugunan ang mga pangangailangan ng mag-anak • Napapanatiling buo at matatag ang mag-anak	• Maaaring lumahok sa “Brigada Eskwela”	• Nakalalahok sa mabubuting gawain sa barangay

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

1. Ipabuo ang kaisipan o paglalahat sa pamamagitan ng tanong: Kung ang bawat kasapi ng mag-anak ay malusog, ano ang magiging epekto sa badyet ng mag-anak?

2. Ipabasa ang sumusunod na talata tungkol sa: "Ang Kalusugan ay Kayamanan."

   Ang kalusugan ay kayamanan. Bilang patotoo ang di-mabuting kalusugang taglay ninuman ay maaaring sanhi ng pagiging at pananatiling mahirap o pulubi dahil ang pagkakaroon ng hanapbuhay ang magdudulot ng kita sa pagtugon sa mga pangangailan ng bawat isa na mamuhay nang sapat at maayos. Sa kabila nito, ang lahat ng mga tao ay nais na maging malusog. Gusto nila ang pagkaing masustansya at sapat, nag-eehersisyo at ginagawa ang <u>healthy lifestyle.</u>

   Ang pagtataglay ng mabuting kalusugan ay di sapat. Kailangan ng bawat mamamayan na tumangkilik ng "Paseguro sa Kalusugan." Tinitiyak nito ang kasagutan sa pagpapagamot sa pamamagitan ng inilaan o naitabing halaga bilang pondo sa pagtugon sa pangkalusugang pangangailangan. Maaaring maubos ang naimpok at mapasabak o malublob sa katakut-takot na utang kung may biglang magkasakit na kasapi ng mag-anak at mangailangan ng mahabang panahon para ipagamot sa ospital o para mapagaling. Minsan maaari ring maisanla o mubos ang mga ari-arian sa paggasta upang gumaling lamang ang isang maysakit.

   Ang SSS/GSIS at Philhealth ay sumasagot din sa gastusin sa pagpapagamot ngunit karaniwang di sapat sa pagpapaseguro ng paggaling ng isang maysakit na kawani. Kaya ang pinakamagaling na paraan o paghahanda sa mga di kanais-nais na pangyayaring ito sa buhay ninuman ay ang pagpapanatiling malusog at ligtas sa anumang sakuna at karamdaman.

3. Hayaang masabi ng mga bata ang mga pahayag gaya ng sumusunod bilang paglalahat

   Itanong:

   Ano ang epekto ng mabuting kalusugan ng pamilya sa pag-unlad ng bansa?

   - Ang pagkakaroon ng mabuting kalusugan ng bawat kasapi ng mag-anak ay maaaring isang paraan ng pagtitipid o pag-iimpok na makatutulong sa pagpapaunlad ng bansa.

   Itanong:

   Kung malulusog lahat ng mamamayan, ano ang maaring mangyari sa badyet ng gobyerno sa kalusugan?

- Ang halagang gastusin sa iba't ibang serbisyong pangkalusugang itinakda ng pamahalaan ay maaaring maimpok o matipid dahil maiiwasan ang sobrang gastusin sa paggamot sa mga maysakit kung malulusog ang mga mamamayan.

Itanong:

Kung malulusog ang mga tao, ano ang mangyayari sa gastos ng pamahalaan?

- Higit na gagaan ang gastos ng pamahalaan kung mabubuti ang kalusugan ng mga mamamayan dahil sila'y makaiiwas sa sakit at ligtas sa anumang karamdaman.

Ano ang kayamanan ng bansa? Ano ang naitutulong nito sa bansa?

- Ang malulusog na mamamayan ay kayamanan din ng bansa at nakatutulong sa pag-unlad nito

Pagtataya

A. Panuto: Ikahon ang SA kung ikaw ay sang-ayon at HSA kung hindi sang-ayon sa sinasabi ng mga pahayag. Kung HSA, ipaliwanag.

SA HSA 1. Yaman ng bansa ang malusog na mga mamamayan.

SA HSA 2. Isang proyekto ng pamahalaan ang "Alis Disease" bilang pangangalaga ng kalusugan ng mga mamamayan.

SA HSA 3. Ang pagkakaroon ng mabuting kalusugan ng mag-anak ay isang paraan ng pagtitipid.

SA HSA 4. Di-magagasta ang inilaang pondo sa pagpapagamot kung mapananatiling mabuti ang kalusugan ng mga kasapi ng mag-anak.

SA HSA 5. Higit na uunlad ang bansa kung mapananatiling malusog ang mga mamamayan.

B. Bakit mahalaga ang pagkakaroon ng malulusog na pangangatawan sa bawat kasapi ng pamilya?

Takdang Aralin

Ipagawa:

Idaos ang isang "lakbay-aral" sa pamayanan kung saan may maraming bata na mababa ang timbang o malnourished. Mula sa nakitang kalagayan sa tunay na buhay, pag-usapan at balakin sa klase ang mga gagawin upang matulungan ang mga batang "biktima" ng malnutrisyon, gaya ng:

1. Paggawa ng resolusyon ng mga pinuno ng barangay na pondohan ang pagkakaroon ng reses at pananghalian para sa mga batang kulang ang timbang.
2. Pagpupulong ng mga magulang sa nararapat gawin upang lumusog ang anak.

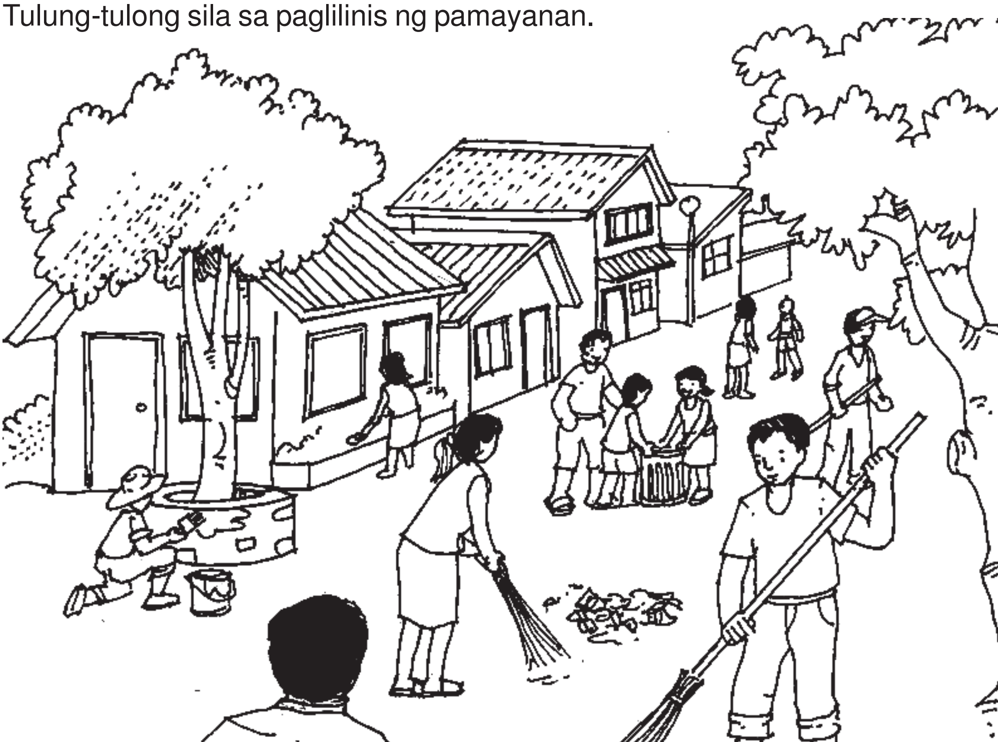
Apendiks 1
Taunang Badyet ng Mag-anak ni Mandy

KITA	
Sweldo ng Tatay	P32,000
Sweldo ng Nanay	30,000
Sweldo ng Kapatid	2,500
Kita sa Investment income (interes + dividendo)	1,000
Total	65,500
GUGULIN	
Buwis	
Taunan	8,000
Property taxes, city/country fees	1,500
Car registrations and fees	300
Siguro	
Kontribusyon sa Social Security at Medicare	4,750
Disability insurance	250
Home insurance	900
Car insurance	2,000
Medical at Dental insurance	1,500
Utang	
Home mortage	7,000
Car payments	3,000
Credit cards	0

Kawanggawa	2,000
Pangangailangan	
Utilities (gas, electricity, phone, water, trash)	2,000
Pagkain	4,800
Damit at personal na kailangan	2,400
Car maintenance and gas (two cars)	2,000
Medical (medicine,doctor and dentist visits)	2,500
Children (allowances, school supplies, lessons)	4,000
Gifts for family/friends	1,000
Entertainment and recreation	1,000
Total Expenses	50,000
IMPOK	
Children's college funds	2,000
Retirement savings (410K, other)	7,000
Emergencies	2,000
Savings for Needs	P4,500
Total Savings	P15,500

Apendiks 2
Ang Barangay Maligaya

Ito ang Barangay Maligaya.
Isa itong malinis na pamayanan.
Bawat mag-anak na kasapi nito ay may kanya-kanyang gawain.
Tulung-tulong sila sa paglilinis ng pamayanan.

Aralin 7: Pagpapahalaga ng mga Pilipino

Batayang Mensahe : Magtipid para sa Kinabukasan

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Mga Pagpapahalagang Pilipino na nakakatulong sa pag-unlad ng bansa

Bilang ng Araw sa Pagtatalakay : 1-2 araw

Layunin :

- Nakikilala ang mga pagpapahalaga at paniniwalang nagbubuklod sa mga Pilipino
- Nakikilala na ang pagtitipid para sa kinabukasan ay isa sa mga pagpapahalaga at paniniwalang nagbubuklod sa mga Pilipino

Paksang Aralin: Napahahalagahan ang mga pagpapahalagang Pilipino na nakatutulong sa pagbuo at pag-unlad ng bansa

Sanggunian : BEC-PELC I.B.1

Mga Kagamitan : Mga metastrips na sinulatan ng mga salitang nagsasaad ng ibat-ibang gawain tungkol sa kanilang mga pagpapahalaga at paniniwala

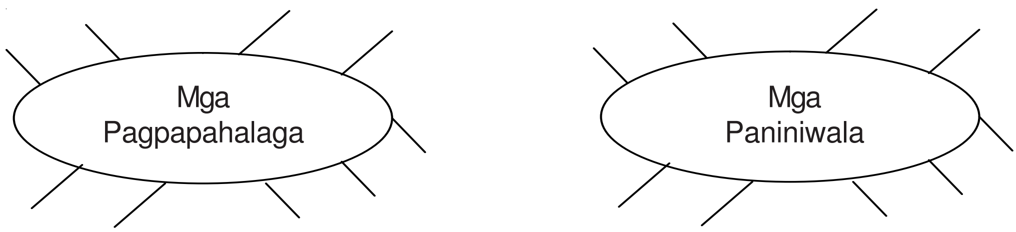
Pamamaraan:

Panimulang Gawain

1. Hatiin sa limang pangkat ang mga bata sa pamamagitan ng paglalaro ng "Ang Barko Ay Lumulubog." Bumuo ng pangkat na tig-3, 2, 4 at 5. Itigil ang laro kapag nabuo na ang limang pangkat ng mga bata sa klase.

2. Bigyan ang bawat pangkat ng tig-iisang sobreng may lamang mga metastrips na may nakasulat na mga pagpapahalaga at paniniwala ng mga Pilipino.

3. Hayaang isaayos ng mga pangkat ang mga metastrips sa dalawang concept cluster gaya nito:

Panlinang na Gawain

1. Ipabasa sa mga bata ang sitwasyong nasa kahon:

   Sikaping maisagot nila ang mga taglay na pagpapahalaga at paniniwala na siyang tumutulong o nagiging gabay nila upang magtagumpay, matupad ang mga pangarap at magkaroon ng matatag na kabuhayan.

> Likas na malikhain at mapamaraan ang mga Pilipino sa larangan ng pamumuhay. Mahalaga ang mga ito para sa pagkakabuklud-buklod natin bilang isang bansa. May mga pagpapahalaga at paniniwala tayo na siyang gabay sa buhay upang maging matagumpay at makamit ang ating mga tunguhin sa buhay (life goals). May mga tanyag nang Pilipino sa ngayon na pinairal ang pagkamalikhain at pagkamaparaang ito sa pagpapalago ng negosyo. Isa na rito si Henry Sy. Narito ang kanyang pahayag:
>
> "Ang aming kumpanya, SM, na may marami kayong alam ay nanggaling sa pagkamasigasig sa paggawa at pagkamasinop ng aking ama, si Henry Sy, Sr. "From rags to riches" wika nga, ang kanyang kuwento. Ako mismo ay hindi makapaniwala hanggang sa ako'y makauwi sa China at makita ang aking pinag-ugatan. Sinimulan ang mga shopping centers ngayon sa mga thatched huts noon. Mula sa ideyang ito ang unang airconditioned shoe store na nagbebenta ng mga sapatos na "pumatok" dahil sa makabagong porma at sunod sa hilig ng mga mamimili sa dagdag na anyo nitong "classy." Sa natamong tagumpay rito, nadagdagan ang bilang ng mga shoe stores hanggang sa idagdag niya ang pagtitinda ng iba pang aytem gaya ng mga damit para sa lahat na uri ng mamimili. Pinatunayan niya na sa pamamahala ng negosyo ay hindi lahat matagumpay sa umpisa ngunit sa pagkamapamaraan at matalinong pagpapasya, mapapatatag ang negosyo.

Kung paano napaglabanan at hinarap ang mga krises ay naging matinding hamon sa pagpapanatiling matibay at matatag ng negosyo. Naging mahigpit din ang kompetisyon at ang hindi kanais-nais na kalagayan ng pamilihan. Sa pagpupunyagi, disiplina sa sarili, pagiging masinop naging matagumpay ang pangangasiwa niya sa mga *shopping centers* na nauwi na ngayon sa naglalakihang *malls*. Sa loob ng walong taong pakikipagsapalaran sa simula, napalawak na ngayon ang pagpapatayo ng marami pang mall sa ibat-ibang panig ng bansa.

2. Pag-usapan ang mga napansin sa pagtatalakayan ng bawat pangkat. Isulat ang kanilang sagot sa pisara. Patnubayan silang masabi kung anu-ano ang mga ito: Pagpapahalaga o Paniniwala. Ipahanay ang bawat salita o parirala sa ilalim ng mga ito:

- pagbubuklod ng pamilya
- may sariling disiplina
- matalinong paggamit ng panahon/oras
- pagpapahalaga sa trabaho
- pagkamalinis
- pagkamapamaraan
- pagkamagalang
- pagkamatipid
- pagkamasayahin
- pagkamasigasig sa paggawa
- pagkamainggitin
- pagkamatulungin
- pagkamasinop
- pagkamaramdamin
- paniniwala sa pamahiin
- pagkamatipid
- pagkamatapat
- pagkahilig sa mga gawa/produktong dayuhan
- kawalan ng pag-asa sa hinaharap
- kawalan ng tiwala sa sarili
- pagkamasikap at pagkamatiyaga
- pagkamalikhain

3. Ipapansin ang nabuong talaan ng bawat pangkat at ipaskil sa harap o pisara.

   Sikaping masabi ng mga mag-aaral ang pagkakatulad o pagkakaiba-iba ng kanilang mga ginawa. (Bakit pagpapahalaga/paniniwala?)

4. Hayaang basahin ng mga mag-aaral ang pahayag na nasa ibaba:

   May mga paniniwala at pagpapahalaga ang mga Pilipino na nakatutulong sa pagbubuklod sa mga mamamayan bilang isang bansa. Mahalaga sa

pag-unlad ng ating pamumuhay ang mga pagpapahalaga at paniniwalang ito. Sa paggawa, dapat pagyamanin ang:

- Pananalig sa Panginoon
- Pagkamalikhain
- Pagkamatapat
- Pagkamasinop
- Pagkamatulungin
- Pagkamatipid
- Pagkamapamaraan
- Pagkamasikap at pagkamatiyaga

Daan tungo sa pagkakaroon ng matatag na kabuhayan at maunlad na pamumuhay ang pagkakaroon ng tiwala at disiplina sa sarili.

Sa kabila nito, nakasasagabal din sa pag-unlad ng kabuhayan ng mga mamamayan at ng bansa ang pagkamainggitin, pagkahilig sa mga produktong yari sa ibang bansa at ang labis na umaasa sa mag-anak.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Sikaping mabuo ng mga bata ang sumusunod na pahayag bilang paglalahat:
Itanong:

Anu-anong pagpapahalaga ang nagbubuklod sa mga Pilipino?
Ang pananalig sa Panginoon, pagkamalikhain, pagkamasinop, pagkamapamaraan, pagkamasipag, pagkamatulungin, pagkamatipid, pagtitiwala sa sarili at may disiplina, pagkamasigasig sa trabaho at pagkamasayahin ay mga pagpapahalaga at paniniwala na maaaring daan tungo sa pagkakabuklod ng mga Pilipino.

Paglalapat

Bilang mga mag-aaral, paano ka makakatulong sa paglikom ng pera upang makatulong sa mga magulang na may pagpapahalaga at malinis na gawain. Magbigay ng halimbawa at ipaliwanag sa klase.

Pagpapahalaga

Magbigay ng ilang halimbawa ng gawain na nagbubuklod sa mag-anak (Hal: nagtitipid at nag-iimpok upang may magamit sa mga pagdiriwang) at mga gawain na nagiging hadlang sa pagkakabuklod ng mag-anak (Hal: nandaraya sa kapwa upang makalikom ng pera)

Pagtataya:

a. Lagyan ng bilang sa unahan ng bawat pagpapahalaga o paniniwala na sa inyong palagay ay siyang nararapat na pagkakasunud-sunod ng mga ito. Isulat ang 1 sa pinakamahalaga at iba pa.

__________ pagkamalikhain
__________ pagkamatulungin
__________ pananalig sa Diyos
__________ pagkamasinop
__________ pagkamapamaraan
__________ pagkamatiyaga
__________ pagkamasayahin
__________ pagkamatapat
__________ pagkamatipid
__________ pagkamasipag

b. Ipaliwanag kung bakit hadlang sa pagkakabuklud-buklod ng mga Pilipino ang:

1) pamahiin
2) labis na pagkahilig sa mga produktong yari sa ibang bansa (colonial mentality
3) pagkamainggitin (crab mentality)
4) pasya ng kasapi/magulang ng pamilya

Kasunduan:

Pagbuo ng talata
"Mga Pagpapahalaga at Paniniwalang Magbubuklod sa Atin"

Panuto: Mag-interbyu sa mga negosyante sa sariling pook. Gumawa ng writeup kung paano siya naging isang matagumpay na negosyante at paano napalago ang kanyang negosyo para magkaroon ng masagana at maunlad na kabuhayan. Gagawin ito ng bawat mag-aaral at isusumite kinabukasan.

Aralin 8: Pagtangkilik sa Sariling Produkto

Batayang Mensahe : Mahalaga ang pag-eentreprenur sa pag-unlad ng kabuhayan

Batayang Pagpapahalaga : Pag-eentreprenur

Kaisipang Pokus : Pagtangkilik sa sariling produkto

Bilang ng Araw sa Pagtatalakay : 2 araw

Layunin:

- Naiuugnay ang kahalagahan ng pagtangkilik sa sariling produkto sa pag-unlad at pagsulong ng bansa. BEC-PELC V.C.4
- Nakakagawa ng plano sa pag-eentreprenur gamit ang mahalagang elemento nito

Paksang Aralin: Pagtangkilik sa Sariling Produkto: Pag-eentreprenur

Kagamitan : Larawan ng maliliit na negosyo

Pamamaraan:

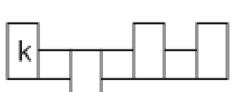
Panimulang Gawain

1. Pag-aalis ng Sagabal : Word Building Game

   Buuin ang puzzle sa pamamagitan ng pagdagdag ng kailangang letra upang mabuo ang isang salita

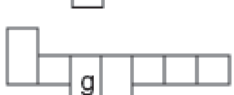
Pagganyak

Kapital

- Mga gawa nang produkto na magagamit na pagkukunan para sa iba pang produksyon.

Paggawa

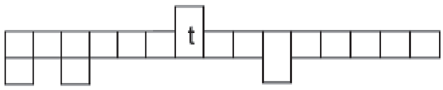
– Ang pisikal at mental na kakayahan ng tao na nakakatulong sa produksyon ng kalakal at serbisyo

Pera

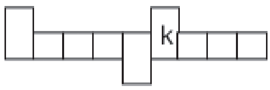

– Isang kalakal na malawakang tinatanggap sa palitan

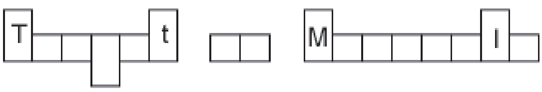
Pag-eentreprenur – Kakaibang talino na taglay ng ilang tao sa paghahanap at pagkuha ng pakinabang sa mga bagong paraan sa paggawa ng isang bagay

Prangkisa – Negosyong pinalago at pinaganda ng orihinal na may-ari

Target na Mamimili - Tukoy na mamimili sa isa o partikular na produkto

Magpakita ng mga larawan ng mga maliliit na negosyong nakikita sa paligid.Halimbawa ay ang Food Cart. Ipasuri sa mga mag-aaral ang katangian at mga kinakailangang kagamitan sa pagtatayo ng maliliit na negosyo.

Itanong:
1. Anu-ano ang nakikita ninyo sa larawan?
2. Anong uri ng pamumuhunan ang nasa larawan?
3. Ang negosyong food cart ba ay kaaya-aya at tatangkilikin ng mga mamamayan? Bakit?
4. Nakatutulong ba sa kabuhayan ng bansa ang pagtangkilik sa sariling produkto?

Panlinang na Gawain

A. Gawain

Gawain 1 : Pagpapaplano/Pag-oorganisa

Mag-eentreprenur na Tayo!

Hatiin ang klase sa apat na pangkat. Pagbigayin ang bawat pangkat ng puhunan upang makagawa ng sariling negosyo. Magpaplano ang bawat pangkat ng isang uri ng pagnenegosyo. Isama sa pagpaplano ng negosyo ang mga mahalagang elemento nito katulad ng mga sumusunod:

a. Uri ng produktong itatayo
b. Paraan ng pamamahala
   - maghawak ng pera/tagatala ng gastos at kinita
   - mamamalenke

- magluluto
- magpapabili

c. Tubo o pakinabang na makukuha
d. May tiyak na mamimili (market)
e. Puhunan

Pagkatapos ng pangkatang gawain, magkakaroon ng pag-uulat.

Day 2

Gawain 2 : Pag-eentreprenur

Isasagawa ng bawat pangkat ang nabuong plano sa pagnenegosyo. Isasaalang-alang ng bawat pangkat ang mga pamantayan sa ligtas, malinis at kaaya-ayang paghahanda ng produkto.

Halimbawa:

Negosyo	Pag-eentreprenur(suggestion)
1. Ordinaryong Puto	Gawin itong Putopao o paglalagay ng karne sa loob ng puto
2. Pritong Saging	Pagdadagdag ng flavoring katulad ng vanilla upang maging mabango at masarap
3. Handicraft	Paggawa ng bagong desenyo

Gawain 3 : Pagtitinda at Pagtatala ng kita

Ang bawat pangkat ay mag-iikot sa paaralan upang ipagbili ang mga nagawang produkto. Maaring sa mga kapwa mag-aaral, sa mga guro o sa komunidad. Ngunit gagawin ito sa panahon ng recess o uwian. Ipatala ang kita ng negosyong nagawa.

B. Pagsusuri

Gabayan ang mga mag-aaral sa pagbibigay ng kanilang mga natuklasang mahahalagang bagay sa pagbuo ng negosyo o pag-eentreprenur.

Itanong:

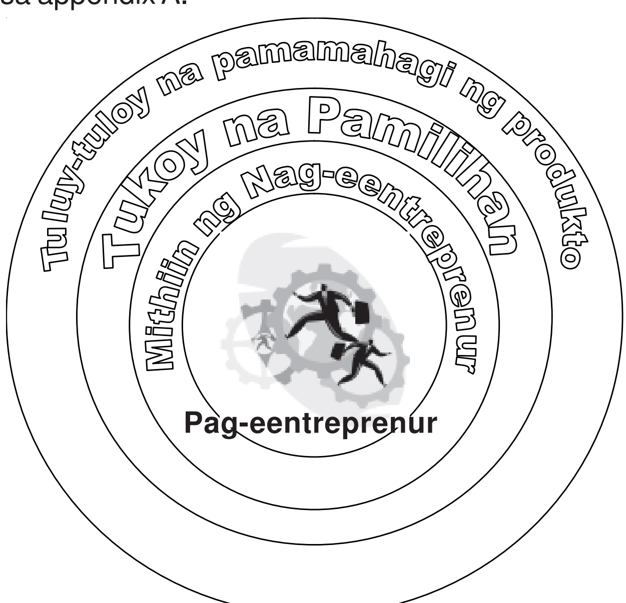
a. Anu-ano ang batayang pamantayan upang maging matagumpay na entreprenur?

b. Bakit kailangan ang kaalaman, interes, at kakayahan ng nag-eentreprenur sa pagbuo ng isang negosyo?
c. Ano ang kahalagahan ng pagtangkilik ng mamamayan sa iyong produkto sa paglago nito? Paano ito makakatulong sa pag-unlad at pagsulong ng bansa?

Paglalahad

Hikayatin ang mga mag-aaral sa pag-iisa-isa sa mahahalagang konsepto o pamamaraan sa pagnenegosyo upang makabuo ng mabisang pamantayan sa matagumpay na pag-eentreprenur.

Tingnan ang isang mungkahing batayang pamantayan sa pag-uumpisa ng pag-eentreprenur at pagpapalago ng negosyo. Tingnan ang karagdagang babasahin sa appendix A.

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang mag-aaral sa pagbibigay ng paglalahat sa natutunang aralin sa pamamagitan ng pagsagot sa tanong.

a. Anu-ano ang mahahalagang pamantayan sa pagiging entreprenur?
b. Ano ang kaugnayan ng pagtangkilik sa sariling produkto sa paglago ng negosyo at pag-unlad ng bansa ?

Paglalapat

Hikayatin ang mga mag-aaral sa pagbibigay ng kanilang malikhaing pamamaraan sa pag-eentreprenur sa mga negosyong matatagpuan sa kanilang lugar.

Pagpapahalaga

Hikayatin ang mga mag-aaral sa pagbibigay ng kanilang naramdaman sa sumusunod na mga kalagayan:

1. Malinis at magandang kalidad na produkto
2. Masarap at masustansyang pagkain
3. Mura ngunit hindi magandang kalidad na produkto

Pagtataya:

Sagutin ang sumusunod sa sagutang papel:

1. Paano mo maiuugnay ang kahalagahan ng pagtangkilik sa sariling produkto sa pag-unlad at pagsulong ng bansa?
2. Anu-ano ang mga mahahalagang pamantayan sa paggawa ng plano sa pag-eentreprenur?

Takdang-Aralin:

Magsaliksik tungkol sa maliit na negosyong makikita sa paligid. Makipanayam sa may-ari tungkol sa pamamaraan ng kanilang pagnenegosyo. Gumawa ng malikhaing paraan kung paano mapauunlad ang natuklasang produkto. Ipaulat ito sa klase.

Appendix A

The Three Fundamental Principles that Start Entrepreneurship and Making the Enterprise Successful
by: Andy Ferreria

Principle 1: The Passion of the Entrepreneur

You should have a real personal interest and passion in the business you will engage in. If you enjoy and love what you are doing, you will have the drive to learn every aspect of your business and manage it well. A business succeeds or fails based on the owner's commitment and ability to execute and manage his business plan well.

Principle 2: The Market for the Product

Market makes the business. Fads and passing interests are often mistaken as sustainable markets. Of course, you can always choose to have a temporary business catering to these fads and passing interests. It is just important that you seek out, define and quantify the needs for your products or services. Your choice is eventually validated through the profitable and sustained business operations.

After determining the business, which suits your interest and skills, make a business plan and carefully analyze if the business has a good income potential.

Principle 3: The Sustained Capability to deliver the products or services

Without the ability to deliver services according to market demands, the entrepreneurship and his enterprise will fail. Short-term successes are no guarantee. The challenge is for the entrepreneur to establish these production and delivery capabilities and ensure that they are maintained.

Source : Making your Money Work "Pera Mo, Palaguin Mo!"
by : Francisco J. Colayco

Kung gusto mong magtayo ng sariling negosyo, piliin yaong angkop sa iyong interes at kakayahan; gumawa ng pag-aaral kung ito ay may "market" o potensyal na kustomer; at alamin kung kaya mong patakbuhin ang negosyo nang pangmatagalan at kung ito nga ba ay kikita talaga.

Aralin 9: Kahalagahan ng Bangko

Batayang Mensahe : Maraming mamamayan ang makikinabang kung mag-iimpok sa bangko. Ang pagiging entreprenur ay nangangailangan ng pagkamalikhain.

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Kahalagahan ng Bangko sa Kaunlaran ng Bansa

Bilang ng Araw sa Pagtatalakay : 1-2 Araw

Layunin

- Naipaliliwanag ang kahalagahan ng bangko sa kaunlaran ng bansa

Paksang Aralin: Kahalagahan ng Bangko sa Kaunlaran ng Bansa

Sanggunian : BEC-PELC V.B.1.2

Kagamitan : Sipi ng iba't ibang kalagayan,

Pamamaraan

Panimulang Gawain

1. Ipaawit sa mga bata ang awit na nasa ibaba.
   Sa Bangko Mag-impok
   (Sa tono ng Boom Tarat Tarat ni Lito Camo)
   (Liriko isinaayos ni Gali Go)

   Kalimutan na ang iyong alkansya
   Pera'y nakatago wala namang tubo
   Kapag nanakaw pa ay anong saklap
   Kaya ikaw ngayo'y magpasya na.

   Tayo na, tayo na
   Tayo nang magkaisa
   Tayong, tayo na
   Simulan na ang saya

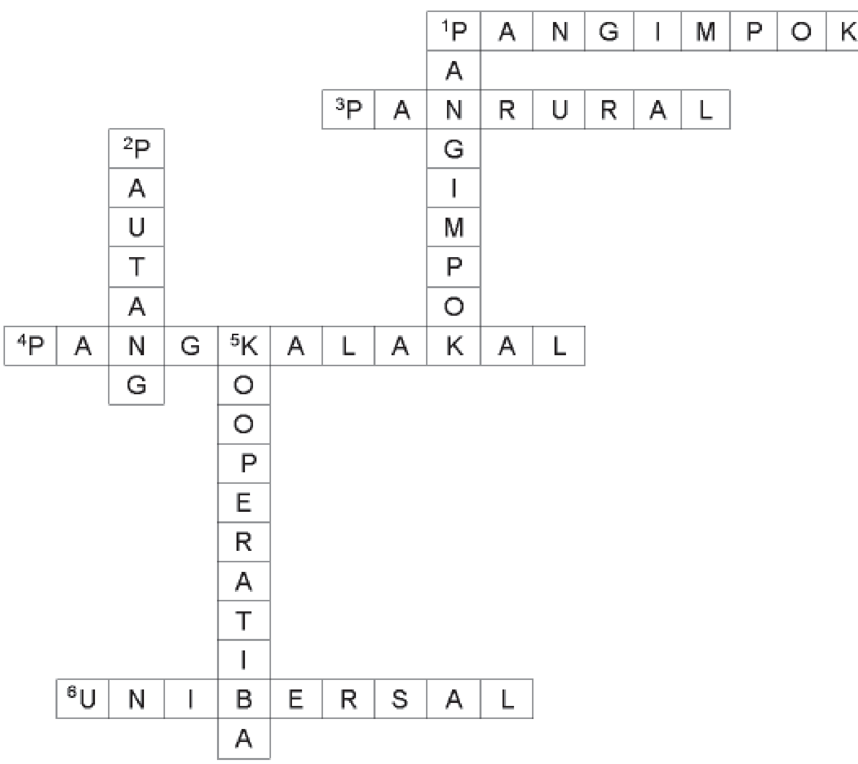
   Tayo'y mag-impok
   Tayo'y mag-impok
   Sa bangko, sa bangko, mag-impok

   Mag-impok, mag-impok, ngayon na

2. Itanong:
   - Ano ang nangyayari sa perang nakatago sa alkansiya?
   - Saan dapat, itinatago ang pera?
   - Bakit sa bangko dapat mag-impok?

3. Balik-aral

   Pasagutan sa mga bata ang puzzle sa ibaba.

PAHALANG

1. Ang mga bangkong ______ ay naglalayong makatipon ng pondo mula sa mga deposito sa pag-iimpok.

3. Ang mga bangkong ______ ay naglalaan ng magaang at medaling maabot na pautang at iba pang mga serbisyo sa pananalapi para sa maliliit na mangangalakal.

4. Ang mga bangkong ______ ay may malalaking puhunang salapi, mga ari-arian at malawak na pag-uugnayan ng mga sangay.

6. Ang mga bangkong _____ ang pinakamalaking uri ng bangko sa Pilipinas at may pinakamalaking kapital.

PABABA

1. Mga maliliit na negosyante katulad ng mga magsasaka at yaong nasa industriya sa pabahay ang umaasa sa mga bangkong _____.

2. Ang mga bangkong pang-impok ay nagbibigay ng mahabang panahon ng pagbabayad sa______ sa pabahay at iba pang kailangan ng lipunan.

5. Ang bangkong pang _____ ay bangko ng mga sa kasapi sa isang samahan sa nayon.

Panlinang na Gawain

1. **Pangganyak**

   Ipakita sa mga bata ang slogan na nasa ibaba.

"Kapag may isinuksok,
May madudukot."

- Ano ang ibig sabihin ng slogang "Kapag may isinuksok, may madudukot?"
- Sa slogan, saan nag-iimpok ng pera ang bata?
- Bakit hindi sa alkansya? Ano ang di magandang dulot ng pag-iimpok sa alkansya?
- Saan dapat mag-impok ng pera? Bakit? Sabihin: Patunayan natin kung wasto ang mga sinabi.

2. **Paglalahad**

- Sabihin: Ngayon ay tingnan natin ang naitutulong ng mga bangko sa mga taong inilalarawan sa mga sitwasyon sa ibaba.
- Hatiin ang klase sa apat na pangkat. Papiliin ang mga bata ng lider at tagaulat sa bawat pangkat. Ipasulat sa manila paper ang kanilang sagot sa mga katanungan at hayaang nakapaskil sa pisara.
- Ibigay sa bawat pangkat ang activity cards na nasa ibaba.

Activity 1

Nagsimula si Bb. Lourdes Ragas, may-ari ng Asia Embroidery,Inc., bilang isang tindera sa tindahan ng tela sa Divisoria na pag-aari ng kanyang tiyuhin. Puhunan ang pagkamalikhain, nakipagsapalaran siya sa pagsali sa mga internasyonal na pagtatanghal na nagtatampok sa mga moda sa Paris, New York at Frankfurt. Noong 1999, nangutang siya ng 5 milyong piso sa Landbank. Ang perang ito ay kanyang ginamit upang palaguin ang kanyang negosyo. Mula noon, ang kanyang kumpanya ay naging tanyag sa buong mundo.

Sagutin:

- Paano nagsimula si Bb. Ragas bilang negosyante?
- Anong katangian ni Bb. Ragas ang naging puhunan niya para umunlad?
- Paano niya ipinakita ang pagiging malikhain?
- Bakit kailangan ng isang negosyante ang ugaling nakikipagsapalaran?
- Paano nakatulong ang Landbank sa negosyo ni Bb. Ragas?
- Kung hindi ginamit ni Bb. Ragas ang perang inutang sa Landbank, uunlad kaya siya? Bakit?
- Posible din kayang umunlad ang isang tulad nyo? Paano?

Activity 2

Nangarap si Alfonso Namujhe Jr. na ipakilala ang pagsasaka ng citrus sa Malabing Valley, Nueva Vizcaya. Naniwala ang Landbank sa hangarin ni G. Namujhe, kaya pinagkalooban nila ito ng pautang na P250,000.00. Ginamit niya ang perang ito upang palaguin ang negosyong ito. Dahil nakita ng mga tao ang tuluy-tuloy na pag-unlad ng "citrus farm" ni G. Namujhe, maraming nahikayat na tularan ang teknolohiya niya sa pagpapalaki at pagpapabunga ng citrus. Sa ngayon, mabentang-mabenta ang mga sutsoma oranges at pomelo na nanggaling sa Namujhe Farm. Sa tulong ni Mr. Namujhe at ng puhunang galing sa Landbank, halos 600 pamilya sa Malabing Valley ang nakikinabang sa pagsasaka ng citrus.

Sagutin:

- Ano ang entreprenur?Ano ang halimbawa ng entreprenur?
- Anong katangian ng isang maliit na negosyante o entreprenur ang naging puhunan ni G. Namujhe para umunlad? Paano ang mga ito nakatulong sa kanya?

- Paano nakatulong ang Landbank sa pagpapalago ng negosyo ni G. Namujhe?
- Kung ginamit niya sa ibang bagay ang perang inutang, umunlad kaya siya?
- Posible din kayang umunlad ang batang tulad nyo? Paano?
- Masama ba ang umutang?Bakit?

Isa-isang mag-uulat ang mga bata. Pagkatapos ng pag-uulat, itanong ang mga sumusunod:

- Paano nakatulong ang mga bangko sa pag-unlad ng kabuhayan ng mga tao?
- Paano natin tutulungan ang mga bangko upang magampanan nito nang maayos ang kanilang tungkulin?
- Paano dapat gamitin ng mga maliliit na mangangalakal o entreprenur ang perang nautang?
- Anu-anong mga katangian ang dapat taglayin ng isang entreprenur?
- Taglay ang pagkamalikhain, pakikipagsapalaran at katapatan sa pagbabayad ng utang, anong bukas ang naghihintay sa ganitong mga tao?

Activity 3

Kamakailan lamang naglunsad ang Bangko Sentral ng Pilipinas ng programang "Tulong Barya para sa Eskwela." Layunin ng programang ito na ipagkaloob ng mga tao ang nakatagong barya sa paaralan. Kung magkagayon, makalilikom ng pondo para sa mga paaralan at makatitipid ang BSP ng gastos sa paggawa ng barya.

Tunghayan ang isang balita na hango sa "Malaya" Biyernes, April 13, 2007.

Sa pamamagitan ng "Tulong Barya para sa Eskwela," ang Bangko Sentral ng Pilipinas ay nakalikom ng mahigit 6 at kalahating milyon para sa pampublikong paaralang elementary. Dahil sa ipinagkaloob na mga barya, ang Bangko Sentral ay nakatipid ng mahigit walong milyong piso sa paggawa ng mga barya.

Sagutin:

- Saan-saan kinukuha ng mga bata ang mga barya?
- Paano nakalikom ng malaking halaga ang Bangko Sentral na ipinagkaloob sa DepEd?

- Gaano kalaki ang natipid ng Bangko Sentral sa mga baryang nalikom?Paano nakatipid ang Bangko Sentral ng Pilipinas?
- Nakatulong ba ang mga baryang ito sa ating bansa?
- Ano ang gagawin sa mga baryang nakikita sa bahay o sa ibang lugar?

Pangwakas na Gawain

1. **Paglalahat**
   Gabayan ang mga bata upang mabuo ang mga kaisipan sa ibaba.

   - Ang perang idinedeposito sa bangko ay pinagsasama-sama upang makabuo ng pondo sa pautang.
   - Ang pondong ito ay ipinapautang sa maliliit at malalaking negosyante.
   - Ang perang idinideposito ay magagamit sa mga gawaing pangkalakalan.
   - Ang pera sa bangko ay maaaring gamitin ng pamahalaan sa halip na umutang ng dolyar sa ibang bansa.
   - Ang isang entreprenur o maliliit na mangangalakal maging ang malalaki ay dapat na maging malikhain, makikipagsapalaran at tapat sa pagbabayad ng utang. Ito ang mga katangiang nagdadala sa kaunlaran.

2. **Paglalapat**

   Ipabasa ang sitwasyon sa ibaba at sabihin kung ano ang pagkakamali ng pamilya ni Delfin.

   Si Delfin ay may-ari ng malaking itikan sa Malabon. Marami ang umoorder ng itlog ng itik sa kanila para gawing balot. Naisipan ni Delfin na mangutang ng pera sa bangko upang dagdagan ang puhunan. Nang matanggap ang pera, bumili sila ng bagong refrigerator at TV, kapalit ng luma. Mula din noon, naging tamad si Delfin at umasa sa perang nautang. Nang malapit nang maubos ang inutang, nagising si Delfin sa matagal na kapabayaan.

   Itanong:

   1. Ano ang pagkakamaling nagawa ng pamilya ni Delfin?
   2. Ano dapat ang ginawa ni Delfin?
   3. Ano ang mangyayari kung hindi ka makakabayad ng utang?

Pagtataya

Sabihin kung Tama o Mali ang mga kaisipan na nasa ibaba. Kung tama, isulat ang T sa sagutang papel at kung mali iwasto ang kaisipan at isulat na din sa sagutang papel.

1. Maraming mamamayan ang makikinabang kung mag-iimpok sa bangko.
2. Ang perang idinedeposito ay nagagamit ng bangko sa pautang sa mangangalakal.
3. Mayayaman lamang at may mga hanapbuhay ang maaaring mag-impok sa bangko.
4. Ang perang idinedeposito sa bangko ay di pwedeng hiramin ng pamahalaan para sa gastusin ng pamahalaan.
5. Uunlad ang kabuhayan kung malikhain, nakikipagsapalaran at tapat sa pagbabayad ng utang.

Kasunduan

Bumuo ng isang tula, o awit sa poster na nagpapakita ng kahalagahan ng bangko.

Aralin 10: Palatandaan ng Kaunlaran

Batayang Mensahe : Ang pag-unlad (development) ay hindi lamang nangangahulugan ng paglago (growth) subalit yaong nagbibigay-pakinabang sa nakararami

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Nasusuri ang kahulugan ng kaunlaran at ang katangian ng maunlad na bansa

Bilang ng Araw sa Pagtatalakay : 1-2 Araw

Layunin:

- Naiisa-isa ang mga palatandaan ng kaunlaran sa kabuhayan

Paksang Aralin : Kahulugan ng kaunlaran at ang mga katangian ng maunlad na bansa

Sanggunian : BEC-PELC V.A.2

Mga Kagamitan : Mga video clips o mga larawan ng iba't ibang kalagayang nagpapakita ng iba't ibang serbisyo o pagliingkod ng pamahalaan sa mga mamamayan, gaya ng:

- serbisyong pangkalusugan (Medical team on a mission)
- serbisyong pangkatahimikan at pangkaayusan (Mga pulis trapiko na nagtatrapik)
- serbisyong pangkaligtasan sa mga sakuna o kalamidad (Disaster Brigade)
- serbisyong edukasyon (mga klase sa paaralan)
- serbisyong pangkabuhayan (mga bangkong nagpapautang)
- serbisyong panlipunan (mga murang pabahay)
- serbisyong pangkawanggawa (charity) gaya ng mga tahanang walang hagdan

Pamamaraan:

Panimulang Gawain

Pagganyak

1. Ipakita ang mga video clip o mga larawan. Tawagin ang pansin ng mga bata sa minasdang mga kalagayan at tanungin sila: "Kung lalapatan natin ito ng pamagat ano kaya ang nababagay?"

   Sikaping maisagot ng mga bata ang isa sa mga sumusunod at ipaliwanag kung bakit.
   a. Mga Palatandaan ng Maunlad na Pamumuhay
   b. Mga Pagtutulungan ng Mamamayan at Pamahalaan
   c. Mga Proteksyong Pangkabuhayan

2. Magkaroon ng botohan para mapagpasyahan ang angkop na pamagat (Mga Palatandaan ng Maunlad na Kabuhayan).

Panlinang na Gawain

Paglalahad/Pagtatalakayan

1. Isa-isahing muli ang video clip o larawan. Pag-usapan ang nakapaloob na konsepto ng inilalarawan o inilalahad nito gaya ng:

   Pangkalusugan:
   - Malulusog na mga mamamayan kailangan ng maunlad na bayan
   - May mga doktor, nars, dentist, at komadrona sa mga sentro ng kalusugan

2. Bigyang-pansin ang inihandang retrieval chart sa pisara. Sikaping pagtulungan ng mga mag-aaral na mapunan ng mga hinihinging impormasyon gaya ng sa ibaba:

Mga Palatandaan ng Maunlad na Kabuhayan	
A. Pangkalusugan	• Malulusog na mamamayan • May mga doktor, dentista, at komadrona na handang maglingkod
B. Pangkatahimikan o Pangkaayusan	• Mga pulis, bumbero at iba pa na itinatalaga upang alagaan ang kaayusan at katahimikan ng lahat
C. Pangkaligtasan sa Sakuna/Kalamidad	• Pagkakaroon ng kahandaan sa sakuna at pagtatatag ng mga ahensya gaya ng PhilVocs na nangangalaga sa pag-iwas nito

Mga Palatandaan ng Maunlad na Kabuhayan	
D. Pang-edukasyon	• Pagseseguro sa lahat na makapag-aaral nang libre sa elementarya at sekundarya sa mga paaralang pambayan
E. Pangkabuhayan	• Pagtatakda ng tamang pasahod sa mga kawani at paglalaan ng pondong pautang sa mga nangangailangan ng puhunan
F. Panlipunan	• Pagtatatag ng mga pabahay para tiyaking may maayos na tirahan ang mga mag-anak
G. Pangkawanggawa	• Pagtatatag ng DSWD upang mangalaga sa pangangailangan ng mga kapuspalad

3. Itanong: Maliban sa mga pahayag na nakatala sa retrieval chart mayroon pa ba kayong karagdagang impormasyon? (Hayaang magbigay ang mga mag-aaral ng kani-kanilang karagdagang pahayag.)

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Sa tulong ng retrieval chart at ibat-ibang pahayag na nasabi, sikaping mabuo ng mga bata ang sumusunod na mga kaisipan o paglalahat:

- May mga palatandaan ng maunlad na kabuhayan gaya ng sumusunod:

Natatamo ng mga mamamayan ang kanilang mga karapatan sa pamamagitan ng iba't ibang serbisyong pamahalaan na nauukol sa katahimikan o kaayusan, kalusugan, edukasyon, panlipunan at pangkabuhayan, at kawanggawa

Pagtataya:

Isulat ang titik sa unahan ng bilang na nagsasabi kung anong uri ng palatandaan ng kaunlaran sa kabuhayan ang maaaring malasap ng mga mamamayan ayon sa nasa ibabang kalagayan.

A. pangkatahimikan o kaayusan
B. pangkalusugan
C. pang-edukasyon
D. panlipunan at pangkabuhayan
E. pangkawanggawa

______ 1. Pagpapagawa ng sapat na mga silid-aralan sa mga paaralan
______ 2. Pagpapautang ng bangko
______ 3. Pangongolekta ng basura sa takdang oras at panahon
______ 4. Pagpapadala ng mga doktor, nars, at dentista sa malalayong pook
______ 5. Pagrerehistro ng mga katulong sa SSS
______ 6. Pagpapaayos ng mga sirang tulay at sirang kalye o kalsada
______ 7. Paglalagay ng mga ilaw-trapiko at mga ilaw sa kalsada
______ 8. Pagpapatayo ng mga ospital at klinika
______ 9. Pagtataguyod ng libreng edukasyon
______ 10. Pagtatayo ng mga murang pabahay para sa mga kawaning mababa ang sahod
______ 11. Pagkupkop sa mga matatandang wala nang pamilya sa mga home for the aged
______ 12. Pagpapabakuna sa mga sanggol nang libre sa mga sentrong pangkalusugan
______ 13. Pagbibigay ng pensyon sa mga retiradong kawani ng pamahalaan
______ 14. Pagtatatag ng mga tahanang kumukupkop sa mga "batang kalye" (street children)
______ 15. Pagpapaayos sa mga baradong kanal o mga daluyang-tubig upang ligtas sa pagiging "itlugan ng mga lamok"

Kasunduan:

Gumawa ng poster ng inyong "dream city" na tinataglay ang lahat ng palatandaan sa kaunlaran ng kabuhayan. Gagawin sa sangkapat (1/4) na bahagi ng illustration board.

Sa guro: Gamitin ang rubrics sa pagtataya ng ginawang poster:

1 - 2	palatandaan nakapaloob sa poster	-	65%
3	"		75%
4	"		85%
5	"		95%

Aralin 11: Paraan ng Paggamit ng Likas na Yaman

Batayang Mensahe : Magtipid para sa kinabukasan

Batayang Pagpapahalaga : Pagtitipid

Kaisipang Pokus : Matalinong paggamit at pangangasiwa sa likas na yaman

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1-2 araw

Layunin:

- Nasusuri ang matalino at di-matalinong mga paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman
- Nakapagsasagawa ng mga matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman para makapagtipid sa kinabukasan

Paksang Aralin: Matalinong pagpapasya sa wastong paggamit at wastong pangangasiwa ng mga likas na yaman ng bansa

Sanggunian : BEC-PELC II.B.4

Mga Kagamitan : mga "kaso" ng Pamayanan A at B na naglalahad ng matalino at di-matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman; mga metastrips

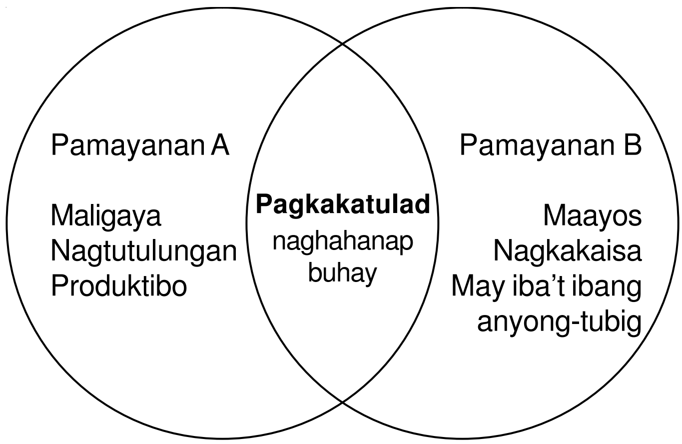
Pamamaraan:

Panimulang Gawain

Pagganyak

(Bago isagawa ang aralin, gawing takdang-gawain ang pagbasa sa dalawang kaso.)

1. Pagsusuri sa mga kaso: Pamayanan A at Pamayanan B (Tingnan sa Apendiks 1)
2. Pagtatala ng mga katangian ng Pamayanan A at B
3. Pangkatin ang mga bata sa dalawa at papiliin ng susuriing kaso
4. Hayaan ang bawat pangkat na magtulungan sa pag-uulat ng mga katangian ng Pamayanan A at B sa pamamagitan ng Venn Diagram (collaborative work). Halimbawa:

5. Pag-usapan ang nabuong Venn Diagram bigyang pokus ang mga sumusunod:
   a. katangian ng bawat pamayanan
   b. pagkakaiba
   c. pagkakatulad

Panlinang na Gawain

Paglalahad/Pagtalakay

1. Anyayahan ang mga bata na basahing muli ang sumusunod na mga pahayag tungkol sa Pamayanan A at B at sikaping maisagot ng mga bata ang matalino at di-matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman ng dalawang pamayanan:

   a) Ano ang mga bagay na makukuha natin sa lupa? Tubig?
   b) Mayroon pa bang nagagawa ang lupa at tubig maliban sa pagbibigay ng pagkain/gamit?(pook pasyalan,tanawin,resort,atbp)
   c) Sa inyong kaalaman, may mga tao bang hindi gumagamit ng wasto sa mga likas na yaman na ito?
   d) Kung patuloy ang mga tao sa pagsira ng likas na yaman, sino ang apektado nito?

2. Bigyan ang dalawang pangkat ng magkaibang kulay ng metastrips (Pangkat 1 - berde at Pangkat 2 - dilaw).

   Panuto:

   Bawat pangkat ay maglilista sa metastrips ng mga matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa at di-matalinong paraan

ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman. Ididikit ang sinulatang metastrip sa ginawang retrieval chart na nakahanda sa pisara: (Kung sino ang may pinakamaraming kulay ng metastrips na nagamit ang siyang panalong pangkat.)
Halimbawa:

Likas na Yaman	Matalinong Paraan ng Paggamit at Pangangasiwa	Di-Matalinong Paraan ng Paggamit at Pangangasiwa
Tubig	Buksan ang gripo sa tamang lakas lamang	Pagtatapon ng basura at mga plastik sa ilog

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Sikaping mabuo ng mga bata ang mga paglalahat na ito:

- Sa pagtugon sa mga pangunahing pangangailangan ng tao tunay na mahalaga ang mga likas na yaman.
- May mga matalino at di-matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman.

Paglalapat

Lagyan ng tsek (✓) kung nagpapakita ng matalinong paraan sa paggamit ng likas na yaman at ekis (X) kung hindi.

______1. Sinusunog ang gubat.
______2. Hinuhukay ang lupa.
______3. Gumagamit ng dinamita sa pangingisda.
______4. Ang langis ng pabrika ay tinatapon sa karagatan.

Pagpapahalaga :

Anu-anong pakinabang ang makukuha natin sa likas na yaman ? Bakit natin ito alagaan at pagyamanin?

a. Ang lupa at tubig ay mga yaman ng bansa
b. Sa lupa at tubig tayo nakakukuha ng ating mga kailangan
c. Dapat nating gamitin nang wasto ang lupa at tubig

Pagtataya:

Ilahad ang panuto.
Panuto:

Iguhit sa sangkapat na bahagi ng kartolina ang larawan ng isang pinakamimithing pamayanan na ipinakikita ang mga kanais-nais o matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman nito. Sa likod ng kartolina isulat ang mga "kalagayan" o gawain bilang matalinong paraan ng paggamit at pangangasiwa ng mga likas na yaman. Ang may pinakamaraming paraang nakapaloob sa larawan ay magkakaroon ng markang katumbas ng rubrics:Hal: Alin dito ang matalino at di matalinong paggamit ng likas na yaman.Lagyan ng tsek (✓) ang matalinong paggamit at ekis (X) ang di matalinong paggamit.

1 - 75
2 - 80
3 - 85
4 - 90
5 - 95

Kasunduan:

Pumili ng isang lugar sa inyong barangay na nangangailangan ng matalinong paraan o pangangasiwa gaya ng mga baradong kanal. Alamin kung sino ang mga kasapi ng pamunuang barangay. Gumawa ng isang liham upang matawag ang pansin nila at gawan ng angkop na matalinong paraan upang maging malaya ang daloy ng mga tubig sa baradong kanal na maaaring pamahayan ng lamok at pagmulan ng sakit gaya ng dengue.

Apendiks 1

Pamayanan A

Ang Barangay Maligaya ay malinis na pamayanan. Bawat mag-anak ay tulung-tulong sa paglilinis. Maraming pangangailangan ang dapat matugunan ng mga mag-anak dito gaya ng pagkain, damit, tirahan, edukasyon, kalusugan, at tahimik at ligtas na paligid. Kaya tulung-tulong sila sa pagtugon sa mga pangangailangang ito.

May mga hanapbuhay ang mga tao rito. Sinasaka nila ang kapatagang lupa. Upang higit na maging produktibo, walang bakanteng lote ang hindi natatamnan. Ginagamit din nila ang pamaraang "multi-cropping" sa lupang niyugan kung saan tinatamnan ang ilalim ng mga niyog ng kape, kakaw, papaya, pinya, at mga gulay. Ang paggamit ng pataba at pamatay-kulisap na may kemikal at maaaring makasira sa kapaligiran ay iniiwasan ng mga magsasaka. May mga masasaka rin na pinagsasama sa pirasong lupang taniman ang maliit na palaisdaan, palayan, gulayan, at babuyan. Sa tulong ng pamahalaan napaayos ang mga daan dito upang mailuwas agad sa pamilihang-bayan ang ibat-ibang produkto ng barangay.

Pamayanan B

Ang Barangay Mabait ay maayos na pamayanan. Ang mga naninirahan dito ay tahimik sa kanilang pamumuhay. Bawat kasapi ay nakikiisa sa gawain upang gumanda ang paligid. May ibat-ibang anyong-tubig na matatagpuan sa barangay na ito gaya ng mga ilog. Ngunit sa tagal ng panahon, may malaking bahagi ng tabing ilog ang gumuho na at ang kalupaan ay natangay na ng malawak na bahaging ilog. Kadalasan, basura ang itinatambak dito. Kapag dumarating ang tag-ulan katakut-takot na basura ang umaapaw sa ilog. Ang dating malinis na ilog ay nagmistulang maruming ilog na. Masaklap ang inabot ng Barangay Mabait dahil sa maruming ilog.

Aralin 12: Paggamit Muli ng mga Patapong Bagay (Recycling)

Batayang Mensahe : Maraming paraan upang makatipid

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Nabibigyang-halaga ang bahaging ginagampanan ng mga mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa

Bilang ng Araw sa Pagtatalakay : 1-2 Araw

Layunin:

- Natatalakay ang kahalagahan ng muling paggamit ng mga bagay (recycling)
- Nasasabi na ang muling paggamit ng mga bagay na patapon ay isang paraan ng pagtitipid

Paksang Aralin: Pinagsanib ang HKS at EPP
Nabibigyang-halaga ang bahaging ginagampanan ng mga mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa

Sanggunian : BEC-PELC V.C.7
Mga Kagamitan : Iba't ibang bagay na yari sa muling paggamit ng mga patapong bagay (recycled items) gaya ng plorera, rug doll, pigurin)

Pamamaraan:

Panimulang Gawain

1. Pangkatin ang mga bata sa apat at ipalaro ang "Dalhan Mo Ako ng…" (Bring Me…).

2. Ibigay ang panuto at magkaroon ng trial game.

   "Pag sinabi kong 'Dalhan mo ako ng plorera,' agad ninyo itong iaabot sa akin. Ang pangkat na una at pinakamabilis na makapag-abot ng hinihinging bagay ang siyang panalo."

3. Ituloy ang laro hanggang makumpleto at maiabot sa guro ang sombrero, rug doll at pigurin.

4. Itanong sa mga bata, Nagustuhan ba ninyo ang laro? Kaninong pangkat ang nanalo? Bakit sila nanalo?

Panlinang na Gawain

Pagtalakay

1. Hayaan ang mga batang pansinin at suriin ang mga bagay na iniabot nila sa guro sa larong, "Dalhan Mo Ako…"

2. Ipagawa sa mga bata sa bawat pangkat ang pagsagot sa talaan ng hinihinging impormasyon tulad ng nasa tsart:

Gamit o Bagay	Yari sa Kagamitang	Uri ng Bagay na Ginamit	
		Luma	Bago
a. Sombrero	Lumang diyaryo	✓	
b. Plorera	Basyong bote	✓	
c. Rug doll	Retasong tela	✓	
d. Pigurin	sirang plastik	✓	
e. Pandakot	Lata/yero	✓	

3. Hayaang iulat ng bawat pangkat ang bunga ng pangkatang gawa.

4. Pansinin ang mga pagkakatulad at pagkakaiba sa ginawang pag-uulat at itanong: Sa anong uri ng mga bagay nanggaling ang ginamit sa pagyari o pagbuo ng kinilatis ninyong mga gamit? (Mga luma o patapong mga bagay.)

5. Ipabasa sa mga mag-aaral ang impormasyong nakatala sa ibaba. Sa kahirapan ng buhay ngayon kailangang alam natin ang kahalagahan ng pag-iimpok o pagtitipid. Mahalaga rin ang pagkakaroon ng hanapbuhay upang kumita. Kaya't bilang isang mag-aaral, matuto ng ibat-ibang paraan ng pagtitipid o pag-iimpok.

   Isa sa maraming paraan ng pagtitipid o pag-iimpok ay ang muling paggamit ng mga bagay (recycling). Iba-ibang produkto ang maaaring mayari o mabuo tulad ng mga gamit na sinuri ninyo. Ang kaalaman at kahusayan sa paggawa ay kailangan din. Kapag mayroon kayo ng mga ito, maaari kayong gumawa ng mga bagay o gamit na maipagbibili upang makatulong at maragdagan ang kita ng inyong pamilya. Maiiwasan ding bumili o gumasta pa kung may mga bagay o gamit na maaaring ire-cycle. Sa paraang ito, makatitipid at makapag-iimpok na kayo, maaari pang maragdagan ang inyong kita.

6. Pag-usapan ang binasang impormasyon.
   Sikaping masagot ng mga bata ang mga ito:
   - Muling paggamit ng mga patapong bagay, ano ito?
   - Paano ito nakatutulong sa pagtitipid, at bakit?
   - Ang pagbubuo o pagyayari ng mga gamit sa pamamagitan ng muling paggamit ng mga patapong bagay (recycling) ay isang paraan upang makatipid at magkaroon ng dagdag na kita. Ano ang gagawin mo hinggil dito?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Hayaan ang mga batang makapagpahayag ng pakinabang ng muling paggamit ng mga bagay na patapon (recycling) bilang paraan ng pagtitipid kaugnay sa:

- sarili
- mag-anak
- pamayanan
- bansa

Pagpapahalaga

1. Ipabasa at anyayahan ang mga bata:

Sa Aming Barangay

Halina kayo sa aming barangay
Mga tao rito ay masisipag
Bawat mag-anak ay may hanapbuhay
Sa paraang paggamit ng mga patapong bagay.
Mga retasong yero niyaring pandakot
Mga basyong bote plorerang palamuti
Mga dyaryo't papel sari-saring laruan
Pira-pirasong tela pamunas na matitibay.
Sa gawaing ito kita ay natamo
At sa pagsisikap na may maiimpok
Kabuhayan sa pamilya, sa barangay
Napatibay, napaunlad, napalago.

2. Sikaping masabi ng mga bata ang pagpapahalagang maaari nilang isabuhay. (Pagtitipid/Pag-iimpok at Pagkamasinop).

   Itanong:

   Sa anong paraan maaaring maisagawa ang mga ito?
3. Ipabuo ang talaan sa ibaba ayon sa sariling pagpapahalaga. Ipagawa sa bawat bata.

   Panuto:

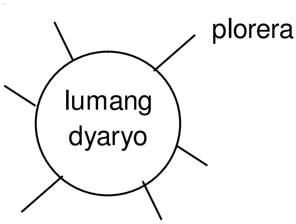
   Lagyan ng tsek ang kolum na nagsasaad ng kalagayan ng inyong pagpapahalaga sa mga sumusunod:

Pagpapahalaga	Ginagawa Na	Di-Ginagawa	Gagawin Pa Lamang
Pag-iimpok			
Muling paggamit sa mga bagay na patapon			
Pagkamasipag			
Pagkamasinop			

Paglalapat

Panuto:

May mga patapong bagay na nakalista. Gumawa ng concept cluster ng mga gamit o bagay na maaaring magawa o mayari mula rito. Hal.:

______ 1. mga lumang papel
______ 2. retasong tela
______ 3. mga balot ng kendi o juice, atbp.
______ 4. basyong bote
______ 5. "empty plastic container" o basyong lalagyang plastic

Pagtataya:

Sagutin ang mga sumusunod:

1. Ano ang dapat gawin sa mga bagay na patapon na?
2. Ano ang kahalagahan ng mga bagay na ito?
3. Anong magandang katangian ng taong nagsasagawa nito?

Kasunduan:

Sabihin:

Ang ating klase ay lalahok sa isang perya na may temang, "May Pera sa Basura." Kumalap ng iba pang patapong bagay na maaaring gawing isang gamit o produktong paninda sa sasalihang perya. Bawat pangkat ay hahayaang magkaroon ng pagkakataong pumili kung anong gamit ang gagawin nila.

Sikaping makagawa ng 1-2 magkaibang bagay ang bawat pangkat na may daming 2-10 bawat gamit.

Ang pangkat na may pinakamataas na pinagbilhan ay gagawaran ng gantimpalang halagang P1,000.00 cash na maaaring paghati-hatian ng pangkat upang maging unang deposito sa pagbubukas ng savings account saan man sa ating mga thrift banks sa ating pamayanan.

Aralin 13: Iba't Ibang Uri ng Bangko

Batayang Mensahe : May mga batas at patakarang pinaiiral ang pamahalaan at Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) na nakatutulong sa kabuhayan at pamumuhunan

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Iba't Ibang Uri ng Bangko

Bilang ng Araw sa Pagtatalakay : 2 araw

Layunin:
- Nasasabi ang iba't ibang uri ng bangko
- Nasasabi na ang Bangko Sentral ng Pilipinas ay nagpapairal ng mga batas na nakatutulong sa kabuhayan at pamumuhunan

Paksang Aralin: Iba't Ibang Uri ng Bangko
Sanggunian : BEC-PELC B.1.2.1
Mga Kagamitan : Mga larawan

Pamamaraan:
Panimulang Gawain

1. Hatiin ang klase sa dalawang pangkat pagkatapos magpagawa ng listahan ng ngalan ng mga bangkong nakita na nila. Ang pangkat na may pinakamaraming naitala ang magwawagi.
2. Itanong:
   a. Saan ninyo ito nakita?
   b. Nakapasok na ba kayo sa isa sa mga bangkong ito?
   c. Ano ang inyong nakita sa loob?

Panlinang na Gawain

1. Ilahad sa mga bata ang tatlong sitwasyon sa ibaba:

   Si Mang Nicanor ay may-ari ng isang manukan. Sa isang maliit na bangko sa kanilang bayan siya umuutang ng puhunan. Buwan-buwan ay nagbabayad siya rito.

   Si Romeo Viray, ang kanyang asawa at ang apat nilang anak ay kalilipat lamang sa kanilang bagong bahay sa Laguna. Ang bahay na ito ay pinondohan ng isang bangko.

Si G. Henry Rason ay may-ari ng isang malaking pagawaan ng sapatos sa Marikina. Siya ay umaangkat sa Australia ng mga kagamitang panangkap tulad ng balat ng hayop o kuwero. Siya ay nakauutang ng puhunan sa isang bangko.

2. Itanong:

   a. Aling hanapbuhay sa sitwasyong nabanggit ang nangangailangan ng mas malaking puhunan?
   b. Pare-pareho kaya ang uri ng bangkong nabanggit sa tatlong sitwasyon?

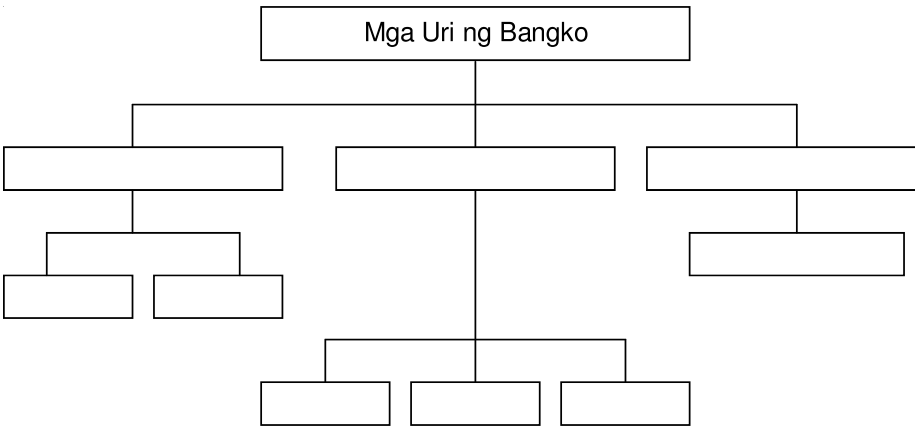
Batay sa unang dalawang gawain ng mga bata, gabayan sila upang makapagbigay ng mga katanungan at hinuha na katulad ng nasa ibaba.

Mga Katanungan	Mga Hinuha
a. May iba't ibang uri ba ng mga bangko? Kung mayroon, ilan? Anu-ano ang mga bangko na napapaloob sa bawat uri?	
b. Sinu-sino ang mga tao o pangkat ng tao na kanilang pinaglilingkuran?	
c. Ano ang pagkakapareho at pagkakaiba ng mga pangkat ng bangko?	
d. Anu-ano ang mga serbisyong ibinibigay ng bawat pangkat?	

3. Magtalaga ng grupo ng mga mag-aaral na magsasaliksik sa bawat katanungan. Bigyan ng 10 minuto ang mga bata upang ihanda ang kanilang report.

4. Hayaang mag-ulat ang unang pangkat ng mga mag-aaral gamit ang graphic organizer.

Unang Grupo

Itanong:

a. Anu-ano ang mga pangunahing uri ng bangko?
b. Anu-ano ang mga bangkong napapaloob sa bangkong panrural?
c. Anu-ano ang mga bangkong kabilang sa bangkong pang-impok?
d. Sa bangkong pangkalakal, anu-anong bangko ang napapaloob?

5. Gamit ang talaan tulad ng nasa ibaba, hayaang mag-ulat ang ikalawang pangkat.

Ikalawang Grupo

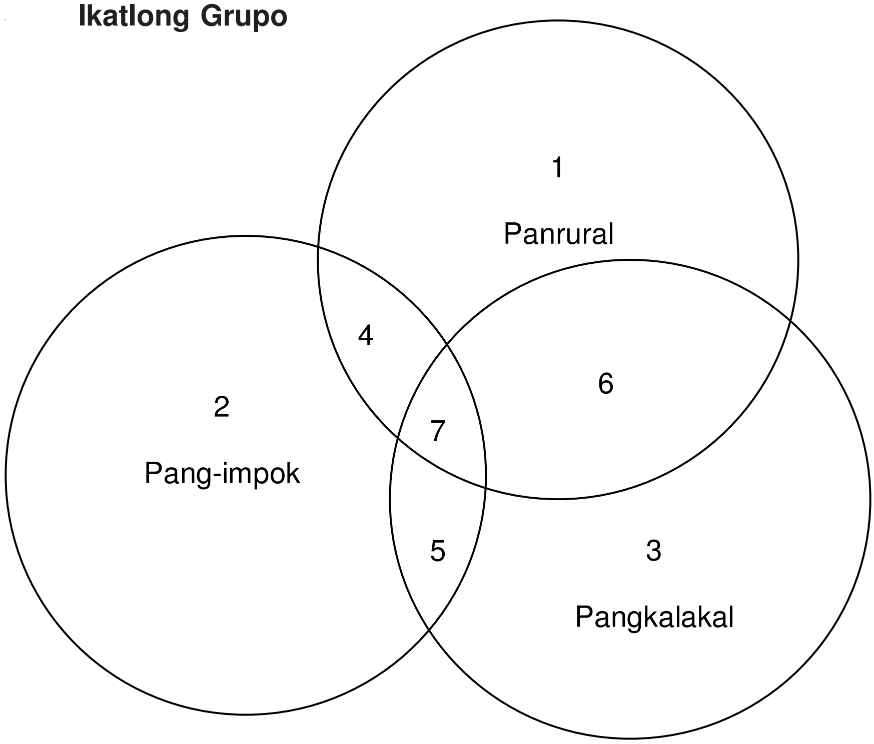
Mga Uri ng Bangko	Tao o Pangkat ng Taong Pinaglilingkuran

Itanong:

a. Sinu-sino ang nakikinabang sa serbisyong ipinagkakaloob ng bangkong panrural?
b. Sinu-sino naman sa mga tao sa ating lipunan ang nakikinabang sa serbisyo ng bangkong pang-impok?
c. Kanino nagpapautang ang mga bangkong pangkalakal?

6. Gamit ang Venn Diagram, ang ikatlong pangkat naman ang mag-uulat. Gabayan nang masinsinan ang mga mag-aaral.

Ikatlong Grupo

a. Ipalagay sa bilang 1, 2, at 3 ang natatanging katangian ng tatlong uri ng bangko.

b. Sa bilang 4, ipalagay ang pagkakapareho ng bangkong panrural at pang-impok. Sa bilang 5, ilagay ang pagkakapareho ng bangkong pang-impok at pangkalakal, sa bilang 6 ang pagkakapareho ng bangkong panrural at pangkalakal, at sa bilang 7 ang pagkakapareho ng tatlong uri ng bangko.

   Itanong:

   a. Paano nagkakaiba-iba ang mga bangko?
   b. Paano sila nagkakapareho?

7. Ang huling grupo naman ang mag-uulat.

Ikaapat na Grupo

Itanong:

a. Paano nakikinabang ang maliliit na mangangalakal sa bangkong panrural?
b. Paano nakatutulong ang bangkong pang-impok sa mga pamilyang wala pang permanenteng tahanan?
c. Anu-ano ang serbisyong ipinagkakaloob ng bangkong pangkalakal sa malalaking negosyante?

8. Sabihin: Maraming bangko sa ating bansa. Paano nagiging matiwasay ang kanilang operasyon?

   Anong ahensya ng pamahalaan ang gumagawa at nagpapairal ng mga patakaran ukol sa pagbabangko?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Gabayan ang mga bata upang mabuo ang mga kaalamang nasa ibaba.

- Ang laki ng bangko ay batay sa laki ng puhunang salapi at ari-arian at lawak ng serbisyong ibinibigay nito.
- Ang tatlong uri ng bangko ay bangkong panrural, bangkong pang-impok, at bangkong pangkalakal.
- Ang bangkong pang-microfinance at bangkong pangkooperatiba ay mga uri ng bangkong panrural.
- May tatlong uri ng bangkong pang-impok:
  a. bangko sa pag-impok at pagsasanla
  b. samahan sa pag-iimpok at pautang
  c. pribadong bangko sa pag-unlad
- Ang bangkong unibersal ay isang uri ng bangkong pangkalakal.
- Ang BSP ang gumagawa at nagpapairal ng mga patakaran ukol sa pagbabangko.

Pagpapahalaga

Itanong:

Batay sa mga bangkong ating napag-aralan, saan mo ninanais mag-impok ang iyong mga magulang?

Paglalapat

1. Ipasabi sa mga bata ang hanapbuhay ng kanilang mga magulang at kung saang bangko sila maaaring mag-impok o mangutang.
2. Maaari ring iparinig ang mga sitwasyong nasa ibaba at kung saang bangko sila nararapat mag-impok o mangutang.

   - Si Richard Lu ay isang mayamang negosyante sa lalawigan. Siya ay nagmamay-ari ng 10 restawran sa buong lalawigan.
   - Si Dolpo Perez na isang kawani sa Saudi ay nagpapadala ng pera sa kanyang pamilya sa sistemang "bilis padala."

Pagtataya:

Pasagutan ang mga tanong. Ipasulat lamang ang titik ng tamang sagot.

1. Ang bangkong ito ay karaniwang itinatayo sa mga lugar na malapit sa maliliit na mangangalakal sa mga bayan o munisipalidad.

   a. bangkong panrural
   b. bangkong pang-impok
   c. bangkong pangkalakal
   d. bangkong unibersal

2. Isa itong uri ng bangkong panrural na naipundar sa pamamagitan ng pinagsama-samang kaunting pera ng maliliit na magsasaka at mangangalakal na kasapi sa samahang nayon.

   a. bangkong pangkooperatiba
   b. bangkong pangmaykropinans
   c. pribadong bangko sa pag-unlad
   d. bangkong unibersal

3. Ang bangkong ito ay nagbibigay ng serbisyo sa ibat-ibang uri ng mga nangungutang - sa pansarili, malalaking kumpanya, kalipunan ng mga kumpanya, malalaking pagawaan, mga industriya, pati na sa negosyo at pabahay.

   a. bangkong pangkalakal
   b. bangkong pang-impok
   c. bangkong pangmaykropinans
   d. bangkong panrural

4. Ang mga bangkong ito ay nagbibigay ng pautang nang walang garantiya.

   a. bangkong pangmaykropinans
   b. bangkong pangkooperatiba
   c. bangkong pangkalakal
   d. bangkong unibersal

5. Ang bangkong ito ang bumabalangkas ng mga patakaran sa salapi at pangkalahatang patakaran sa pamamahala sa pagpapautang at pagbabangko.

   a. Bangko Sentral ng Pilipinas
   b. Land Bank of the Philippines
   c. Development Bank of the Philippines
   d. Philippine National Bank

Kasunduan:

Mag-interbyu ng limang kamag-anak na nag-iimpok o nangungutang sa bangko. Ilagay sa talaan ang mga nakalap na datos.

Pangalan	Bangkong Pinag-uutangan/ Pinag-iimpukan	Uri ng Bangko

Aralin 14: Wastong Pag-iingat ng Salapi

Batayang Mensahe : Ang wastong pagangasiwa ng salapi ay may kaugnayan sa pag-unlad ng mag-anak at bansa

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Wastong Pag-iingat ng Salapi

Bilang ng Araw ng Pagtatalakay : 1 Araw

Layunin

- Natatalakay kung paano nakakahadlang sa pag-unlad ng bansa ang ilang isyu at suliranin tulad ng pamemeke ng pera at pagsasawalang bahala sa barya BEC PELC No. V.C.9

Nilalaman

Paksang Aralin: Wastong Pag-iingat ng Salapi
Sanggunian : Sibika at Kultura 6, p., Kilalanin ang Salapi ng Pilipinas,BSP, Currency Guide, BSP
Kagamitan : Isang set ng salaping papel ng Pilipinas; tig-iisang piraso ng barya

Pamamaraan

Panimulang Gawain

Pagganyak

1. Pagsusuri sa mga perang papel at mga barya
2. Pagtala ng mga katangian nito.

Itanong:
1. Sinu-sino ang mga bayani o dating pangulo at kilalang Pilipino sa harap ng perang papel?
2. Anu-ano ang mga katangian ng barya?

Panlinang na Gawain

Pagtatalakay sa isyu

Pangkatin ang mga mag-aaral sa apat (4). Ang bawat pangkat ay may isyu/ suliraning tatalakayin at bibigyan ng lunas. Maaring gumamit ng iba't ibang pamamaraan ang bawat pangkat sa pagtalakay at pag-uulat?

Isyu 1 : Bakit nakahahadlang sa pag-unlad ng bansa ang paggamit ng huwad/pekeng pera at pagsasawalang bahala sa mga barya?
Isyu 2 : Bakit dapat iniingatan at pinanatiling malinis ang mga perang papel?
Isyu 3 : Anu-ano ang mga tungkulin at pananagutan bilang isang mamamayan para sa mahusay na paglaganap o paglibot ng barya?
Isyu 4 : Anu-ano ang mga hakbang ng pamahalaan upang matugunan ang mga suliranin sa paggamit ng huwad na pera?

Pangongolekta ng mga datos

Gabayan ang mga mag-aaral sa pagkuha ng tamang impormasyon mula sa mga aklat, larawan, inipong mga balita mula sa mga diyaryo at interbyu sa mga piling guro o nakatatanda.

Pag-uulat

Ipagamit sa mga mag-aaral ang iba't ibang pamamaraan sa pag-uulat

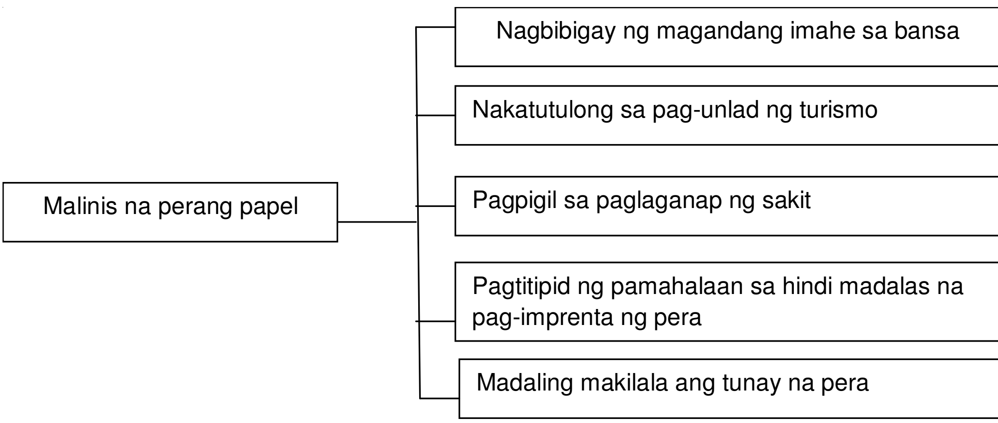
Pangkat 1 : Nakahahadlang sa pag-unlad ng bansa ang paggamit ng huwad na pera at pagwawalang bahala sa barya

Mga Masamang Epekto

Paggamit ng Huwad na Pera | Pagwawalang Bahala sa Barya

- Nakasira sa pag-unlad ng ekonomiya
- Panloloko sa kapwa Pilipino
- Nagbigay pasanin sa mga namumuhunan
- Nakasira sa imahe ng bansa

Pangkat 2: Bakit kailangang malinis ang perang papel?

Pangkat 3: Pagsasadula: Ipasadula sa mga mag-aaral ang mga tungkulin ng mamamayan sa mahusay na paglaganap ng barya

Mga Konsepto sa pagsasadula:
1. Iwasang magtagal ang mga barya sa alkansiya, plastic o bote.
2. May halaga ang barya lalo na kung pagsama-samahin. Hindi dapat balewalain o itapon.
3. Mahalaga ang barya sa pagbili, pagbibigay ng hustong sukli, pag-iimpok o pagkakawanggawa.
4. Kunin at tanggapin ang hustong sukli kapag bumibili.

Pangkat 4: Forum o Conference hinggil sa mga legal na hakbang sa pagsugpo ng ilegal na paggamit/pagpasa sa huwad na salapi at pagwawalang bahala sa mga barya.

Tauhan: kinatawan ng Bangko Sentral, pulis, mamamayan, tindera/ tindero Ipabasa ang Batas ng Pananalapi (appendix)

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Subukang ipasagot sa mga bata ang sumusunod:

Ang paggawa, paggamit o pagpasa ng huwad na salapi ay labag sa batas ng Pilipinas. Ito ay nagdudulot ng masamang epekto sa ating ekonomiya at

kaunlaran ng bansa. Ang bawat salaping iniikot at ginagamit bilang pambayad ay may mga kasangkapan o materyales na ginagamit, kaya dapat atin itong pagyamanin at gamitin ng tama.

Pagpapahalaga

Ipabigkas sa mga mag-aaral kung bakit dapat ingatan ang ating mga salapi. "Ang perang papel pati na ang barya ay dapat igalang at pahalagahan bilang sagisag na kakikitaan ng mayamang kasaysayan, magiting na bayani, at kultura ng bansa."

Pagtataya

Ipapaliwanag sa ilang pangungusap:

1. Paano nakakahadlang sa pag-unlad ng bansa ang paglaganap ng huwad na pera?
2. Bakit mahalaga ang barya?

Takdang Aralin

Maglikom o mag-ipon ng mga madumi o lumang perang papel at mga barya sa bahay at dalhin sa paaralan. Ipapalitan sa banko at gamitin sa makabuluhang proyekto.

Appendix

Mga Nauukol na Batas at Kautusan Upang Mapangalagaan ang Integridad ng Salapi

1. Art. 163, Revised Penal Code (RPC) - Paggawa at pag-angkat at pagpasa ng mga huwad na barya
2. Art. 166,Revised Penal Code - Pagpapalsipika ng tesoreriya o salaping papel o iba pang dokumentong bayarin sa maydala; pag-angkat at pagpasa ng mga naturang huwad o palsipikadong salapi at dokumento
3. Art. 168, Revised Penal Code - Ilegal na pagmamay-ari at paggamit ng mga huwad na tesoreriya o salaping papel at iba pang katibayan ng pagkakautang
4. Art. 176, Revised Penal Code - Paggawa at pagmamay-ari ng mga gamit o kasangkapan sa pagpapalsipika
5. PD 247 - Pagdungis, pagpunit, pagsunog o pagsira ng mga salaping papel at barya ng Bangko Sentral
6. Chapter II, Circular 61, Series of 1995 - Paggaya at/o paggamit ng paksimile o kopya ng legal na pambayad sa salaping papel ng Pilipinas
7. Chapter III, Circular 61, Series of 1995 - Paggaya at/o paggamit ng paksimile o kopya ng mga legal na pambayad na salaping barya ng Pilipinas

Aralin 15: Mag-ingat! Huwad na Pera

Batayang Mensahe : Ingatan ang ating salapi na larawan ng ating yamang-lahi

Batayang Pagpapahalaga : Pag-iimpok

Kaisipang Pokus : Pag-iingat at pagpapanatiling malinis ng perang papel

Bilang ng Araw sa Pagtatalakay : 1 Araw

Layunin:

- Natatalakay kung paano nakahahadlang sa pag-unlad ng bansa ang ilang isyu at suliranin tulad ng paggamit ng huwad na pera

Nilalaman:

Paksang Aralin : Mga Suliraning Pampulitika, Pangkabuhayan at Panlipunan Pag-iimpok: Pag-iingat at pagpapanatiling malinis ng ating perang papel

Kagamitan : Isang set ng salaping papel ng Pilipinas (P1000, P500, P200, P100, P50, P20)

Pamamaraan:

Panimulang Gawain

Pagganyak

A. Pagpapakilala sa perang papel ng Pilipinas.

Pagpapakita ng larawan ng perang papel na nakadikit sa pisara.
Itanong:

1. Anu-ano ang mga halaga ng ating papel na salapi? Sinu-sino ang mga bayani at mahahalagang tao ang makikita sa ating mga salapi?
2. Bakit mahalagang panatilihing malinis at ginagamit sa wasto ang ating mga salapi?

B. Wastong gamit ng Pera
Maglalagay ng mga gamit sa mesa na may nakasulat na presyo. Kunwari bibili ang mga mag-aaral gamit ang larawang pera sa pisara. Ipapakita ang wastong pamamaraan sa tamang pagbabayad at pagsusukli. (Maaring gumamit ng malaking halaga na pera sa maliit na presyo upang magamit ang kasanayan ng mga mag-aaral sa pagbilang.)
Itanong:
  1. Anu-anong pagpapahalaga ang dapat nating isaalang-alang sa pagbili o pagbabayad?
  2. Anu-anong mga di kanais-nais na gawain ng mga tao na kadalasang nangyayari sa pagbibili at pagbabayad?

Panlinang na Gawain

Gawain (Activity)

1. Magkakaroon ng maikli at malalim na talakayan sa isyu tungkol sa di kanais-nais na gawain sa pagbibili o pagbabayad. Bigyang pagkakataon ang mga mag-aaral sa pagpapahayag ng kanilang nalalaman o karanasan sa naturang isyu.
   Itanong:
   a. Nakatutulong ba o nakahahadlang sa pag-unlad ng bansa ang mga di-kanais-nais na gawain ng mga tao sa pagbibili o pagbabayad? Lalo na ang paggamit ng mga mamamayan sa mga huwad na salapi?
   b. Anu-anong mga hakbang ang maaari nating gawin at ng pamahalaan upang malutas ang suliraning ito?

2. Gabayan ang mga mag-aaral sa pagsagot sa mga katanungang binanggit sa pamamagitan nang pakikinig ng balita tungkol sa nadakip na negosyante dahil sa paggamit ng huwad na perang papel. Gawin ang balitaan sa 2-3 beses. (mas mabuti kung ito ay isasadula)

Pagsusuri (Analysis)

1. Gabayan ang mga mag-aaral sa pagsusuri sa naganap na pangyayari sa balitang narinig. Ipabigay ang kanilang mga opinyon o damdamin hinggil sa pangyayari. Gawin ito sa pamamagitan ng pagbuo ng teorya.

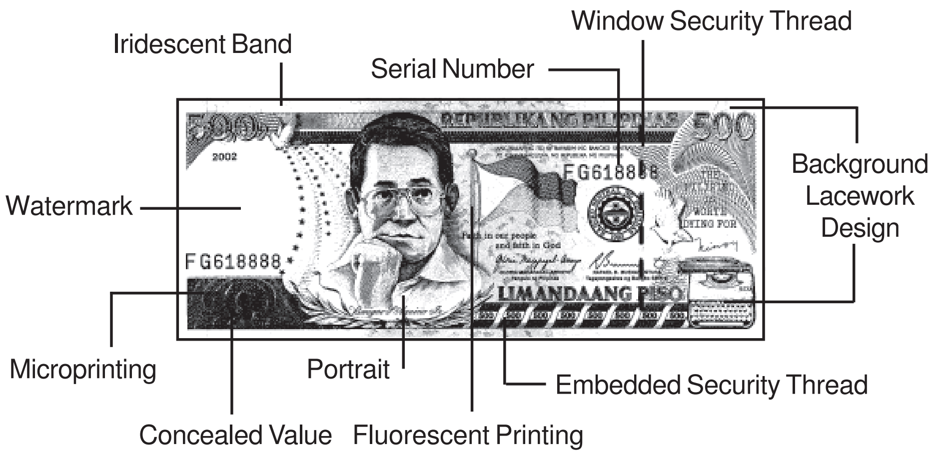
Itanong :

a. Bakit may mga taong gumagamit ng huwad na pera ?
b. Sinu-sino ang may responsable sa pagkalat ng huwad na pera ?
c. Bakit mahirap makilala ng mga maliliit na negosyante at awtoridad ang huwad na pera?
d. Anu-anong ang mga katangian ang dapat taglayin ng mga tao upang mapangalagaan at magamit sa wasto ang perang papel?

2. Magkakaroon ng maikling talakayan "Panel Discussion" upang masuri ang mga kasagutan sa mga lumitaw na teorya.
   - Pumili ng mga mag-aaral upang gumanap na mga tauhan sa "panel discussion".
     Moderator, tagapagpatupad ng batas, negosyante, kinatawan ng banko, mamamayan
   - Simulan ng moderator ang panel discussion sa pamamagitan ng pagpapahayag sa isyu. Susundan ito ng maikling pahayag ng mga panauhin at pagkatapos ay magkakaroon ng "Question and Answer portion" sa pagitan ng mga panauhin at mamamayan. Tapusin ang talakayan sa pamamagitan ng pagbuo ng rekomendasyon o komitment.

Paglalahad (Abstraction)

1. Ipatutuklas sa mga mag-aaral ang mahahalagang parte ng pera. Ipaliliwanag ang bawat parte nito.

MGA HAKBANG SA PAGKILALA NG TUNAY NA SALAPING PAPEL NG BSP

Pag-aralan at kilalanin ang mga katangian at tampok na disenyo at anyo ng mga salaping papel na pinaiiral ng BSP, sa pamamagitan ng mga sumusunod na hakbang:

PAPEL

Salatin ang papel – Ang tunay na salapi ay nilimbag sa naiibang uri ng papel na maligasgas. Hindi ito kumikinang kapag itinapat sa ultra-violet na ilaw. Para sa karagdagang seguridad, sadyang inihubog o ibinaon sa papel ang mga sumusunod na katangian: watermark (nakahubog na anino ng larawan), security fibers (panigurong hibla), security threads (mga panigurong sinulid) at iridescent band (makintab na malapad na guhit).

WATERMARK

Suriin ang watermark na nasa bahaging walang limbag ng salapi – Ang watermark ay balangkas ng anyo o anino ng larawang nasa harap ng salapi. Ito ay gawa sa mapusyaw at malinaw na detalye at maaaninag sa ilaw. Ang hugis ng anyo na nakahubog sa papel na binagbuti ng mariin at mababaw na ukit ay nasasalat lalo na kapag bago ang salapi.

SECURITY FIBERS

Hanapin ang mga security fibers – Ito ay ang mga nakabaon nguni't lantad na pula at asul na hibla na nakakalat sa harap at likod ng tunay na salapi at ang mga ito ay natatanggal/naaalis sa tulong ng matulis na bagay.

EMBEDDED SECURITY THREAD

Tingnan ang embedded security thread – Ang embedded security thread ay naiibang uri ng sinulid na patayong ipinaloob sa banding gitna ng salapi nang ginawa ang papel. Ito ay madaling maaninag sa ilaw, anyong guhit na putul-putol sa 5-, 10- at 20- piso at tuwid na guhit naman sa 50-,100-, 200-, 500- at 1000-piso.

WINDOWED SECURITY THREAD

Hanapin ang windowed security thread sa pinagbuting bersiyon ng 100-, 500-, at 1000- at sa bagong 200-piso – Ang windowed security thread ay ang makitid na panigurong sinulid na parang "nakatahi" sa harap ng salapi taglay ang paulit-ulit na numerikong halaga nito. Ang kulay ng sinulid ay nag-iiba-iba kapag hinawakan ang salapi ng paiba-ibang anggulo, mula sa pagiging luntian nagiging magenta o magenta nagiging luntian, naaayon sa kung saan nakatuon and pagtingin ng may hawak ng salapi.

IRIDESCENT BAND
Tingnan ang iridescent band sa pinagbuting bersiyon ng 100-, 500- at 1000-piso at sa bagong 200-piso – Ito ay ang malapad at may malagintong kintab na guhit na nakikita sa harap ng salapi, taglay ang paulit-ulit na numerikong halaga nito.

PORTRAIT
Kilalanin ang portrait o larawan – Parang may buhay at may kislap ang mga mata ng larawan sa tunay na salapi. Sadyang binubuo ito ng pino, nakaumbok at malinaw na mga guhit na siyang nagbibigay ng likas na bikas ng mukha na lubhang mahirap gayahin.

SERIAL NUMBER
Alamin kung tama ang serial number – Ito ay binubuo ng 1 o 2 unlaping titik at 6 o 7 numero. Ang istilo, laki at kapal nitong mga titik at numero ay pare-pareho, ang mga puwang ay pantay-pantay at ang pagkakahanay ay mahusay; kumikinang ito sa tapat ng ultra-violet na ilaw. Ang salaping papel na may taglay na anim na "0" sa serial number ay isang specimen o pangmuwestrang salapi lamang, hindi legal tender kaya walang halaga.

BACKGROUND/LACEWORK DESIGN
Masdang mabuti ang background/lacework design – Ang background design o disenyong panlikuran ay binubuo ng mga guhit na may ibat-ibang kulay, pino, malinaw at namumukod tangi. Ang lacework design o disenyong malapuntas ay binubuo ng mga habi ng mga sala-salabat na guhit na tuluy-tuloy at walang patid kaya masusundan kahit na sa mga pinagkurusan.

FLUORESCENT PRINTING
Tingnan ang paglitaw ng fluorescent print kapag itinapat ang salapi sa ultra-violet na ilaw – Ang fluorescent print ay ang di-nakikitang numerikong halaga ng salapi ngunit kumikinang kapag itinapat sa ultra-violet na ilaw at matatagpuan malapit sa gitna sa harap ng salapi.

MICROPRINTING
Tiyakin sa pamamagitan ng lente ang pagkakaroon ng microprinting sa salaping may halagang 50-, 100-, 200-, 500- at 1000-piso – Ang microprinting ay ang napakaliliit at pinung-pinong limbag na tulad halimbawa ng "Bangko Sentral ng Pilipinas" o "Central Bank of the Philippines" na nasa harap o likod ng salapi. Malinaw at nababasa ito.

2. Itanong:

   a. Anu-ano ang mga mahahalagang bahagi ng pera na dapat malaman ng bawat mamamayan?
   b. Bakit kailangan itong ingatan at pangalagaan?

Paglalapat (Application)

1. Anu-ano ang mga dapat mong gawin kapag natuklasan mong may kapitbahay ka o kakilalang gumagamit ng huwad na pera?
2. Anu-ano ang gagawin mo upang mapangalagaan ang salaping papel na hawak mo o ng pamilya?

Pangwakas na Gawain

Paglalahat

Subukang ipabigkas sa mga bata ang sumusunod:
Ang paggawa, paggamit o pagpasa ng huwad na salapi ay labag sa batas ng Pilipinas. Ito ay nagdudulot ng masamang epekto sa ating ekonomiya at kaunlaran ng bansa. Ang bawat salaping iniikot at ginagamit bilang pambayad ay may mga kasangkapan o materyales na ginagamit, kaya dapat itong pagyamanin at gamitin ng tama.

Pagpapahalaga

Ipabigay sa mga mag-aaral ang pagpapahalaga sa ating salapi:
"Ang perang papel pati na ang barya ay dapat igalang at pahalagahan bilang sagisag na kakikitaan ng mayamang kasaysayan, magiting na bayani, at kultura ng bansa."

Pagtataya:

Pangatwiranan kung paanong ang paggamit ng huwad na pera ay nakahahadlang sa pag-unlad ng bansa.

Takdang Aralin:

Maglikom o mag-ipon ng mga marumi o lumang perang papel at mga barya sa bahay at dalhin sa paaralan. Sabay-sabay, ipagpalit ito ng bago sa bangko at gamitin sa makabuluhang proyekto.

Appendix A : Balita

Kinaukulan Nagbabala Hinggil sa Paglaganap ng Pekeng Perang Papel

San Fernando City, La Union: Natuklasan kamakailan ng mga kagawad ng Criminal Investigation and Detection Group(CIDG) regional Office ng Ilocos ang Paglaganap ng pekeng P500 sa lungsod ng Baguio at sa buong rehiyon.

Inihayag ni CIDG Senior Supt. Marvin Bolabola habang nagkaroon ng miting kasama ang Regional Law Enforcement Coordinating Council (RLECC) sa Lungsod ng San Fernando na ang naturang mga pekeng pera ay natuklasan umano sa isang sabungan sa Pangasinan at sa pagdiriwang ng Panagbenga Festival sa Lungsod ng Baguio.

Ayon kay Bolabola, kasama ang RLECC Chairman at Ilocos Police Director, Chief Supt. Leopoldo Bataoil na malaki ang posibilidad na ang naturang mga pekeng pera ay ginagamit sa pagbili ng boto dahil ito umano sa sunud-sunod na reklamong natanggap nila hinggil sa pamimili ng boto.

"Pinaalalahanan namin ang publiko na mag-ingat sa mga pekeng perang ito na maaring ginagamit sa pamimili ng boto", ayon kay Bataoil.

Pinatunayan din ni G. Ernesto Corpuz, opisyal ng Banko Sentral ng Pilipinas ang paglaganap ng pekeng P500 pera sa Baguio at Ilocos region at inihayag na nasundan nila ang mga marka sa pekeng pera.

Ipinakita ni Corpuz na ang pekeng pera ay may katagang; "Faith in God and Faith in our People" na makikita sa ibaba ng bandila ng Pilipinas at sa itaas ng lagda ni pangulong Arroyo.

"Faith in our People and Faith in God" ang katagang makikita sa tunay na P500. Dapat mauuna ang "Faith in our People" at sundan ito ng "Faith in God". Ang naturang pekeng pera ay lumabas sa pagitan ng Nobyembre o Disyembre noong nakaraang taon. 2004 ang taon na nakikita sa pera ngunit bago lamang ito lumalabas.

Binalita na ni BSP Director Primo Quitulio ang mga bagay na ito sa pinakamataas nilang opisina sa Maynila.

Samantala, sa Lungsod ng Iloilo, nakumpiska ng mga awtoridad mula kay Joval Villanueva, 45 anyos,ng Brgy. Simon Ledesma, ang mga pekeng pera at agad itong ikinulong sa tanggapan ng pulisya (PP 1). Si Villanueva ay kinasuhan din ng "vagrancy " o palaboy-laboy sa Bonifacio Drive noong madaling araw ng Miyerkules.

Ipinahayag ni Senior Supt. Wesley Barayuga, Iloilo City Police Office (ICPO) director na nakuha mula sa posesyon ni Villanueva ang 43 bilang ng pekeng pera na may dominasyon na P1,000,P500 at P200

Pinatunayan ni Barayuga ang impormasyon na ipinagbibili ang pekeng pera sa mababang halaga - ang pekeng P1,000 sa halagang P500, P500 sa halagang P250 at P200 sa halagang P140.

Ang nakumpiskang pekeng pera ay may magkakaparehong ang serial numbers. Ang pekeng P1,000 ay may serial number na EZ690900; P500, FQ490588; AT P200, AE396376

"Nakatanggap kami ng impormasyon na ang pekeng pera ay nagmula sa Lungsod ng Cebu'" ayon kay Barayuga. Sa Maynila, binigyang babala ng National Bureau of Investigation (NBI) ang publiko laban sa pagkalat ng mga pekeng pera sa mga probinsya ng bansa ngayong panahon ng eleksyon.

Inihayag ni Efren Meneses, hepe ng NBI Antifraud and Computer Crimes Division, na ang pekeng mga pera ay kadalasang umiikot at naglilipana sa panahon ng eleksyon dahil karamihan sa mga kandidato ay gumagasta para sa mga botante at kanilang propaganda.

Dagdag pa niya, na ang mga pekeng pera ay kadalasang nanggagaling sa mga kandidatong namimigay ng pera habang nangangampanya sa mga probinsya. Maaring hindi alam ng mga kandidato na sila ay namimigay ng pekeng pera.

Noong nakaraang Pebrero lamang, tatlong tao ang inaresto sa Lungsod ng Balasan, Northern Iloilo dahil sa pekeng pera. Sila ay sina Mario Flores ng Jereos Street, La Paz, Iloilo City, Noraida Nunagan ng Majarlica Compound, Taguig, Metro Manila at Asia Lumabon ng Cubao, Lungsod ng Quezon.

Ang mga suspek ay naaresto sa loob ng pampublikong pamilihan. Nakuha mula sa kanila ang 56 na pekeng bilang ng P200 at P3,000 na cash.

Source : The Manila Times
Date : March 9, 2007

Appendix B:

Mga Nauukol na Batas at Kautusan Upang Mapangalagaan ang Integridad ng Salapi

1. Art. 163, Revised Penal Code(RPC) - Paggawa at pag-angkat at pagpasa ng mga huwad na barya
2. Art. 166,Revised Penal Code - Pagpapalsipika ng tesoreriya o salaping papel o iba pang dokumentong bayarin sa maydala; pag-angkat at pagpasa ng mga naturang huwad o palsipikadong salapi at dokumento
3. Art. 168, Revised Penal Code - Ilegal na pagmamay-ari at paggamit ng mga huwad na tesoreriya o salaping papel at iba pang katibayan ng pagkakautang
4. Art. 176, Revised Penal Code - Paggawa at pagmamay-ari ng mga gamit o kasangkapan sa pagpapalsipika
5. PD 247 - Pagdungis, pagpunit, pagsunog o pagsira ng mga salaping papel at barya ng Bangko Sentral
6. Chapter II, Circular 61, Series of 1995 - Paggaya at/o paggamit ng paksimile o kopya ng legal na pambayad sa salaping papel ng Pilipinas
7. Chapter III, Circular 61, Series of 1995 - Paggaya at/o paggamit ng paksimile o kopya ng mga legal na pambayad na salaping barya ng Pilipinas

PROJECT TEAM

MANAGEMENT

BSP – Corporate Affairs Office

FE M. DELA CRUZ
Director

ROBERTO T. SYQUIA
Deputy Director

LORENA C. PANGAN
Deputy Director

BENJAMIN M. ALCANTARA
Assistant Manager

Economic Policy Reform & Advocacy

DR. CIELITO F. HABITO
Project Director

DR. EMMANUEL F. ESGUERRA
Subject Specialist

Project Coordinators
FERNANDO D. ANTOLIN, JR.
LORNA G. VILLAMIL

DepEd – Bureau of Elementary Education

TERESITA G. INCIONG
Assistant Secretary
Programs and Projects

YOLANDA S. QUIJANO
Director IV

MERLITA A. NOLIDO
Chief, Curriculum Development Division

SIMEONA T. EBOL
Assistant Chief, CDD

BEE - CDD

ELIZABETH J. ESCAÑO
IRENE C. DE ROBLES
ROGELIO O. DOÑES

DepEd

Writers:
Ester B. Gura, Division of Eastern Samar • **Agney C. Taruc**, Division of Cotabato City • **Galileo L. Go**, BEE • **Marita L. Navata**, Division of Bataan • **Marian Arias**, Division of Batangas • **Violeta R. Roson**, Division of Makati • **Victoria Estefa**, Cordillera Administrative Region • **Porferia Quising**, Division of Valenzuela • **Catalina M. Credo**, Division of Negros Oriental • **Suzette Cabrera**, Region VII

DepEd Encoders
Ferdinand S. Bergado, BEE • **Marc Ryan T. Ebol**

DepEd Illustrators
Eric S. de Guia, BEE • **Fermin Fabella Jr.**, BEE

BSP STAFF

BSP Illustrator
Francisco M. Valdez

Layout Artists
Mark Andrew L. Casul • **Archie DC. Yumul** • **Dennis Q. Catacutan**

Administrative Support
Milagros A. Soriano

BSP Project Coordinators
Jetzer M. Tan • **Lizette S. Ocampo**